

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КОТЕЛЬБАН СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 338.242

ДИСЕРТАЦІЯ

**МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ**

Спеціальність: 051 Економіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

С.В. Котельбан

Науковий керівник:
Антохов Андрій Анатолійович
доктор економічних наук

Чернівці – 2020

АНОТАЦІЯ

Котельбан С. В. Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності: 051 Економіка. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2020.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове розв’язання важливого завдання, яке полягає в поглибленні теоретичних засад формування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах та розробці практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

1. Обґрунтовано, що інноваційний розвиток економіки доцільно розглядати як цільову, зумовлену зовнішніми впливами зміну економічної системи в цілому чи окремих її елементів (учасників, сегментів ринку та їх взаємодії, продукту, способів використання ресурсів) з переходом у новий конкурентний стан на тривалий період часу в результаті впровадження інновацій. В умовах швидких глобальних трансформацій не можливо досягнути його високого рівня без розробки та впровадження відповідного механізму державного регулювання. При цьому, регулюючий вплив держави повинен бути спрямований на забезпечення галузевого інноваційного розвитку, інноваційного розвитку ринку, секторального інноваційного розвитку, інноваційного розвитку бізнес-середовища, інноваційного розвитку зайнятості і трудового потенціалу, інноваційного розвитку продукції.

2. Уточнено зміст поняття «механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки» (МДРІРЕ) як цілісної системи, яка відображає способи застосування інструментів регулюючого впливу на сфери інноваційного розвитку на основі функціонуючих органів державної влади та їх взаємодій з недержавним сектором через інноваційну інфраструктуру. Метою

його впровадження є становлення інноваційної економіки, що забезпечує високий рівень добробуту населення (соціальний аспект інноваційного розвитку) та конкурентоспроможність країни (економічний аспект інноваційного розвитку) в глобальному просторі. Окреслено основні завдання МДРІРЕ.

3. Обґрунтовано, що теоретичним базисом формування і функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки повинні стати основні положення теорій глобалізації та розвитку світової економіки, державного регулювання економіки, інноваційно-технологічного розвитку. Їх систематизація дозволяє вивчати з різних аспектів інноваційні процеси та розглядати інновації як рушійний елемент розвитку економіки в умовах глобалізаційних викликів сучасності.

4. Доведено, що застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах має здійснюватися з урахуванням специфіки самого об'єкту впливу, специфіки середовища розвитку економіки країни та глобального економічного простору. Для України така специфіка визначається: затяжним процесом становлення ринкової економіки; численними проблемами, пов'язаними з корупцією, що деформують конкурентне бізнес-середовище і демотивують інноваційну діяльність; нестабільним макроекономічним і політичним середовищем, що обмежує можливості вартісних інвестицій в інноваційні проекти, окупність яких потребує часу; зростаючими втратами інтелектуального потенціалу внаслідок міграції. А тому стрижневою основою застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки України є посилення ролі недержавних інститутів та первинності дії методів непрямого впливу – стимулювання.

5. Встановлено, що в умовах розгортання процесів глобалізації для забезпечення інноваційного розвитку економіки України важливо розробити відповідну стратегію, якою передбачатиметься інноваційний розвиток за двома векторами: внутрішнім (структурні зміни економіки: домінування наукомістких галузей; становлення креативного класу інноваторів; висока якість та

інноваційність національної продукції; забезпечення обміну інформації, дифузії інновацій) та міжнародним (глобальна участь державних інститутів з повноваженнями в інноваційній сфері; глобальна участь бізнесу, наукових, освітніх, громадських структур в інноваційних програмах і проєктах; активізація зв'язків у глобальному ланцюгу формування вартості; створення відкритого інноваційного ринку з регіональним інтеграційним пріоритетом).

6. Визначено, що аналіз інноваційного розвитку економіки України як результату функціонування механізму державного регулювання слід здійснювати у таких ракурсах: застосування інструментів МДРІРЕ; досягнення цілей державного регулювання інноваційного розвитку; отримання конкурентних переваг України у глобальному економічному просторі.

7. Встановлено, що інноваційний розвиток економіки України характеризується такими недоліками: низький рівень конкурентоспроможності за показниками інноваційної активності підприємств та фінансування науково-дослідної і дослідно-конструкторської діяльності; нестабільність фінансування інноваційної діяльності з надмірними скачками обсягів витрат та строкатістю їх структури; дуже низька участь бюджетного фінансування інноваційної діяльності, особливо промислових підприємств та наукових інститутів; занепад промислових видів економічної діяльності як інститутів, що забезпечують найвищі інноваційні результати, є більш фінансово спроможними інвестувати в інноваційні проєкти; низька якісна складова інноваційної активності суб'єктів бізнесу, зокрема промисловості; слід більше уваги приділяти продукуванню та впровадженню нових для ринку інновацій.

8. Виявлено, що існуючий в Україні механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки є недостатньо дієвим. Це обумовлено наступним: інформація про мету та цілі його впровадження і застосування слабо доведені до спеціалістів та широкого загалу як регулюючої та регульованої систем; має місце неефективне використання інструментів механізму для активізації розвитку сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки; в Україні інноваційна інфраструктура є нерозвинена;

недотримуються основоположні принципи МДРІРЕ; здійснюється деструктивний вплив на МДРІРЕ негативних тенденцій і явищ у соціально-економічному середовищі країни; не має моніторингу функціонування МДРІРЕ та моніторингу за розвитком всіх його ланок.

9. Запропоновано дієвість механізму державного регулювання інноваційного розвитку визначати за структурно-динамічними змінами статистичних показників, що характеризують результати інноваційної діяльності в Україні у розрізі регіонів, видів економічної діяльності. Здійснена кількісна оцінка масштабу структурних зрушень по деяких із таких показників у період 2013-2017 рр. за інтегральним коефіцієнтом структурних змін А. Салаї та інтегральним коефіцієнтом структурних відмінностей Гатєва дозволила встановити інтенсифікацію структурних змін у 2015-2016 рр. та їх затухання у 2017 р. Такий перебіг процесу структурних відмінностей у показниках вказує на те, що МДРІРЕ або швидко застаріває, або неповноцінно функціонує, або втрачає дієвість чи стає таким, що не використовується повною мірою.

10. Встановлено, що Україна суттєво відстає від розвинених країн світу в освоєнні інвестицій та впровадженні інновацій, більшість з яких вже є вчораншнім днем. Для зменшення такого розриву необхідно використовувати кращу світову практику побудови інноваційної економіки, всесторонньо вивчати та приймати до уваги накопичений досвід правового й організаційно-економічного забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності. Запозичення найкращих світових практик повинне відбуватися із врахуванням особливостей перебігу інноваційних процесів в Україні, ґрунтовного аналізу результатів інноваційної діяльності та дієвості кожної із ланок МДРІРЕ.

11. Встановлено, що нормативно-правове поле як ланка в структурі механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки є доволі розвиненою. Вона має складну структуру і відносно розвинені зв'язки з аналогічними ланками інших країн. Попри це воно не враховує всі аспекти забезпечення інноваційного розвитку економіки. Це пов'язано, насамперед, з малим терміном існування України як суверенної держави, реформуванням її

економіки, браком досвіду при розробці окремих нормативно-правових актів, відмінностями у формуванні економічного середовища в Україні та в інших країнах світу, а також із зовнішніми загрозами, які зараз сформувалися на глобальному рівні.

12. Окреслено напрями розвитку нормативно-правового поля як складової МДРІРЕ України в глобалізаційних умовах, найважливішими серед яких є: розвиток й регулювання національного та міжнародного трансферу технологій; стимулювання залучення приватних інвестицій в інноваційну сферу; формування ефективної системи обміну технологіями на міжнародному ринку; системне узгодження вітчизняних правових норм із стандартами і нормами міжнародного права та ін.

13. Обґрунтовано, що з метою забезпечення результативності функціонування інноваційної мережі, у її структурі доцільно виділяти інноваційну, забезпечуючу, комерціалізаційну, фінансування інновацій, керуючу, віртуальну та психологічну підсистеми. При цьому, процес її розбудови повинен ґрунтуватися на принципах: підпорядкування основним законам розвитку інформаційного суспільства; добровільної участі членів мережі в спільній інноваційній діяльності; концептуальної єдності; визначення сфери діяльності, значення та місця учасників у мережі; взаємозв'язку між учасниками мережі; цілеспрямованої концентрації власності; створення законодавчої бази для розвитку кожної із підсистем інноваційної мережі; координації; професіоналізму; відповідальності; повноти інноваційного циклу; інформаційної насиченості мережевої взаємодії; міжнародної співпраці в інноваційній сфері. Крім того, робота в інноваційній мережі повинна організовуватися через спеціальну програмну платформу, доступ до якої в її учасників повинен бути цілодобовим та з різних мобільних пристроїв. Також програмна платформа повинна підтримувати роботу з периферійним обладнанням (сканером штрих-кодів, мобільним принтером, GPS, фотокамерою).

Однією із причин, що гальмує процес розбудови інноваційної мережі в Україні є обмеженість джерел формування фінансового забезпечення її функціонування та знаходження оптимальної його структури з-поміж субдіювання прямих витрат, пов'язаних з наданням послуг (неринкових) з державного та регіональних бюджетів, надходжень від платних послуг та прибутку організацій-учасників мережі.

14. Запропоновано процес формування та оптимізації МДРІРЕ розбити на такі шість етапів: моніторинг інноваційного розвитку економіки України; діагностику функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки; оцінку можливостей поліпшення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки; розроблення програми поліпшення МДРІРЕ; оцінку запропонованого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки; упровадження програми оптимізації МДРІРЕ.

15. Розроблено методичний підхід до діагностики функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, що базується на технології вирішення складних проблем методом аналізу ієрархій. Алгоритм застосування запропонованого методичного підходу є універсальним і підходить для оцінки можливостей удосконалення та змін МДРІРЕ.

16. Побудовано ієрархію діагностики функціонування діючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, а також ієрархію оцінки можливостей реалізації бажаного сценарію його функціонування.

Ключові слова: інноваційний розвиток, механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки, інноваційна економіка, інноваційна мережа, інноваційні інфраструктура, глобалізація, діагностика, нормативно-правове поле.

SUMMARY

Kotelban S. V. The mechanism of state regulation of innovative development of the Ukrainian economy in a globalized environment. – Qualification scientific work on the rights of manuscripts.

Dissertation for the degree of doctor of philosophy in specialty 051 Economics. – Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. – Chernivtsi, 2020.

The thesis carried out a theoretical synthesis and a new solution to an important task, which is to deepen the theoretical foundations of the formation of the mechanism of state regulation of innovative development of the Ukrainian economy in globalization conditions and to develop practical recommendations for its improvement.

1. It is substantiated that innovative development of the economy should be considered as a target, due to external influences, changing the economic system as a whole or its individual elements (participants, market segments and their interaction, product, ways of using resources) with the transition to a new competitive state for a long period of time as a result of innovation. In the context of rapid global transformations, it is impossible to achieve its high level without developing and introducing an appropriate mechanism of state regulation. At the same time, the regulatory impact of the state should be aimed at ensuring sectoral innovative development, innovative market development, sectoral innovative development, innovative development of the business environment, innovative development of employment and labor potential, innovative development of products.

2. The content of the notion “mechanism of state regulation of innovative development of the economy” (MSRIDE) is clarified as an integral system that reflects the methods of applying regulatory instruments to the areas of innovative development based on functioning government bodies and their interactions with the non-state sector through the innovation infrastructure. The purpose of its implementation is the formation of an innovative economy, provides a high level of welfare of the population (social aspect of innovative development) and

competitiveness of the country (economic aspect of innovative development) in the global space. The main tasks of the MSRIDE are defined.

3. It is substantiated that the theoretical basis for the formation and functioning of the mechanism of state regulation of innovative development of the economy should be the main provisions of the theories of globalization and the development of the world economy, state regulation of the economy, innovation and technological development. Their systematization allows studying innovation processes on various aspects and considering innovations as a driving element of economic development in the context of modernizing globalization challenges.

4. It is proved that the application of methods for regulating the innovation development of the economy in globalization conditions should be carried out taking into account the specifics of the object of influence itself, the specifics of the development environment of the country's economy and the global economic space. For Ukraine, this specificity is determined by: the lengthy process of becoming a market economy; multiple corruption issues that distort the competitive business environment and demotivate innovation activities; unstable macroeconomic and political environment, limits the possibilities of cost investment in innovative projects, the recoument of which takes time; growing losses of intellectual potential as a result of migration. Therefore, the core basis for the application of methods for regulating the innovation development of the Ukrainian economy is the strengthening of the role of non-state institutions and the primacy of the action of indirect influence methods - stimulation.

5. It has been established that in the context of the development of globalization processes, in order to ensure the innovative development of the Ukrainian economy, it is important to develop an appropriate strategy that will provide for innovative development along two vectors: internal (structural changes in the economy: the dominance of knowledge-intensive industries; the development of the creative class of innovators; high quality and innovation of the national products, ensuring information exchange, diffusion of innovations) and international (global participation of state and tutes the powers in the sphere of innovation, global business

involvement, scientific, educational and social structures in the innovative programs and projects; activation of links in the global chain of formation of cost, to create an open market with an innovative regional integration a priority).

6. It has been determined that the analysis of the innovative development of the Ukrainian economy as a result of the functioning of the state regulation mechanism should be carried out from the following perspectives: the use of the tools of the MSRIDE; achieving the goals of state regulation of innovation development; obtaining competitive advantages of Ukraine in the global economic space.

7. It has been established that the innovative development of the Ukrainian economy is characterized by a number of shortcomings, among which are: competitive losing in terms of the innovation activity of enterprises and the financing of research and development activities; the instability of financing innovation with excessive jumps in the volume of expenditures and the diversity of their structure; very low participation of budget financing of innovation, especially industrial enterprises and scientific institutions; the decline of industrial economic activities as institutions that provide high innovative results, more financially viable to invest in innovative projects; low quality component of the innovation activity of business entities, in particular industry; more attention should be paid to the production and delivery of new innovations to the market.

8. It is revealed that the mechanism of state regulation of innovative development of the economy existing in Ukraine is not effective enough. This is due to the following: information about the purpose and goals of its implementation and application is poorly communicated to specialists and the general public as a regulatory and regulated system; there is an inefficient use of the tools of the mechanism for the revitalization of the development of the spheres of ensuring the innovative development of the economy in Ukraine, the innovation infrastructure is undeveloped; the fundamental principles of the MSRIDE are respected; the destructive influence on the MSRIDE of negative trends and phenomena in the socio-economic environment of the country is carried out; does not have monitoring of the functioning of the MSRIDE and monitoring the development of all links.

9. It is proposed to determine the effectiveness or inefficiency of the mechanism of state regulation of innovation development by structural and dynamic changes in statistical indicators characterizing the results of innovation activity in Ukraine in the context of regions, types of economic activity. A quantitative assessment of the scale of structural changes in some of these indicators in the period 2013-2017 has been carried out. According to the integral coefficient of structural changes, A. Salai and the integral coefficient of structural differences, Hatzev allowed to establish the intensification of structural changes in 2015-2016. And their attenuation in 2017 such a process of structural differences in indicators indicates that the MSRIDE is either rapidly becoming outdated, or is not fully functional, or is losing its effectiveness, or is such that it is not fully utilized.

10. It has been established that Ukraine lags significantly behind the developed countries of the world in the utilization of investments and the introduction of innovations, most of which are already on a busy day. To reduce such a gap, it is necessary to use the best world practice of building an innovative economy, comprehensively study and take into account the accumulated experience of legal, organizational and economic support of state regulation of innovation activity. Borrowing the world's best practices should take into account the characteristics of the flow of innovation processes in Ukraine, a thorough analysis of the results of innovation activities and the effectiveness of each of the links of the MSRIDE.

11. It has been established that the regulatory and legal field as a link in the structure of the mechanism of state regulation of innovative development of the economy is quite developed. It has a complex structure and relatively well-developed links with similar links in other countries. Despite this, he does not take into account all aspects of ensuring the innovative development of the economy. This is primarily due to the short period of existence of Ukraine as a sovereign state, reforming its economy, lack of experience in the development of certain legal acts, differences in the formation of the economic environment in Ukraine and in other countries of the world, as well as external threats that are now formed on global level.

12. The directions for the development of the regulatory field as a component of Ukraine's MSRIDE in globalization conditions, the most important of which are: development and regulation of national and international technology transfer; encouraging private investment in the innovation sector; formation of an effective technology exchange system in the international market; system coordination of domestic legal norms with standards and norms of international law, etc.

13. It has been substantiated that in order to ensure the effectiveness of the functioning of the innovation network, it is advisable in its structure to allocate innovative, supporting, commercialization of innovations, financing of innovations, management, virtual and psychological subsystems. At the same time, the process of its development should be based on the principles of: obedience to the basic laws of the development of the information society; voluntary participation of network members in joint innovation activities; conceptual unity; defining the scope, value and location of participants in the network; relationships between network members; focused concentration of ownership; creating a legislative framework for the development of each of the subsystems of the innovation network; coordination; professionalism; responsibility; completeness of the innovation cycle; information richness of network interaction; international cooperation in the field of innovation. In addition, work in the innovation network should be organized through a special software platform, to which its participants should have round-the-clock and from various mobile devices. Also, the software platform must support work with peripheral equipment (barcode scanner, mobile printer, GPS, camera).

One of the reasons that slows down the development of the innovation network in Ukraine is the limited sources of forming financial support for its operation and finding its optimal structure among the subdivisions of direct costs associated with the provision of services (non-market) from state and regional budgets, revenues from paid services, and profits of participating organizations network.

14. The process of forming and improving the MSRIDE was proposed to be divided into the following six stages: monitoring the innovative development of the Ukrainian economy; diagnostics of the functioning of the mechanism of state

regulation of innovative development of the economy; assessment of opportunities for improving the mechanism of state regulation of innovative development of the economy; development of an improvement program for MSRIDE; evaluation of the proposed mechanism of state regulation of innovative development of the economy; implementation of the program to improve MSRIDE.

15. A methodical approach has been developed to diagnose the functioning of the state mechanism for innovative innovation development of the economy, based on the technology for solving complex problems using the hierarchy analysis method. The algorithm for applying the proposed methodological approach is universal and suitable for assessing opportunities for improving and modifying the MSRIDE.

16. A hierarchy of diagnostics of the functioning of the existing mechanism of state regulation of innovative development of the economy, as well as a hierarchy for assessing the possibilities of implementing the desired scenario of its functioning, has been built.

Keywords: innovative development, the mechanism of state regulation of innovative development of the economy, innovative economy, innovative network, innovative infrastructure, globalization, diagnostics, legal framework.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Антохов А.А., Котельбан С.В., 2019. Регулювання інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації: зміст, методи, інструменти. *Інноваційна економіка*, 2, с. 41–46.
2. Котельбан С. В., 2019. Інноваційна мережа як стимулююча ланка механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України. *Агросвіт*, 13-14, с. 60–66.
3. Котельбан С.В., 2018. Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки: теоретична основа дослідження. *Сталий розвиток економіки*, 3, с. 44-52.
4. Котельбан С. В., 2019. Аналіз інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах. *Науковий погляд: економіка та управління*, 3 (65), с. 89-98.
5. Котельбан С.В., 2017. Сутність, методи та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності. *Економіка та держава*, 4, с. 115-118.
6. Котельбан С.В., 2018. Хронологічні та хорологічні підходи до визначення сутності поняття “інновація”. *Інвестиції: практика та досвід*, 9, с. 91-97.
7. Kotelban S. V., Antokhov A. A., Yankovska L. A., Fedoryshyna L. M., Felenchak Y. B., Holod A. P., 2020. Problems and disadvantages of the modern mechanism of state regulation of innovative development of Ukrainian economy. *Arctic Journal*, 73(6), p. 33-44.

Особистий внесок: обґрунтовано методи, які доцільно використовувати для регулювання інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Котельбан С. В.; 2019. Місце і роль нормативно-правового поля у механізмі управління національною економікою. *Матеріали доповідей Міжнародної науково-практ. конф. “Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії”*; 2019; Запоріжжя. Запоріжжя: Класичний приватний університет, с. 18–21.

2. Котельбан С.В., 2016. Аспекти розвитку національної економіки в умовах інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. *Матеріали III Міжнародної Шумпетерівської конференції “Наукова спадщина Йозефа Алоїза Шумпетера і сучасність: погляд із минулого в майбутнє”*; 2016; Чернівці. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, с. 135–137.

3. Котельбан С.В., 2017. Інновації та інноваційна діяльність в системі розвитку регіонів. *Матеріали науково-практ. круглого столу. “Економіка і врядування: проблеми соціалізації”*; 2017; Чернівці. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, с. 53–55.

4. Котельбан С.В., 2017. Механізм державного регулювання інноваційної діяльності. *Матеріали Міжнародної науково-практ. конф. “Перспектива розвитку галузей економіки з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів”*; 2017; Дніпро. Дніпро: НО “Перспектива”, с. 44–46.

5. Котельбан С.В., 2019. Особливості застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах. *Матеріали міжнар. науково-практ. конф. “Сучасні наукові погляди на економічні механізми стимулювання соціально-економічного розвитку”*; 2019; Ужгород. Ужгород : УНУ, с. 23–27.

6. Котельбан С.В., 2018. Підходи до визначення сутності “інновація”. *Збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених “Сучасні інформаційні технології в економіці, управління та адміністрування”*; 2018; Київ. Київ: Аналітичний центр “Нова економіка”, с. 31–35.

7. Котельбан С.В., 2018. Роль механізму державного регулювання інноваційного в розвитку підприємств. *Матеріали міжнар. науково-практ. конф. “Пріоритети розвитку підприємств у XXI столітті”*; 2018; Кропивницький. Кропивницький: РВЛ ЦНТУ, с. 215–217.

ЗМІСТ

ВСТУП	21
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ	
ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В	
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ	29
1.1. Сутність та передумови формування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки	29
1.2. Теоретико-методологічні основи формування та функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки з врахування глобалізаційних умов	48
1.3. Особливості застосування методів для регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах	80
Висновки до розділу 1	97
 РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В	
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ	99
2.1. Аналіз інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах як результату функціонування механізму державного регулювання	99
2.2. Проблеми та недоліки сучасного механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки	115
2.3. Оцінка інноваційного розвитку економіки України в у контексті зарубіжного досвіду функціонування організаційних механізмів державного регулювання інноваційного розвитку національних економік	140
Висновки до розділу 2	157

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ	160
3.1 Розвиток нормативно-правового поля як складової механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах	160
3.2. Розбудова інноваційної мережі України як ланки-стимулятора функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України	183
3.3. Поліпшення функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах	203
Висновки до розділу 3	222
ВИСНОВКИ	225
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	228
ДОДАТКИ	255

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

EFSI	European Fund for Strategic Investment
ESIF	European Structural and Investment Funds
GPS	Система глобального позиціонування (англ. Global Positioning System)
IRC	Центр поширення інновацій (Innovation Relay Centers)
IRE	Інноваційні регіони Європи (The Innovating Regions in Europe)
SWOT	Широко застосовується у процесі стратегічного планування, що полягає в розділенні чинників і явищ на чотири категорії: сильних (Strengths) і слабких (Weaknesses) сторін проєкту, можливостей (Opportunities), що відкриваються при його реалізації, та загроз (Threats), пов'язаних з його здійсненням.
TISC	Центр підтримки технологій та інновацій (Technology and Innovation Support Center).
ББД	Безумовний базовий дохід
ВВП	Валовий внутрішній продукт
ГІМ	Глобальна інноваційна мережа
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
ЄС	Європейський Союз
ЗУ	Закон України
КВЕД	Класифікація видів економічної діяльності
МАІ	Метод аналізу ієрархій
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВФ	Міжнародний валютний фонд
МДРІРЕ	Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки
МОП	Міжнародна організація праці
НБУ	Національний банк України
НДДКР	Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи

НДІ	Науково-дослідний інститут
НОІВ	Національний офіс інтелектуальної власності
НТП	Науково-технічний прогрес
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ОПЕК	Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК, англ. The Organization of the Petroleum Exporting Countries)
СІІ	Сумарний індекс інновацій; зважений агрегований індикатор, складений з низки показників, що надає можливість оцінити та виміряти стан інноваційної діяльності
СОТ	Світова організація торгівлі
ТНК	Транснаціональна корпорація
ТПР	Території пріоритетного розвитку
ШІ	Штучний інтелект

ВСТУП

Актуальність теми. Практичний досвід високорозвинених країн світу свідчить про те, що досягнути високого рівня розвитку економіки не можливо без впровадження інновацій в усі її сфери, без нових форм організації праці і виробництва, без мотивації до інноваційної діяльності, без інноваційних кадрів. Адже, саме вони забезпечують зміцнення їх конкурентоспроможності на світових ринках, створюють потенціал для економічного зростання й соціально-економічного прогресу суспільства.

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується низькою інноваційною активністю суб'єктів господарювання, нерозвиненістю інноваційної інфраструктури, повільним зростанням інноваційних секторів, незавершеністю інноваційних циклів, невідповідністю системи підготовки кадрів потребам економіки. Усе це обумовлено фрагментарністю і неузгодженістю державної інноваційної політики, недієвістю механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки (МДРІРЕ). Для зміни такої ситуації необхідно докласти зусилля як з боку держави, так і всіх господарюючих суб'єктів. Зокрема, вони повинні бути спрямовані на удосконалення методів і діючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки.

Зазначимо, що дослідження механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України повинне відбуватися із врахування позитивних і негативних проявів стрімкого наростання глобальних трансформацій, інформатизації та інтелектуалізації світових соціально-економічних процесів. Інакше він буде інерційним і таким, що не відповідає національним та економічним інтересам країни.

Державне регулювання розвитку економіки тривалий період є предметом наукових пошуків широкого кола науковців, серед яких – А. Нестеров, Г. Третьак, О. Кузьмін, М. Бублик, Л. Шкварчук, Ю. Андрійчук, Х. Данилків, К. Бліщук, О. Чечель, С. Чистов, А. Никифоров, Т. Куценко, Н. Ушакова,

Л. Зарецька, О. Воронянський, М. Мироненко, С. Степаненко, О. Хорошко, Н. Антонова, В. Євтушевський, М. Корецький, Т. Міхеєнко, О. Новіков, О. Тарнавська, О. Кахович, Р. Южека, О. Зборовська та ін. Механізм його здійснення досліджували І. Пасінович, О. Сич, В. Приходько, Н. Ткачова, О. Гаркуша, С. Чернов, І. Драган, В. Шпаков, Н. Антонюк, Н. Тюкавкін, А. Олефір, А. Бадірова, Т. Радзієвська, М. Сергєєв, О. Жвакін, О. Соловійова, Н. Новікова, Є. Балакін, І. Нурмухаметов, О. Ананьєва та ін.

Грунтовні дослідження концептуальних і методологічних аспектів формування й розвитку інноваційної економіки в сучасному суспільстві, забезпечення інноваційного розвитку економічних систем різного рівня відображено у працях Б. Буркинського, З. Гук, Т. Лебідь, С. Філіппова, В. Самуляка, К. Ковтуненко, В. Довбенка, О. Цогла, А. Штангрет, Є. Масленнікова, Л. Сиволап, Л. Васільєва, Є. Лазаревої, А. Корецького, П. Леоненка, О. Довгаль, С. Морозової, Є. Романенка, Л. Михайлишин, Г. Якименко, М. Скиби та ін.

Окремі аспекти концептуалізації теоретико-методологічних засад державного регулювання інноваційного розвитку економіки та розробки його механізму відображені в працях сучасних учених, таких як Ю. Лопатинський, А. Антохов, Л. Водянка, Я. Панас, І. Кулиняк, Г. Коpecь та ін. Проте. Незважаючи на усю глибину існуючих досліджень, і досі залишаються недостатньо розробленими складові механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, які спроможні забезпечити її конкурентоспроможність в умовах глобалізації, інтеграцію України у світовий економічний простір. Конкретизації й узгодженості потребують теоретичні та практичні положення стосовно удосконалення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки з урахуванням можливості пошуку альтернативних шляхів усунення наявних у ньому недоліків, розбудови інноваційної мережі України, оптимального підбору заходів організаційно-нормативної та фінансово-ресурсної підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності. Саме це і зумовило вибір

теми дисертаційного дослідження, його об'єкт, предмет, мету й завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою комплексних наукових досліджень держбюджетної теми кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Економічний та управлінський потенціал соціалізації економіки» (номер державної реєстрації 0116U001672). Особистий внесок автора у рамках організації та проведення досліджень зазначеної теми полягає у формуванні та вдосконаленні механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у обґрунтуванні теоретичних засад формування й функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах та розробці практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішувався комплекс таких взаємопов'язаних завдань:

- дослідити сутність та передумови побудови механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки та обґрунтувати теоретичний базис щодо його формування і функціонування в глобалізаційних умовах;
- визначити методи регулювання інноваційного розвитку економіки та окреслити особливості їхнього застосування в умовах глобалізації;
- проаналізувати інноваційний розвиток економіки України в глобалізаційних умовах як результат функціонування механізму державного регулювання, а також окреслити його проблеми та недоліки;
- здійснити оцінку інноваційного розвитку економіки України в світлі зарубіжного досвіду функціонування організаційних механізмів державного регулювання в глобалізаційних умовах діяльності;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності в Україні та окреслити напрями його розвитку як складової

механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки;

– сформувати концептуальні підходи до розбудови інноваційної мережі України як ланки-стимулятора функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки та розробити рекомендації щодо його поліпшення.

Об'єктом дослідження є процеси формування, впровадження та удосконалення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів формування та удосконалення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах.

Методи дослідження. Методологічну та теоретичну основу дисертаційної роботи становить синтез фундаментальних положень теорій глобалізації та розвитку світової економіки, державного регулювання економіки, інноваційно-технологічного розвитку; дослідження сучасних вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені фундаментальним засадам формування механізму державного регулювання розвитку економіки, становлення інноваційної економіки, інноваційного розвитку суспільства, впливу процесів глобалізації на розвиток національних економік.

Правовим полем дослідження є чинні законодавчі та нормативні документи щодо забезпечення інноваційної діяльності в Україні.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні дані Державної служби статистики України, дані різних реєстрів, міністерств і відомств, звіти міжнародних організацій, рейтинги країн за Globalisation Index, ресурси мережі Інтернет, результати власних досліджень і розробок автора.

Для досягнення поставленої мети та реалізації визначених завдань у роботі використано такі методи: *монографічний* (для дослідження теоретичних основ формування і функціонування механізму державного регулювання

інноваційного розвитку економіки з урахуванням глобалізаційних процесів); *системного аналізу* (для уточнення сутності категорія «механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки»); *табличний* (для наочної інтерпретації статистичних даних й результатів дослідження); *спостереження та узагальнення* (для виявлення проблем та недоліків сучасного механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки); *SWOT-аналізу* (для встановлення інноваційної конкурентоспроможності України в глобальному економічному просторі); *аналізу структурних зрушень* (для оцінювання дієвості існуючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки); *рейтингу* (для оцінювання рівня імplementованості країн до процесу глобалізації); *порівняльного та графічного аналізу* (для оцінювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах як результату функціонування механізму державного регулювання); *абстрактно-логічний* (для обґрунтування стратегічних напрямів розвитку нормативно-правового поля як складової механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах); *аналізу ієрархій* (для діагностики функціонування діючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки та оцінки можливостей його оптимізації та зміни).

Наукова новизна одержаних результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у системному вирішенні важливого науково-прикладного завдання – поглиблення теоретичних засад формування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах та розробка практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в такому:

удосконалено:

– ряд понять і термінів, пов'язаних з темою дослідження, зокрема, уточнено зміст понять «механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки», «інноваційний розвиток економіки» та ін. Так, під

механізмом державного регулювання інноваційного розвитку економіки мається на увазі цілісна система як сукупність способів застосування інструментів регулюючого впливу на сфери інноваційного розвитку на основі функціонуючих органів державної влади та їх взаємодій з недержавним сектором через інноваційну інфраструктуру; від інших визначень це тлумачення вирізняється метою впровадження механізму, якою є становлення інноваційної економіки, що забезпечує високий рівень добробуту населення, з одного боку, та конкурентоспроможність країни в глобальному просторі, з іншого боку; а інноваційний розвиток економіки автором пропонується розглядати як цільову зміну економічної системи та її елементів в умовах переходу на новий рівень конкурентного стану у результаті впровадження інновацій, вирізняє цю дифініцію з поміж інших акцентом на найголовніших ознаках інноваційного розвитку як зміни економічних станів країни;

– напрями розвитку нормативно-правового поля як складової МДРІРЕ України; при цьому, пропонується враховувати складну структуру нормативно-правового поля і відносно розвинені зв'язки його ланок з аналогічними ланками інших країн; рекомендовано сконцентрувати особливу увагу на таких напрямках розвитку нормативно-правового поля: розвиток і регулювання національного та міжнародного трансферу технологій; стимулювання залучення приватних інвестицій в інноваційну сферу; формування ефективної системи обміну технологіями на міжнародному ринку; системне узгодження вітчизняних правових норм із стандартами і нормами міжнародного права;

набули подальшого розвитку:

– методи регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах, які вирізняються від існуючих використання методів, пропозиціями стосовно урахування специфіки самого об'єкту впливу (затяжні процеси становлення ринкової економіки; численні проблеми, пов'язані з корупцією, що деформують конкурентне бізнес-середовище і демотивують інноваційну діяльність), специфіки середовища розвитку економіки країни (нестабільне макроекономічне і політичне середовище, що обмежує можливості

вартісних інвестицій в інноваційні проєкти, окупність яких потребує часу; зростаючі втрати інтелектуального потенціалу внаслідок міграції населення) та глобального економічного простору. Доведено, що при цьому стрижневою основою застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки України є посилення ролі недержавних інститутів та первинності дії методів непрямого впливу – стимулювання;

– підходи до якісного та конструктивного оцінювання дієвості механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах шляхом застосування математичного інструментарію обчислення індексів структурних змін і відмінностей у показниках, що характеризують результати інноваційної діяльності в Україні у розрізі регіонів, видів економічної діяльності;

– концептуальні положення стосовно розбудови інноваційної мережі в Україні, які структуруються відповідно до структури інноваційної мережі, з одного боку, і узагальнюються відповідно до принципів її розбудови, з другого боку. При цьому, функціонування інноваційної мережі повинно базуватися на спеціальній програмній платформі, доступ до якої в учасників мережі повинен бути цілодобовим та з різних мобільних пристроїв. Встановлено, що розв'язання цього завдання вимагає об'єднання джерел формування фінансового забезпечення.

Практичне значення отриманих результатів. Основні положення, викладені автором, доведені до рівня методичних розробок та прикладних рекомендацій, запровадження яких допоможе забезпечити дієвість механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в умовах поширення процесів глобалізації. До результатів, що мають найвагоміше практичне значення, належать такі: рекомендації щодо оцінки дієвості механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки; обґрунтування напрямів розвитку нормативно-правового поля інноваційного розвитку економіки; пропозиції щодо розбудови інноваційної мережі в Україні; методичний підхід до діагностики функціонування, оцінки можливостей

удосконалення та змін механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки.

Пропозиції та ключові положення дисертаційної роботи апробовані й прийняті до впровадження в діяльності Конятинської ОТГ довідка № 778 від 26.12.2018 р.(додаток 3.1) , АТ “Державний ощадний банк України” довідка № 5769 від 23.12.2019 р. (додаток 3.2) та використані в навчальному процесі Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича довідка № 276 від 27.08.2020 р (додаток 3.3)

Особистий внесок здобувача. Наукові розробки, положення, висновки і рекомендації є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо формування та вдосконалення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах. Особистий внесок щодо наукових праць, опублікованих у співавторстві, зазначено в переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення, а також результати дослідження апробовано автором на таких конференціях та круглих столах, як: III Міжнародна Шумпетерівська конференція «Наукова спадщина Йозефа Алоїза Шумпетера і сучасність: погляд із минулого в майбутнє» (м. Чернівці, 2016 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Перспектива розвитку галузей економіки з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів» (м. Дніпро, 2017 р.); Науково-практичний круглий стіл «Економіка і врядування: проблеми соціалізації» (м. Чернівці, 2017 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритети розвитку підприємств у XXI столітті» (м. Кропивницький, 2018 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні наукові погляди на економічні механізми стимулювання соціально-економічного розвитку» (м. Ужгород, 2019 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії» (м. Запоріжжя, 2019 р.).

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ

1.1. Сутність та передумови формування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки

Інноваційний розвиток економіки є надзвичайно складним процесом. З одного боку, це результуючий вимірник сприятливого ринкового середовища комерційної та креативної діяльності. З іншого боку, це потужний чинник прогресивних змін, обов'язковий у сучасних глобалізаційних умовах. Інноваційний розвиток здійснює вплив науково-технічних досягнень на розвиток економіки та суспільство, від результатів інноваційної діяльності залежить конкурентоспроможність продукції, підприємств та національної економіки.[131, с. 115].

Забезпечення інноваційного розвитку економіки потребує чітких регулюючих впливів. У даному контексті актуально визначити, через який механізм такий вплив можна здійснювати. Провідну роль у цьому має відігравати держава, незважаючи на посилені впливи ринкових умов. Тому питання суті і будови механізму саме державного регулювання інноваційного розвитку економіки має високе теоретико-методологічне і практичне значення. У свій час проблему державного регулювання економіки досліджували А. Нестеров, Г. Третяк, К. Бліщук, О. Чечель, С. Чистов, А. Никифоров, Т. Куценко [40], О. Кузьмін, М. Бублик [92], Л. Шкварчук [220], Ю. Андрійчук [4], Х. Данилків [39], Н. Ушакова, Л. Зарецька [211], О. Воронянський [29], М. Мироненко [107], С. Степаненко [187], О. Хорошко, Н. Антонова [5], В. Євтушевський [47], М. Корецький [72], Т. Міхеєнко [111], О. Новіков [129], О. Тарнавська [190], О. Кахович, Р. Южека [65], О. Зборовська [51] та ін. А механізм його здійснення – І. Пасінович, О. Сич, В. Приходько, Н. Ткачова

[196], О. Гаркуша [31], С. Чернов, І. Драган [43], В. Шпаков [221], Н. Антонюк [6], Н. Тюкавкін [200], А. Олефір [132], А. Бадірова, Т. Радзієвська [160], М. Сергєєв, О. Жвакін [173], О. Соловйова [182], Н. Новікова [130], Є.Балакін, І. Нурмухаметов [12], О. Ананьєва [3] та ін.

Визначення суті механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки потребує комплексного розуміння *понятійної основи*, яка об'єднує терміни інновацій, інноваційної діяльності, інноваційного процесу, інноваційного розвитку і т. д. Оскільки фокус дослідження спрямовується на інноваційний розвиток економіки, то слід розуміти зміст економіки, розвитку економіки та інших гомологічних термінів. Дані поняття мають доповнювати управлінські терміни, які розкривають зміст управління і регулювання, механізму, інструментів, методів впливу (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Понятійна основа дослідження механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки

Джерело: складено автором

Поняттю інновації приділено дуже багато уваги вітчизняними і зарубіжними вченими. Її зміст, як і інноваційної діяльності, регламентовано в чинному законодавстві України [151]:

- *інновації* це новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення

виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва та соціальної сфери;

- *інноваційна діяльність* це діяльність яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

З поданих визначень важливо звернути увагу, що інновація підтверджує впровадження заходу та є завершальною подією, тобто її слід розглядати з погляду економічного застосування; натомість часто використовуваний термін *новації* передбачає відкриття, винаходи, нові або вдосконалені процеси, структури, методики, стандарти, результати маркетингових досліджень тощо до їх виведення на ринок [98, с. 117]. Інновація може мати етапи продукування, впровадження і поширення. Новація відображає експериментальні впровадження до її переходу в стан інновації.

Законодавство визначає основні об'єкти інновацій. Проте для більш повного їх розуміння, слід виділяти критерії їхнього розподілу. Щодо цього українські дослідники подають різні авторські позиції. Їх узагальнення дозволяє виокремити наступні види інновацій:

- *критерій об'єкту*: продукту, методу виробництва, ринку збуту, джерела сировини, організації (підхід Й. Шумпетера) [223, с. 231; 176, с. 315].

- *критерій результату*: програми і проекти, знання та інтелектуальні продукти; обладнання та процеси, інфраструктура виробництва і підприємництва; рішення (виробничого, адміністративного, комерційного та іншого характеру), сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки, продукція (товари, послуги), механізми формування споживчого ринку і збуту [151];

- *критерій змістовності*: технологічні, виробничі, економічні, торговельні, соціальні, управлінські, ринкові, маркетингові, організаційні [98 с. 119];

- *критерій новизни*: базові, поліпшувальні, псевдо- (підхід Г. Менша [247]);

- *критерій причинності*: реактивні (реакція на нові перетворення); стратегічні (отримання конкурентних переваг) [144, с. 119];

- *критерій поширення*: одиничні, дифузні [98, с. 121];

- *критерій спадковості*: заміняючі, анулюючі, новітні, ретровведення [176, с. 315];

- *критерій масштабності*: глобальні, національні, регіональні, локальні, корпоративні;

- *критерій сфери*: економічні, соціальні, екологічні, інформаційні, освітні, управлінські (політичні), в охороні здоров'я тощо.

Критерій сфери щодо видів інновацій дозволяє виокремити *інновації в економіці*. Це дуже важливий вид інновацій, який стосується різних явищ і процесів розвитку економіки.

Інновації в економіці слід розглядати через призму забезпечення її розвитку. Терміном, який відображає таку синергію, є інноваційний розвиток економіки. У загальному сенсі *розвиток* передбачає якісну та (або) кількісну зміну суті, якостей, властивостей явища, предмета або об'єкта, в результаті чого виникає більш ідеальне, сучасне, нове, удосконалене, прогресивніше явище, предмет або об'єкт [17, с. 128].

1. *Інноваційний розвиток* – це цільова, зумовлена зовнішніми впливами зміна змісту, структури, властивостей, функцій, принципів дії об'єкта (системи) з його переходом у новий, як правило, більш прогресивний стан на тривалий період часу в результаті впровадження інновацій [84, с. 116].

Грунтовні дослідженням інноваційного розвитку економіки України провели: Б. Буркинський, Є Лазарева [20], К. Ковтуненко, Є. Масленніков [58], Л. Сиволап [158], Л. Васільєва [24], Н. Станасюк, О. Кузьмін, Н. Шпак [252], О. Мрихіна, В. Прохорова, Р. Корж, О. Колещук, Т. Міркунова [248], А. Корецький [71], П. Леоненко [97], О. Довгаль [42], С. Морозова [113], Є. Романенко [163], Л. Михайлишин [108], Г. Якименко [227], М. Скиба [178] та ін.), вони визначають інноваційний розвиток, як процес системного вдосконалення економіки, що реалізується через використання нових знань та

технологій для ефективнішого виробництва товарів і послуг, зміцнення економіки, та прискорення суспільного прогресу.

Також поширеними є трактування інноваційного за визначенням Д.Карлюка, який визначив інноваційний розвиток як “складний процес прикладного характеру створення і впровадження інновацій з метою якісних змін об'єкта управління та отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного чи іншого виду ефекту, який пов'язаний з необхідною умовою виживання і розвитку підприємств у довгостроковій перспективі” [62, с. 5].

Орієнтуючись на критерій сфери щодо виокремлення видів інновацій, можна прийти до висновку, що інноваційний розвиток може відбуватись в економічних, соціальних, екологічних, інформаційних, освітніх, управлінських (політичних), валеологічних та інших системах, для яких притаманні властивості і потреби прогресивних змін.

У більшості досліджень щодо інноваційного розвитку економіки акцентується увага на важливості практичного застосування даної моделі. Поширеними є твердження, що інноваційний тип економічного розвитку є основою, що визначає економічний потенціал на світовому ринку [27, с. 188].

Зміст інноваційного розвитку економіки українські науковці-економісти формулюють, виходячи з його здатності забезпечувати конкурентостійкість соціально-економічної системи за рахунок кількісних та якісних перетворень на основі розробки і реалізації інновацій [26, с. 47]. Враховуючи такі визначення, *інноваційний розвиток економіки* пропонуємо розглядати як цільову, зумовлену зовнішніми впливами зміну економічної системи в цілому чи окремих її елементів (учасників, сегментів ринку та їх взаємодії, продукту, способів використання ресурсів) з переходом у новий конкурентний стан на тривалий період часу в результаті впровадження інновацій.

Інноваційний розвиток економіки забезпечує її циклічність, у тому числі зі зміною (вдосконаленням) моделі використання ресурсів (домінування природно-ресурсних, виробничих, технологічних, людських, інформаційних

ресурсів та особливостей їх поєднання), виникненням нового технологічного укладу. В економічній теорії, у зв'язку з цим розвинуто теорію циклів, де різні автори інтерпретують своє бачення їх причин та ролі в них інновацій (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Інновації і циклічність розвитку економіки
у різних теоретичних обґрунтуваннях**

№ з/п	Автор: загальна характеристика циклу	Тривалість циклів, кількість фаз	Значення інновацій
1	<i>Кондратьєв Н.Д.</i> : Розвиток науково-технічного прогресу та зміна в структурі капіталу	40-60 років 2 фази	Вплив на прогресивні зміни науково-технічного характеру, базовий індикатор таких змін
2	<i>Кузнець С.</i> : Зміни в структурі виробництва	15-25 років	Визначення технологічності та привабливості виробництва в контексті залучення ресурсів
3	<i>Жугляр К.</i> : Вплив зміни ВВП, інфляції, зайнятості та інвестицій	7-12 років	Вплив на показники економічної діяльності та інвестиційної привабливості
4	<i>Шумпетер Й.А.</i> : В основу покладені принципи технологічного детермінізму, ринковий дисбаланс, що виникає під впливом нововведень та інновацій	11 років 4 фази	Безпосередній вплив на технологічність як індикатор ринкових позицій (конкурентних переваг)
5	<i>Гобсон Дж. А.</i> : Зміни об'ємів виробництва	-	Вплив на обсяги виробництва через оптимізацію ресурсних витрат, автоматизацію чи роботизацію виробництва
6	<i>Хансен Е.</i> : Технічний прогрес. Інновації. Зміна обсягів інвестицій в основний капітал	-	Безпосередній вплив та прямий індикатор змінності циклів

Джерело: складено автором на основі: [98; 85; 70; 245; 242; 223; 35; 214]

Інноваційний розвиток економіки, як правило, розглядається в контексті продукування, впровадження і поширення інновацій на рівні галузей, ринків, підприємств та у бізнес-середовищі, щодо продукції і використання людських ресурсів (зайнятості, трудового потенціалу). При цьому інноваційний розвиток економіки може забезпечуватись на різних просторових рівнях, починаючи з

локального, тобто на рівні окремої територіальної громади, і завершуючи глобальною економікою (рис. 1.2).

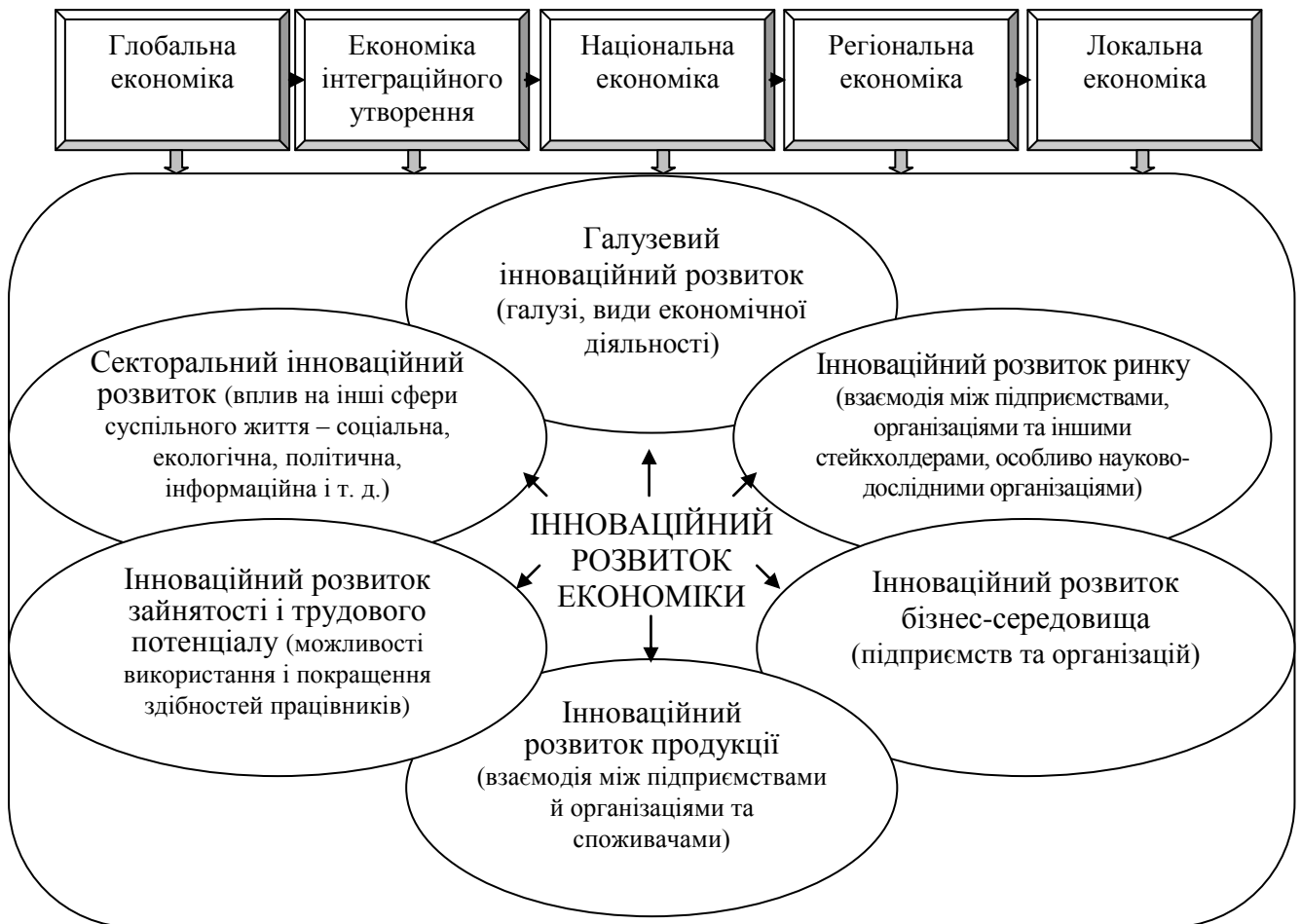

Рис. 1.2. Сфери забезпечення інноваційного розвитку економіки

Джерело: складено автором

Не слід відкидати економічного значення інноваційного розвитку щодо людських ресурсів. У цьому поєднується гуманістичне значення інноваційних процесів, про які пишуть у національній доповіді фахівці Національної академії наук України. Вони зазначають, що перехід до інноваційного типу розвитку має величезне гуманістичне значення; він є процесом перетворення людини з агента науково-технічного і соціального прогресу у його дійсного суб'єкта, розгортання творчого потенціалу людини і його реалізації у створенні власного світу [60, с. 5]. Тобто з одного боку, інновації сприяють ефективному використанню і розвитку трудового потенціалу населення з відображенням на

економічних результатах. З іншого боку, це потужний чинник особистісної самореалізації.

Розуміння змісту інноваційного розвитку економіки та сфер його забезпечення дозволяє перейти до обґрунтувань необхідності *державного регулювання* даних процесів. Важливим є використання терміну саме державного регулювання, а не управління, що враховує дію ринкових механізмів [80, с. 44–46.].

Питання державного регулювання інноваційного розвитку економіки потребує постійних наукових досліджень з урахуванням викликів сьогодення. У публікаціях українських авторів висвітлюються окремі аспекти регулюючого впливу на інноваційний розвиток економіки з вивченням практик більш розвинутих держав. Узагальнення таких напрацювань дозволяє виокремити інструменти державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Розгляд їх застосування у методології наукового дослідження потребує побудови відповідного механізму.

Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки (МДРІРЕ) – це цілісна система, яка відображає способи застосування інструментів регулюючого впливу на сфери інноваційного розвитку (рис. 1.2) на основі функціонуючих органів державної влади та їх взаємодій з недержавним сектором через інноваційну інфраструктуру.

Очевидно, що суб'єктом МДРІРЕ виступатиме:

1) держава (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, державні органи виконавчої влади різних рівнів, Національний банк України, Державний інноваційний фонд, Антимонопольний комітет України, Фонд розвитку інновацій, Національна академія наук України, Український інститут інтелектуальної власності («Укрпатент»), Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»));

2) недержавні суб'єкти регулювання (Асоціація «Інноваційний розвиток України», Асоціація інноваційних виробників України, Асоціація інноваційної

та цифрової освіти, Українська асоціація бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів, Асоціація «Інноваційні підприємства України», Національна науково-технологічна асоціація України, Асоціація AgTech Ukraine та інші об'єднання, союзи, асоціації);

3) міждержавні органи регулювання інноваційної діяльності;

4) безпосередньо суб'єкти інноваційної діяльності (інноваційні підприємства – інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо).

А об'єктами МДРІРЕ виступають умови, процеси, зв'язки, відносини, структурні елементи кожної із сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки (рис. 1.2).

Ефективне функціонування такого механізму має бути спрямованим на досягнення *мети*. На наш погляд, такою метою є становлення інноваційної економіки, що забезпечує високий рівень добробуту населення та конкурентоспроможність країни в глобальному просторі. Забезпечення добробуту відображає соціальний аспект наслідків інноваційного розвитку, а конкурентоспроможності – більшою мірою економічний, надаючи країні (регіону) довгострокові переваги для залучення інвесторів, різних ресурсів, збуту продукції.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» визначається мета державної інноваційної політики це створення соціально-економічних, організаційних - правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково та технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічних, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [151]. *Політика*, на відміну від регулювання, визначає які органи державної влади реалізують пріоритети інноваційного розвитку. Згідно норм чинного законодавства, це заходи, що охоплюють різні аспекти використання науково-технічного потенціалу.

На рис. 1.3 відображено будову механізму державного регулювання

інноваційного розвитку економіки. Основна його змістовна частина проявляється в описі системи регулюючих інструментів. Їх окреме та комбінаторне застосування залежить від цілей регулювання інноваційного розвитку. У наукових працях автори часто виділяють найбільш пріоритетні з них. Зокрема, багато обґрунтувань, з чим слід погодитись, щодо вагомості впливу прямого державного фінансування (в першу чергу шляхом виділення грантів, кредитів, субсидій тощо), створення інфраструктури для інноваційної діяльності, податкових стимулів, спеціальних схем підтримки ризикового фінансування, надання державних гарантій [59, с. 16; 100, с. 33].

Рис. 1.3. Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки

Джерело: складено автором

Також дієвими є інструменти регулювання, що широко практикуються в країнах Європейського Союзу. Це такі, як: усунення бюрократичних перепон для започаткування бізнесу; надання прямої фінансової підтримки; полегшення доступу до джерел фінансування; зменшення податкового тягаря; підготовка кваліфікованих кадрів для потреб бізнесу [45, с.357; 96].

Реалізація механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки має бути орієнтована на економічну функціональність. Разом з тим, слід ширше розглядати наслідки застосування інструментів державного регулювання. Це підтверджують висновки В. Гусєва щодо функцій регулювання в інноваційній сфері. Учений виділяє [59, с. 153]:

- господарську функцію, що полягає впровадження в господарський обіг об'єктів прав інтелектуальної власності, створених у науково-технічній сфері з метою їх комерціалізації або отримання соціально-економічного ефекту;
- гуманітарну функцію, яка полягає у сприянні розвитку творчого та інтелектуального потенціалу людини як ініціатора інноваційних процесів;
- економічну функцію, що полягає у забезпеченні економічного розвитку та конкурентоспроможності національної економіки на основі інноваційної реструктуризації сфер науково-технологічної, освітньої та виробничої діяльності;
- пізнавальну функцію, що полягає у створенні нових знань прикладного характеру та розроблення передових технологій;
- соціальну функцію, яка полягає забезпеченні продукування суспільно корисних благ нової якості.

Серед функцій державного регулювання інноваційного розвитку економіки доцільно виділити такі функції:

- цільову – визначення основних цілей (табл. 1.2), пріоритетів та напрямів державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Основними пріоритетами його є: удосконалення правових засад регулювання відносин у сфері інноваційної діяльності, заохочення інвестицій у

впровадження інновацій у процеси виробничого, економічного, управлінського, соціального характеру, розвиток інноваційної інфраструктури та створення інноваційних структур, розвиток міжнародної інноваційної взаємодії та співпраці, створення сприятливих умов на інноваційного розвитку економіки, забезпечення доступності інновацій та інноваційних ресурсів (передусім вітчизняних) для суб'єктів економічних відносин та органів влади, доступності інноваційної продукції та послуг по ціновому та територіальному чинниках для різних верств населення;

- стимулюючу – формування регуляторів, які будуть ефективно впливати на інноваційну діяльність суб'єктів господарювання та спрямовувати економічні процеси у напрямі розбудови інноваційної економіки, інноваційно-знанневого суспільства, а також забезпечувати інтеграційну взаємодію державних та ринкових регуляторів в інноваційному розвитку економіки;
- нормативну– закріплення та врегулювання на законодавчому рівні усіх «вузьких місць» виконання інноваційного процесу;
- коригувальну–розподіл ресурсів з метою розвитку інноваційної активності, коригування результатів ринкового саморегулювання інноваційної діяльності;
- контрольну–контроль і нагляд за дотриманням міжнародних стандартів інновацій, світових стандартів управління інноваційним розвитком економіки, стандартів управління інноваційними проектами тощо.

Викладений вище перелік функцій розкриває важливе значення інноваційного розвитку та необхідності його посилення через владно-державні впливи.

Функціональність механізму має бути орієнтована на конкретні цілі. Вони можуть передбачати різні підходи до досягнення мети. У табл. 1.2 відображено найбільш вагомі з них, які охоплюють широке коло завдань державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Кожне завдання –

це фактично окремий напрям регулюючого впливу, що потребує добору специфічного інструментарію. Складно охопити всі напрями регулювання інноваційного розвитку. У зв'язку з цим, уряди різних країн визначають пріоритети регулювання інноваційного розвитку. В Україні вони теж визначені – в Законі «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» 2011 року. Його метою є забезпечення інноваційного розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках науково-технічного виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках [153].

У табл. 1.2 виокремлено завдання, виконання яких дозволяє досягнути конкретні цілі, а також завдання, які мають широкий спектр впливу. Це завдання загальної дії. Серед них – *формування попиту на інноваційний продукт*.

Таблиця 1.2

Цілі і завдання механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки

№ з/п	Цілі	Завдання загальної дії	Завдання конкретної дії
1	2	3	4
1	Домінування в структурі економіки наукомістких видів економічної діяльності	– Формування попиту на інноваційний продукт – Формування сприятливого інноваційного клімату для залучення фінансових і технологічних інвестицій	1.1. Цільова підтримка (пільги, дотації) нових сфер господарювання 1.2. Підтримка достатньої наукомісткості структури зовнішньоторговельної політики
2	Становлення креативного класу, в тому числі підприємців з типом поведінки інноваторів	– Цільова підтримка інноваційного підприємництва – Розвиток інноваційної інфраструктури	2.1. Цільова підтримка (пільги, дотації) нових суб'єктів господарювання та осіб з високим креативним потенціалом 2.2. Стимулювання науково-освітнього середовища з розвитком інноваційної складової діяльності 2.3. Цільова підтримка інституційних форм інноваційного типу – кластерів, бізнес-інкубаторів, технопарків і т. д. 2.4. Мотивація суб'єктів бізнесу залучення персоналу до різних форм

Продовження табл. 1.2.

1	2	3	4
		– Стимулювання широкого впровадження інноваційних технологій у різних сферах підприємництва в умовах добросовісної конкуренції	
3	Висока якість та інноваційність національної продукції		3.1. Регламентація і контроль дотримання високих стандартів якості продукції, технологічних процесів 3.2. Відповідальність за порушення стандартів якості
4	Забезпечення обміну інформації, дифузії інновацій		4.1. Захист прав інтелектуальної власності 4.2. Підтримка практичного використання нових знань (ідей, рішень) 4.3. Підтримка різних форм співпраці, в т.ч. міждержавної, з участю у різних проектах, грантах і т. д.

Джерело: складено автором

Експерти Всесвітнього економічного форуму, досліджуючи проблеми інноваційного розвитку, звертають увагу на його вплив на конкурентоспроможність країни на конкретному світовому ринку; це обґрунтовується тим, що зростання конкурентоспроможності неможливе без внутрішнього попиту [113, с. 183]. Попит на інноваційний продукт виникає в умовах позитивної динаміки структурно-економічних та інституційних змін. Якщо попит відсутній або дуже низький, то держава, як найбільш ефективний інститут, повинна його формувати шляхом налагодження організаційно-економічних відносин між розробниками науково-технічних інновацій,

промисловими виробниками, споживачами інновацій та іншими учасниками інноваційного процесу [52, с. 118].

Такі наукові твердження дозволяють зробити висновок про те, що виконання завдання формування попиту на інноваційний продукт дуже тісно переплітається із завданнями цільової підтримки інституційних форм інноваційного типу – кластерів, бізнес-інкубаторів, технопарків і т. д. У науковій літературі такі форми називають *формами взаємодії інноваційних суб'єктів*. Їх є дуже багато, хоча на практиці розвитку трансформаційних економік, у тому числі України, більшість з них використовується не так часто. В Україні наразі популяризується кластерна модель, хоча це радше ініціативи місцевих органів державної влади у рамках секторальної співпраці з представниками бізнесу інформаційних технологій, будівництва, туризму і рекреації, інших пріоритетних сфер господарювання на рівні регіонів. Натомість на державному рівні слід підтримувати найбільш ефективні форми інституційних взаємодій інноваційних суб'єктів. Наразі в Україні такими є індустріальні (промислові) парки, на які покладаються значні надії в реанімації втраченого промислового потенціалу.

Доволі розгорнутий опис видів форм взаємодій інноваційних суб'єктів здійснено в праці О. Скорика. Він підтверджує, наскільки різними можуть бути варіанти співпраці держави, бізнесу, науки, освіти, громадськості у забезпеченні інноваційного розвитку економіки, від чого отримуватимуть вигоди всі учасники. Такими видами є [180]:

- на основі форми комбінування: фінансово-промислові групи, науково-виробничі об'єднання, корпорації, консорціуми, наукові парки, спільні підприємства для випуску науково-технічної продукції, бізнес-інкубатори, технополіси, технопарки.
- на основі кооперування: міжнародна кооперація наукових і виробничих підприємств, стратегічні альянси (з проведення науково-дослідних робіт, виробництва та комерціалізації), науково та виробничі асоціації, виставки та конференції, спільні державні та приватні форми фінансування;

- на основі координації: дослідницькі центри вчених і практиків, дискусійні групи, об'єднання вчених фундаментальних і прикладних досліджень, групи експертів різних сфер діяльності;
- на основі інтеграції: інсорсингова співпраця – орієнтує суб'єкт господарювання на закритість; аутсорсингова це співпраця націлена на відкритість і активний обмін із зовнішнім середовищем; віртуальна це співпраця, що передбачає відносини повної інформаційної прозорості між партнерами.

Як вже зазначалось, в Україні популяризуються взаємодії, що поєднуються на основі комбінування. У той же час, дуже актуально підтримувати співпрацю суб'єктів на основі координації. Особливо гостро відчуються розриви дослідницької діяльності наукових та освітніх установ з реальними потребами бізнесу. Підприємства в принципі теж характеризуються викривленням комерційних очікувань та відсутністю потреб інноваційної діяльності в умовах нестабільного макроекономічного і політичного середовища. Активізація координації інноваційної діяльності між суб'єктами різних секторів забезпечить пошук спільного кола інтересів та однозначно буде вигідною для стимулювання інноваційного розвитку економіки в цілому.

Серед цілей і завдань механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки (табл. 1.2) виділено важливе завдання загальної дії – розвиток *інноваційної інфраструктури*. Воно є передумовою активізації інституційних форм інноваційного типу. У той же час рівень розвитку інноваційної інфраструктури є базовим індикатором ефективності державного регулювання інноваційного розвитку економіки країни.

Інноваційна інфраструктура, згідно Концепції розвитку національної інноваційної системи: “складається із виробничо-технологічної, фінансової, інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової складової, а також з технополісів, технологічних та наукових парків, інноваційних центрів та центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та інноваційних структур інших типів, інформаційних мереж науково-технічної інформації, експертно-

консалтингових та інжинірингових фірм, інституційних державних та приватних інвесторів” [156].

Перевагою інноваційної інфраструктури є можливість об’єднання різних типів інноваційних суб’єктів – новаторів, які здійснюють пошук інноваційних ідей та розроблення нововведень (науково-дослідні організації, малі інноваційні підприємства), інвесторів, які здійснюють фінансування розроблення нововведень (банки, інвестиційні компанії, приватні особи), інноваторів, які здійснюють впровадження і просування нововведень (концерни, промислово-фінансові групи) [37, с. 86].

Як підтверджує практика та доводять фахівці, що інноваційна інфраструктура України недостатньо розвинена, вона повністю не охоплює всі ланки інноваційного процесу і не володіє комплексним підходом до забезпечення відповідними послугами у сфері інноваційної діяльності; основними її недоліками є такі: [38, с. 439]:

- недостатнє функціонування венчурних фондів і центрів трансферу технологій;
- відсутність належної підтримки діяльності винахідників та науковців, які мають готові науково-технічні розробки;
- не повністю реалізовується освітньо-науковий потенціал, насамперед вищих навчальних закладів, у сфері інформаційних та комунікаційних, технологій тощо.

Тому завдання розвитку інноваційної інфраструктури має входити до основних у рамках державного регулювання інноваційного розвитку. Наявність належних інфраструктурних одиниць забезпечить інституційні основи активізації інноваційної діяльності та матиме багато інших позитивних наслідків.

Виконання завдань та досягнення цілей механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки спрямовані на єдину мету, в основі якої – *становлення інноваційної економіки*. Дана модель економічного розвитку рекомендує себе як найбільш прийнятна в умовах динамічного

технологічного розвитку світової цивілізації. Вона є найбільш ситуативною та адаптивною.

Різні погляди на зміст інноваційної економіки зводяться до її розгляду як економіки знань, інтелектуальної економіки та типу економіки, заснованої на потоці інновацій та постійному технологічному вдосконаленні, на виробництві й експорті високотехнологічної продукції з дуже високою доданою вартістю й самих технологій [73, с. 12; 87, с. 37]. Власне всі цілі державного регулювання інноваційного розвитку комплексно спрямовані на посилення згаданих ознак в економічних процесах. До того ж вони мають постійно оновлюватись.

Основою становлення інноваційної економіки має бути *інноваційне підприємництво*. Даний тип підприємництва представляє бізнес, який для одержання прибутків застосовує якісно нові підходи, сировину, ідеї, продукцію з метою задоволення попиту споживачів; інноваційне підприємництво включає такі стадії, як пошук інноваційної ідеї, оцінку ідеї, розробку бізнес-плану інноваційного проекту, пошук необхідних ресурсів, управління створеним нововведенням [44].

Розвиток інноваційного підприємництва забезпечує якісні структурні зміни в економіці на користь наукомістких видів економічної діяльності. Як правило, такі види відносять до галузі промисловості, хоча сфера послуг теж відзначається все вищим рівнем наукомісткості, що формує потенціал її інноваційності. Наукомісткість означає, що на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи в галузі витрачається більше 4 % від загального обороту. Виходячи з технологічних укладів, є види економічної діяльності, для яких висока наукомісткість є обов'язковою умовою. Тому розвиток наукомістких видів економічної діяльності з якісними структурними змінами в економіці можна здійснювати двома шляхами чи в їх поєднанні:

1. Посилювати наукомісткість промислових видів економічної діяльності та пріоритетних напрямків сфери послуг;
2. Розвивати види економічної діяльності, що формують V-VII технологічні уклади [212, с. 123]:

- п'ятий – електронна, вимірювальна, оптико-волоконна техніка, програмне забезпечення, телекомунікації, роботобудівництво, інформаційні послуги;
- шостий – наноенергетика, молекулярні, клітинні, нанотехнології, нанобіотехнології, нанобіоніка, мікроелектронні технології, наноматеріали та ін.;
- сьомий – приладо- і роботобудівництво, біокомп'ютерні системи і біомедицина, зв'язок штучних і органічних систем.

Досягнення мети, цілей і реалізації поставлених завдань від впровадження механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки потребують застосування організаційних, нормативно-правових, адміністративних, фінансових, мотиваційних та інформаційних інструментів.

Розробка та застосування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки неодмінно повинні здійснюватися із дотриманням таких принципів: цілісності, системності, науковості, гласності, безперервності, рівності (дотримання та збалансування інтересів усіх учасників процесу, що забезпечують інноваційний розвиток економіки), дотримання загальнодержавних інтересів (орієнтація на визначені напрями державної інноваційної політики), гнучкості (адаптація до мінливості умов, що складатимуться під впливом тих чи інших чинників), цілеспрямованості, узгодженості та оптимального поєднання інструментів і важелів, поступовості та етапності, відповідальності, достатності, професіоналізму, результативності та ефективності.

Отже, викладене вище дає підстави стверджувати про те, що роль держави у забезпеченні інноваційного розвитку залишається провідною. В умовах періодичних політичних криз та макроекономічної нестабільності, регулюючі впливи держави набувають несистемних та неефективних ознак з обмеженим бюджетним фінансуванням. У результаті економіка країни втрачає конкурентні позиції в динамічно прогресуючому глобальному середовищі. Особливо це актуально нині для України. За таких умов необхідно посилювати

інституційні позиції недержавних структур, зокрема суб'єктів малого і середнього бізнесу, представників ІТ галузей, які формують попит на інноваційну продукцію. Розвиток новітніх форм інноваційної кооперації за галузевими інтересами дозволить мобілізувати інтелектуальний потенціал населення та утворити креативний клас у соціальній структурі українського суспільства.

1.2. Теоретико-методологічні основи формування та функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки з врахування глобалізаційних умов

В умовах наростання світових процесів глобалізації, швидкості інформатизаційних процесів усіх сфер суспільного життя, диспропорційності і нерівномірності інноваційних процесів актуалізується проблема державного регулювання інноваційного розвитку економіки, що потребує спільних зусиль як зі сторони держави, так і суспільства щодо вироблення й застосування ефективного механізму регулювання інноваційного розвитку економіки. Теоретичним підґрунтям для його формування і функціонування повинні стати основні положення теорій:

- ринкової економіки;
- глобалізації та розвитку світової економіки;
- державного регулювання економіки;
- інноваційно-технологічного розвитку.

Так, селективне застосування положень теорій глобалізації та розвитку світової економіки здатне формувати передумови та окреслювати перспективи щодо виникнення нових світових економічних центрів й побудови нової системи центр-периферія, обумовлених активізацією інноваційної діяльності в країнах, можливості входження національних економік у світовий технопростір, позитивності чи негативності наслідків інноваційних

трансформацій у всіх сферах розвитку сучасного суспільства (економіка, політика, культура, управління), масштабування інновацій та перетворення їх у системні рішення у формуванні національної інноваційної системи, фокусувати увагу дослідників на формуванні глобальної системи взаємозв'язків і взаємозалежностей між інноваційними процесами окремих держав, вирішенні глобальних проблем сучасності, стимулювати інноваційні перетворення [79, С. 44-52.].

Зафіксований вперше, у 1961 р., в англomовному словнику термін “*globalization*”, у широкий вжиток потрапляє у 80-х рр. ХХ ст. Саме професора Гарвардської школи бізнесу Теодора Левітта (*Theodore Levitt*), після публікації його праці “*Globalization of Markets*” (1983 р.) у журналі *Harvard Business Review*, часто називають автором терміну “глобалізація”.

На сучасному етапі під глобалізацією розуміють у найширшому розумінні “перетворення певного явища на планетарне”, у більш вузчому – “процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації” [34]. Далекo не останню роль у даному процесі відіграє технічний поступ – інновації. Міжнародний валютний фонд, якого називають одним із головних суб’єктів світогосподарських процесів, ідентифікує чотири базові аспекти глобалізації: рух капіталу, інвестиції; торгівля, фінансові трансакції; міграція людей; міграція “мізків” [237]. Об’єктивний процес глобалізації все ж не позбавлений низки негативних процесів (зростання соціальної нерівності, проблеми навколишнього середовища, нівелювання культур націй і етносів залежно від впливу економічної детермінанти і т. д.), через що його активно критикують антиглобалісти. Більшість їхніх аргументів мають сенс у контексті національної безпеки держав і врахування їх більш ніж доречно при формуванні національної політики країни.

Для відображення імплементації тієї чи іншої країни світу до процесу глобалізації обчислюють Індекс глобалізації (*Index of Globalization*), який у 2017 р. очолили наступні 10 країн (табл. 1.3). Україна у 2017 р. зайняла 45 рангове місце, поміж Таїландом і Сербією, лише на дві позиції випередивши

свого сусіда – Росію. Даний інтегральний Індекс формують субіндекси, що відображають політичну (*Political Globalization*), соціальну (*Social Globalization*), економічну (*Economic Globalization*) залученість окремої країни у світовий простір. Усього у контексті обчислення даного Індексу аналітики моніторять 17 індикаторів, серед яких наявність посольств (*Embassies in Country*), членство країни у міжнародних організаціях (*Membership in International Organizations*), участь у міжнародній торгівлі (*Trade*), обсяги прямих іноземних інвестицій (*Foreign Direct Investment*), частка іноземців у загальній кількості населення країни (*Foreign Population (percent of total population)*), характеристики міжнародного туризму (*International Tourism*), обсяг телефонного трафіку (*Telephone Traffic*), кількість користувачів всесвітньої мережі (*Internet Users*), а також сюди включають перелік безпечних послуг наданих з метою комунікації, пошуку інформації, грошових трансакцій та інші (детальніше у Додатку Б).

Не важко зауважити, що у контексті глобалізації місце країни у міжнародному співтоваристві визначають відмінні від традиційних, т. зв. “новітні” характеристики: інтелектуальний, інформаційний і комунікаційний потенціали країни, рівень розвитку сучасних технологій, ефективність національної господарки, науково-технічна база, становище на світових фінансових ринках. Традиційні індикатори держав, такі як площа території, кількість населення, чисельність армії та рівень її оснащення тощо шаленими темпами втрачають свою “впливовість” порівняно з “новітніми”, починаючи ще з часів завершення II Світової війни, яку до того ж іменують “глобальною”. Саме у 1945 р. були створені головні світові суб’єкти ООН, наддержавні фінансові структури: МВФ, Світовий банк; суттєво інтенсифікувався науково-технічний поступ. У період т. зв. Холодної війни (з середини 40-х рр. і до поч. 90-х рр. XX ст.) людство як ніколи відчуло наявність проблем світового масштабу. З початку XXI ст. на тлі зміцнення зв’язків між територіями світу, стрімкого інформаційного обміну між ними, розвитку розмаїтих технологій відбувається нівелювання національних кордонів, що змушує держави

інтенсивно працювати у плані захисту власних інтересів і у плані відповідності світовим технологічним тенденціям.

Таблиця 1.3

Топ-10 країн за Індексом глобалізації у 2017 р.

№ п/п	Країна	<i>Index of Globalization</i>	№ п/п	Країна	<i>Index of Globalization</i>
1	Нідерланди	92,84			
2	Ірландія	92,15			
3	Бельгія	91,75			
4	Австрія	90,05			
5	Швейцарія	88,79			
6	Данія	88,37	44	Таїланд	70,76
7	Швеція	87,96	45	Україна	70,24
8	Великобританія	87,26	46	Сербія	69,49
9	Франція	87,19			
10	Угорщина	86,55	48	Росія	68,25

Джерело: складено автором на основі [243].

Поштовхом для впровадження практично у всіх країнах державного регулювання розвитку економіки стала, як відомо, економічна криза 30-х рр. ХХ ст., відома під назвою Велика депресія (*Great Depression*). На сучасному етапі, враховуючи вплив глобалізаційних умов, держави змушені інтенсивно реагувати на ряд посталих викликів. Серед таких:

- практичне відмежування і спеціалізованих ринків, і загального глобального ринку від своєї географічної основи, тобто нівелювання прив'язки до території;
- низька результативність діяльності інструментів макроекономічного регулювання держав (зі сторони їхніх центральних банків через ставку рефінансування, курс національної валюти; експортні субсидії, митні тарифи) зумовлена кон'юктурою глобального ринку капіталу;
- неспинне зростання кількості трансакцій, проведених всередині великих фірм (найчастіше це ТНК), формує виклики економічній та фіскальній політиці держав;

- низька ефективність реалізації соціальної політики і трудового законодавства на тлі значної трудової мобільності робочої сили і появи нової чисельної групи “транснаціональних мігрантів”;
- збільшення сегменту національного багатства (інтелектуальних ресурсів, знання, науково-технічного потенціалу), неконтрольованого державою.

Свідченням розуміння існуючих тенденцій на рівні країн виступають їхні конкретні кроки. До прикладу, глави центробанків провідних країн світу змушені узгоджувати позиції зважаючи на глобальний характер світової економіки. У кількох країнах світу знову заговорили про необхідність впровадження категорії “безумовного базового доходу” (*Guaranteed minimum income*) (ББД) для своїх громадян. І хоча дана ідея вперше була озвучена Томасом Пейном ще у 1795 р. у Великобританії задля боротьби з бідністю і майновим розшаруванням суспільства, на сучасному етапі функції ББД у баченні вчених зводитимуться до мінімізації наслідків тотальної автоматизації і роботизації, глобального безробіття і попередження “міграційних цунамій”, одне з яких Європа вже пережила у 2015 р. У Швейцарії, до прикладу, дискусії про запровадження ББД започатковані у 2006 р., увінчалися проведенням референдумом у 2016 р. [30]. Швейцарці, щоправда, у той час абсолютною більшістю голосів відмовилися від запровадження ББД. ЄС, проте, не полишив ідею запровадження безумовного базового доходу і у 2017-2018 рр. у містах Барселона, Гельсінкі та Утрехт проводять експеримент загальним кошторисом у 13 млн. євро. Обраним жителям найбідніших районів вказаних міст виплачують диференційовану допомогу у розмірі від 400 до 525 євро/місяць. За результатами експерименту коригуватимуть стратегію боротьби з бідністю та модернізуватимуть систему надання соціальних послуг. Більшість європейців, як засвідчують соціологічні дослідження, підтримують ідею ББД, оскільки її втілення дозволить їм зосередити час і зусилля на особистому розвитку, сім’ї, громадському житті, а не працювати виключно заради фізичного виживання. Стосовно вигоди держави, то хоч реалізація ідеї ББД і вимагає державних видатків, вона здатна суттєво спростити систему соціального забезпечення.

Як відобразив світовий досвід не усі напрацювання економістів, т. зв. “неокласичні моделі”, які спрацьовували у розвинених країнах, давали результат у країнах, що розвиваються. Слід було починати працювати над диференційованим підходом з врахуванням конкретної специфіки країн. І саме такий досвід є корисним для України.

Запропонована у 1939 р. та доповнена у 1946 р. модель Харрода–Домара, названа на честь її розробників: англійського економіста Роя Харрода (*Roy Forbes Harrod*) та американського економіста Євсія Домара (*Evsey Domar*), відобразила зв'язок між темпами зростання інвестицій та темпами зростання ВВП країни. Результати цих напрацювань, безсумнівно, наштовхнули інших економістів продовжити розробки у даному руслі, опираючись на сприятливий вплив чинника інвестицій на економіку та вагому роль держави при цьому.

Вчені Пауль Розенштейн-Родан, Рагнар Нурксе, Альберт Хіршман запропонували країнам, що розвиваються іншу концепцію шляху до економічного зростання – теорію “великого стрибка”. Вважається, що саме Пауль Розенштейн-Родан (*P.N. Rosenstein-Rodan*) вперше у 1943 р. обґрунтував дану теорію у своїй праці “*Problems of Industrialisation of Eastern and South-Eastern Europe*”. Суть теорії зводилася до виходу із так званого “заклятого кола бідності” (найузагальненіша його модель – рис. 1.4), що являє собою своєрідну ланцюгову реакцію в економіці країни, спричинену низькими рівнями оплати праці і ними ж і завершену. На момент появи теорії, у 40-их роках ХХ ст. лише виходили у широкий вжиток перші антибіотики (пеніцилін та стрептоміцин), так що висока смертність у слаборозвинених країнах компенсувалася високою народжуваністю, що часто зумовлювало і перенаселеність країн, а отже й бідність в умовах низької оплати праці. Це стало поштовхом для економістів трактувати “закляте коло бідності” як процес “проїдання” виробленої продукції матеріального виробництва населенням, що кількісно зростало.

Інакше кажучи, мала заробітна плата працюючих обумовлює низькі рівні заощаджень, які не в силі сформувати фонд інвестування у країні; низькі обсяги

інвестування означають низьку продуктивність праці, з якої випливає такий же низький рівень оплати праці. І далі знову за колом.

В Україні вчені та аналітики, опираючись на різні методики непрямого обрахунку через врахування витрат населення на відпочинок, рівень банківських депозитів, обсяги продажів у мережах тощо, кількість грошей, що перебуває на руках у населення і не працює на економіку, оцінюють у діапазоні від 50 до 120 мільярдів доларів США, що прирівнюють до 3 річних бюджетів держави [229]. З року в рік обсяг тіньових заощаджень в Україні невпинно зростає, до прикладу у 2011 р. їх налічували 60 млрд доларів США [210].

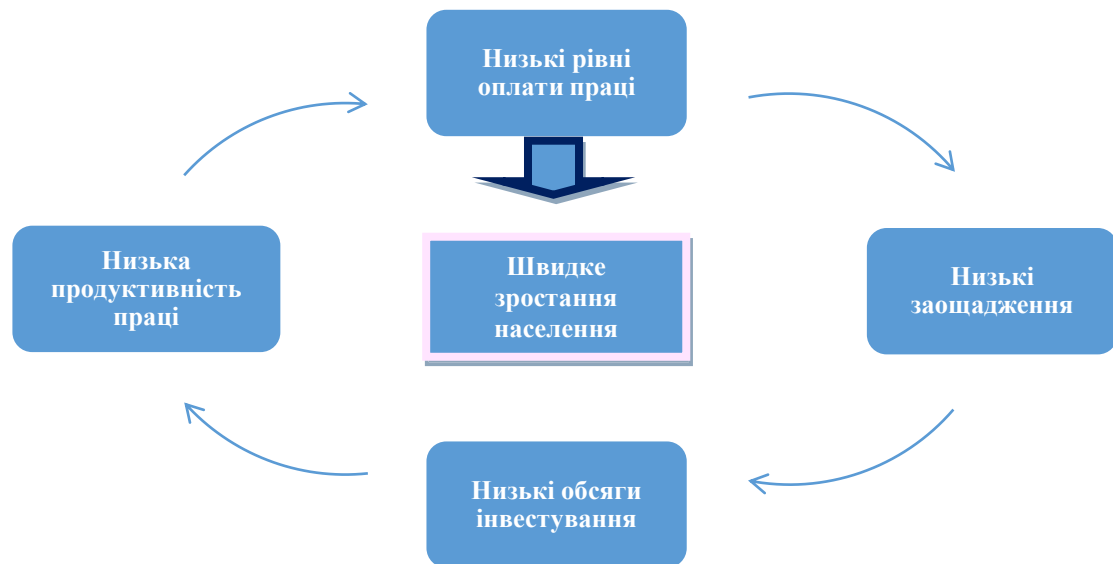

Рис. 1.4. “Закляте коло бідності”

Джерело: складено автором на основі: [102, с. 391; 169, с. 800; 251, с. 32–34].

У 1957 р. американський економіст Харві Лейбенстайн (*H. Leibenstein*) у своїй праці “*Economic Backwardness and Economic Growth. Studies in the Theory of Economic Development*” рекомендував впровадження вагомих державних інвестицій в економіку країни. На його думку, лише примусова кредитно-грошова та податкова політика держави здатна забезпечити необхідний рівень заощаджень для такого обсягу інвестицій (12-15% національного доходу), щоб вони гарантували незворотність розвитку економіки і не були знівельовані

поточними потребами. Даний крок дасть змогу вивести економіку зі стану стагнації через підвищення темпів зростання середньодушових доходів, а отже і купівельної спроможності, споживчого попиту – а для їхнього задоволення збільшиться кількість підприємців з новими робочими місцями, що у підсумку працюватиме на економічне зростання країни.

Американський економіст естонського походження Рагнар Нурксе (*Ragnar Nurkse*), будучи також прибічником теорії “великого стрибка”, шлях виходу із “заклятого кола бідності”, так як і Харві Лейбенстайн, вважав цілком можливим через значні державні інвестиції на рівні 12-15% національного доходу. Інвестуючи в економіку, держава збільшує попит на робочу силу, відкриваються додаткові взаємопов’язані виробництва, розвивається супутня інфраструктура. Перетворення “заклятого кола бідності” у “доброчесне коло”, згідно бачення Р. Нурксе, залежить від політичної волі у державі, яка шляхом цільової політики інвестування здатна запуснути ринкові механізми. Будучи автором концепції “збалансованого зростання” (1957 р.), Р. Нурксе вважав важливим одночасне інвестування капіталу у різні галузі економіки, щоб їхній збалансований розвиток сприяв розвитку усєї економічної інфраструктури. Вразливість теорії Р. Нурксе у слабкості ринкових стимулів та ринкових регуляторів у економіках країн, що розвиваються; опір населення державній політиці стримування зростаючого споживання, націленої на формування інвестиційного ресурсу; диспропорції розвитку між новітнім і традиційними секторами економіки.

Американський економіст німецького походження Альберт Хіршман (*Albert Hirschman*), автор концепції “незбалансованого зростання” (1958 р.), однієї із частин теорії “великого стрибка”, наполягав на врахуванні місцевих особливостей кожної економіки, протестуючи водночас проти нав’язування єдиної доктрини розвитку для усіх. На його думку, інвестування у бідних країнах слід розпочинати за точковим принципом: перша інвестиція, зумовивши втрату рівноваги на ринку, простимулює додаткові інвестиції у суміжні галузі, а це, у свою чергу, викликавши диспропорції розвитку,

спричинить інвестування всієї економіки і, врешті-решт, економічне зростання. Полюсом зростання економік країн, що розвиваються, дослідник вважав формування інфраструктурного сегмента.

У 1964 р. британець Ганс Зінгер (*Hans Singer*) у своїй праці “*International Development, Growth and Change*” запропонував концепцію забезпечення збалансованого розвитку незбалансованими інвестиціями. Допускаючи зовнішні запозичення, Г. Зінгер пропонував спрямовувати їх на збільшення продуктивності праці у традиційному сільському господарстві та галузях країни, орієнтованих на експорт, заміщуючи імпорт і розвиваючи власну виробничу і соціальну інфраструктуру. Саме такі кроки, на його думку, нададуть поштовх усій економіці і сформуєть стабільне зростання.

Модель двосекторної економіки, запропонована Артуром Льюїсом (*Arthur Lewis*), була відзначена Нобелівською премією (1979 р.). У своїй праці “*Economic Development with Unlimited Supplies of Labour*”, апробованій ще у 1951 р., автор робить ставку на швидкий розвиток промисловості. А, беручи до уваги, що господарства країн, що розвиваються складаються з двох секторів: традиційного сільського господарства і сучасного – пов’язаного з міським середовищем, сучасною промисловістю та використанням передових технологій, економічне зростання є можливим за рахунок їхньої взаємодії. Ключову роль має можливість відіграти держава, максимально сприяючи налагодженню такої взаємодії. Праценадлишкове сільське господарство з примітивною технікою може задовільнити зростаючу потребу промисловості у додатковій робочій силі, натомість отримати так потрібні йому машини. Вивільнення сегмента працюючих у традиційному секторі на користь промисловості не призведе до зниження виробництва, вважає Артур Льюїс. Їх можна навчити, надати необхідну кваліфікацію і працевлаштувати у промисловості чи торгівлі при відносно невисоких рівнях оплати праці. А саме промисловість і торгівля забезпечуватимуть економічний поступ держави. Стимулом поступу може виступити зростаючий експорт вироблених у країні товарів, сільськогосподарської продукції. Цілком можливий і навіть бажаний

мультиплікативний ефект такого стимулу, коли зростаючий експорт прискорюватиме розвиток суміжних виробництв, торгівельної, транспортної, логістичної інфраструктури, у країні зростуть обсяги накопичення та приватних заощаджень, які стимулюватимуть внутрішній попит.

Артур Льюїс попереджає також, що пристосування до взаємодії обох секторів економіки на відповідному етапі може зазнати перешкод. Задля утримання робочої сили, модернізації, у секторі сільського господарства змушені будуть підняти оплату праці, це спричинить підняття рівнів оплати праці у промисловому секторі, а у наслідку зменшаться можливості для інвестування. Подібні речі відстежуються на сучасному етапі і в Україні з тією лиш різницею, що перетікання робочої сили відбувається не між секторами економіки України, а між секторами економік інших країн. Сповільнення перетікання робочої сили із сільського господарства до промисловості та чинник зростаючого попиту на імпорتنі товари також спроможні гальмувати економічне зростання країни.

Інвестування доцільно спрямовувати в освіту, а також інфраструктуру, що гарантуватиме успішне функціонування новітнього сегменту, тобто промисловості. Обсяги інвестицій тут залежатимуть від зростання прибутків за умови стабільної заробітної плати. У традиційному сегменті – сільському господарстві, зважаючи на відтік робочої сили та зростання рівнів оплати праці, що зумовлюють зниження доходів (про що йшлося вище), інвестиції необхідні для підвищення рівнів механізації.

У своїй моделі Артур Льюїс також передбачає активну державну позицію у досягненні економічного зростання. Як бачимо, усупереч бачення переважної більшості економістів щодо переважного інвестування у промисловість, сер А. Льюїс зусилля держави рекомендував спрямовувати на інвестування в освіту, інфраструктуру, а також підвищувати рівень механізації традиційного сегменту – сільського господарства країни.

Артур Льюїс та його послідовники економісти-девелопменталісти мали багатий матеріал для досліджень по всьому світу. Одним із

найрепрезентативніших прикладів поділу на традиційний та сучасний сектори і до сьогодні є країни півдня Африки. Багато у чому це обумовлено історично: у 1652 р. голландська Іст-Індська компанія заснувала свою базу у районі сучасної гавані Кейптауна. На той час захід Південної Африки був нещільно заселеним переважно мисливцями і збирачами плодів, а на сході знаходилися густозаселені країни, які спеціалізувалися на сільському господарстві. Обмеженість контактів з новою колонією голландців, як і віддаленість від работорговельних ринків дало змогу їм уникнути поневолення. У ХІХ ст. ізоляція цих місць припинилася. Європейці “оцінили” привабливий помірний клімат і здорове довкілля Південної Африки. Тут на відміну від Західної Африки не було тропічних хвороб типу малярії та жовтої лихоманки, тому після того як під час наполеонівських воєн британці відібрали Кейптаун у голландців розпочалася європейська експансія углиб півдня Африки. У 1867 р. було відкрито великі запаси діамантів у Кімберлі і багаті запаси золота у Йоганнесбурзі у 1886 р., що дало привід британцям поширити свій вплив на всю Південну Африку. Розвиток видобувної промисловості й поширення поселень європейців посилили попит на сільськогосподарські продукти, а також створили нові економічні можливості для місцевих африканців і у сільському господарстві, і у торгівлі, зокрема викликавши їхній попит на споживчі товари, про які вони довідалися завдяки прибулим європейцям. Розвиток аграрної економіки спричинив зникнення жорстких племінних інститутів й зміну прав власності на землю. Існують свідчення, що наприкінці 60-х рр. ХІХ ст. процвітаючі африканські фермери дарували гроші на підтримку бідних англійських робітників текстильної промисловості [1, с. 229]. Період південноафриканського економічного зростання у 1890-1913 рр. різко завершився й повернув на спад. Європейським фермерам була зовсім непотрібна конкуренція з боку африканських, які суттєво знизили ціни на зернові, до того ж видобувна промисловість, яка стрімко розвивалася, потребувала все більшої кількості дешевих робочих рук, що стало можливим через зубожіння африканців. Прийнятий у 1913 р. Закон про землі корінних

жителів забезпечив досягнення обох цілей європейців. Саме цей Закон, випереджаючи концепцію Артура Льюїса, встановлюючи квоту відведення 87% землі для європейців (20% населення), а решти – для африканців, і поділив Південну Африку на дві частини – сучасну процвітаючу і традиційну бідну [1, с. 225-231]. До слова, завершення подвійної економіки у Південній Африці припало на 1994 р. Унаслідок повстання проти режиму апартеїду чорношкірому населенню вдалося відстояти свої політичні права, а усунення “подвійної економіки” Артура Льюїса відбулося усупереч теоретичним висновкам його моделі.

Девелопменталісти, котрі у 1950-х, 1960-х рр., період поширення ідей Артура Льюїса, відвідували Південну Африку, бачили по-суті візуалізацію теорії подвійної економіки: урбанізована освічена з використанням сучасних технологій проєвропейська економіка і сільська відстала бідна африканська економіка. Такий порядок речей став наслідком урядової політики, яка через придушення економічного розвитку традиційного африканського сектора створила умови для появи дешевої, неосвіченої робочої сили для видобувної промисловості, контрольованої європейцями. Вигнавши африканців з їхніх рідних земель у 1913 р. влада унеможливила їх виживання на тих клаптиках землі, що їм залишили, і стимулювала пошук роботи у т.зв. “білій економіці”. У наслідок руйнації економічних стимулів було скасовано приватну власність на землю й реанімовано владу вождів, відбулося повернення до племінної власності, стагнаційною за суттю. У 1940 р. у видобувній галузі запровадили систему резервування посад для європейців, інакше кажучи африканцям заборонили виконувати будь-яку кваліфіковану роботу. Згодом расовий бар’єр поширився на усю економіку і протримався до 1994 р.

Кожна із концепцій теорії “великого стрибка” дістала своїх апологетів серед країн, що розвиваються: усі бідні країни відчували потребу в капіталі — інвестиціях й потребували жорсткого державного регулювання змін у економіці. У кожній з них впровадження теорії супроводжувалося власною специфікою суспільного поступу чи його відсутністю. Як слушно констатував

шведський економіст Гуннар Мюрдаль (*Gunnar Myrdal*) у країнах такого типу ефект від крупних інвестицій у рамках теорії “великого стрибка” вельми обмежений: ціни на чинники виробництва слабо реагують на кон’юнктуру ринку, яким до того ж заправляють монополії та бюрократична система у рамках своїх приватних інтересів. Приватний сектор регулюють у два способи: дискреційний (за рішенням чиновника) і недискреційний (автоматичний, встановлений правилами). Домінування у країні першого способу регулювання приватного сектору, априорі, означає наявність підкупів, пошуків протекцій, знайомств і т.д., що не може не позначитися на розвитку країни, конкурентних перевагах виробників, можливостях вдосконалення технологій виробництва і т.п. Свої висновки у праці “*Asian Drama: An Inquiry into the Poverty of Nations*”, 1968 р. Г. Мюрдаль базував на дослідженні постколоніального розвитку країн Південної і Південно-Східної Азії, констатувавши, що реалії розвинутих країн неможливо перенести на країни, що розвиваються, і причиною слабого розвитку є не брак капіталу, як до цього схилилася більшість вчених і аналітиків, а недовикористання робочої сили. Недбале ставлення до простої фізичної праці у більшості країн Азії, практична відсутність усвідомлення залежності рівня життя від продуктивності виконуваної праці “продукують” значну незайнятість чи слабку використовуваність робочої сили у даному регіоні.

На думку Гуннара Мюрдаля, рушієм індустріалізації, яка мала б стати каталізатором виходу країни із “кола бідності” (латинською *circulus viciosus*) і наступного її економічного зростання, є націоналізм. Мобілізація національної свідомості у країні здатна вплинути на рівень її інвестиційної привабливості та зміну інвестиційних пріоритетів на користь індустріалізації. Як вважає автор, капітал має тенденцію перетікати туди, де вже є високий рівень індустріалізації та створені необхідні передумови для його успішного застосування, тому індустріальні країни розвиваються ще більше, а бідні стають ще біднішими і розрив між обома групами країн все зростає. Лише воля нації, вважають Г. Мюрдаль та його послідовник К. Девіс, здатна змінити курс країни на

індустріалізацію і отримання очікуваних інвестицій із світового ринку капіталу, й подальший вихід з “кола бідності”.

Теодор Шульц (*Theodore Schultz*), який разом з Артуром Льюїсом у 1979 р. став лауреатом Нобелівської премії з економіки, наполягав на інституційних змінах економік країн, що розвиваються. Його праці дещо змістили акценти в економічній науці. У праці “*Transforming Traditional Agriculture*” (1964) було поміщено висновок, що навіть у примітивному господарстві фермери діють раціонально і ефективно використовують свої ресурси у межах доступної їм інформації.

У статті “*Capital Formation by Education*” (1960) Т. Шульц опублікував методику оцінки людської праці, охоплюючи видатки на освіту, а також можливі заробітки, які б людина отримала, якщо б не навчалася. Цей можливий заробіток, добре відомий фермерським і робітничим сім’ям, які розраховують на те, що їхні діти зможуть поповнювати сімейні бюджети у якомога молодшому віці, ігнорувався економістами і далі був оголошений доволі спірною позицією. Критикована й доповнювана методика Т.Шульца поступово завойовувала визнання, допоки його концепція людського капіталу не стала загальновизнаною.

Публікації Теодора Шульца: “*Investment in Human Capital: The Role of Education and Research*” (1971), “*Economics of the Family*” (1974), “*Investing in People: The Economics of Population Quality*” (1981), дають уявлення про розробки вченого. Вони у розумінні потреби створення якісно нової робочої сили в умовах науково-технічного прогресу; вирішенні проблеми освіти жінок і здобуття вищої освіти молоддю, яка б могла застосувати свої знання для поліпшення умов охорони здоров’я, добробуту і економічного процвітання народів “третього світу”. Треба відзначити, що Теодор Шульц оптимістично дивився на можливості розвитку бідних народів, зайнятих переважно сільськогосподарською працею. Він писав, що народи, які живуть у країнах з низьким рівнем доходів, не є заручниками, закутими залізними обручами злиднів, які економісти не в силі зламати. Пропонуючи при цьому стратегію

динамічного зростання, націлену на виявлення скритих можливостей сільського господарства і їхнього використання (тобто впровадження аграрних технологій, що забезпечить зростання рентабельності сільськогосподарської продукції), справедливість розподілу заробітків і, врешті-решт, роблячи ставку на людський капітал. Саме інвестиції в людський капітал, вважав економіст, здатні модернізувати економічні і юридичні інститути країни, цілковито переформатувати її економіку.

Інші економічні дослідження приблизно у цей час розвивалися у напрямку теорії залежного розвитку, одним із розробників якої вступив аргентинський економіст Рауль Пребіш (*Raul Prebisch*). Згідно теорії світова економіка структурована на “центр” і “периферію”, які відповідно представлені розвинутими індустріальними державами і бідними аграрними країнами. Інтегрованість бідних країн у світове господарство, зокрема їхнє не вигідне місце у системі міжнародного поділу праці, зумовлює їх зубожіння, оскільки ресурси, кваліфіковані кадри перетікають з периферії до центру, збагачуючи багаті країни. У своїй збірній праці “*Peripheral Capitalism: Crisis and Transformation*” (1981) Рауль Пребіш розмежував капіталізм “периферійний” та капіталізм “центрів” і констатував особливо виразну таку різницю за сферами країн: у технічних галузях й виробничій структурі, у споживанні, у рівні розвитку та стані демократії, у системі землеволодіння і землекористування, у параметрах демографічного відтворення. Подолання встановлених відмінностей здатне змінити становище бідних країн, а також, як зауважував економіст, у цьому важлива роль належить регіональній економічній інтеграції країн і напрацюванні якісно нових принципів міжнародних економічних відносин, налагодженні рівноправної торгівлі між суб’єктами світового господарства.

Інший економіст Аргірі Еммануель (*Arghiri Emmanuel*) у праці “Нееквівалентний обмін: Нариси про антагонізми в міжнародних економічних відносинах” (1969), опублікованій французькою мовою “*L'échange inégal: Essais sur les antagonismes dans les rapports économiques internationaux*”

зосередив свою увагу саме на механізмах вилучення і присвоєння продукту, виробленого країнами капіталістичної периферії у країнах капіталістичного центру. На основі співставлення світових ринків капіталу і праці, як чинників виробництва, Аргірі Еммануель констатував наявність розмаїтих інституційних бар'єрів на шляху вільного руху праці (усупереч існуючому вільному рухові капіталу), які сумарно заважають вирівнюванню рівнів оплати праці. У підсумку, заробітна плата у країнах “третього світу”, як підрахував економіст, у 30 разів нижча, а з урахуванням поправки на інтенсивність праці – у 15 разів, ніж у розвинених країнах. Саме даний чинник, на думку А. Еммануеля, слугує джерелом нееквівалентного обміну і, відповідно, збагачення розвинутих країн.

Теорії нееквівалентного обміну зважають на те, що усі суб'єкти світового господарства характеризуються диференційованим економічним розвитком і відмінними його можливостями. Навіть у випадку значних темпів економічного зростання, якщо країнам їх вдалося б досягти, дистанціювання між заможними країнами і бідними все рівно б залишилося. До прикладу, журнал “*The Economist*” у своєму щорічному прогностичному виданні “Світ у N^{1+1} році” подає очікувані темпи економічного зростання для макрорегіонів світу. На 2018 р. зростання економік країн Західної Європи передбачалося на рівні 1,9% ВВП, Японії – на рівні 1%, а от країн Азії – на 5,1%, країн так званої Чорної Африки – на рівні 3% [171, с. 87]. Однак це зовсім не означає, що за двічі вищих темпів зростання ВВП одні країни випередять інші, з меншими темпами економічного зростання.

Єгипетський економіст Самір Амін (*Samir Amin*) шлях виходу із “зачарованого кола бідності” вбачав через відокремлення від світового капіталістичного господарства і підпорядкування економічного розвитку своєї країни її внутрішнім потребам, якнайширше залучення населення до управління країною. У своїй книзі “*The law of value and historical materialism*” (1977) він світ розглядає у двох площинах: у першій, капіталістичній, акцентує

---

¹мова йде про поточний рік. До прикладу, у 2017 р. друком вийшов випуск “Світ у 2018 р.”.

на класовій боротьбі, у другій – у фокусі нерівномірний розвиток: багатіїв і бідняків, розвинених країн Півночі – “центрів” і бідних країн Півдня – “периферії”. У баченні Саміра Аміна розвиток периферійних країн це історія пристосувань до потреб і обмежень “центрів” капіталу. Будучи прихильником соціалістичних змін і повного розриву зв’язків з капіталістичним світом як з зовні, так і в середині країни, С. Амін звертає увагу на зростаючу роль монополій у міжнародній торгівлі, відображаючи водночас недієвість ринкового механізму у вирівнюванні прибутку між суб’єктами світової торгівлі.

Із появою на світових ринках нових гравців – ТНК змінюються умови гри. У праці “*Le capitalism mondiale*” (1976) Альберта Мішале (*Albert Michélet*) фігурує думка щодо нерозривності зв’язку між застосовуваними технологіями та якістю робочої сили, яка їх обслуговує. ТНК, переносючи виробництво до країн, що розвиваються, і впроваджуючи там нові технології, не тільки створюють але й певною мірою долають існуючі відмінності економічного розвитку країн. Орієнтуючись на праценадлишковість та низькі рівні оплати праці у бідних країнах, ТНК, впроваджуючи капіталомісткі технології, водночас загострюють проблему зайнятості населення

І якщо до цього часу світові економісти дискутували над двополюсним розвитком світу: між “центром” і “периферією”, то А. Мішале у своїй праці “*Capitalisme contre capitalisme*” (1991) зосередився на відмінностях капіталізму всередині країн, які формують його “центр”. Класифікуючи різновиди сучасного капіталізму, він виокремлює дві його моделі: “неоамериканську, англосаксонську” та “рейнську”. Названа А. Мішелем “Рейнська” модель об’єднала схожі економічні системи країн, розміщених на берегах Рейну: Швейцарії, Німеччини, Бельгії, Нідерландів, і дещо змістила акценти з суто німецької на ширшу центральноєвропейську модель. У даній дуалістичній класифікації не враховані розмаїті моделі азійського капіталізму, проте і тут автор констатує відмінності інституційних і історичних проявів капіталізму, що базуються на абсолютно різних концептуальних його моделях. Американська

модель, побудована на базових характеристиках капіталізму: приватна власність, максимізація прибутку суб'єктів підприємницької діяльності та ціновий механізм ринку і практично повне їх вивільнення від розподільчих та політичних обмежень. Рейнська модель — це модель вбудованого ринку у соціально-політичну структуру країн, при якій держава нівелює обмеження ринку, які призводять до монополізації та соціальної несправедливості. Наприклад, через гарантування державою загального доступу до отримання вищої освіти, через прогресивну податкову шкалу оподаткування, через податок на спадщину, через врівноваження економічного розвитку регіонів країни. У підсумку вчений зауважує, що не лише існують емпірично відмінні капіталістичні культури, а вони ще й конкурують між собою. З розвалом СРСР світ вступив у нову стадію відносин, до яких, безумовно, повинні увійти і ті моделі капіталізму, які домінують за межами західного світу.

Вже у 1976 р. Філіп Айдало (*Philippe Ajdalot*) у праці “*Dynamique spatiale et development inegal*” висловив думку, що причиною неоднорідності праці у заможних і бідних країнах є різниця витрат на відтворення робочої сили. Він відзначає все вагомішу роль навчання, кваліфікації та способу життя населення, які й обумовлюють розрив між обома групами країн, який може бути послабленим міграцією робочої сили і зростаючою діяльністю транснаціональних корпорацій (ТНК). Умовою розвитку бідних країн стає обмеження діяльності ТНК на їхній території.

За визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (*UNCTAD*), ТНК — це міжнародно-оперуючі фірми у двох або більше країнах, котрі керують цими підрозділами з одного або декількох центрів. При цьому експерти ООН відносять до міжнародних корпорацій, ті фірми, які здійснюють будь-яку виробничу або збутову діяльність за межами національної держави.

ТНК характеризуються чітким набором ознак: корпоративність; структура компанії (материнська компанія, підрозділи ТНК: філії, дочірні компанії, асоційовані компанії), тип ТНК (вертикально-інтегровані ТНК, горизонтально-інтегровані ТНК, роздільні ТНК), механізм діяльності.

Юридичний статус визначає тип підрозділів ТНК: філії, дочірні компанії чи асоціації компанії. Філії ТНК, приклади яких в Україні так виразно демонструє рис. 1.5, створюються за кошти материнської компанії ТНК.

Рис. 1.5. Географія філій автомобільних ТНК в Україні

Джерело: [241]

Підприємець країни-реципієнта, створюючи фірму, реєструє її як національну юридичну особу, що забезпечує йому широкі можливості для діяльності у своїй країні й водночас її участі у зовнішньоекономічних зв'язках. Фінансові, менеджерські та інші зв'язки філії з материнською компанією максимально прозорі, але національний статус створює їй сприятливі умови для діяльності та забезпечує материнській компанії низку переваг: це і знання специфіки місцевих економічних умов, національного законодавства, і практики впливу держави на приватного підприємця, і особисті зв'язки національних керівників, які забезпечують можливість вписати їх діяльність в рамки і напрямки державної політики. У підсумку, філія ТНК, будучи

зовнішньо-економічним суб'єктом, отримує можливість діяти як національний господарський суб'єкт, звужуючи в значному обсязі як політичні, так і комерційні ризики. Список автомобільних філій ТНК в Україні наведено у Додатку В. Значна поширеність ТНК, що займаються масовим випуском автомобілів у світі та їхніх філій в Україні зокрема, обумовлено високою капіталовмісткістю продукції машинобудування. Стратегія розміщення філій забезпечує максимальне їх наближення до ресурсів: природних, трудових (в Україні приуроченість саме до цього виду ресурсу, через праценадлишковість і низькі рівні оплати праці), менеджерських, технологічних, інформаційних, фінансових.

На сучасному етапі розвитку кілька сотень транснаціональних корпорацій, домінуючих у світовій економіці, визначають основні пропорції світового виробництва і збуту. Мінливість форм діяльності ТНК відображена у низці теорій еволюції ТНК: теорія життєвого циклу продукту; теорія наздоганяючого циклу; теорія олігополістичного захисту, теорія шляхів інвестиційного розвитку нації, інституціональні теорії; а мотиви транснаціоналізації обґрунтовують технологічна концепція, теорія монополістичних переваг або ринкової влади, теорія інтерналізації, еkleктична теорія, теорія конкурентної переваги націй.

На сучасному етапі головним джерелом конкурентних переваг є створення та трансферт знань у системі ТНК [125].

Джон Даннінг (*Dunning J.H.*) у своїй еkleктичній теорії – “*The eclectic paradigm as an envelope for economic and business theories of MNE activity*” (1990) змодельовав систему причин, які зумовлюють перетворення національних фірм на транснаціональні корпорації. У їх переліку нагромаджені знання, конкурентні технології та особливості їх передачі між взаємопов'язаними виробничими підрозділами корпорації. Вже створені активи фірми, її інтелектуальний потенціал, здатний створити у майбутньому нові ексклюзивні знання, і ринковий досвід, як вважає Джон Даннінг, у сукупності формують стартові умови для міжнародної експансії фірми, тобто її перетворення на ТНК.

Ключовою ланкою у даному процесі виступають саме особливі знання. Саме такі знання допомагають долати конкурентний супротив при входженні ТНК на локальні ринки, з іншої сторони, захищають там позиції їхніх дочірніх компаній. Трапляються випадки у світовій історії, коли унікальні знання забезпечують монопольне становище ТНК на ринку упродовж тривалого часу. І лише старіння знань чи втрата їх унікальності послаблює, а то й руйнує досягнуті позиції.

Необхідним елементом перетворення фірми на ТНК є використання переваг інтернаціоналізації. Впроваджені знання чи технології на одній філії ТНК аналогічно можуть бути втілені й на іншій. У випадку, коли материнська компанія ТНК координує науково-дослідну діяльність її зарубіжних філіалів і обмежує рух інформації і ринкових секретів лише своїми корпоративними каналами, вона отримує від цього певні вигоди і конкурентні переваги, посилюючи своє становище на ринку.

Джон Даннінг обґрунтовує у своїй теорії також переваги розміщення ТНК, які визначають особливості географічного руху прямих інвестицій і тривалість існування філій ТНК у країнах-реципієнтах. Географія місць операцій ТНК детермінована сукупністю макроекономічних показників країни, серед яких все більшого значення набувають інноваційні чинники та рівень розвитку людського капіталу. Фокусами інвестиційної привабливості для ТНК стають науково-дослідна інфраструктура (дослідницькі центри та лабораторії, наукомісткі підприємства) та інноваційний потенціал країни. Сучасні тенденції інтернаціоналізації створення знань ТНК це сповна віддзеркалюють: науково-дослідна інфраструктура ТНК, їх наукомісткі виробництва розташовують у країнах з високим розвитком людського капіталу та існуючими науково-дослідними інституціями.

У контексті теорії ТНК, що базується на знаннях, транснаціональні корпорації розглядають “як депозитарій знань та довершений механізм передачі їх між елементами транснаціональної мережі” [125, с. 333]. Саме механізм трансферу знань, технологій, на думку прихильників даної теорії,

забезпечує перевагу ТНК. Створення знань всередині ТНК вже не є прерогативою її материнської компанії, а може бути розосереджене по цілій мережі її зарубіжних компаній. Наводять приклади, коли зарубіжні підрозділи можуть відігравати вирішальну роль у створенні інновацій всієї ТНК [125, с. 334].

Прихильники теорії ТНК, що базується на знаннях, звертають увагу на здатність до засвоєння знань структурним підрозділом ТНК. Диференціація філій ТНК визначається їх здатністю впроваджувати інновації через наступні виміри засвоєння знань: набуття, засвоєння, трансформацію та використання. Як констатують співавтори С. Захра та Д. Джордж, що фірми можуть набувати та засвоювати знання, але можуть бути неспроможними трансформувати та використовувати їх для отримання прибутку [259, с.191]. Інакше кажучи, орієнтація на інтелектуальний розвиток країни повинна бути присутньою у будь-якому випадку.

Напрацювання економістів на основі матеріалів та категоріального апарату економік розвинутих країн заклали підґрунтя дослідження економік країн, що розвиваються. З'явилися теорії, напрацьовані вже безпосередньо щодо економік бідних країн: теорії “периферійної економіки”, “залежного світу”, “опори на власні сили”, “нового міжнародного порядку”.

Концепцію постіндустріального суспільства, частково розкриваючи концепцію Е. Тоффлера, сформував Деніел Белл (*Daniel Bell*) – “*Notes on the Post-Industrial Society*” (1967 р.). Постіндустріальним автор називає суспільство, якому іманентні п’ять вимірів:

1. Перехід від виробництва товарів до виробництва послуг;
2. Формування переваги класу технічних спеціалістів у соціальній структурі населення;
3. Усталення провідної суспільної ролі науково-теоретичного знання як джерела інновацій;
4. Орієнтація на майбутнє: реалізується шляхом контролю технологій та технологічної оцінки;

5. Ухвалення рішень на засадах нової “інтелектуальної технології” [13].

Економіка послуг стає головним індикатором постіндустріального суспільства Деніела Белла. Цьому суспільству поступово стає іманентна інша класова структура: 1. фахівці; 2. техніки; 3. службовці, робітники; 4. зайняті фізичною працею. Панівною у виробництві і політиці стає нова еліта – меритократія, яку формують обдаровані представники усіх соціальних верств. Інформація стає об’єктом обміну на ринку; її приналежність стає фіксованою через запроваджений інститут інтелектуальної власності.

Елвін Тоффлер (*Alvin Toffler*), публікуючи свою працю “*The Third Wave: The Classic Study of Tomorrow*” (1980), з висвітленням періодизації розвитку цивілізації, де виділено аграрну, індустріальну та постіндустріальну хвилі. Приурочуючи розгортання третьої хвилі цивілізації до середини ХХ ст., автор припускає, що вона призведе (а подекуди вже призвела) до формування постіндустріальної (інформаційної) цивілізації – суспільства Третьої Хвилі. Однією з ключових її ознак названо зростання ваги знань, які набудуть ролі головного засобу виробництва і які зосереджуватимуть від 55 до 75% працездатного населення. На місце класового поділу суспільства у цій хвилі прийде професійний поділ, а економіка в цілому трансформуватиметься від економіки, що виробляє товари, до сервісної економіки. Слід віддати належне авторові концепції, який передбачив кардинальні зміни в енергетиці на користь альтернативних видів – ядерної (можливо, але не обов’язково, як зазначає Е. Тоффлер), сонячної, геотермальної, вітрової, хвиль, припливів-відпливів, або ще будь-якої іншої, поки що невідомої, отримання і використання яких людьми безпосередньо залежить від еволюції знань. Елвін Тоффлер суспільство майбутнього, складне й мобільне, базоване на передових технологіях і постматеріалістичних цінностях, називає “суперіндустріальним”.

Окрім Деніела Белла, Елвіна Тоффлера, концепцію постіндустріального суспільства, щоправда часто під власними назвами, розробляли також Збігнев Бжезінський (*Zbigniew Brzezinski* – “технотронне суспільство”), Реймон Арон

(*Raymon Aron*), Кеннет Боулдінг (*Kenneth Boulding* – “постцивілізація”, “економіка космонавтів”), Волт Ростоу (*Walt Rostow*).

Оригінальне метафоричне порівняння Кеннета Боулдінга, описане у його праці “*The Economics of the Coming Spaceship Earth*” (“Економіка космічного корабля”), 1966 р. щодо Землі із космічним кораблем, констатує наявність енергетичних та матеріальних обмежень у світовому господарстві. Автор пропонує перехід від “ковбойської економіки” до “економіки космонавтів”, задля підтримки заданого рівня життєзабезпечення і впровадження технологічних змін, націлених на його підтримку.

Стосовно країн, що розвиваються економісти називають можливими до впровадження три моделі економічного розвитку:

- 1) модель лінійних стадій зростання;
- 2) модель структурних перетворень;
- 3) модель зовнішньої залежності.

Перша з названих моделей передбачає процес розвитку країн через послідовні стадії економічного зростання. Інакше кажучи, досягнення рівня розвитку заможних країн можливе через проходження їх історичного шляху бідними країнами за умови оптимальної комбінації рівнів інвестицій, заощаджень та іноземної допомоги.

Модель структурних перетворень полягає у перетворенні аграрної економіки країн у розвинену структурну економіку з високим рівнем доходу населення. Дана модель на пряму перегукується з двосекторною моделлю Артура Льюїса.

Модель зовнішньої залежності зводиться до залежності країн, що розвиваються від розвинених країн по позиціях нестачі капіталу, технологій, управлінських навичок. Поширеність розробок по даній моделі, особливо в 70-рр. XX ст. розглянуто вище: Ганс Зінгер вже у 1964 р. допускає можливість зовнішніх запозичень бідними країнами задля виходу з бідності; Гуннар Мюндаль у 1968 р. констатує, що реалії розвинутих країн неможливо перенести на постколоніальні країни Південної та Південно-Східної Азії і радить робити

ставку на національні сили; Самір Амін, 1977 р., шлях виходу із “зачарованого кола бідності” вбачав через відокремлення від світового капіталістичного господарства і підпорядкування економічного розвитку своєї країни її внутрішнім потребам, якнайширше залучення населення до управління країною; Рауль Пребіш, 1981 р. виділяє центр і периферію світової економіки, пояснюючи це не вигідним становищем бідних країн у системі міжнародного поділу праці і т.д.

Модель зовнішньої залежності диверсифікована на три групи: неоколоніальні моделі залежності; помилкова парадигма розвитку; теорія дуального розвитку. Неоколоніальна модель залежності відображена у поділі світового господарства на центр системи та периферію, дуалістичне протистояння між якими унеможлиблює самостійний розвиток бідних країн. Вагомість впливу місцевих еліт, їхньої ідеології та діяльності на стан країн, що розвиваються, який часто-густо зумовлює погіршення соціально-економічного становища цих країн.

Відсталість країн, що розвиваються пояснюється помилковою моделю розвитку та порадами консультантів із розвинутих країн, міжнародних організацій. Не враховуючи специфіки місцевого розвитку, реалізуючи складні концепції, теорії, економетричні моделі тощо, такі радники спонукають до реалізації хибної політики. Країни, що розвиваються характеризуються різноманітними традиційними структурами (племінні, кастові, класові), з різним рівнем освіти, які володіють нерівномірним розподілом землі, ресурсів, нерівномірним доступом до банківських кредитів (як наводилося вище на прикладі Південної Африки). У таких умовах використання теорій “розвиненого світу” як правило працює на користь тих груп, які й так мають контроль над значною частиною суспільного багатства у країні й за її межами.

Теорія дуального розвитку відображає збільшення розриву між багатими і бідними на мікро та макро рівнях. На мікрорівні – у середині країни між її регіонами, на макрорівні – у світовому масштабі між країнами.

Апологети даної теорії стверджують, що внаслідок специфічних умов у системі завжди з'являються прояви дуалізму. Як приклад, згадувана вже нами концепція дуальної економіки Артура Льюїса: сусідство традиційного і сучасного секторів економіки; наявність у межах суспільства еліти, яка має доступ до ресурсів і до освіти, й водночас значної кількості осіб з базовою чи неповною базовою, а то й початковою освітою; а у світових межах поруч співіснують заможні й бідні нації, розрив між якими, як засвідчує статистика й макроекономічні дані, лише поглиблюються. Часто вищі елементи майже нічим не допомагають нижчим, можуть навіть штовхати їх донизу.

Крім того, у певні часові періоди та на певних стадіях розвитку поступ світових економік в умовах глобалізації визначають чинники, що є центральним ядром таких теорій як технологічних інновацій (Л. Морган), демографічної (В. Ключевский, Т. Мальтус), інформаційних технологій (Х. Мак-Люен), фінансової (Ч. Адамс), маркетингової (К. Бюхер), довгих хвиль (Н. Кондратєв, Й. Шумпетер, У. Росту), історичного кругообігу (Д. Віко, Е. Мейєр) та ін.

В основі теорій державного регулювання економіки лежить необхідність такого втручання через неспроможність ринку, у зв'язку із стихійністю його розвитку, забезпечити виконання економічної політики держави, реалізації таких цілей як раціональне використання економічних ресурсів, забезпечення стабільного розвитку економіки та соціально-економічних потреб суспільства, конкурентоздатність вітчизняної продукції на світових ринках. Їх представниками сформовано ряд концепцій, які можуть бути повністю або частково застосовані при формуванні та функціонуванні МДРІРЕ (табл. 1.4).

Визначальними для формування і функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки є положення теорій інноваційно-технологічного розвитку, зокрема таких як:

- *теорія інноваційного розвитку (Й. Шумпетер)* – для забезпечення інноваційного розвитку економіки необхідно впроваджувати інновації в управління, виробництво, забезпечення життєдіяльності міст та регіонів тощо, а

також і в сам механізм регулювання такого розвитку, оскільки нововведення та інновації є важливим чинником економічного зростання;

Таблиця 1.4

Теорії державного регулювання, які пропонується застосовувати для формування і забезпечення функціонування МДПРЕ

Теорія	Суть теорії	Інноваційна складова теорії
1	2	3
Кейнсіанська теорія (Дж.М. Кейнс)	Недоліком ринкового механізму саморегулювання є те, що він сам по собі не здатний здійснювати ефективний розподіл ресурсів тою чи іншою національно-економічною системою. Тому держава змушена здійснювати перерозподіл ресурсів із однієї (чи одних) сфери економіки в інші. Це здійснюється з метою оптимізації економічної системи та раціонального формування основних пропорцій економічного розвитку. Основний об'єктом регулювання є сукупний попит. Інструментами державного впливу є заходи монетарної та фіскальної політик: стимулювання загального попиту, проведення інвестиційної діяльності, зменшення рівня облікової ставки, зростання рівня зайнятості населення. збільшення державних закупівель.	Формування системи державних закупівель є необхідним засобом стимулювання інноваційного розвитку економіки. Держава повинна впливати на ринок з метою збільшення попиту на різного роду інновацій як серед населення, так і суб'єктів ринку.
Теорія монетаризму (М. Фрідмен, А.Шварц, А.Мельцер)	Мінімальне втручання держави в економічне життя суспільства. Тому перевагу мають непрямі методи, зокрема регулювання грошового обігу. А також збалансованість державного бюджету, встановлення високих відсоткових ставок. Грошова маса є визначальною ланкою господарського механізму. Адже, збільшення грошей в обігу збільшує бажання у населення їх витратити на різного роду активи.	Зростання попиту населення на технологічні інновації в останні роки обумовлює постійний пошук ресурсів на їх придбання.
Теорія інституціоналізму (Т. Веблен, Дж. Гелбрейт, Р. Хейлбронер, Л. Тароу)	Економіка, наука, політика, соціум, культура взаємозалежать і взаємовпливають одні на одного. Держава і державні інститути можуть управляти економічною системою, через управління окремими економічними процесами, а не навпаки. Державне регулювання економіки здійснюється з урахуванням показників інфляції, безробіття, кризи, політичної нестабільності. Основною задачею держави є регулювання попиту і пропозиції із використанням інструментів	Запровадження соціальних інновацій для вирішення суспільних проблем. Вироблення інноваційної освітньої та наукової стратегії. Розробка програм соціального інвестування. Наприклад, надання кредитів у рамках інноваційної програми

Продовження табл. 1.4

1	2	3
	стабілізаційної, стимулюючої та стримуючої політики. Необхідними елементами суспільного розвитку є індикативне планування, соціальні програми та інші форми державного впливу на економіку.	«Соціальне підприємство» тощо. Іншими соціальними інноваціями повинен забезпечуватися доступ до публічної інформації, покращуватися процес надання транспортних послуг, забезпечуватися медичних потреб і прав людини тощо.
Теорія довгих хвиль (М. Конратсьєв)	Забезпечення стабільного розвитку економіки, захист інтересів населення, промислових і торгових підприємств здійснюється саме через державне регулювання економічної системи, яке узгоджується із закономірностями функціонування ринкової системи. Чим краще вивчено і досліджено об'єктивні закономірності економічної системи, тим ефективнішими будуть конкретні рішення і дії держави по регулюванню економічного розвитку.	Інноваційний розвиток економіки та впровадження механізму його регулювання потребують перманентного моніторингу, прогнозування тенденцій, дослідження негативних проявів, що дозволить його постійно удосконалювати та забезпечувати його ефективність.
Неоліберальна теорія (С. Ойкен, Ф. Лутц, А. Рюстов, С. Ріпка – Фрайбургська школа)	У моделі соціального ринкового господарства держава забезпечує рівновагу між ринковою та соціальною складовою, створює умови для діяльності суб'єктів господарювання. У процесі чого встановлюється відносна соціальна рівність громадян (рівність прав, стартових можливостей та правового захисту) шляхом реалізації способів захисту цивільних і господарських прав та системи заходів з підтримання конкурентного середовища в економіці	Усі повинні мати рівні права і можливості використовувати інноваційні технології, впроваджувати інноваційні рішення у практику господарювання, управління.
Ордоліберальна теорія (В. Ойкен)	Результати, породжені ринковими процесами, потребують корекції зі сторони держави. Зокрема шляхом побудови справедливого господарського порядку, що базується на регулюванні конкурентної боротьби, валютному регулюванні та соціальному регулюванні.	У ринкових умовах господарювання неодмінно повинні вирішуватися й різноманітні соціальні завдання, в тому числі й на засадах інноваційності.
Теорія великого неокласичного синтезу (П. Самуельсон, К. Макконнелл, С. Брю)	Обґрунтовує необхідність змішаного регулювання економіки через органічне поєднання державного регулювання (для задоволення суспільних потреб) і гнучкого ринкового саморегулювання (для задоволення індивідуальних потреб).	Впровадження інноваційних рішень здатне забезпечувати ефективність використання обмежених виробничих ресурсів, а також управляти ними.

Продовження табл. 1.4

1	2	3
Теорія прав (Л. Оноре, Р. Познер)	Закон має захищати права власності, усувати перепони при функціонуванні суб'єктів та виконанню визначених обов'язків та угод. Правова система повинна бути імітатором ринку. Вибір способів юридичного захисту прав власності відбувається за критерієм економічної ефективності	Захист інтелектуальних прав стимулює винахідницьку діяльність.
Теорія асиметрії економічної інформації (Дж. Найман Дж. Стігліц)	На ринках з асиметричною інформацією відбувається витіснення якісних товарів товарами нижчої якості. У зв'язку із чим, ринки якісних товарів знаходяться під загрозою і можуть зникнути. Держава повинна сприяти виникненню і розвитку фірм, які дбають про якість продукції та послуг.	Нерівномірний розподіл інформації про інновації створює низку перепон для їх впровадження, не дозволяє у повній мірі скористатися їхніми перевагами тощо. Для учасників впровадження інноваційних проектів асиметричність інформації не дозволяє приймати ефективні рішення.
Теорія раціональних очікувань (У.Бьюкенен)	Державі варто вивчати думку населення і враховувати її при виробленні економічної політики.	Врахування запитів населення на інноваційні товари, продукти та технології значно пришвидшить інноваційний розвиток економіки.
Теорія економіки пропозиції (А.Лаффер, Дж.Гільдер)	Держава повинна стимулювати зниженням податків підприємницьку діяльність як головний чинник виробництва.	Інноваційна підприємницька діяльність є одним із пріоритетних напрямів економічного розвитку.
Теорія обмеженої і достатньої раціональності суб'єктів економіки (Г. Саймон)	Прийняті рішення можуть бути лише обмежено раціональними, оскільки у людей, що їх генерують, немає достатніх ресурсів для обробки наявної інформації у всій її повноті і розрахунку всіх варіантів можливого вибору. Крім того, суб'єкти господарювання не прагнуть максимізувати свій прибуток, а лише досягнути його прийняттого рівня, після прийняття певного виду рішень. Низка рішень є шаблонними або інтуїтивними через розсіювання уваги на одночасне розв'язання відразу декількох питань.	Прийняття рішень про впровадження інновацій або удосконалення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки відбувається в умовах не володіння абсолютно повною інформацією, оскільки такої або не існує, або вартість її отримання є досить високою.

Джерело: складено автором на основі [2, с. 47; 18, С. 96-100. с. 96-100; 19; 66, с. 12; 124; 126, с. 15, 85; 168].

- *теорія епохальних нововведень (С. Кузнець)*, що пов'язує співпадіння економічних циклів із циклами інноваційних технологій. Крім того, автором наголошується на взаємозв'язку технологічних нововведень із соціальними, які є головними чинниками впливу на структуру економіки та суспільства [91, с. 113]

- *теорія технологічного пату (Г. Менш)*, яка підтверджує існування довгих хвиль економічної активності та дискретність перебігу технічного прогресу, чим було пояснено наявність протиріч між періодами надлишку інновацій та їх нестачею. Особливу увагу Г. Меншем приділено нерівномірності інноваційного розвитку, яка обумовлюється тим, що після вичерпання можливостей базисних інновацій настає ситуація технологічного пату, яка припадає на фазу рецесії довгої хвилі та характеризується застоєм в економічному розвитку. А на стадії депресії економіка вже є структурно готовою для переходу до нових базисних нововведень [246, с. 115–132, с. 115-132]. Особливу роль положення даної теорії знаходять при поясненні економістами ситуації із виникненням сучасних глобальних криз шляхом прив'язки падіння темпів виробництва і ВВП в економічно розвинених країнах до рецесії довгої хвилі, пов'язаної з вичерпанням можливостей V технологічного укладу [189, С. 27-37].

- *теорія інноваційної паузи (В. Полтерович)*, якою виникнення глобальних циклічних криз ув'язується із виникненням інноваційних пауз, коли діючі технології широкого застосування вже вичерпали свої можливості для забезпечення економічного росту, а нові ще не готові цього робити [140]. Особливо наглядно це можна продемонструвати на прикладі таких базисних інновацій як інформаційні технології, комп'ютери та Інтернет, що становлять фундамент V-го технологічного укладу, але вже не генерують достатню кількість вторинних інновацій, які можуть забезпечити зростання продуктивності чинників виробництва. Інших нових базисних інновацій поки ще не з'явилося;

- *теорія «потрійної спіралі» (Г. Іцковіц, Л. Лейдесдорф)*, згідно якої сталість та успіх інноваційного розвитку залежить від активного діалогу між такими інститутами як: влада і університет – університет і бізнес – влада і бізнес [53];

- *економічна теорія промислових інновацій (К. Фрімен)* доповнює теорію інноваційно-циклічного економічного зростання Шумпетера-Кондратьєва розглядом соціальних аспектів і проблем зайнятості. К. Фріменом у процесі виявлення взаємозв'язку між інноваціями та соціальними проблемами отримано висновок стосовно того, що при формуванні великих циклів Кондратьєва, які охоплюють усі галузі економіки, ключовим чинником поряд із інноваціями є ще і зайнятість населення. Відповідно початок великих циклів стимулюється зростанням попиту на кваліфіковану робочу силу і заробітні плати при виникненні нових інноваційних продуктів і технологій. Однак збільшення витрат на трудові ресурси, які виникають згодом, стимулює інновації, спрямовані на зберігання трудових ресурсів, що приводить до скорочення попиту на робочу силу, зниження заробітних плат і провокує загальний спад в економіці [231]. Широке розповсюдження технологій стає можливим у результаті кооперації і конкуренції в підприємницькому секторі, організації науково-дослідної діяльності, національних і міжнародних режимів економічного регулювання [16, С. 23-29, с. 23-29];

- *теорія технічного детермінізму і конвергенції (Дж. К. Гелбрейт)*, за якою держава урівноважується своїм домінуванням із корпораціями-гігантами і є надійним інструментом контролю над цінами й ринками промислових товарів;

- *теорія індустріально-технократичного суспільства (Д. Белл)*, що розглядає сучасне суспільство як суспільство накопичення техніки та капіталів;

- *теорія інтелектуальної технології (Ф. Хайек)*, яка розглядає знання як основу підприємницької ідеї та імпульс розроблення інновацій, а також пояснює через інституційні основи суспільства (формальні – законодавча база,

неформальні – усталені правила, звичаї, традиції, норми поведінки, мораль) чому економіки різних країн сприйнятливі, або несприйнятливі для інновацій;

- *теорія інноваційної економіки і підприємницького суспільства (П. Друкер)*, яка обґрунтовує виникнення підприємницького суспільства («суспільства знань», «інформаційного суспільства») у процесі взаємодії із інноваційною економікою. Воно характеризується тим, що інновації та підприємництво стають щоденною практикою;

- *теорія дифузії нововведень (Г. Мюрдаль, Т. Хагерstrand)* окреслює вплив дифузії інновацій на просторовий розвиток та розглядає її як один із головних чинників у визначенні соціального ефекту (передусім міграційного) для відносин центр-периферія. При цьому, швидкість дифузії залежить не від відстані, а від трансляційних можливостей населених пунктів, через які вони здійснюються, які визначаються інтенсивністю та ефективністю у них контактів між людьми [69, С. 178-186, с. 178-186; 239].

Підсумовуючи все вищесказане, слід наголосити на тому, що для забезпечення функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах важливо враховувати три блоки теорій: глобалізації та розвитку світової економіки, державного регулювання економіки та інноваційно-технологічного розвитку. Селективне врахування їхніх основних положень дозволить визначити необхідні соціально-економічні умови для інноваційного розвитку національної економіки, максимального враховувати його сучасний стан для вироблення ефективного механізму його регулювання, залучати до активації цього процесу державу та приватний сектор, вибирати галузі та сфери діяльності, інноваційна активність у яких забезпечуватиме динамічне зростання національної економіки, що в кінцевому результаті спрямує конвергенцію інноваційних ідей у всі сфери людської діяльності.

1.3. Особливості застосування методів для регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах

Глобалізаційні тренди розвитку суспільства мають вирішальний вплив на формування напрямків розвитку держав. Для України на даному етапі необхідно велику увагу приділяти особливостям застосування методів регулювання інноваційного розвитку як визначальному і вкрай важливому чиннику соціально-економічного поступу держави, забезпечення конкурентоспроможності в глобальному просторі економічної конкуренції. Адже без інновацій практично неможливий у наш час швидкий економічний прогрес та забезпечення розвитку суспільства.

Регулювання інноваційного розвитку економіки здійснюється з використанням низки *методів* різного спрямування. Використання цих методів має свої переваги та недоліки, а також можливе за певних умов, що визначає їх кінцевий результат. Крім того, за певними класифікаціями є можливість застосування системи методів та заходів для збільшення ефективності.

Метод за своїм змістом розкриває способи управлінського впливу суб'єкта на об'єкт. Існує багато підходів до класифікації методів регулювання, що визначає можливості різних варіантів впливу. У праці О. Чечель зазначено, що в сфері державного регулювання економіки застосовують правові, адміністративні, економічні, а також специфічні методи, які до того ж класифікуються на прямі та непрямі [215]. У дослідженні І. Пасінович та О. Сич зазначається, що традиційним для вітчизняної економічної думки є виділення адміністративних (прямих) й економічних (непрямих) методів та відповідних їм інструментів державного регулювання: адміністративні методи обмежують свободу вибору, опираються на силу державної влади, чинне законодавство і пов'язані із використанням заходів заборони або примусу (обмеження конкуренції); економічні методи розширюють свободу вибору, передбачають створення для господарюючих суб'єктів систему стимулів, є сприятливими для державно-приватного партнерства [135, с. 403]. У праці

Н. Гладинець визначено, що методи реалізації державної науково-технічної політики можуть відбуватись в площинах правового, адміністративного та економічного регулювання за відповідним способом впливу [33, С. 74–79.].

Популярним є підхід розподілу методів залежно від характеру впливу – прямого чи непрямого. Цей підхід відносно регулювання інноваційного розвитку знаходимо в праці авторів О. Іванов та Н. Сумак [54]. Методи непрямого впливу формують систему мотивації, створюють стимулюючі умови для діяльності суб'єктів ринкових відносин і виступають у таких формах, як цінова і фінансово-кредитна політика, податкова система, державне замовлення [101]. Окрім того, методи непрямого впливу враховують дію ринкових процесів. Ринок з його конкурентними умовами сприяє розвитку інновацій. Тому регулювання інноваційного розвитку має, в першу чергу, бути спрямованим на формування таких ринкових умов, які б забезпечували прогресивні зміни.

Застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах має здійснюватися з урахуванням специфіки самого об'єкту впливу, а також специфіки середовища розвитку економіки країни та глобального економічного простору (рис. 1.6). Важливою особливістю регулювання інноваційного розвитку в Україні є усвідомлення реального стану справ, оцінка наявних можливостей та дієвих способів стимулювання такого розвитку. Адже декларативність та непродуманість основних стратегій можуть привести до створення видимості системних перетворень, втрати важливих етапів прийняття рішень та подальшого погіршення соціально-економічної ситуації в державі. Однією з основних можливостей для такого регулювання визначено *врахування трендів глобальної зацікавленості та попиту* – використання альтернативної та екологічної енергетики, відновлювальних процесів та партнерського співробітництва з ЄС. Також слід зазначити, що бездумне використання іншого досвіду, навіть самого передового без врахування регіональних особливостей та умов теж може не принести бажаного результату.

Врахування особливостей та можливостей використання регулюючих методів може стати конкурентною перевагою держави та інноваційного розвитку її економіки. На даному етапі розвитку України основним завданням є спрямування найбільш ефективної та потрібної підтримки інноваційного розвитку в сфері та виробничі процеси, які дадуть максимальний ріст [8].

Важливим для розуміння є факт, що повторення інновацій передових країн та підтримка вітчизняних секторів економіки і проєктів, які дали ефект у розвинутих країнах, не обов'язково приводитиме до успішного інноваційного розвитку в окремо взятій державі, де значні проблеми мультиплікативного характеру з фінансовим забезпеченням та реалізацією заважають появі власних інновацій. Тому методи регулювання інноваційного розвитку слід розділяти на методи, спрямовані на підтримку і впровадження інновацій зарубіжного позитивного досвіду, та методи створення і розвитку власних інновацій.

Для України застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки має свою специфіку, зумовлену:

- затяжним процесом становлення ринкової економіки;
- численними проблемами, пов'язаними з корупцією, що деформують конкурентне бізнес-середовище і демотивують інноваційну діяльність;
- нестабільним макроекономічним і політичним середовищем, що обмежує можливості вартісних інвестицій в інноваційні проєкти, окупність яких потребує часу;
- зростаючими втратами інтелектуального потенціалу внаслідок міграції.

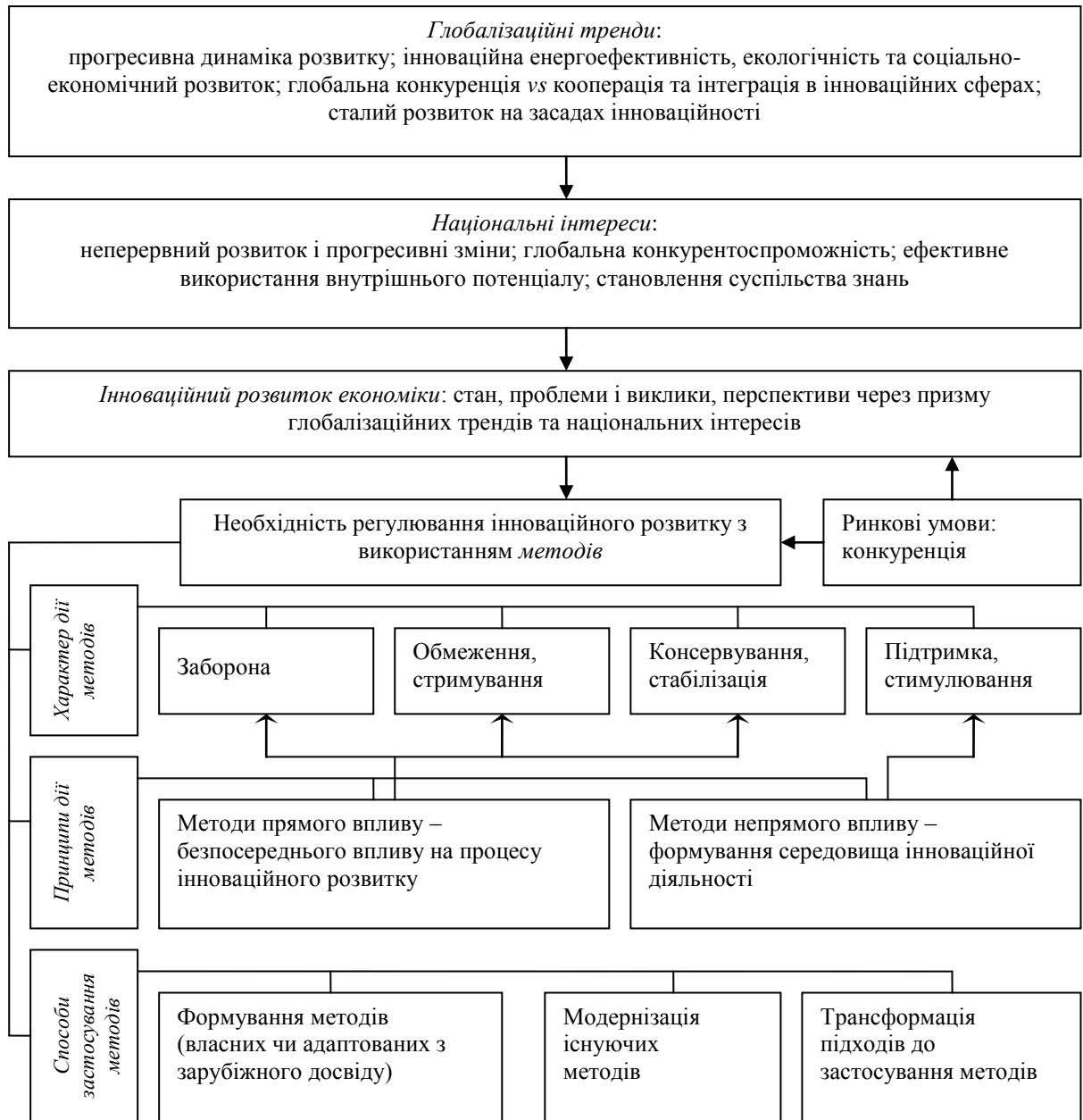

Рис. 1.6. Видова специфіка застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах

Джерело: складено автором

Про стихійність інноваційних змін стверджують експерти: структурно-технологічні зрушення, що відбулися у роки незалежності, значною мірою мали стихійний характер, а основні механізми зростання продовжують концентруватися у групі галузей, чия конкурентоспроможність переважно залежить від використання екстенсивних чинників виробництва та потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності, ґрунтуючись на експорті

сировинних товарів і продукції нижчих виробничих переділів, що зумовлює низьку конкурентоспроможність економіки, нееквівалентний обмін і значне відставання країни в соціально-економічному розвитку [60, с. 6; 100, с. 31].

Регулювання інноваційного розвитку економіки України має здійснюватися з відходом від існуючої практики стихійного впливу ринкових процесів з вибірковою підтримкою інноваційних форм (індустріальних парків) та фінансуванням науково-дослідної діяльності на задовільному рівні (фундаментальних і прикладних досліджень інститутів Національної академії наук України, закладів вищої освіти, різних спеціалізованих наукових утворень). В основі застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки України має лежати нова *ідеологія* з посиленням ролі недержавних інститутів та первинності дії методів непрямого впливу – стимулювання (рис. 1.7).

При існуючій в Україні ситуації актуальною є трансформація підходів до застосування методів регулювання інноваційного розвитку. У пріоритеті мають бути нормативно-правові методи серед прямих, мотиваційні та інформаційні методи серед непрямих. У групі методів прямого впливу не виділено фінансових, зокрема прямого бюджетного фінансування інноваційних проєктів і науково-дослідної діяльності, хоча вони мають застосовуватись обов'язково, адже практика попередніх років показала, що основним джерелом фінансування інновацій в Україні залишаються власні кошти підприємств, хоча в її структурі з 2016 року відбуваються певні зміни зі зменшенням частки власних коштів, збільшенням частки коштів іноземних інвесторів та коштів державного бюджету [63, с. 74; 213, с. 1090].

Для визначення основних методів регулювання інноваційного розвитку економіки необхідно розкрити повний їх перелік. У параграфі 1.1 на рис. 1.3 наведено інструменти, які формують механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Їх доцільно розділяти за групами:

- нормативно-правові методи: закони, стратегії, концепції, програми фінансування, ратифіковані міжнародні акти, що регулюють інноваційну

діяльність безпосередньо та визначають загальні орієнтири розвитку економіки з забезпеченням конкурентоспроможності, міжнародні договори про співробітництво;

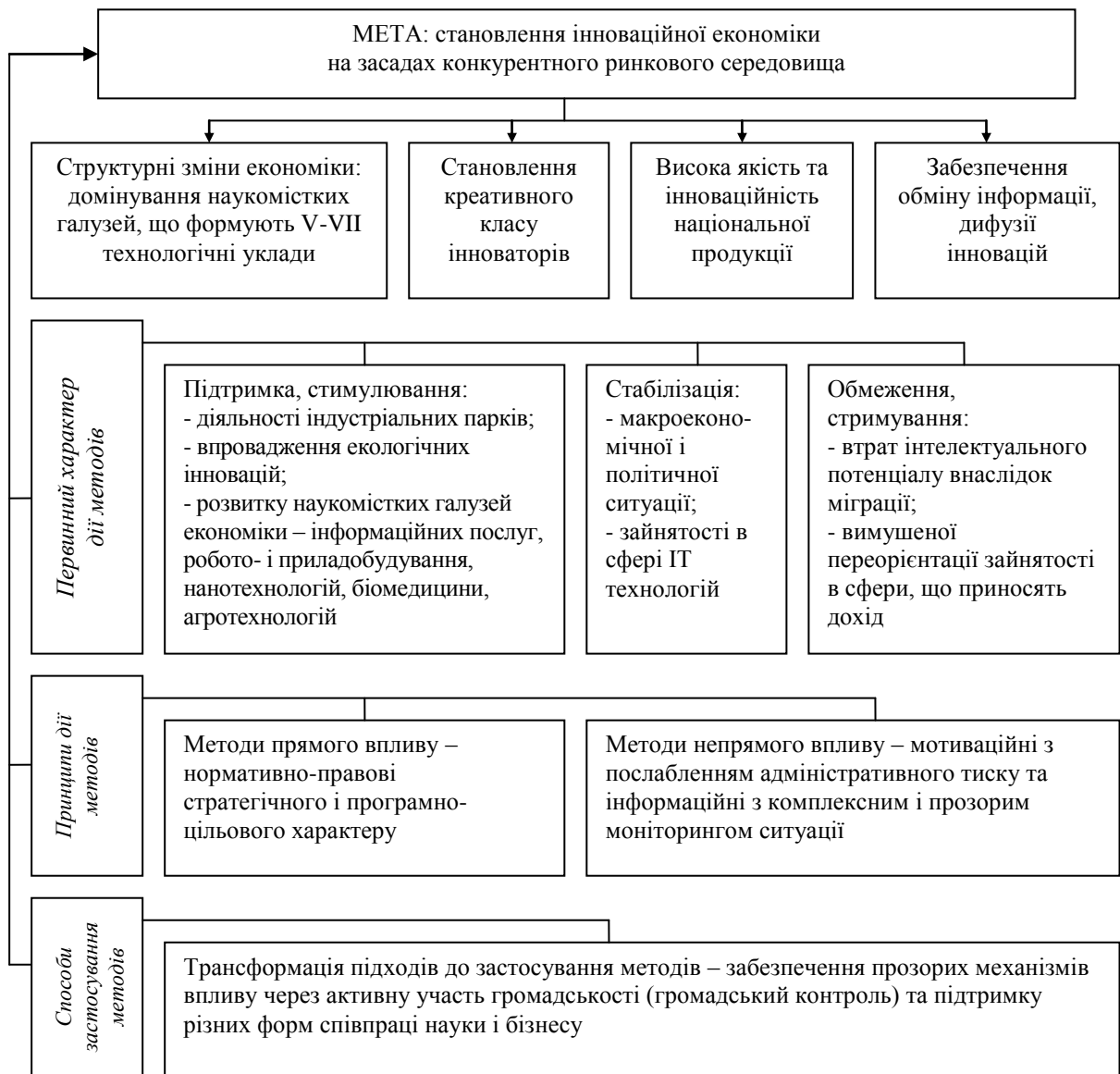

Рис. 1.7. Ідеологія застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах

Джерело: складено автором

- адміністративні методи: стандарти якості продукції, управлінських процесів, контролю; ліцензування і сертифікація; права власності; реєстри; державні гарантії;

- фінансові методи: пряме бюджетне фінансування інноваційних проєктів, науково-дослідної діяльності; субсидювання, дотування суб'єктів, що

займаються інноваційною діяльністю; співфінансування проєктів з залученням інвесторів, у т.ч. в рамках венчурного фінансування; компенсації витрат на інноваційні цілі; пільгове кредитування; державне замовлення;

- мотиваційні методи: пільгове оподаткування суб'єктів, що займаються інноваційною діяльністю та підготовкою кваліфікованих кадрів;

- інформаційні методи: промоція інноваційного потенціалу; статистичне забезпечення і моніторинг.

Для України використання зазначених методів, враховуючи сформовану ідеологію (рис. 1.7) та вплив глобалізаційних умов, повинно мати свою специфіку. У табл. 1.5 узагальнено особливості використання методів та нижче здійснено їх характеристику з погляду стану і перспектив для України.

Таблиця 1.5

Особливості та перспективи використання методів регулювання інноваційного розвитку економіки України в умовах глобалізації

№ з/п	Група методів	Практика використання	Перспективи використання	Глобалізаційні акценти
1	2	3	4	5
1	Нормативно-правові	Чинність базових законів («Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та ін.), Стратегії сталого розвитку «Україна –2020»	Долання формалізму виконання стратегічних пріоритетів на визначений період, їх просторові та інституційні обмеження з локалізацією зусиль Реалізація науково-технічних програм з цільовим фінансуванням	Крос-секторальне стратегічне планування з залученням інвестицій міжнародних компаній та організацій Затвердження Глобальної стратегії інноваційного розвитку країни
2	Адміністративні	Патентування, ліцензування, сертифікація з суб'єктивною практикою	Посилення антимонопольних заходів, з формуванням конкурентного середовища Мотивація суб'єктів до захисту прав інтелектуальної власності, формування інституту права	Захист прав інтелектуальної власності з представленням інновацій на міжнародному ринку

Продовження табл. 1.5

1	2	3	4	5
3	Фінансові	Домінування, але в недостатніх обсягах, прямого бюджетного фінансування, державного замовлення, бюджетного фінансування досліджень і робіт, що виконуються в рамках пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки	Збільшення обсягів бюджетного фінансування інститутів на основі об'єктивної оцінки їх кадрового потенціалу та здатності продукувати інновації	Співфінансування інноваційних проєктів з залученням коштів міжнародних організацій Співфінансування інноваційних проєктів, ініційованих науковими, освітніми та бізнес-інститутами
4	Мотиваційні	Вибіркова практика мотивації інноваційної діяльності через пільгове оподаткування та бюджетне фінансування (недостатнє) НДДКР	Стабільне фінансування НДДКР протягом встановленого періоду з подальшою оцінкою ефективності кадрового складу інноваторів Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності, особливо підвідомчих державних інститутів	Підтримка міжнародної мобільності інноваторів з умовою повернення
5	Інформаційні	Ведення Державного реєстру інноваційних проєктів, статистична оцінка основних результатів	Промоція вітчизняних інноваційних проєктів на рівні держави Об'єктивізація статистичного обліку результатів інноваційної діяльності	Позиціонування конкурентних переваг країни в світовому інформаційному просторі Уніфікація статистичної бази оцінки інноваційної діяльності з міжнародними оцінками
6	Організаційні	Прогнозно-програмне планування регулювання інноваційного розвитку	Усунення відхилень, збоїв, недоліків	Застосування та впровадження провідного зарубіжного досвіду

Джерело: складено автором

Нормативно-правові методи регулювання інноваційного розвитку економіки України передбачають формування правової площини діяльності в даній сфері. Діючий з 2002 року Закон України «Про інноваційну діяльність» розвиває правові основи інноваційної діяльності, закладені Концепцією

науково-технологічного та інноваційного розвитку України 1999 року, Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» 2001 року та Загальнодержавною комплексною програмою розвитку високих наукоємних технологій 2004 року [147; 151; 152; 154].

У 2012 році прийнятий Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», покликаний визначити основні напрями концентрації ресурсів держави з метою науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках; Закон регламентує наступні пріоритети до 2021 року [153]:

1) впровадження нових технологій транспортування енергії, освоєння енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, використання альтернативних джерел енергії;

2) впровадження нових технологій, високотехнологічного розвитку транспортної системи, космічної галузі, авіа та суднобудування, озброєння і військової техніки;

3) впровадження нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення та з'єднання, створення індустрії наноматеріалів і нанотехнологій;

4) розвиток та технологічне оновлення агропромислового комплексу;

5) освоєння нових технологій та обладнання для якісного лікування та медичного обслуговування;

6) широке використання технологій еко виробництва, охорони навколишнього середовища;

7) розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

Визначені пріоритети погоджують перелік наукомістких сфер, визначених в ідеології застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки України (рис. 1.7). Однак часові рамки 2021 року вказують, що за чинність дії Закону (10 років) не вдалось досягнути очікуваних результатів і більшість зазначених сфер, за винятком розвитку сучасних

інформаційних, комунікаційних технологій, фактично перебуває в кризовому стані.

З 2004 року діє Закон України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави», що регламентує спрямування не менш як 10 % коштів, отриманих від приватизації державних активів, на фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств які мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави [158]. Оскільки активні процеси приватизації в Україні завершилися, даний підхід втрачає свою актуальність. Раніше кошти, отримані від приватизації державного майна, які могли слугувати потужним джерелом фінансування інноваційного оновлення та модернізації державних підприємств, займали особливе місце серед доходів бюджету [110, с. 89]. Нині це радше додаткове джерело доходів місцевих бюджетів, а приватизація за ініціативи Уряду відбувається за вимогами Міжнародного валютного фонду.

Серед стратегічних нормативів інноваційного характеру з 2015 року основною є Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Стратегія серед чотирьох векторів визначає вектор розвитку, який передбачає забезпечення сталого розвитку держави та проведення структурних реформ, як результат Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями [155].

Серед визначених багатьох програм розвитку в Стратегії виокремлено пріоритет просування інтересів країни в глобальному просторі шляхом створення позитивного іміджу України як європейської, демократичної, конкурентоздатної держави із сприятливим бізнес середовищем, з унікальним місцем у світовому поділі праці та інтегрованої у глобальний ланцюг створення доданої вартості [155]. Тобто йде прив'язка перспектив розвитку країни до іміджевих аспектів, наслідком чого є вища інвестиційна привабливість економіки та ресурсна забезпеченість інноваційної діяльності.

Міністерство освіти і науки України виступає ініціатором затвердження проекту Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року.

Даний норматив автори подають як крос-секторальну стратегію, спрямовану на розвиток як технологічних, так і соціальних інновацій у різних сферах, створення високих технологій та їх впровадження; мета Стратегії полягає у розбудові інноваційної екосистеми України для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти та послуги, підвищення рівня інноваційності національної економіки [112]. Тобто акцент зроблено на екологічні інновації з комплексним відображенням на інноваційних процесах. Крос-секторальність стратегії є позитивним моментом, який набуває додаткових переваг при розробці нормативів міжнародного рівня. Дана Стратегія за умов прийняття мала б підтримати інші ініціативи проєктних документів у різних сегментах – Стратегії розвитку промислового комплексу України, Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року, Стратегії низьковуглецевого розвитку до 2050 року [157].

У цілому застосування нормативно-правових методів регулювання інноваційного розвитку економіки України не є достатньо ефективним, тому затвердження Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року, проєкт якої заслуговує на високу експертну оцінку, є очікуваним. Як стверджує Я. Жовнірчик, закони, що стосуються науково-технічного та інноваційного розвитку, так і не стали повноцінним законодавчим фундаментом; це скоріше така прибудова, в яку ніхто не заходить, оскільки прибутки обертаються зовсім в інших сферах економіки [48]. Виходячи з даної ситуації, у табл. 1.5 зазначено про перспективну потребу обмеження стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку з локалізацією зусиль. Мова йде про інноваційні форми просторового розвитку. Практика розвинених країн підтверджує ефективність такого підходу з пріоритетним розвитком [100, с. 35]:

- організаційних просторових форм – технополіси, науково-технічні парки, індустріальні парки та ін.;
- інституційних просторових форм – інноваційні кластери, науково-дослідні організації, бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, спільні

промислово-університетські дослідні центри, центри передачі технологій, науково-інженерні центри, венчурні фірми, малі інноваційні фірми.

В Україні щодо цього існує значний потенціал розвитку, в тому числі в ході децентралізації та можливості подальшого становлення регіональних і локальних інноваційних систем. Станом на 2017 рік в Україні функціонувало лише 11 наукових парків та 16 технологічних парків. У більшій мірі активізуються процеси формування кластерних утворень [194]. Тому застосування нормативно-правових методів у регулюванні інноваційного розвитку економіки мають стимулювати такі інституційні та організаційні просторові форми, зокрема через реалізацію науково-технічних програм з цільовим фінансуванням.

У контексті глобалізаційних впливів застосування нормативно-правових методів регулювання інноваційного розвитку економіки передбачає *спільний підхід до стимулювання цивілізаційного поступу*. Провідні країни об'єднуються задля спільних досліджень з активним трансфером знань і технологій. Для цього формуються міжнародні правові норми стратегічного і програмного характеру. У той же час, окремі країни вже сьогодні визначають глобальні стратегії інноваційного розвитку в контексті здобуття конкурентних переваг. Для прикладу, така стратегія діє в Австралії у рамках реалізації комплексної Національної програми інновацій та науки. До пріоритетів даного нормативу належать [234]:

- посилення глобальної участі усіх державних інститутів, що мають повноваження у сфері розвитку інновацій;
- розвиток співпраці в сфері бізнесу та досліджень;
- залучення кадрів та інвестицій в Австралію;
- збільшення зв'язків з глобальними ланцюгами формування вартості;
- допомога у створенні інноваційного, відкритого ринку для австралійських підприємств і дослідників в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Тобто нині держава має реалізовувати не просто стратегію інноваційного розвитку, а глобальний норматив, враховуючи глобалізаційні умови. Для

України таким «контентом» є європейський. У межах Європейського Союзу діє багато програм інноваційного розвитку, в тому числі орієнтованих на розширення східного партнерства. Найвідоміші – «Horizon 2020 and SMEs», «European Structural and Investment Funds» (ESIF), «European Fund for Strategic Investment» (EFSI) [232]. Реалізація таких програм дозволяє розширювати інноваційне партнерство як на найвищому рівні, так і за участі окремих фахівців, забезпечуючи їхню мобільність (обмін кадрами, стажування, навчання тощо).

Таким чином, головною особливістю застосування нормативно-правових методів регулювання інноваційного розвитку економіки України в умовах глобалізації є новий підхід до стратегічного планування. Він полягає у первинному фокусі на забезпечення глобальної конкурентоспроможності країни. Тому для України надалі важливо формувати стратегію інноваційного розвитку глобального характеру (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Складові глобальної стратегії інноваційного розвитку економіки країни

Джерело: складено автором

У контексті глобалізаційних умов зростає значення адміністративних методів регулювання інноваційного розвитку економіки країни. Вони дуже

тісно пов'язані з нормативно-правовими, проте специфіка їхньої функції (в першу чергу контролю) обумовлює потребу виокремлення в окрему групу. Адміністративні методи включають стандарти якості продукції/послуг, управлінських процесів, контролю (державну науково-технічну експертизу), ліцензування і сертифікацію, права власності, реєстри, державні гарантії та ін. У сфері інноваційного розвитку важливі інструменти адміністративного характеру формують державну політику у сфері патентів і ліцензій. У глобальному вимірі проводиться ґрунтовна робота щодо впровадження міжнародних стандартів інноваційного змісту з основним орієнтиром на *правовий захист інтелектуальної власності та переслідування цифрового піратства*.

Міжнародний період охорони авторських прав розпочався з підписання Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів 1886 року, тоді ж було утворено Бернський Союз; другою основною міжнародною угодою є Всесвітня Женевська Конвенція про авторське право 1952 року; у 1974 році в Брюсселі була підписана Конвенція про охорону сигналів несучих теле- та радіопрограм, що передаються через супутники; окрім того, міжнародна охорона авторських прав базується на принципах, відображених у Декларації ООН про права людини [218]. Тобто світова спільнота має давню історію формування інституту права інтелектуальної власності. Для прикладу, в Англії ще 1709 року під час правління королеви Анни з'явився так званий Статут Анни, визнаний першим відомим у світі положенням про авторське право; у Франції традиція захисту авторських прав бере початок з 1791 року, США – 1790 року і т. д. [218]. Для України такий процес наразі є проблемним. Створення Кіберполіції відбулось лише 2015 р. Багато вимог щодо вдосконалення законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності визначено в Угоді про асоціацію між Україною і ЄС. У 2019 р. Україна повинна підготувати Національну стратегію інтелектуальної власності та розпочати масштабну реформу всієї сфери [164]. Тобто наразі європейське суспільство

очікує від України активних дій щодо переведення сфери інноваційного розвитку в правову площину захищеності і гарантій.

1. Незважаючи на те, що нормативно-правові та адміністративні методи регулювання інноваційного розвитку економіки є базовими, що визначають вектор (ідеологію, концепцію) впливу, на практиці найбільш гнучкими й адаптивними методами є фінансові і мотиваційні. Більшість з них формує групу методів непрямого впливу. Їх адаптивність означає здатність швидкого реагування в мінливих умовах, а також можливість вибору серед численних варіантів. Перелік фінансових і мотиваційних методів є достатнім, а їх застосування дозволяє залучати до процесів регулювання недержавні інститути [78, С. 53–55].

Серед *фінансових методів* безпосередній регулюючий вплив здійснює пряме бюджетне фінансування, державне замовлення в науково-технічній сфері та бюджетне фінансування досліджень і робіт, що виконуються в рамках пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки. Разом з тим, інструменти регулювання інноваційного розвитку є дуже різноманітними. Ефективне їх використання в Україні гальмується проблемами перерозподілу податкових коштів, об'єктивності пільгового оподаткування, постійного браку бюджетних коштів. Провідні країни при цьому активно використовують такі фінансові методи, як інвестиційний податковий кредит, кредитні гарантії, система страхування кредитів, пільговий режим амортизаційних відрахувань, субсидії, цільові асигнування з бюджету, оплата витрат на технічну експертизу [100, с. 35].

Застосування прямих фінансових методів можливе за обставин, якщо держава відзначається високою політичною та фінансово-економічною стабільністю, достатніми надходженнями бюджетних коштів. Для країн перехідного етапу, як України, проблеми виникають у постійному браку бюджетних коштів. Тому суб'єкти інноваційної діяльності вимушені або переорієнтовуватись на самозабезпечення із залученням коштів міжнародних структур, або виходити з ринку без прибутків.

Мотиваційні методи регулювання інноваційного розвитку економіки тісно корелюють з фінансовими, передбачаючи, зокрема пільгове оподаткування, а також мотивацію суб'єктів, які займаються інноваційною діяльністю та підготовкою кваліфікованих кадрів [100, с. 35]. У глобалізаційних умовах провідні держави проводять активну політику залучення інтелектуальних ресурсів з усіх країн світу. Від цього дуже потерпає Україна. Взірцем успішності політики залучення кадрів є США. Тому мотиваційні методи мають, у першу чергу, орієнтуватись на мотивацію фахівців здійснювати інноваційну діяльність на батьківщині, що можливо через:

- регулювання розміру заробітної плати та систем преміювання інноваторів;
- матеріально-технічну та інформаційну підтримку проведення досліджень;
- підтримку різних інституційних форм співпраці з метою інноваційної діяльності;
- посилення інституту права інтелектуальної власності, захищеності результатів інноваційної діяльності;
- формування попиту на результати інноваційної діяльності [81].

Для України, як і для інших держав, що потерпають від міграційних втрат інтелектуального потенціалу, необхідним є формування державної політики заохочення науково-технічних кадрів з мотивацією якісних результатів праці. Наукова, інноваційна діяльність не може бути тривалий час дотаційною. Це означає, що кадровий ресурс працює неефективно. Однак при умовах занепаду ресурсної бази і демотивації населення займатись якісно інноваціями має визначатись певний період стабільної фінансової підтримки задля подальшого відчутного ефекту.

Остання група методів регулювання інноваційного розвитку економіки – *інформаційні*. Основним напрямками даних методів є промоційний і статистичний. Зараз у світі відбувається процес індивідуалізації просування інноваційних проєктів через різні краудфандингові платформи. Проте участь держави у даних процесах має бути більш активною. Мова йде не стільки про

міжнародну виставкову участь, як про активне просування потенціалу інновацій через Інтернет-портали.

Статистичний напрям інформаційних методів полягає у формуванні переліку об'єктивних показників інноваційної діяльності різної інституційної представленості, що цілісно дозволяє здійснювати моніторинг. Якісне статистичне забезпечення є запорукою ефективного стратегічного планування інноваційного розвитку економіки країни.

Очевидно, що використання всіх цих методів має свої особливості, які залежать від економічного, політичного та фінансового становища держави, рівня розвитку її інститутів та можливостей впровадження тих чи інших рішень. Ці методи можуть також використовуватись системно, а певні конкретні форми їх реалізації можуть набувати різних видів у залежності від цілей і площин застосування.

Отже, забезпечення інноваційного розвитку економіки здійснюється через низку регулюючих методів, основним суб'єктом реалізації яких має залишатися держава. При визначенні основних методів регулювання повинні у першу чергу братись до уваги національні і регіональні особливості, але й одночасно враховуватись глобалізаційні прогресивні тренди та умови. Однією з основних можливостей регулювання інноваційного розвитку економіки через призму глобалізаційних впливів визначено врахування трендів глобальної зацікавленості та попиту – використання альтернативної та екологічної енергетики, відновлювальних процесів та партнерського співробітництва з ЄС. Також для використання цих методів необхідним є запозичення провідного досвіду в сфері управління проектами, перевірки результатів та аудиту. Україна, орієнтуючись на найбільш затребувані напрямки інноваційного розвитку в світі, здатна звузити цільовий сегмент продукування інновацій та забезпечити таким чином прорив у глобальному конкурентному просторі.

Висновки до розділу 1

1. Обґрунтовано, що інноваційний розвиток економіки доцільно

розглядати як цільову, зумовлену зовнішніми впливами зміну економічної системи в цілому чи окремих її елементів (учасників, сегментів ринку та їх взаємодії, продукту, способів використання ресурсів) з переходом у новий конкурентний стан на тривалий період часу в результаті впровадження інновацій. Він може забезпечуватись на різних просторових рівнях: локальному, регіональному, національному, інтегрованого утворення та глобальному.

З огляду на те, що сучасні світові тенденції та глобальні виклики носять системний характер, породжують настільки кардинальні зміни в різних аспектах функціонування національних економік, що ринкових важелів саморегулювання для становлення інноваційної моделі їх розвитку недостатньо, то для формування інноваційно-орієнтованої економіки в Україні необхідно розробити та впровадити дієвий механізм державного регулювання її інноваційного розвитку. При цьому, регулюючий вплив держави повинен бути спрямований на забезпечення галузевого інноваційного розвитку, інноваційного розвитку ринку, секторального інноваційного розвитку, інноваційного розвитку бізнес-середовища, інноваційного розвитку зайнятості і трудового потенціалу, інноваційного розвитку продукції.

2. Уточнено зміст поняття «механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки» (МДРІРЕ) як цілісної системи, яка відображає способи застосування інструментів регулюючого впливу на сфери інноваційного розвитку на основі функціонуючих органів державної влади та їх взаємодій з недержавним сектором через інноваційну інфраструктуру. Метою його впровадження є становлення інноваційної економіки, що забезпечує високий рівень добробуту населення (соціальний аспект інноваційного розвитку) та конкурентоспроможність країни (економічний аспект інноваційного розвитку) в глобальному просторі.

Головними завданнями МДРІРЕ є: формування попиту на інноваційний продукт; формування сприятливого інноваційного клімату для залучення фінансових і технологічних інвестицій; цільова підтримка інноваційного

підприємництва; розвиток інноваційної інфраструктури; стимулювання широкого впровадження інноваційних технологій у різних сферах підприємництва в умовах добросовісної конкуренції.

3. Обґрунтовано, що теоретичним базисом формування і функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки повинні стати основні положення теорій глобалізації та розвитку світової економіки, державного регулювання економіки, інноваційно-технологічного розвитку. Це дозволяє розглядати інновації як рушійний елемент розвитку економіки в умовах глобалізаційних викликів сучасності.

4. Доведено, що застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах має здійснюватися з урахуванням специфіки самого об'єкту впливу, специфіки середовища розвитку економіки країни та глобального економічного простору. Для України така специфіка визначається: затяжним процесом становлення ринкової економіки; численними проблемами, пов'язаними з корупцією, що деформують конкурентне бізнес-середовище і демотивують інноваційну діяльність; нестабільним макроекономічним і політичним середовищем, що обмежує можливості вартісних інвестицій в інноваційні проєкти, окупність яких потребує часу; зростаючими втратами інтелектуального потенціалу внаслідок міграції. А тому стрижневою основою застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки України є посилення ролі недержавних інститутів та первинності дії методів непрямого впливу – стимулювання.

5. Встановлено, що в умовах розгортання процесів глобалізації для забезпечення інноваційного розвитку економіки України важливо розробити відповідну стратегію, якою передбачатиметься інноваційний розвиток за двома векторами: внутрішнім та міжнародним.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ

2.1. Аналіз інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах як результату функціонування механізму державного регулювання

Дія механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України має бути спрямованою на забезпечення неперервних прогресивних змін з становленням інноваційної економіки. Інноваційна економіка при цьому має забезпечувати високий рівень добробуту населення та конкурентоспроможність країни в глобальному просторі.

Аналіз інноваційного розвитку економіки України як результату функціонування механізму державного регулювання є складним завданням, що потребує належного методичного супроводу. Виходячи з наявної статистичної бази, такий аналіз для економіки України потрібно здійснювати в наступних ракурсах:

1. *Застосування інструментів механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, зокрема:*

- нормативно-правових – щодо аналіз обсягів фінансування та динамічних змін унаслідок реалізації стратегій, цільових програм в інноваційній сфері на визначений період часу і територіальних масштабах;
- адміністративних – щодо конкурентоспроможності вітчизняної інноваційної продукції, що реалізується через дотримання регламентованих стандартів, вимог щодо патентування, ліцензування, захисту авторських прав;
- фінансових – щодо обсягів та структури фінансування інноваційної і науково-дослідної діяльності, особливо вагомості видатків з державного

та місцевого бюджетів;

- мотиваційних – щодо результатів діяльності суб'єктів бізнесу, науково-дослідних та інших установ, що займаються інноваційною діяльністю, у результаті застосування стимулюючих інструментів пільгового оподаткування та інших форм підтримки;
- інформаційних – щодо оцінки статистичного забезпечення аналізу інноваційних процесів, можливостей його систематичного та комплексного (у територіальному та часовому аспектах) аналізу; [74]

2. *Досягнення цілей державного регулювання інноваційного розвитку* (див. табл. 1.2 §1.1):

- *ціль №1 «Домінування в структурі економіки наукомістких видів економічної діяльності»* – аналіз структури економіки, в тому числі за технологічними укладами, визначення наукоємності ВВП;
- *ціль №2 «Становлення креативного класу, в тому числі підприємців з типом поведінки інноваторів»* – аналіз інституційного та інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності в країні, зокрема кількості суб'єктів, які продукують і впроваджують інновації; визначення вагомості інноваційно-активних суб'єктів бізнесу; аналіз освітньо-кваліфікаційної структури підготовки фахівців з акцентом на інноваційні види економічної діяльності;
- *ціль №3 «Висока якість та інноваційність національної продукції»* – аналіз обсягів продукування інноваційної продукції, її вартості та експорту за кордон;

2. *ціль №4 «Забезпечення обміну інформацією, дифузії інновацій»* – аналіз інституційних платформ генерування та обміну знань, зокрема специфічних просторових утворень типу кластерів, бізнес-інкубаторів, технопарків; [77]

3. *Отримання конкурентних переваг України у глобальному економічному просторі* – реалізується шляхом аналіз рейтингових та іміджевих позицій України у глобальному просторі (регіонів у національному, окремих поселень у

регіональному просторі та вище) за показниками інноваційної діяльності, привабливістю для інвесторів щодо фінансування інноваційних проєктів, участі у різних міжнародних програмах співфінансування та підвищення кваліфікації кадрового забезпечення (інноваторів).

Звернемося до даних статистики з метою з'ясування найбільш показових тенденцій інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах як результату функціонування механізму державного регулювання. Висновки щодо результативності регулюючих впливів у глобальному просторі дає змогу зробити аналіз авторитетних *міжнародних індексів*. Одним з таких є The Global Innovation Index – Глобальний інноваційний індекс. У 2018 р. у засобах масової інформації активно висвітлювалось, що Україна знову піднялась у даному рейтингу – за 2018 рік на 7 позицій. У табл. 2.1 показано місце, бали і рейтингові позиції України за останні 8 років.

Таблиця 2.1

Україна в рейтингу Глобального інноваційного індексу

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Місце України	61	60	63	71	63	64	56	50	43
Бали	30,06	35,01	36,1	35,78	36,26	36,45	35,52	37,62	38,52

Джерело: складено автором на основі [256]

Якщо подивитись детальніше на структуру Глобального інноваційного індексу, то її формують: Input Sub-Index (субіндекс входу), який враховує п'ять елементів національної економіки, що створюють умови для інноваційної діяльності – людський капітал і науку, інфраструктуру, розвиток внутрішнього ринку і бізнесу; Output Sub-Index (субіндекс виходу), що агрегує два типи результатів інноваційної діяльності – наукові знання і технології та результати креативної діяльності [32, с. 340].

Згідно Input Sub-Index Україна у 2018 р. займала 75 позицію серед країн світу, а за Output Sub-Index – 35 [234, с. 80]. Таке співставлення говорить про

те, що існуючий стереотип про високий інтелектуальний потенціал населення України в глобальних конкурентних умовах втрачає свою первинну актуальність. Проблема України щодо конкурентної інноваційної діяльності проявляється в не якісному інфраструктурному, інституційному та кадровому забезпеченні.

Для більш глибокого розуміння проблем забезпечення глобальної конкурентоспроможності України за інноваційними показниками проаналізуємо складові індексу в 2018 р. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Основні складові Глобального інноваційного індексу України, 2018 рік

<i>Інститути:</i> 49,1 балів / 107 місце	<i>Людський капітал та дослідження:</i> 37,9 балів / 43 місце		<i>Інфраструктура:</i> 38,1 балів / 89 місце
а) Політичне середовище 27,4 балів / 122 місце - Політична стабільність та безпека 20,9 балів / 123 місце - Ефективність уряду 30,7 балів / 102 місце б) Нормативно-правове середовище 60,2 78 - Якість регулювання 33,1 балів / 97 місце - Верховенство права 22,9 бали / 107 місце - Витрати на звільнення з посади, тижні заробітної плати 13,0 балів / 43 місце в) Бізнес-середовище 59,6 балів / 100 місце - Зручність початку бізнесу 91,1 бал / 45 місце - Легкість вирішення неплатоспроможності 28,2 балів / 118 місце	а) Освіта 55,8 балів / 34 місце - Витрати на освіту, % ВВП 5,9 балів / 26 місце - Державне фінансування навчання учнів 25,9 балів / 21 місце - Тривалість навчання 5,0 балів / 51 місце - Шкала PISA в читанні, математиці і науці / не обліковується - Співвідношення учень-вчитель 7,0 балів / 3 місце б) Вища освіта 45,2 балів / 26 місце - Випускники науки і техніки, % 26,7 балів / 21 місце - Традиційна вхідна мобільність, % 3,2 балів / 61 місце в) Дослідження та розробки 12,8 балів / 50 місце - Дослідники на млн населення 1037,2 балів / 49 місце - Валові витрати на НДДКР, % ВВП 0,5 балів / 62 місце - Глобальні компанії з досліджень та розробок в топ-3 0,0 балів / 40 місце - Університетський рейтинг QS 27,7 балів / 43 місце		а) ІКТ 57,7 балів / 69 місце - Доступ до ІКТ 66,0 балів / 64 місце - Використання ІКТ 31,7 балів / 95 місце - Електронне врядування 58,7 балів / 70 місце б) Загальна інфраструктура 31,4 балів / 89 місце - Випуск електроенергії 3590,4 балів / 54 місце - Логістична продуктивність 31,2 балів / 79 місце - Валовий капітал, % ВВП 21,0 / 77 місце в) Екологічна стійкість 25,1 балів / 115 місце - Споживання енергії у ВВП 3,5 балів / 113 місце - Екологічні сертифікати ISO 1,3 бали / 60 місце
<i>Гнучкість ринку:</i> 42,7 балів / 89 місце	<i>Гнучкість бізнесу:</i> 34,5 балів / 46 місце	<i>Результати використання знань та технологій:</i> 36,7 балів / 27 місце	<i>Творчі результати:</i> 36,5 балів / 45 місце
а) Кредит 31,3 балів / 84 місце - Зручність отримання кредиту 75,0 балів / 26 місце - Валові кредити мікрофінансування балів / 79 місце	а) Працівники знань 46,0 балів / 41 місце - Наукомістка зайнятість 37,3 бали / 33 місце б) Інноваційні зв'язки 29,0 балів / 63 місце Об'єднання університетів і промисловості 39,8 балів /	а) Створення знань 46,8 балів / 15 місце - Патенти за походженням 6,3 балів / 19 місце б) вплив знань 42,0 балів / 40 місце	а) Нематеріальні активи 58,6 балів / 13 місце - Промислові зразки за походженням 15,3 балів / 7 місце - Створення ІКТ та створення бізнес-моделей 49,6 балів / 106 місце

1	2	3	4
б) Інвестиції 30,0 балів / 115 місце - Венчурний капітал 0,0 балів / 79 місце в) Торгівля, конкуренція 66,7 балів / 45 місце. - Інтенсивність місцевої конкуренції 66,1 балів / 74 місце - Внутрішній ринок 366,4 балів / 47 місце	70 місце - Діяльність кластерів 35,5 балів / 98 місце - Патентні угоди 0,2 бали / 39 місце в) Абсорбція знань 28,4 балів / 75 місце - Платежі по інтелектуальній власності 0,7 балів / 47 місце - Чистий імпорт високотехнологічних товарів 8,0 балів / 64 місце - Імпорт послуг ІКТ 1,0 бал / 69 місце - Чистий приплив ПІІ 2,6 балів / 68 місце	- Витрати на комп'ютерне програмне забезпечення 0,6 балів / 17 місце - Сертифікати якості ISO 9001 3,9 балів / 71 місце - Високі та середні високотехнологічні виробники 0,2 балів / 50 місце - Розповсюдження знань 21,3 балів / 53 місце - Чистий експорт високотехнологічних товарів 3,1 бали / 45 місце - Експорт послуг ІКТ 4,8 балів / 15 місце	б) Творчі товари та послуги 11,9 балів / 86 місце - Експорт культурно-творчих послуг 0,1 балів / 58 місце - Національні художні фільми 0,1 балів / 101 місце в) Онлайн-креативність 16,9 балів / 43 місце

Джерело: складено автором на основі [234, с. 335]

Глибинний аналіз складових Глобального інноваційного індексу розкриває весь спектр напрямів та сфер інноваційної діяльності. Аналіз балів та рейтингових позицій України дозволяє визначати сильні і слабкі сторони. Це, з одного боку, дає змогу оцінити функціонування механізму регулювання інноваційної діяльності в Україні. З іншого боку, таке розуміння вказує на перспективні напрямки вдосконалення регулювання даної сфери.

Одним з методів виділення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз, звичайно, є SWOT-аналіз. У табл. 2.3 подано бачення автора таких елементів, виходячи з глибинного аналізу складових Глобального інноваційного індексу для України.

При здійсненні SWOT-аналізу слід звернути на можливості. Серед них виділено відносну зручність початку бізнесу. В Україні порівняно легко почати власну справу, хоча це потребує певного стартового капіталу. Хоча реалізація інноваційного проєкту вимагає значного інвестування. Тому спочатку підприємці орієнтуються на види економічної діяльності з вищим рівнем рентабельності та меншими інвестиційними ризиками (торгівля, сфера послуг) та надалі можуть прийматися рішення про диверсифікацію діяльності. Проте це відбувається не достатньо часто, адже Україна залишається на низьких позиціях

згідно з оцінками легкості ведення бізнесу. Згідно рейтингу Світового банку «Doing Business 2018» Україна займала лише 76 позицію [207]. Це означає, що в ході своєї діяльності суб'єкти бізнесу не завжди можуть нарощувати капітал, щоб мати можливість інвестувати у вартісні інноваційні проекти.

Таблиця 2.3

**SWOT-аналіз інноваційної конкурентоспроможності України в
глобальному економічному просторі**

<p align="center"><u>СИЛЬНІ СТОРОНИ</u></p> <p>1. Кваліфікаційні: - підготовка фахівців сфер науки і техніки (21 місце) - високий рівень патентування промислових зразків (7 місце)</p> <p>2. Спеціалізації: - активний розвиток сфери ІКТ, в тому числі вагомість ІКТ в структурі експорту послуг (15 місце)</p>	<p align="center"><u>СЛАБКІ СТОРОНИ</u></p> <p>1. Кадрові: - Низька кількість дослідників у відношенні до населення (49 місце)</p> <p>2. Фінансові: - низькі валові витрати на НДДКР (62 місце)</p> <p>3. Конкурентні: - нерозвиненість місцевої конкуренції (74 місце) - низький рівень чистого експорту високотехнологічних товарів (45 місце)</p> <p>4. Інфраструктурні: - обмежена практика діяльності кластерів (98 місце)</p>
<p align="center"><u>МОЖЛИВОСТІ</u></p> <p>1. Розвитку бізнесу: - відносна зручність початку бізнесу (45 місце) - відносна зручність отримання кредиту (26 місце), хоча в умовах завищених відсотків</p> <p>2. Кваліфікаційні: - значні обсяги витрат на освіту загалом (26 місце) та навчання учнів (21 місце), високий рівень забезпечення вчителями (3 місце)</p>	<p align="center"><u>ЗАГРОЗИ</u></p> <p>1. Політичні: - несприятливе політичне середовище (122 місце), політична нестабільність та небезпека (123 місце) - неефективне врядування (102 місце), в тому числі електронне (70 місце) - практична відсутність верховенства права (107 місце)</p> <p>2. Інфраструктурні: - низький рівень використання ІКТ (95 місце) - обмежена практика співпраці університетів і суб'єктів господарювання у промисловості (70 місце)</p> <p>3. Сталого розвитку: - екологічна нестабільність (115 місце)</p>

Джерело: складено автором на основі [234, с. 335]

Площину слабких сторін і загроз інноваційного розвитку економіки України формують питання задовільного фінансування науково-дослідної діяльності, низької мотивації наукових кадрів до якісної роботи. Дуже багато

проблем виникає через неефективну державну політику. Мова йде вже навіть не про стимулювання державою інноваційних процесів, а про те, що йде гальмування прогресивних змін владними суб'єктами, яким вигідний монополізм ринку і збагачення за рахунок використання ресурсного потенціалу країни.

3. У результаті Україна залишається у складних геопросторових координатах протистояння заходу і сходу з невизначеними умовами інноваційного розвитку. Проблема загострюється не лише через те, що Україна поступається сусіднім державам за інноваційними показниками. Йде нарощування відставання національної економіки від провідних європейських та інших держав. У випадку збереження поточної ситуації, зростає ймовірність подальшої слабкості України перед зовнішніми втручаннями при ситуації макроекономічної нестабільності та задовільних прогресивних змін [83].

Власне порівняння до сусідніх країн підсилює критичну оцінку складових Глобального інноваційного індексу України, зокрема тих, які є привабливими для українського населення з точки зору інтелектуальної міграції. Особи, які володіють високим інтелектуальним потенціалом, схильностями до інноваційної праці в умовах обмежених можливостей розвитку і працевлаштування, можуть приймати рішення про виїзд. Окрім того, більшість держав проводить ефективну політику залучення інтелектуального потенціалу з України. У результаті міграційні настрої фахівців, що є представниками наукомістких видів економічної діяльності, постійно зростають.

У той час, коли Україна згідно Глобального інноваційного індексу у 2018 р. обійняла 43 позицію, сусідня Польща – 39, Словаччина – 36, Угорщина – 33. У порівнянні до інших європейських держав, які є привабливими для інтелектуальної міграції з України, розриви є суттєвими: Великобританія – 4 місце, Німеччина – 9 місце.

Таким чином, Україна у глобальному економічному просторі займає середні позиції за показниками інноваційного розвитку. Однак на європейському континенті вона займає 30 місце це вказує на її програшні

конкурентні позиції. Така ситуація є невтішною, але не критичною, адже інноваційні показники України вищі, аніж в Румунії, Молдови і Російської Федерації. Поточний етап розвитку для України мав би бути своєрідним трансформаційним переходом до моделі інноваційної економіки. Щоб це забезпечити, необхідно підтримувати позитивні тренди інноваційного розвитку (сильні сторони і можливості табл. 2.3). У той самий час слід послаблювати негативну дію загроз, які руйнують сприятливі передумови інноваційного розвитку.

Зовнішні конкурентні позиції України визначають внутрішні умови інноваційної активності суб'єктів бізнесу та науково-дослідної діяльності. У зв'язку з цим, необхідно здійснити аналіз основних показників інноваційного та наукового характеру.

Інноваційна активність суб'єктів бізнесу в Україні перебуває на стадії імпульсивного розвитку в умовах нестабільності, з одного боку, та нових можливостей міжнародної співпраці у сфері реалізації проєктів, з іншого боку.

Згідно зі статистичними даними, в Україні питома вага підприємств, що займалися інноваціями, складає нижче 20 %, при цьому питома вага у загальній структурі підприємств, що впроваджували інновації, є ще нижчою. У 2017 р. відбулось значне падіння обсягів витрат на інноваційну діяльність. Однією з основних причин цього було значне скорочення кількості інноваційно-активних підприємств у:

- середньо-високотехнологічному секторі (на 18 % у порівнянні з 2015 р.), зокрема за видами: “виробництво хімічних речовин і хімічної продукції”, “виробництво електричного устаткування”, “виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів”;
- середньо-низькотехнологічному секторі (на 7 % у порівнянні з 2015 р.), за видами: “виробництво гумових і пластмасових виробів”, “виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції” [184, с. 31].

Найбільш сприятлива ситуація в Україні, коли відбувалось зростання витрат на інноваційну діяльність, спостерігалась у періоди 2006-2007 (темп зростання 1,76), 2010-2011 (1,78) та 2014-2015 (1,79) років.

На рис. 2.1 відображено динаміку показників щодо питомої ваги інноваційно-активних суб'єктів бізнесу, а також фінансових аспектів інноваційної діяльності в Україні.

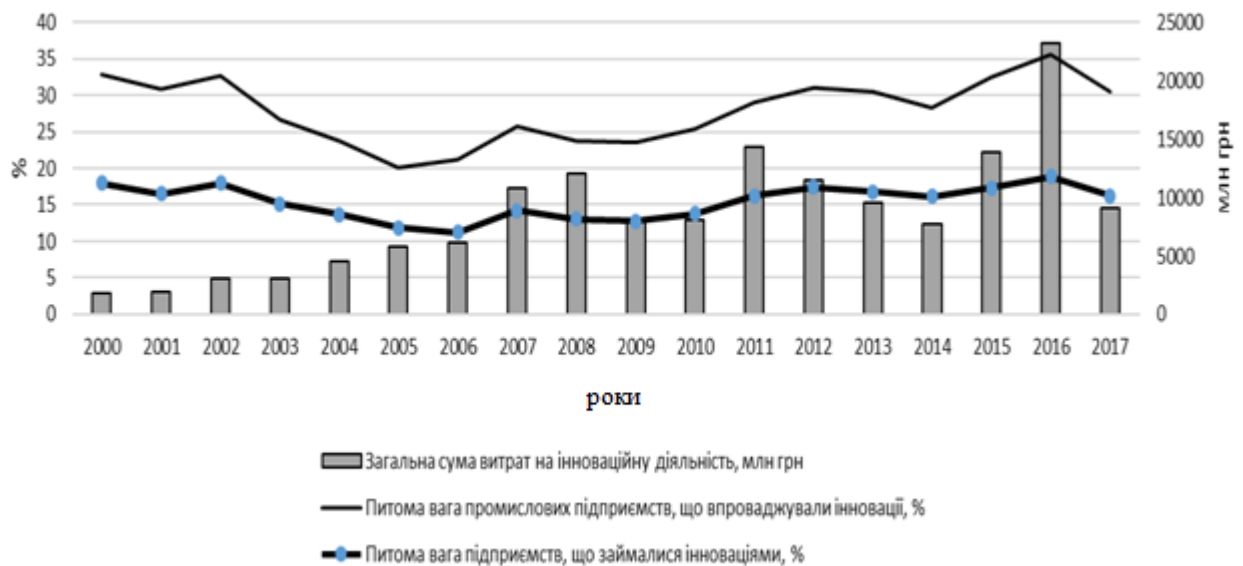

Рис. 2.1. Вагомість інноваційно-активних суб'єктів бізнесу та фінансові аспекти інноваційної діяльності в Україні, 2000-2017 рр.

Джерело: складно автором на основі [186]

Структурний аналіз загальних обсягів витрат на інноваційну діяльність показує, що постійні коливання даного показника зумовлені неоднорідністю витрат за окремими цілями. З рис. 2.1 видно, що за останні 18 років не було чіткої динаміки в напрямку зростання чи зменшення фінансування інноваційної діяльності. Постійно відбувались скачки і падіння. Це свідчить про нестабільність даного напрямку діяльності в умовах мінливого зовнішнього середовища, високої чутливості до екзогенних чинників.

У структурі витрат на інноваційну діяльність домінують витрати на придбання машин обладнання та програмного забезпечення. За період 2000-2017 рр. їх питома вага у структурі коливалась у межах 54-85 %. З 2007 року відсутні витрати на підготовку виробництва для впровадження інновацій. Це

означає, що вітчизняні суб'єкти господарювання не мають достатніх ресурсних можливостей для стратегічного планування інноваційного розвитку. Причиною цього є нестабільність та орієнтація бізнесу на отримання короткострокових прибутків у максимальному розмірі.

На рис. 2.2 відображено структуру витрат підприємств на інноваційну діяльність, яка показує їх строкатість. Тобто так само, як і для загального тренду обсягів витрат на інноваційну діяльність, їх структура є нерівномірною, що ускладнює прогнозування подальших тенденцій.

Дуже низькою є питома вага витрат на дослідження і розробки – в межах 7-23 %, причому максимальне значення виявлене у 2017 р., що зумовлено зниженням витрат підприємств на інноваційну діяльність.

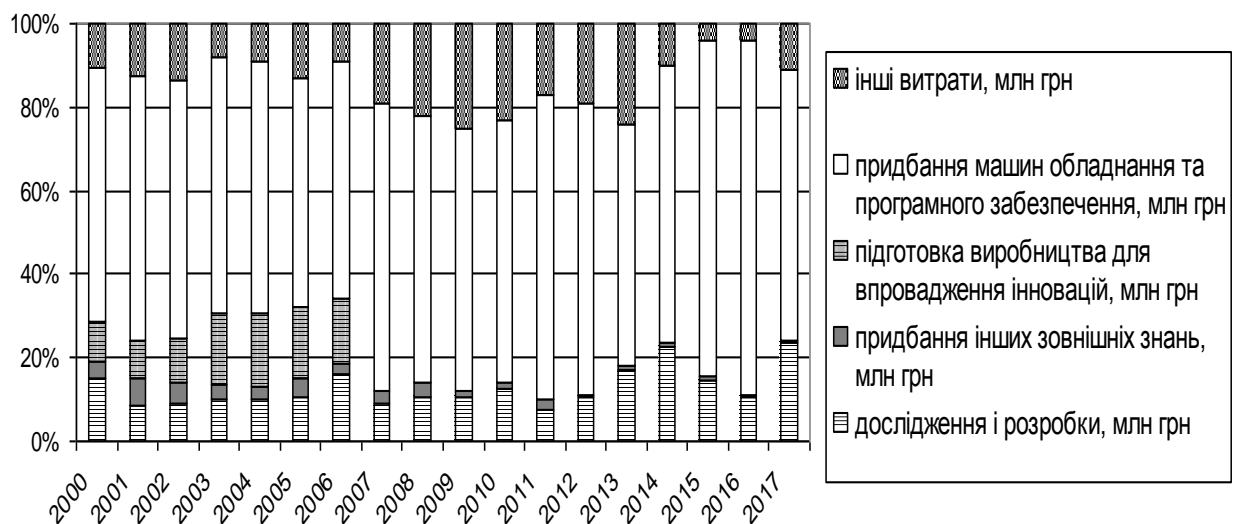

Рис. 2.2. Структура витрат підприємств на інноваційну діяльність в Україні, 2000-2017 рр.

Джерело: складено автором на основі [186]

Незначними є витрати на придбання інших зовнішніх знань. Це демонструє низький рівень співпраці бізнесу й науки. Аналіз структури витрат на дослідження та розробки в розрізі внутрішніх і зовнішніх джерел показує домінування внутрішнього фінансування. Найвище значення фінансування зовнішніх науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт спостерігалось

у 2009 р. (рис. 2.3). Виявлені при SWOT-аналізі згідно з Глобальним інноваційним індексом низькі оцінки співпраці університетів і суб'єктів господарювання у промисловості, функціонування кластерів, інших специфічних інноваційних інститутів підтверджують значний потенціал удосконалення за даним напрямом. Українська наука в своєму розвитку змушена відходити від орієнтури на державне бюджетне фінансування та переорієнтовуватись на цілі бізнесу. Попри це бізнес не завжди готовий співфінансувати інноваційні проєкти, не маючи належного досвіду співпраці та стратегічного бачення розвитку.

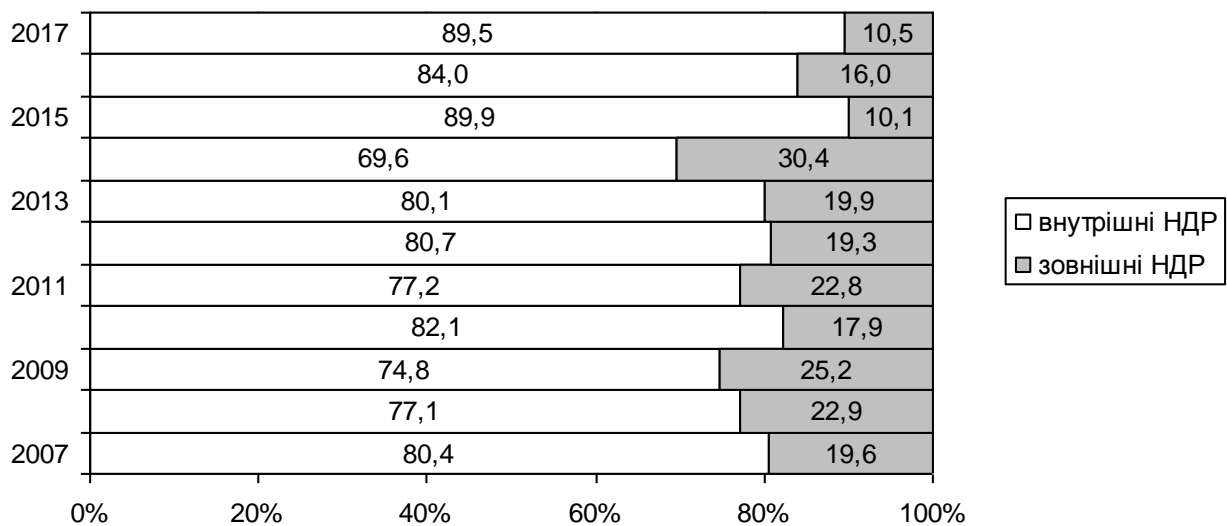

Рис. 2.3. Структура витрат підприємств на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи в Україні, %, 2007-2017 рр.

Джерело: складено автором на основі [186]

Фінансування інноваційної діяльності дуже сильно залежить від державної підтримки та активності самих підприємств. Для різних видів економічної діяльності потреба інноваційності є різною. Як правило, потужною інституційною основою інноваційного розвитку економіки є промисловість.

На рис. 2.1 відображено тенденції щодо питомої ваги промислових підприємств, що впроваджували інновації, в Україні. За період 2000-2017 рр. показник коливався у межах 8,2-16,6 %. Фактично, промисловість України зараз перебуває в занепаді в умовах постіндустріальної (інформаційної)

економіки, не будучи поки здатною реанімуватись (мова вже навіть не йде про модернізацію) після індустріального типу радянського періоду. Згідно оцінок, питома вага підприємств, що розробляли, впроваджували нову чи вдосконалювали існуючу продукцію у промисловості колишнього СРСР України в кінці 1980-х років досягала 60-70 %, на початку 1990-х років 20-26 % [38, с. 18]. Станом на 2017 р. лише 14,3 % промислових підприємств України є інноваційно-активними.

Узагалі мізерною є питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової: 0,7 % у 2017 р. у порівнянні 9,4 % у 2000 р. На рис. 2.4 показано спадну динаміку щодо кількості впровадження нових технологічних процесів та виробництва інноваційних видів продукції. Слід звернути увагу, що в структурі впровадження нових технологічних процесів вагомими є маловідходні і ресурсозберігаючі. Їх частка коливається в межах 21-45 %. Для інноваційного розвитку економіки екологічні цілі є дуже важливими. Потреба ресурсоощадності та зниження негативного впливу на довкілля формує з боку суб'єктів господарювання високий попит на відповідні технології. Розвиток маловідходних і ресурсозберігаючих технологій, що забезпечують відповідні технологічні зміни, є одним з пріоритетів екологізації економіки та вирішення екологічних проблем [15; 55, с. 84].

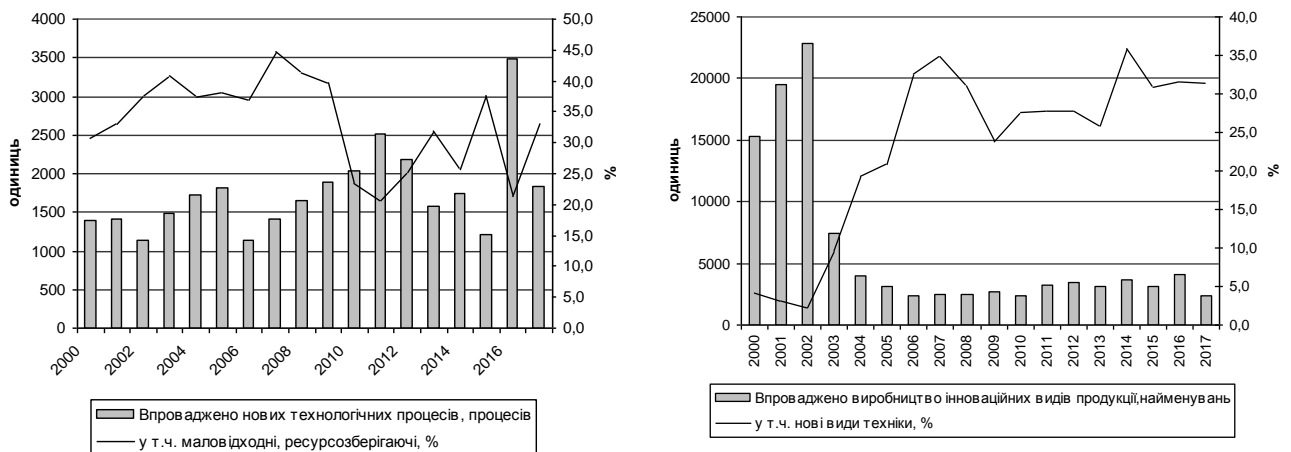

Рис. 2.4. Структура витрат промислових підприємств України на інноваційні цілі, 2007-2017 рр.

Джерело: складено автором на основі [186]

Проблемною є якість інноваційної активності промислових підприємств в Україні. Так, згідно з статистикою, у 2016 р. 88,1 % інноваційно активних промислових підприємств упроваджували інновації: ними було впроваджено 4139 інноваційних видів продукції, з яких 978 – нових виключно для ринку, 3161 – нових лише для підприємства [117]. Це доволі низький показник, який підтверджує слабку продукуючу і конкурентну міць промисловості в інноваційному плані.

Вирішення проблем низької інноваційної активності промислових підприємств слід здійснювати шляхом об'єднання науково-технічної, інноваційної та промислової політики з доданням їх організаційної невідповідності [60, с. 125]. Для цього необхідно створювати ефективні площадки міжінституційних взаємодій.

Цілями таких взаємодій має бути об'єднання зусиль і ресурсів, особливо фінансових, усіх зацікавлених сторін. Реальна ситуація така, що українська влада не схильна забезпечувати належне фінансування інноваційних проєктів. Можна багато говорити про задовільні обсяги фінансування науки та підтримки інноваційної діяльності підприємств. Однак слід мислити у напрямку пошуку можливостей поліпшення ситуації. Одним з таких напрямків є міжінституційна співпраця з спільним фінансовим забезпеченням, у тому числі залученням іноземного капіталу.

Як свідчать дані статистики щодо джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, обсяги витрат на дані цілі не набували ознак рівномірних змін. Спостерігались постійні коливання з помітним зниженням показника у 2017 р. Це означає, що інноваційна діяльність у промисловості здійснюється не послідовно, а вибірково на підприємствах, що намагаються конкурувати на внутрішньому та світовому рівні та відповідати умовам ринку. [67, с. 20]. Показово, що роль бюджетного фінансування в даних процесах не є визначальною. Обсяги бюджетних видатків дуже коливаються та абсолютно не корелюють з загальним показником (рис. 2.5). У результаті,

діяльність інноваційно-активних підприємств не досягає необхідного рівня задля переходу України на новий рівень економіки – інноваційний

Рис. 2.5. Обсяги фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні, млн грн, 2000-2017 рр.

Джерело: складено автором на основі [186]

Більш детальний аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні вказує на переваження власних ресурсів (рис. 2.6). Питома вага власних видатків набула максимального значення в 2015 р. – 97,2%. Натомість питома вага бюджетного фінансування у 2017 р. складала 2,5%. Залишається на низькому рівні участь іноземного капіталу в забезпеченні інноваційних процесів, щоправда в окремі роки реалізація потужних проєктів забезпечила вищу вагомість даного джерела (для прикладу, в 2010 р. – 30,0 %). Українська влада повина докладати зусиль для залучення іноземного інвестора, здатного фінансувати затратні високотехнологічні проєкти. Натомість в Україні іноземні інвестиції залучаються в малих обсягах та не спрямовується на оновлення засобів виробництва. Часто іноземні інвестиції надходять у вигляді кредитів з наперед визначеним цільовою умовою оплати іноземних товарів [103, с. 36]. Цей спосіб не надає поштовху для подальших інноваційних змін. Велику роль для інноваційного розвитку економіки відіграє наукове середовище. Це потужний інститут продукування інновацій та агент

міжінституційної співпраці. Для ефективної діяльності наукових установ роль бюджетного фінансування значно зростає. Якщо бізнес хоча б вибірково спроможний забезпечити фінансову реалізацію інноваційного проєкту, то наукові інститути гостро потребують зовнішньої підтримки.

Рис. 2.6. Структура фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні, %, 2000-2017 рр.

Джерело: складено автором на основі [186]

Нинішній занепад вітчизняної науки, детермінований задовільною мотивацією кадрів та станом матеріально-технічного забезпечення, підтверджують програшні позиції України у порівнянні до розвинутих держав (49 місце у світі за показником кількості дослідників у відношенні до населення згідно Глобального інноваційного індексу).

Аналіз джерел фінансування внутрішніх витрат на виконання наукових досліджень і розробок демонструє зниження питомої ваги бюджетного фінансування – з 45,0 % у 2010 р. до 36,3 % у 2016 р. У той же час посилюється тренд на самозабезпеченість (фінансування науково-дослідних робіт за рахунок власних коштів). Також зберігається інтерес бізнесу до співфінансування таких робіт. Однак даний напрям має значний потенціал розвитку (рис. 2.7).

Реагування на обмежене фінансування державою інноваційної діяльності бізнесу та науково-дослідної діяльності некомерційних інститутів науки й освіти може бути: пасивно-спостережливим, адаптаційно-очікувальним та активним з пошуком альтернативних джерел фінансування. Покладати великі надії на належне бюджетне фінансування не слід. Інноваційна складова діяльності має бути самоокупною завдяки ініціативі бізнес-середовища як осередку формування креативного класу.

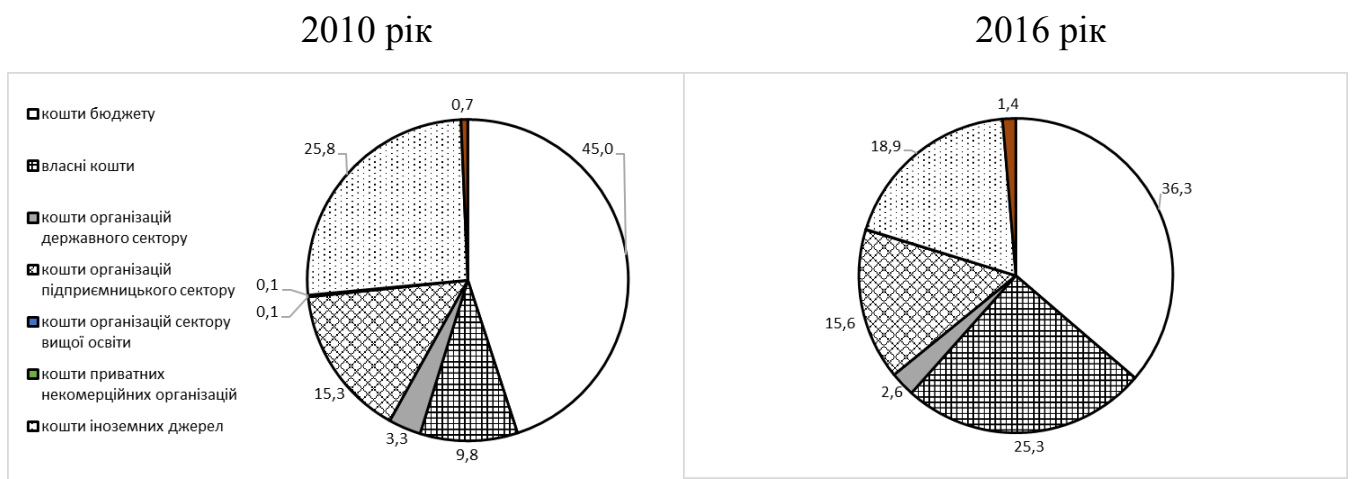

Рис. 2.7. Структура фінансування наукових досліджень і розробок в Україні, %, 2010, 2016 рр.

Джерело: складено автором на основі [117]

Щоправда, влада вкотре декларує свою підтримку інноваційної діяльності. Зокрема, у проекті Державного бюджету-2018 уряд заклав 50 млн грн на фінансування підтримки інновацій. Таким чином, влада прагне забезпечити ріст ВВП на рівні 5-7 %, щоб Україна інтегрувалась у світовий ланцюг доданої вартості, стала світовим виробничим та логістичним хабом, зосереджуючись на високих технологіях та інноваціях; підвищення фінансування має створити замкнену екосистему підтримки інвестицій та інновацій [203].

Інформацію про найінноваційніші компанії, що функціонують на території України, та інновації, які впроваджено ними, наведено у додатку І табл. І.1.

Отже, проведений аналіз вказав на недоліки щодо інноваційного розвитку економіки України, зумовлені неефективним регулюванням з боку держави. Основними недоліками інноваційного розвитку економіки України на даному етапі є:

- конкурентна проґрашність за показниками інноваційної активності підприємств та фінансування науково-дослідної і дослідно-конструкторської діяльності;
- нестабільність фінансування інноваційної діяльності з надмірними скачками обсягів витрат та строкатістю їх структури;
- дуже низька участь бюджетного фінансування інноваційної діяльності, особливо промислових підприємств та наукових інститутів;
- занепад промислових видів економічної діяльності як інститутів, що забезпечують найвищі інноваційні результати, є більш фінансово спроможними інвестувати в інноваційні проекти;
- низька якісна складова інноваційної активності суб'єктів бізнесу, зокрема промисловості. При цьому слід більше уваги приділяти продукуванню та впровадженню нових для ринку інновацій.

Вирішення недоліків державного регулювання інноваційного розвитку економіки України потрібно здійснювати з пріоритетом його публічності, активізації міжсекторальної співпраці з посиленням контролю з боку держави та громадськості за реалізацією управлінських рішень.

2.2. Проблеми та недоліки сучасного механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки

У сучасних умовах розвитку національної економіки державне регулювання економічних процесів, яке забезпечує їх інноваційність, потребує адекватного механізму, який необхідно коригувати до тих пір, поки в Україні не буде встановлено інноваційної економіки, яка виведе на високий рівень

добробут населення та конкурентоспроможність країни в глобальному просторі. Оскільки цього ще не досягнуто, то можна говорити, що існуючий МДРІРЕ є недосконалим та існує низка проблем, пов'язаних із його застосуванням.

У якості *першої проблеми* механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки варто розглядати те, що інформація про мету та цілі його впровадження і застосування слабо доведені до спеціалістів та широкого загалу як регулюючої та регульованої систем, що пов'язано із налагодженням слабкої комунікації між ними, асиметричністю інформації, ірраціональною поведінкою тощо.

Крім того, доволі складно встановити який саме суб'єкт МДРІРЕ в конкретний момент часу здійснюватиме найбільш ефективний вплив через інструменти регулюючого впливу на об'єкт регулювання (умови, процеси, зв'язки, відносини, структурні елементи кожної із сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки). Досить часто суб'єкт регулювання відстає у рівні розвитку від об'єкту регулювання, а тому не здійснює на нього достатнього впливу. Адже, кожен із них є складною окремою ієрархічною системою, складові частини (елементи) якої між собою перебувають в органічному зв'язку і динамічному співвідношенні одна з одною. Сукупність цих елементів знаходиться в стані рухомої рівноваги і піддається різноманітним змінам.

Взаємодія між суб'єктом і об'єктом характеризується низкою динамічних зв'язків, як прямих (від суб'єкта до об'єкта), так і зворотніх (від об'єкта до суб'єкта). Відсутність зворотніх зв'язків не дозволяє в повній мірі встановити як регулюючий вплив об'єкта наблизив стан суб'єкта до того, що буде сприяти досягненню визначеної мети розвитку економіки.

Для часткового усунення даної проблеми потрібно спрямувати ресурси на інформаційне забезпечення суб'єктів механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, яке передбачає забезпечення їх методичними рекомендаціями щодо правильного розуміння законів та

підзаконних актів, а також методологією прийняття рішень стосовно регулювання інноваційних процесів.

Друга проблема – це проблема ефективного використання інструментів механізму для активізації розвитку сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Детальний аналіз нормативно-правових інструментів та методів параграфі 1.3 вказує на те, що в основній своїй мірі вони зорієнтовані на галузевий інноваційний розвиток, а в меншій мірі на – секторальний інноваційний розвиток та інноваційний розвиток зайнятості і трудового потенціалу.

Зазначимо, що підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС стало вагомим інструментом не тільки активізації співробітництва в інноваційній сфері, а й в сфері інноваційного розвитку зайнятості та трудового потенціалу. До загальноєвропейського інноваційного процесу Україна здатна увійти завдяки своїм розробкам для дослідження космосу (зокрема, завдяки спільній роботі над створенням супутникової системи навігації «Галілео», яка стане альтернативою американській GPS тощо) та телекомунікації. Крім того, українці є джерелом відносно дешевої робочої сили для розвитку інтелектуальних та наукомістких секторів економіки ЄС [116].

Науково-технічне та інноваційне співробітництво між Україною та Європейським Союзом здійснюється у рамках укладеної Угоди між Україною та Європейським Співтовариством «Про наукове-технологічне та інноваційне співробітництво» від 4 липня 2002 р., яка поновлюється кожні п'ять років. На сьогоднішній день така співпраця здійснюється на базі оновленої Угоди від 3 березня 2015 р. [116].

Крім того, з 2014 р. в ЄС запущена восьма Рамкова програма з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», яка розрахована на 7 років і учасником у ній є Україна. Програма забезпечує участь українських науково-дослідних організацій у сфері європейських наукових досліджень, передбачає фінансування всіх етапів інноваційного процесу (від базових досліджень до

виходу ідеї на ринок), надання більших можливостей новим учасникам, молодим перспективним науковцям для просування своїх ідей, участі у конкурсах програми з метою отримання фінансування, налагодження як міжнародної співпраці, так і співпраці між бізнесом та науково-дослідними установами [116].

Санкова Л.В., Ільч Л.М. та ін. серед системних передумов розвитку інноваційної моделі зайнятості виділяють трансформацію предметів, засобів і результатів праці у більш інтелектуальноємні та інформаційноємні, якими забезпечуватиметься зростання продуктивності праці та можливість генерування новацій у процесі праці; еволюцію суб'єктів праці та перетворення творчої діяльності і новаторства у головний чинник прогресу; соціалізацію власності та капіталу, що стимулює інноваційну поведінку; зміщення акцентів до відтворення інтелектуального потенціалу; формування нового типу суспільного споживання, способу життя; динамічність економічного середовища, яке зумовлює появу нових трудових практик [56 с. 13-17; 170]. Однак на сьогоднішній день практично не сформовано нормативно-правове поле, яким би врегульовувався розвиток дистанційної зайнятості в Україні, передусім діяльність фрілансерів в ІТ-сфері, забезпечувався контроль за комерційною діяльністю у мережі Інтернет (через соціальні мережі, інтернет магазини, месенджері тощо), обмежувався доступ до використання піратського програмного забезпечення, здійснювався правовий захист працівників у рамках нового типу відносин у системі зайнятості і т.д.

Стандартизація як один із адміністративних інструментів МДРІРЕ є невід'ємним елементом забезпечення інноваційної діяльності. Велике значення мають: стандарти безпеки та охорони довкілля, стандарт на методи випробування, стандарти на сумісність необхідні для доповнення та удосконалення вже існуючої продукції, послуг та методів, стандарти на продукцію, послугу та процес, термінологічні стандарти, стандарти у сфері інтелектуальної власності (Стандарти Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ ST.1, ВОІВ ST.2, ВОІВ ST.3, ВОІВ ST.6, ВОІВ ST.8, ВОІВ

ST.9, VOIB ST.10/C, VOIB ST.13, VOIB ST.14, VOIB ST.16, VOIB ST.17, VOIB ST.22, VOIB ST.25, VOIB ST.50, VOIB ST.60, VOIB ST.68, VOIB ST.80, VOIB ST.96), ДСТУ – ДСТУ 3574-97 «Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення»; ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення»).

Також чинним законодавством України пред'являються досить високі вимоги до якості товарів, призначених для вітчизняного споживчого ринку, особливо до комп'ютерної техніки та мережевого обладнання (маршрутизатори; комутатори підключення; білінгові сервера; концентратори; сервера телематичних служб; модеми; факси; телефони) [174]. Підлягає обов'язковій сертифікації продукція такого роду як: продукти харчової групи, посуд та кухонні приладдя, автомобілі та деталі до них, зброя, охоронні системи, сільськогосподарська техніка, нафтопродукти, полімери та волокна, лакофарбові матеріали, сировина та матеріали неорганічної хімії, продукція органічного синтезу, матеріали для промисловості, будматеріали, побутові товари, кіно-фото апаратура, матеріали до них [225].

Таблиця 2.4

**Заявки на винаходи за основними технічними напрямками
(національні заявки)**

Технічні напрями	2010	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
Усього	2554	2273	2232	2285
Електротехніка				
Електрообладнання, електричні прилади, електроенергія	124	104	117	94
Аудіо-відео техніка	16	11	8	12
Телекомунікації	31	20	16	19
Цифровий зв'язок	6	8	3	12
Основні способи зв'язку	18	9	25	14
Обчислювальна техніка	31	41	39	59
Інформаційні технології для управлінських цілей	4	2	5	4
Напівпровідники	20	13	8	7
Прилади				
Оптика	8	17	12	9
Вимірювання	200	160	147	124

1	2	3	4	5
Аналіз біологічних матеріалів	41	70	54	51
Контроль	34	41	29	27
Медична техніка	152	177	210	184
Хімія				
Органічна тонка хімія	47	32	50	68
Біотехнологія	28	26	23	26
Лікарські препарати	143	109	143	125
Макромолекулярна хімія	32	17	12	19
Харчова хімія	83	124	101	105
Хімічна сировина	88	70	72	67
Матеріали, металургія	189	99	90	124
Способи обробки поверхні, покриття	50	36	40	35
Мікроструктурні та нанотехнології	6	8	6	15
Хімічні технології	108	111	92	112
Екотехнології	89	61	50	58
Машинобудування				
Маніпулювання, транспортування, вантажні операції	54	52	59	46
Металорізальні верстати	85	66	90	82
Двигуни, насоси, турбіни	150	124	114	108
Ткацькі верстати та папероробні машини	10	15	10	9
Інші спеціальні машини	149	138	132	188
Термічне виробництво та прилади	86	75	78	59
Механічні деталі	55	64	47	68
Транспорт	89	81	80	101
Інші галузі				
Меблі, ігри	19	27	27	25
Інші споживчі товари	22	26	23	19
Будівництво	161	102	120	103
Інші та неklasифіковані	126	137	100	107

Джерело: [118, с. 154].

Крім того, у 2017 р. понад 50% заявок (табл. 2.4-2.5) від національних заявників належала до таких технічних напрямів як: «Медична техніка» – 1150 (10,2%; 184 – винаходи, 966 – корисні моделі); «Аналіз біологічних матеріалів» – 968 (8,6%; 51 – винаходи, 917 – корисні моделі); «Інші спеціальні машини» – 907 (8,1%; 188 – винаходи, 719 – корисні моделі); «Вимірювання» – 742 (6,6%; 124 – винаходи, 618 – корисні моделі); «Лікарські препарати» – 669 (5,9%; 125 – винаходи, 544 – корисні моделі); «Харчова хімія» – 657 (5,8%; 105 – винаходи, 552 – корисні моделі) та «Будівництво» – 583 (5,2%; 103 – винаходи, 480 – корисні моделі) [118, с. 148].

Таблиця 2.5

**Заявки на корисні моделі за основними технічними напрямками
(національні заявки)**

	2010	2015	2016	2017
Усього	10528	8490	9473	8977
Електротехніка				
Електрообладнання, електричні прилади, електроенергія	300	203	232	251
Аудіо-відео техніка	98	55	48	25
Телекомунікації	69	53	53	65
Цифровий зв'язок	38	17	22	22
Основні способи зв'язку	111	135	118	151
Обчислювальна техніка	180	113	104	131
Інформаційні технології для управлінських цілей	22	23	20	18
Напівпровідники	72	57	55	55
Прилади				
Оптика	32	30	53	30
Вимірювання	800	555	597	618
Аналіз біологічних матеріалів	383	469	1366	917
Контроль	186	161	187	186
Медична техніка	1531	1087	1048	966
Хімія				
Органічна тонка хімія	109	80	105	95
Біотехнологія	104	99	72	97
Лікарські препарати	740	519	577	544
Макромолекулярна хімія	56	44	38	32
Харчова хімія	515	552	490	552
Хімічна сировина	218	270	249	176
Матеріали, металургія	388	283	225	269
Способи обробки поверхні, покривання	121	79	112	77
Мікроструктурні та нанотехнології	21	21	26	30
Хімічні технології	493	358	335	319
Екотехнології	231	161	158	162
Машинобудування				
Маніпулювання, транспортування, вантажні операції	198	208	198	242
Металорізальні верстати	456	388	394	345
Двигуни, насоси, турбіни	233	179	161	164
Ткацькі верстати та папероробні машини	103	104	92	72
Інші спеціальні машини	867	646	654	719
Термічне виробництво та прилади	235	185	211	180
Механічні деталі	289	212	235	218
Транспорт	329	260	291	319
Інші галузі				
Меблі, ігри	79	77	92	107
Інші споживчі товари	110	105	121	95
Будівництво	529	404	432	480
Інші та неklasифіковані	282	298	302	248

Джерело: [118, с. 163].

Найбільше заявок на винаходи подають заявники від таких видів економічної діяльності як: професійна, наукова та технічна діяльність; освіта, а найменше – сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Заявки на винаходи за видами економічної діяльності заявників
(національні заявники-юридичні особи): КВЕД-2010**

Види економічної діяльності	Код за КВЕД	2016	2017
1	2	3	4
Усього		1207	1200
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	A	1	1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	3	2
Переробна промисловість	C	55	40
виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	10+11+12	3	1
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	13+14+15	–	–
виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	16+17+18	–	–
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	19	–	–
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	20	–	1
виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	21	15	15
виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	22+23	3	1
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	24+25	9	2
виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	26	–	3
виробництво електричного устаткування	27	3	8
виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	28	14	3
виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	29+30	5	3
виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	31+32+33	3	3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	–	–
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E	1	2
Будівництво	F	4	2

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	9	6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	–	–
Професійна, наукова та технічна діяльність	M	360	356
наукові дослідження та розробки	72	341	327
Освіта	P	733	753
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	31	21
Інші види діяльності		10	17

Джерело: [118, с. 153].

Серед фінансових інструментів МДРІРЕ на особливу увагу заслуговує бюджетне фінансування, державне замовлення в науково-технічній сфері та бюджетне фінансування досліджень і робіт, що виконуються в межах пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки. Найбільше державну фінансову допомогу на інноваційну діяльність отримують підприємства, що займаються виробництвом та розподіленням електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; водопостачанням науковими дослідженнями та розробками (табл. 2.7).

Інформацію про обсяг фінансування важливих науково-технічних (експериментальних) розробок, за пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2017-2018 рр. наведено у додатку Д табл. Д.1.

Також держава через виділення бюджетних місць на навчання підтримує розвиток кваліфікованих кадрів, які у перспективі будуть здатні займатися інноваційною діяльністю. Найбільший обсяг держзамовлення у 2018 р. було розподілено між такими спеціальностями [197]:

- “Середня освіта” (за усіма предметними спеціальностями) – 7 475 місць;
- “Медицина” – 4 507;
- “Комп'ютерні науки” – 3 216;
- “Правознавство” – 3 090;
- “Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка” – 2 736;

- “Будівництво та цивільна інженерія” – 2 650;
- “Галузеве машинобудування” – 2 025;
- “Комп’ютерна інженерія” – 1 951;
- “Правоохоронна діяльність” – 1 910.

Таблиця 2.7

Розподіл підприємств з технологічними інноваціями, які отримували державну фінансову допомогу для інноваційної діяльності за видами економічної діяльності

(відсотків до загальної кількості підприємств з технологічними інноваціями)

	Код КВЕ Д 2010	Усього		У тому числі від			
				центрального уряду		Місцевих та регіональних органів влади	
		2012–2014	2014–2016	2012–2014	2014–2016	2012–2014	2014–2016
Усього		3,0	3,1	0,9	1,3	2,0	1,9
Промисловість		2,9	3,5	0,8	1,1	2,2	2,6
Добувна промисловість	B	2,6	–	2,6	–	–	–
Переробна промисловість	C	0,7	1,0	0,4	0,7	0,2	0,2
Виробництво та розподілення електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	20,5	21,0	4,5	4,9	18,2	18,5
Водопостачання; каналізація, управління відходами та діяльність з очищення	E	27,3	36,8	3,4	5,7	25,0	34,5
Послуги		2,3	2,5	1,0	1,5	1,4	1
Оптова торгівля, крім оптової торгівлі автотранспортом	46	–	0,2	–	–	–	–
Транспорт та складське господарство	H	3,8	2,4	1,3	0,5	3,1	1,9
Інформація та телекомунікації	J	2,7	2,7	–	0,4	2,7	2,3
Фінансова та страхова Діяльність	K	–	–	–	–	–	–
Діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	71	5,8	3,7	5,0	0,7	0,8	3,0
Наукові дослідження та розробки	72	...	16,5	...	2,9	...	14,6

Джерело: [118, с. 137].

Використання мотиваційних інструментів МДРІРЕ спрямоване на стимулювання до вироблення інновацій, впровадження інновацій, споживання інновацій, розвиток кадрового потенціалу тощо. Крім того. Динамічний розвиток українського суспільства формує попит на соціальні інновації (нові ідеї, стратегії, технології, які сприяють вирішенню соціально-значущих завдань), політичні інновації (застосування інформаційних технологій у виборчих кампаніях), інформаційні інновації (різні канали комунікації та джерел інформації) тощо.

Інформаційні інструменти МДРІРЕ оцінимо з позиції відображення інформації у статистичному збірнику «Наукова та інноваційна діяльність України» [118, 178 с.]. Так, у даному виданні відображена інформація про інноваційну діяльність в Україні у розрізі регіонів, за видами економічної діяльності, за напрямками й типами інноваційної діяльності, джерелами фінансування, обсягом реалізованої інноваційної продукції, напрямками інноваційної активності підприємств, кількістю працюючих, структурою участі партнерів з інноваційної співпраці, за найбільш важливими джерелами інформації для інноваційної діяльності, сумарним індексом інновацій (СІІ – це зважений агрегований індикатор, складений з низки показників, що надає можливість оцінити та виміряти стан інноваційної діяльності у регіонах України, за видами економічної діяльності, окремими сферами діяльності (наприклад, підприємств, види економічної діяльності яких належать до сфери послуг) [106]. Доволі слабо представлені сфери, що забезпечують інноваційний розвиток економіки, у державному реєстрі інноваційних проєктів (додаток Е, табл. Е.1).

Складніша ситуація із застосуванням організаційних інструментів МДРІРЕ, оскільки кожна із сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки не має розроблених прогнозно-програмних планів власного розвитку, скрупульозно не моніторяться зміни, які в них відбуваються, не моделюються результати їх впливу на інноваційний розвиток національної економіки тощо.

Проведений аналіз інструментів МДРІРЕ регулювання сфер, що забезпечують інноваційний розвиток економіки, дозволив автору за 3-бальною шкалою оцінювання встановити рівень їх використання (табл. 2.8).

До *третьої проблеми* варто віднести низьке інфраструктурне забезпечення. Те, що в Україні до нині не створено повноцінної інноваційної інфраструктури, яка б забезпечувала інноваційний розвиток економіки та підвищувала конкурентоспроможність вітчизняної продукції на світовому ринку засвідчують праці низки науковців та прийняті або розроблені урядові програмні документи зокрема, Державна цільова економічна програма «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009-2013 роки» [149], Проєкт Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017-2021 роки [159].

Таблиця 2.8

Оцінка¹⁾ використання інструментів МДРІРЕ для регулювання сфер, що забезпечують інноваційний розвиток економіки

Сфери забезпечення інноваційного розвитку економіки	Інструменти МДРІРЕ					
	Нормативно-правові	Адміністративні	Фінансові	Мотиваційні	Інформаційні	Організаційні
Галузевий інноваційний розвиток	3	3	3	2	3	2
Інноваційний розвиток ринку	2	2	1	2	2	2
Інноваційний розвиток бізнес-середовища	2	2	2	2	2	2
Інноваційний розвиток продукції	2	3	3	2	2	2
Інноваційний розвиток зайнятості і трудового потенціалу	1	2	2	3	2	1
Секторальний інноваційний розвиток	1	1	1	3	1	1

Джерело: складено автором

Примітки: ¹⁾ – за 3-бальною шкалою, де 1 – найнижча оцінка, а 3 – найвища оцінка.

Виконання Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009-2013 роки», схваленої у 2008 р., мало б [149]:

- забезпечити розвиток мережі інноваційної інфраструктури не менше 400 новими елементами (інноваційних центрів, центрів трансферу технологій, наукових парків, регіональних інноваційних кластерів, інноваційних бізнес-інкубаторів тощо), що сприятиме створенню понад 10 тис. нових робочих місць для висококваліфікованих спеціалістів;
- збільшити до 10 тис. кількість суб'єктів малого підприємництва, що реалізовуватимуть інноваційні проєкти;
- на 5% підвищити інноваційну активність промислових підприємств;
- на 20% прискорити темпи виробництва інноваційної продукції;
- залучити близько 7 млрд гривень інвестицій для реалізації інноваційних проєктів.

Очевидно, що реалізацією Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009-2013 роки» не було досягнуто бажаного стану розвитку інноваційної інфраструктури в Україні (табл. 2.9). В основному це відбулося через недостатній рівень фінансування.

Дані табл. 2.9 засвідчують, що з 2009 р. по 2017 р.:

- значно скоротилася кількість підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, хоча їх питома частка у загальній кількості промислових підприємств не стала меншою за 16%;
- обсяг фінансування інноваційної діяльності незначний і в основному здійснюється за рахунок власних ресурсів;
- питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової скоротилася із 4,8% до 0,7%.

Для того, щоб рівень розвитку національної інноваційної інфраструктури відповідав потребам економіки необхідно окреслити та запровадити у практику механізм цілісної державної підтримки інноваційних процесів. У якій зробити акцент на розвитку фінансового (сприятиме зростанню фінансової підтримки інноваційної діяльності) та виробничо-технологічного її сегментів (сприятиме освоєнню виробництва нової конкурентоспроможної наукомісткої продукції) [149].

Таблиця 2.9

Стан розвитку інноваційної інфраструктури в Україні

Показник	Прогнозний результат виконання Програми на 2009-2013 рр.	Показник	2009 р.	2013 р.	2016 р.	2017 р.
Нарощування обсягів виробництва інноваційної інфраструктури	≥20%	Обсяг реалізованої інноваційної продукції (у відсотках до загального обсягу реалізованої промислової продукції)	31432251,9 тис. грн. (4,8%)	35862740,0 тис. грн. (3,3%)	217424,88 тис. грн.	17714244,9 тис. грн. (0,7%)
Залучення інвестицій для реалізації інноваційних проєктів	<7 млрд. грн.	Фінансування інноваційної діяльності (у ньому чистка залучених ресурсів)	7949,9 млн. грн. (35,0%)	9562,6 млн. грн. (27,1%)	23229,5 млн. грн. (5,1%)	9117,5 млн. грн. (15,5%)
Кількість інноваційно активних підприємств (частка підприємств, що впроваджують інновації у загальній кількості промислових підприємств)	1,48 тис. од. (16%)	Кількість інноваційно активних підприємств (частка підприємств, що впроваджують інновації у загальній кількості промислових підприємств)	1705 од. (18,0%)	1715 од. (16,8%)	834 од. (18,9%)	759 од. (16,2%)

Джерело: складено автором на основі [117-120].

Недотримання основоположних принципів МДРІРЕ можна розглядати як *четверту проблему*, оскільки це може привести до негативних наслідків, серед яких:

- підриєв довіри до держави, яка виступає однією із найважливіших складових економічного зростання;
- порушення цілісності між регулюючим механізмом та об'єктом регулювання;
- розбалансування МДРІРЕ;

- неефективність застосування всіх інструментів регулювання саме у конкретний період часу;
- звуження можливостей вибору того чи іншого варіанту поведінки як суб'єктів, так і об'єктів МДРІРЕ;
- поглиблення кризових явищ в інноваційних процесах;
- відсутність науково обгрунтованих прогнозних оцінок потреб у державному регулюванні інноваційного розвитку економіки;
- недосягнення цілей, на які орієнтований механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки;
- зниження довіри бізнесу та суспільства до державної економічної політики.

Лише зацікавленість широкого кола осіб у покращенні функціонування МДРІРЕ сприятиме максимальному дотриманню його принципів.

Не менш важливим для результативності МДРІРЕ є якість та стан середовища його функціонування, зокрема, соціально-економічного середовища країни, негативні тенденції та явища в якому породжуватимуть низку проблем для механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки (*п'ята проблема*).

Соціально-економічне середовище являє собою умови, в яких протікає господарська діяльність підприємств, функціонують державні установи та різні соціальні групи. Дані умови є визначальними у формуванні результатів господарської діяльності. Їх можна оцінити за динамікою показників соціально-економічного становища країни (табл. 2.10).

У якості іншого вимірника поточного стану соціально-економічного середовища країни можна розглядати Індекс поточної економічної спроможності, запровадженого Центром Разумкова (рис. 2.8). Індекс характеризує не тільки традиційно купівельну спроможність населення, а й економічну стійкість – здатність «усередненого» домогосподарства до життєдіяльності за умови втрати джерел поточного доходу впродовж певного періоду часу [59].

Таблиця 2.10

Соціально-економічне становище України

Показник	2017 р.	2018 р.
Рівень зареєстрованого безробіття, % населення працездатного віку	1,4	1,3
Середньооблікова кількість безробітних, які отримували допомогу по безробіттю, тис. осіб	237,5	220,8
Кількість вакансій, заявлених роботодавцями до державної служби зайнятості, тис. одиниць	50,4	58,4
Розмір середньої номінальної заробітної плати штатних працівників підприємств, установ, організацій (з кількістю працюючих 10 осіб і більше), грн.	7104	8865
Індекс реальної заробітної плати, %	119,1	112,5
Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати, % фонду оплати праці, нарахованого за грудень поточного року	3,4	3,2
Призначено субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, тис. домогосподарств,	8809,3	6537,7
Сума субсидій, призначених домогосподарствам, млн. грн	2811,1	2704,0
Обліковано кримінальних правопорушень, тис.	523,9	487,1
Індекс споживчих цін (індекс інфляції), %	113,7	109,8
Індекс цін виробників промислової продукції, %	116,5	114,2
Індекс цін на будівельно-монтажні роботи, %	114,1	119,9
Індекс промислової продукції становив, %.	99,9	101,1
Індекс сільськогосподарської продукції, %	97,3	107,8
Індекс будівельної продукції, %	120,9	104,4
Експорт товарів млн.дол. США	39486,1	43247,6
Імпорт товарів, млн. дол.	44697,6	52113,3
Оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі (юридичних осіб), млрд. грн.	1931,8	2195,7
Роздрібний товарооборот підприємств роздрібною торгівлі (юридичних осіб), млрд.грн	587,8	667,0
Вантажооборот підприємств транспорту, % від обсягу попереднього року	105,8	96,6
Підприємствами транспорту перевезено вантажів, % від попереднього року	101,8	98,0

Джерело: складено автором на основі [183, 184].

Динаміка Індексу поточної економічної спроможності (рис. 2.8) дозволяє сформулювати низку висновків стосовно поточного стану соціально-економічного середовища України.

Помітне підвищення значення Індексу упродовж 2017 року (до кінця 2016року його значення знижувалось), обумовлено тим, що [217, с. 37]:

- відбулося посилення макроекономічних стабілізаційних процесів та

уникнення значної девальвації гривні, а також зниження індексу споживчих цін (інфляції). Вагомим результатом стало значне підвищення середньої номінальної і реальної заробітної плати, а також доходів домогосподарств;

- підвищився розмір зарплати, а це посприяло покращенню ситуації із заборгованостями з виплат заробітної плати, а також оплаті житлово-комунальних послуг (у т.ч. завдяки запровадженій системі субсидій);

- послабилися і навіть знизилися регіональні та галузеві диспропорції;

- покращилася ситуація у сфері зайнятості.

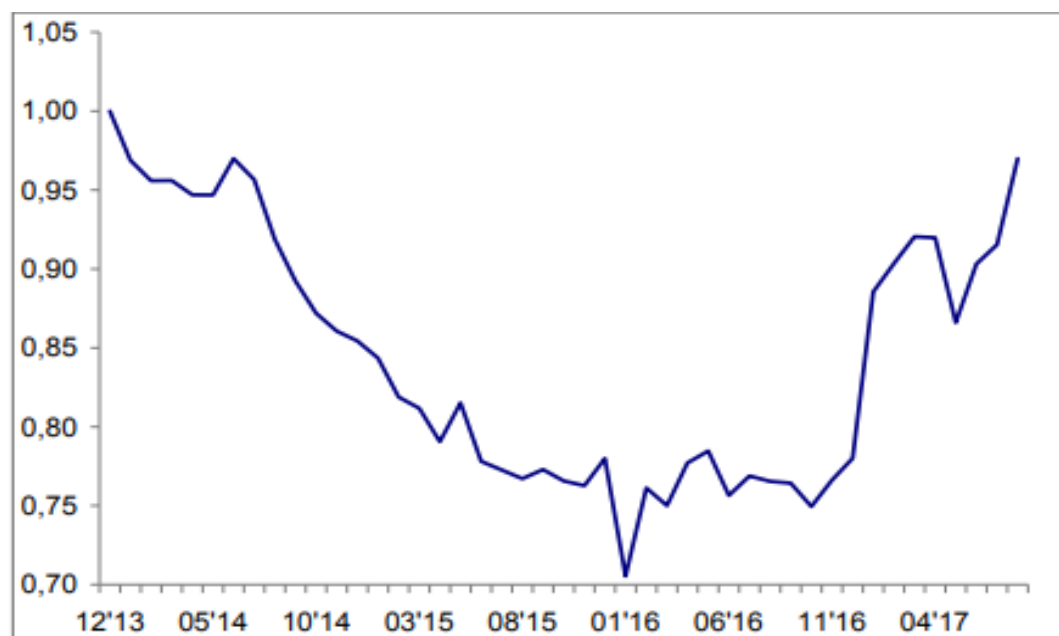

Рис. 2.8. Індекс поточної економічної спроможності

Джерело: [217, с. 37].

Однак, водночас, залишилася незадовільною ситуація, пов'язана із заощадженнями населення та його кредитуванням, що підтверджується зниження обсягів кредитування за збереження високих кредитних ставок.

Крім того, експерти відмічають найнижчий за останні десять років в Україні рівень тіньової економіки (рис. 2.9). Цьому сприяли три таких основних чинники. Перший, пов'язаний із продовженням позитивних економічних тенденцій та збереженням ознак загальної економічної стабілізації в умовах реалізації Урядом реформ. Адже вони були спрямовані на підвищення доходів населення та зміцнення інвестиційної складової економічного зростання.

Другий чинник стосується посилення ринкових тенденцій та поступової оптимізації процесів формування цін на внутрішніх ринках, що стало можливим завдяки демонополізації ринків та впровадженню НБУ жорсткої монетарної політикою задля стримування інфляції в межі цільового діапазону. Третім чинником є збереження сприятливих умов для ведення бізнесу в Україні. На це вказує достатньо високий рівень ділової активності бізнесу та поліпшення очікувань [161].

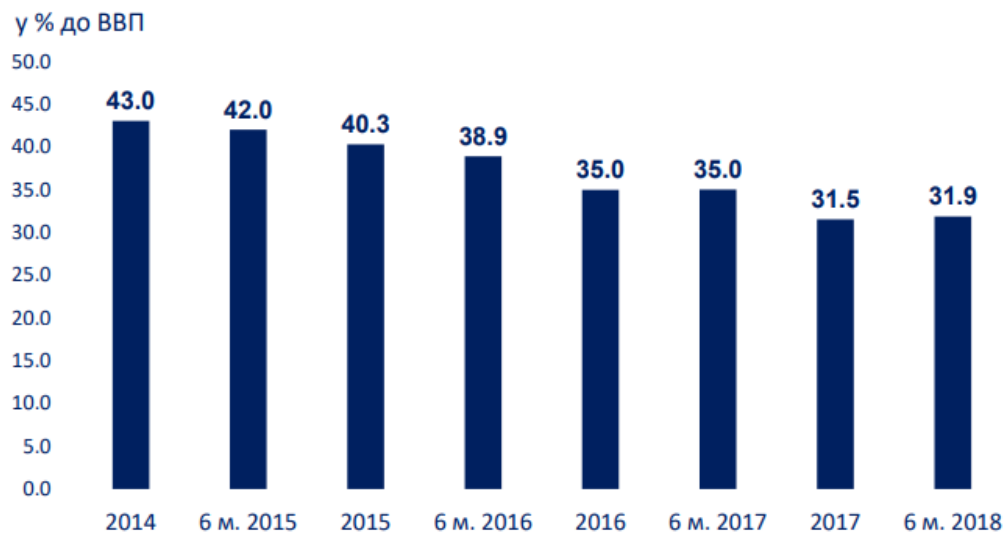

Рис. 2.9. Рівень тіньової економіки України

Джерело: [89]

Тіньова економіка має як позитивний, так і негативний вплив на соціально-економічне середовище країни. Але, скоріше за все більше переважає негативний.

У цілому соціально-економічне середовище України є доволі нестабільним та не показує стрімкої динаміки до розвитку. Тому його вплив на МДРІРЕ може бути неоднозначним та створювати низку проблем на застосування тих чи інших інструментів регулювання.

У якості *шостої проблеми* варто назвати відсутність моніторингу функціонування МДРІРЕ та моніторингу за розвитком всіх його ланок. А тому потрібно розробити відповідну методику та сформулювати систему показників, за

динамікою яких можна буде відстежувати наявність проблемних місць у функціонуванні МДРІРЕ чи, навпаки, недоцільності застосування окремих його інструментів.

За наявністю структурних зрушень (структурних змін) можна оцінити дієвість механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Відсутність таких зрушень вказує на недієвість механізму та його інструментів. Тобто *сьомою проблемою* є проблема недієвості МДРІРЕ [244, с. 34].

Кількісно оцінити масштаб структурних зрушень можна за допомогою інтегрального коефіцієнта структурних змін А. Салаї – k_C [185, с. 166-169], або інтегрального коефіцієнта структурних відмінностей Гатєва [94, с. 21]:

$$k_V = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (d_i^1 - d_i^0)^2}{\sum_{i=1}^n (d_i^1)^2 + \sum_{i=1}^n (d_i^0)^2}}, \quad k_V \in [0; 1]. \quad (2.1)$$

де d_i^0, d_i^1 – відносні показники структури сукупності i -го виду економічної діяльності у базовому і звітному періодах;

n – кількість груп (видів економічної діяльності) в сукупності.

Таким чином, якщо $k_C = 0$ або $k_V = 0$, то не відбулося жодних змін. А якщо $k_C = 1$ або $k_V = 1$, то відбулися максимальні структурні зрушення в сукупності.

Диференціацію шкали оцінок зрушень наведено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Шкала оцінки міри структурних відмінностей

Інтервали значень	Характеристика міри структурних відмінностей
До 0,030	Тотожність структур
0,031-0,070	Доволі низький рівень відмінностей
0,071-0,150	Низький рівень відмінностей
0,151-0,300	Суттєвий рівень відмінностей
0,301-0,500	Значний рівень відмінностей
0,501-0,700	Доволі значний рівень відмінностей
0,701-0,900	Протилежний тип структур
0,901 і більше	Повна протилежність структур

Джерело: [216].

За допомогою описаних коефіцієнтів встановимо рівень розходження у структурі видів економічної діяльності, за якими у 2013-2017 рр. інноваційну діяльність здійснювали промислові підприємства, зокрема за кількістю промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

**Кількість промислових підприємств,
які займалися інноваційною діяльністю**

1	2013	2014	2015	2016	2017	Відносні показники структури, %				
						2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Промисловість України	1715	1609	824	834	759					
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	38	32	21	20	23	0,022	0,020	0,025	0,024	0,030
добування кам'яного та бурого вугілля	12	3	3	1	3	0,007	0,002	0,004	0,001	0,004
Переробна промисловість	1551	1449	751	745	680	0,904	0,901	0,911	0,893	0,896
виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	398	334	178	170	167	0,232	0,208	0,216	0,204	0,220
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	71	82	40	48	28	0,041	0,051	0,049	0,058	0,037
виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	138	134	36	41	45	0,080	0,083	0,044	0,049	0,059
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	11	8	6	7	3	0,006	0,005	0,007	0,008	0,004
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	86	76	44	37	42	0,050	0,047	0,053	0,044	0,055
виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	32	29	29	29	35	0,019	0,018	0,035	0,035	0,046
виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	183	158	68	81	56	0,107	0,098	0,083	0,097	0,074

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування</i>	133	138	65	73	69	0,078	0,086	0,079	0,088	0,091
<i>виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції</i>	70	71	39	36	34	0,041	0,044	0,047	0,043	0,045
<i>виробництво електричного устаткування</i>	80	64	48	36	39	0,047	0,040	0,058	0,043	0,051
<i>виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань</i>	160	155	87	77	69	0,093	0,096	0,106	0,092	0,091
<i>виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів</i>	87	69	61	64	51	0,051	0,043	0,074	0,077	0,067
<i>виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування</i>	102	131	50	46	42	0,059	0,081	0,061	0,055	0,055
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	81	75	31	35	28	0,047	0,047	0,038	0,042	0,037
Водопостачання; каналізація, пов'язані з відходами	45	53	21	34	28	0,026	0,033	0,025	0,041	0,037

Джерело: складено автором на основі [117, 118, 121].

Згідно даних табл. 2.12 понад 90% всіх промислових підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, сконцентровані у переробній промисловості. Зокрема найбільш інноваційно активними є підприємства, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (понад 20%), виробництвом гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (понад 10% у 2013 р., понад 7% у 2017 р.), виготовленням виробів з деревини, виробництвом паперу та поліграфічною діяльністю (понад 8% у 2013 р., понад 6% у 2017 р.), металургійним

виробництвом, виробництвом готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування (понад 7% у 2013 р., понад 9% у 2017 р.).

Загалом за 2013-2017 рр. кількість промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, скоротилася на 956 одиниць. Зросла лише по підприємствах, які займаються виробництвом основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів. Більше як на 65% скоротилася кількість інноваційних промислових підприємств, що займалися: виготовленням виробів з деревини, виробництвом паперу та поліграфічною діяльністю (на 67%); виробництвом коксу та продуктів нафтоперероблення (на 72%); виробництвом гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (на 69%); постачанням електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (на 65%).

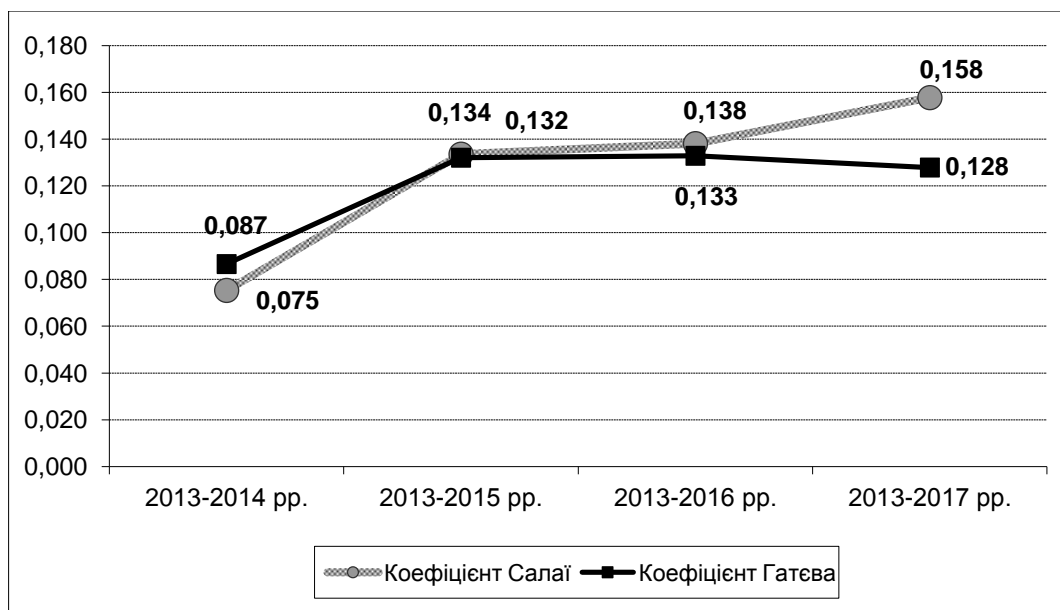

Рис. 2.10. Інтенсивність структурних зрушень за кількістю промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю у 2013-2017 рр.

Джерело: складено автором на основі табл. 2.12

У період 2013-2017 рр. кардинальних змін у структурі видів економічної діяльності, за якими інноваційну діяльність здійснювали промислові підприємства, зокрема за їх кількістю не відбулося. Певні процеси структурних змін спостерігаються після 2014 р. і пов'язані не так із дією МДРІРЕ як із

складною військово-політичною ситуацією в країні. Адже, частина промислових підприємств опинилася на тимчасово окупованих територіях. Так, індекс Салаї у 2014 р. становив 0,075, у 2015 р. – 0,134. У 2017 р. його значення зросло до 0,158 (рис. 2.10), що вказує на суттєві відмінності у структурі видів економічної діяльності за кількістю промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю.

Визначимо якою ж була зміна структури видів економічної діяльності за загальним обсягом витрат на інноваційну діяльність (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Загальний обсяг витрат на інноваційну діяльність, тис. грн.

Види діяльності	2013	2014	2015	2016	2017	Відносні показники структури, %				
						2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Промисловість України	9562626,0	7695892,3	13813674,4	23229458,1	9117537,2					
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	744112,6	364881,3	280711,9	1367534,4	877713,1	0,078	0,047	0,020	0,059	0,096
<i>добування кам'яного та бурого вугілля</i>	<i>291848,0</i>	<i>1321,7</i>	<i>960,6</i>	<i>641,0</i>	<i>2339,6</i>	<i>0,031</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>
Переробна промисловість	8262276,4	6776293,0	13171458,8	21236095,5	7854525,7	0,864	0,881	0,954	0,914	0,861
<i>виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів</i>	<i>1700695,3</i>	<i>2173609,8</i>	<i>1540271,7</i>	<i>2186483,3</i>	<i>1401995,5</i>	<i>0,178</i>	<i>0,282</i>	<i>0,112</i>	<i>0,094</i>	<i>0,154</i>
<i>текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів</i>	<i>84645,7</i>	<i>94637,4</i>	<i>40469,7</i>	<i>75473,5</i>	<i>96825,3</i>	<i>0,009</i>	<i>0,012</i>	<i>0,003</i>	<i>0,003</i>	<i>0,011</i>
<i>виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність</i>	<i>280433,5</i>	<i>318712,3</i>	<i>143598,0</i>	<i>517545,9</i>	<i>513673,9</i>	<i>0,029</i>	<i>0,041</i>	<i>0,010</i>	<i>0,022</i>	<i>0,056</i>
<i>виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення</i>	<i>19531,2</i>	<i>29818,9</i>	<i>26894,4</i>	<i>123967,2</i>	<i>12178,9</i>	<i>0,002</i>	<i>0,004</i>	<i>0,002</i>	<i>0,005</i>	<i>0,001</i>
<i>виробництво хімічних речовин і хімічної продукції</i>	<i>352732,3</i>	<i>194348,4</i>	<i>130882,0</i>	<i>87381,8</i>	<i>275822,4</i>	<i>0,037</i>	<i>0,025</i>	<i>0,009</i>	<i>0,004</i>	<i>0,030</i>
<i>виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів</i>	<i>344949,5</i>	<i>815726,7</i>	<i>1589386,6</i>	<i>653431,2</i>	<i>790540,8</i>	<i>0,036</i>	<i>0,106</i>	<i>0,115</i>	<i>0,028</i>	<i>0,087</i>

Продовження табл. 2.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції</i>	621077,9	200324,4	127713,0	678501,4	458131,1	0,065	0,026	0,009	0,029	0,050
<i>металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування</i>	1091242,5	466573,8	7901345,5	14478748,6	953248,9	0,114	0,061	0,572	0,623	0,105
<i>виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції</i>	174430,4	140673,2	183824,7	157523,8	137712,3	0,018	0,018	0,013	0,007	0,015
<i>виробництво електричного устаткування</i>	233019,3	176915,4	185685,3	244397,8	633589,0	0,024	0,023	0,013	0,011	0,069
<i>виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань</i>	1414050,9	1107993,3	747712,7	1177254,5	1230220,8	0,148	0,144	0,054	0,051	0,135
<i>виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів</i>	1768490,0	841515,2	471636,8	711357,2	1280364,2	0,185	0,109	0,034	0,031	0,140
<i>виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування</i>	176977,9	215444,2	82038,4	144029,3	70222,6	0,019	0,028	0,006	0,006	0,008
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	503634,5	531068,0	345628,9	516793,5	315196,4	0,053	0,069	0,025	0,022	0,035
Водопостачання; каналізація,поводженн я з відходами	52602,5	23650,0	15874,8	109034,7	70102,0	0,006	0,003	0,001	0,005	0,008

Джерело: складено автором на основі [117, 118, 121].

Аналізуючи дані табл. 2.13, можна стверджувати про те, що є види економічної діяльності, в яких у період з 2013 р. по 2017 р. відбулися суттєві зміни у їх частках у загальному обсязі витрат на інноваційну діяльність. Зокрема у таких як: виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність (зростання на 2,7%), виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (зростання на 5,1%), виробництво електричного устаткування (зростання на 4,5%), виробництво

автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (зменшення на 4,5%).

Наведене вище підтверджується відповідними значеннями коефіцієнтів Салаї та Гатєва (рис. 2.11). Зокрема найбільше змінилась структура за загальним обсягом витрат на інноваційну діяльність у розрізі видів економічної діяльності після 2014 р. Коефіцієнт Салаї у 2015-2016 рр. був в приблизно 0,5, що вказує на доволі значний рівень відмінностей у структурі. У 2017 р. його значення знизилося у двічі, що засвідчує факт повернення структурного розподілу фінансування інновацій за видами економічної діяльності до 2014 р. Значення коефіцієнта Гатєва теж вказують на інтенсифікацію структурних змін у 2015-2016 рр.

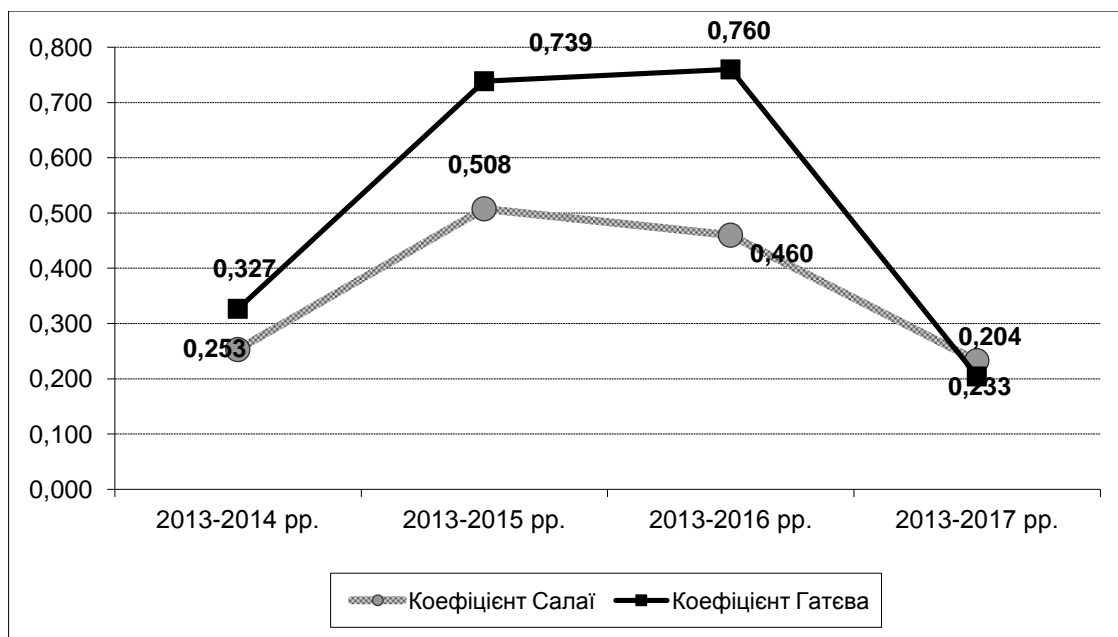

Рис. 2.11. Інтенсивність структурних зрушень за загальним обсяг витрат на інноваційну діяльність, у 2013-2017 рр.

Джерело: складено автором на основі табл. 2.13

Реалізація механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки передбачає досягнення певного результату – побудова сучасної інноваційної економіки. Соціально-економічні та політико-суспільні процеси як в Україні, так і поза її межами призводять до того, що МДРІРЕ швидко

застаріває, неповноцінно функціонує, втрачає дієвість або стає таким, що не використовується повною мірою. Тобто містить ряд недоліків та проблемних місць, які обумовлюють необхідність його удосконалення.

2.3. Оцінка інноваційного розвитку економіки України в світлі зарубіжного досвіду функціонування організаційних механізмів державного регулювання інноваційного розвитку національних економік

Орієнтація на інноваційний розвиток економіки у сучасному світі стала уже необхідною умовою суспільного поступу будь-якої країни. Адже саме розвиток науки та прикладні впровадження її результатів зараз визначають темпи економічного зростання національних економік, інноваційні перетворення виробництва з ресурсомісного на наукомістке. А такі зміни здатні суттєво наповнити бюджет країни, кардинально вплинути на рівень життя її населення і т.д. Логічно, що саме державі належить здійснювати регулювання інноваційного розвитку її економіки, опираючись на досвід інших країн та враховуючи глобальну кон'юнктуру.

Робертом Солоу (*Robert Solow*) у праці “*A Contrybution to the Theory of Economic Growth*” (1956 р.) констатовано, що упродовж 1909-1949 рр. подвоєння продуктивності праці у США на 88% відбулося за рахунок технологічних змін і лише 13% – за рахунок капіталоозброєності праці. І на сучасному етапі потреба у постійному вдосконаленні технологій виробництва надзвичайно висока. Лівова частка доданої вартості сучасної продукції припадає на його інтелектуальну складову. Про подібні речі згадує і автор концепції постіндустріального суспільства Деніел Белл [13].

Для узагальненого порівняння наводимо розрахункові дані із співставлення чистого прибутку за категоріями промислової продукції (залежно від вмісту у ній наукоємного компонента):

- продаж одного кілограма сирової нафти приносить до 0,025 доларів США прибутку;
- один кілограм побутової техніки — 50 доларів США прибутку;
- середня норма прибутку від реалізації кілограма авіаційної техніки — 1000 доларів США;
- кілограм наукоємного продукту в інформатиці та електроніці дозволяє здобути до 5000 доларів США зиску [95, С. 92-93].

Більш показовий надсучасний приклад – за найновішими даними американська технологічна компанія *Apple Inc.* заробляє 60% прибутку на кожній моделі однойменного телефону *iPhone* (при зафіксованому рекорді моделлю *iPhone 3GS* у 74%, 2009 р.). Значну частину витрат при проектуванні нових смартфонів закладають на наукові дослідження і тестування нових технологій. У їхньому переліку реальні досягнення (тут називають дисплей *iPhoneXSMax*, визнаний найкращим на ринку, інтерфейс розпізнавання обличчя *Face ID*, у якого навіть через рік не з'явилося гідних конкурентів), які власне забезпечують домінування на ринку даної продукції і відповідний рівень прибутку [179].

Дані розрахунки, на нашу думку, виразно репрезентують потребу інноваційного розвитку економіки.

До того ж “*The Future of Jobs Report 2018*” вказує, що до 2022 р. на понад 50% зросте кількість роботи, яку виконує штучний інтелект та роботи, (зараз — 29%) [253]. У рапорті передбачається, що такий швидкий технологічний прогрес супроводжуватимуть і значні зміни на ринку праці, що врешті-решт, стимулюватиме попит на робочу силу. Усупереч існуючим прогнозам, щодо заміненості людської праці “штучним інтелектом” у майбутньому [193], у даній праці конкретизують сумнівність такого розвитку подій і вказують на потребу у ній. Проте, невизначеними залишаються прогнози щодо характеру робочих місць, які будуть створені, їхньої постійності та того, якої підготовки фахівців вони вимагатимуть. “Четверта промислова революція взаємодіючи з соціально-економічними та демографічними чинниками, створить ідеальний шторм змін

бізнес-моделей у всіх галузях промисловості, що призведе до серйозних зрушень ринків праці. Виникнуть нові категорії робочих місць, частково або повністю витіснивши інші. Набір навичок, необхідних як для старих, так і для нових професій, зміниться в більшості галузей та трансформуватиме те, як і де працюватимуть люди. Це також по-різному впливатиме на жінок та чоловіків, трансформації зазнає і динаміка гендерного розриву за галузями” [253]. Дане напрацювання *World Economic Forum* [134] ставить собі за мету надавати конкретну інформацію про відносну величину таких глобальних і регіональних тенденцій на ринку праці у розрізі галузей та у географічному вимірі, вказуючи також очікуваний часовий проміжок, коли їх вплив буде позначатися на робочих посадах, рівнях зайнятості та навичках.

У другій половині 70-х рр. ХХ ст. аналітики завели мову про потребу регулювання міжнародних економічних відносин через пакет програм по перерозподілу доходів. Автори так званої Третьої доповіді Римського клубу “*Reshaping the international order: A report to the Club of Rome. 1976*” Ян Тінберген (*Jan Tinbergen*) та Антоні Долман (*Antony Dolman*) на світовий порядок денний поставили потребу забезпечення людської гідності та добробуту [250]. Досягнення таких цілей вбачали можливим через створення нових глобальних політичних інститутів. Одним з варіантів перерозподілу доходів був проєкт передачі з боку розвинених країн до 1% ВВП на користь країн, що розвиваються. До реалізації даний проєкт не дійшов. Очікувалося також, що функцію арбітрів цінового моніторингу та контролю за торгівельним обігом переберуть на себе міжнародні організації, які передаватимуть частку від отриманого доходу найбільш відсталим країнам. Серед пропозицій спрямованих на регулювання світових цін у руслі глобальної торговельної політики – створення “буферного запасу” товарів, міжнародних картелів на кшталт ОПЕК, ціллю котрих мала б виступити обмеження торгівлі сировинними товарами.

У 1977 р. була опублікована доповідь Е. Ласло (*Ervin Laszlo*) “*Goals for Mankind*”, відома сформульованими цілями світового розвитку – “цілями

тисячоліття”, які мали б бути досягнуті через припинення гонки озброєнь, відмову від конфліктів, воєн і насильства; вирішення глобальної продовольчої проблеми; глобальний контроль за використанням енергетичних ресурсів, сировини, технологій і природокористуванням; а також через підвищення якості життя, соціальної справедливості у розподілі матеріальних і духовних благ. Основний шлях розвитку людства полягає у формуванні спільних ідеалів і цілей, яким підпорядковувалися б інтереси окремих країн та народів, у перебудові свідомості і запровадженні норм індивідуальної і суспільної поведінки людей відповідних новим стандартам гуманізму, формування нового глобального етносу [238].

У 1980 р. Богдан Гаврилишин (*Bohdan Hawrylyshyn*) у праці “*Towards more effective Societies. Road Maps to the Future*”, відомій ще як десята доповідь Римському клубові, на основі аналізу суспільних цінностей, політичного управління та економічної системи визначає соціальну, економічну та політичну ефективність країн, відображаючи на конкретних прикладах країн можливість досягнення вищої ефективності за рахунок змін основних компонентів [240].

У тому ж 1980 р. Оріо Джіаріні (*Orio Giarini*) у доповіддю “*Dialogue on Wealth and Welfare – An Alternative View of World Capital Formation*” переконує світ у пріоритетах еколого-економічних цінностей життя, лише опираючись на які можливим є досягнення багатства і процвітання [233].

У ювілейній доповіді Римському клубу “*Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. 2017*” за авторства *Ernst von Weizsaecker* та *Anders Wijkman* та за участі інших тридцяти чотирьох членів, було сформульовано консолідовану позицію Клубу: жорстка критика капіталізму, неприйняття фінансових спекуляцій, відмова від матеріалізму, заклик до альтернативної економіки, “*нової Просвіти*”, планетарної цивілізації [258].

З позиції формування і функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки дана доповідь заслуговує на

максимально повне висвітлення, оскільки визначає вектори світового розвитку у руслі яких повинні планувати свій розвиток національні господарства.

Доповідь складена з трьох частин: у першій відображено глибину теперішньої кризи та тенденції її поглиблення; у другій автори критикують домінуючий світогляд і подають свій виклад альтернативної філософії “нової Просвіти”; у третій частині поміщено практичні рішення. Сформована в умовах “порожнього світу”: незвіданих територій і надлишку ресурсів, людська цивілізація все ще знаходячись під впливом превалюючих релігій, політичних ідеологій, соціальних інститутів, сформованих трендів мислення, увійшла вже до “наповненого світу”. З початку ХХ ст. чисельність населення світу зросла п’ятикратно, економічний обіг – лише у сорок разів, споживання пального – в шістнадцять, вилов риби – у тридцять п’ять. Продовжуючи жити за умовами “порожнього світу”, людська цивілізація приречена на крах.

На думку Римського клубу, виродження капіталізму відбулося у 80-х рр. ХХ ст., бо саме у тих часах основним джерелом прибутку стають фінансові спекуляції. Саме вони були й однією з причин світової фінансової кризи 2008-2009 рр. Спекуляційний характер притаманний 98% фінансових операцій; в офшорних зонах сховано від 21 до 32 трильйонів доларів США – все це сумарно акумулює надлишок капіталу у фіктивних дохідних сферах, у той час як напрямки, від яких залежить майбутнє планети, відчують дефіцит засобів.

Живучи в часи геологічної епохи Антропоцену, людство дістало визначальний вплив на Землю. В умовах глобального потепління далеко недостатніми для стабілізації ситуації у світі є прописані у Паризькій угоді цілі та прийняті державами зобов’язання. Як констатують члени Клубу, задля досягнення цілей Паризької угоди, світ повинен пройти швидку і фундаментальну трансформацію систем виробництва і споживання. Оскільки 10% найбагатших домогосподарств світу виступають причинами 45% загального об’єму викидів CO₂, то саме вони першими повинні перейти до стійких моделей життєдіяльності.

Серед інших проблем, посталих перед планетою, масове вимирання представників фауни, непередбачувані наслідки новітніх технологій, загроза ядерного конфлікту, вирішення яких можливе через реалізацію нової стратегії “гарантованої планетарної безпеки і виживання”. Така стратегія доцільна ще й з огляду на те, що має місце глобальний збій у розподілі продовольства: вісімсот мільйонів людей у світі продовжує голодувати, у той час як два мільярди мають зайву вагу.

Зростаюча урбанізація у світових масштабах продукує зростання спожитих ресурсів та зростання екологічних наслідків.

Будучи осередками інтелектуального ресурсу, міста стають фокусами цифрової економіки. Діджиталізація, попереджають автори Доповіді, має й темну сторону. В Україні, до речі, ухвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр.”. Члени Римського клубу стримано сприймають експоненційні технології та обіцянки техноутопістів, проте реально оцінюють небезпеку неконтрольованого розвитку і неетичного використання технологій. Автори доповіді згідні з експертами щодо обмеженості дії у часі “закону Мура”² часовим проміжком 2020-2025 рр., що ніби то убезпечить світ від технологічної сингулярності; а обіцянки техноутопістів демотивують людей щодо пошуку складних рішень, які вимагають зміни способу життя через можливість технологічного вирішення існуючих проблем.

Демотивуючим індикатором розвитку світової економіки автори доповіді вважають ВВП, у якому закладено прагнення до необмеженого зростання. ВВП не відображає блага, які існують поза ринком: благополуччя чи суб’єктивне щастя, водночас вимірює швидкість руху грошей в економіці. Розлиття нафти у країні, як наводять приклад у доповіді, збільшує ВВП, бо враховує видатки на

---

²Закон Мура — спостереження, зроблене у 1965 р. Гордоном Муром, одним із засновників компанії *Intel*, згідно якого кількість транзисторів на кристалі мікросхеми буде подвоюватися кожні 24 місяці. При збереженні такої тенденції потужність обчислювальних приладів зросте впродовж відносно короткого проміжку часу. За припущенням футурологів Р. Курцвела, Б. Стерлінга, В. Вінджа експонентне вдосконалення, описане законом Мура, врешті решт обумовить технологічну сингулярність.

ліквідацію аварії, так само й видатки на хвороби, лиха і нещасні випадки, хоча усі вони за своєю сутністю й сумарністю зменшують благополуччя. Очевидно, що на часі розробка іншої цивілізаційної філософії.

У другій частині доповіді “*Come on!*” автори описують альтернативну філософію “нової Просвіти”, основою котрої мала б стати синергія, досягнута через пошук мудрості, примирення протилежностей та баланс. У доповіді акцентовано увагу на декількох сферах, у яких необхідно досягти балансу:

- у стосунках між людиною та природою – стійкий розвиток, екологічна свідомість;
- між короткостроковою та довгостроковою перспективою;
- між швидкістю та стабільністю – зміни і прогрес не повинні сприйматися у якості самоцінності;
- між індивідуальним і колективним – визнаючи значення особистої автономії, одного з найвагоміших досягнень європейського Просвітництва – Клуб закликає до балансу і обліку загального блага; в економіці це означатиме, що держава (суспільство) повинні встановлювати правила для ринків, а не навпаки;
- між жінками і чоловіками, досягаючи не механічного врівноваження через переміщення більшої кількості жінок на “чоловічі” позиції, а досягнення балансу через зміну типологій функцій;
- між рівністю і справедливою винагородою – від держави вимагається забезпечення механізмів гарантуючих соціальну справедливість;
- між державою та релігією – у доповіді вітається секулярність, проте визнається позитивне значення релігії; країни, нетерпимі до релігії, втрачають етичну перспективу.

Заключна частина доповіді “*Come on!*” зосереджена на експериментальних підходах до управління, економіки, освіти, суспільного розвитку та прикладах їх успішної реалізації. Увага сконцентрована на стійкому сільському господарстві, децентралізованій енергетиці, регенеративній урбанізації,

круговій економіці, реформі фінансового сегменту, етичному інвестуванні тощо.

У підсумку автори даної доповіді Римському клубові вважають неминучою появу глобальних правил, обов'язкових для усіх суб'єктів політичної карти світу. Окремі держави не можуть робити, що їм заманеться, тим більше, коли мова йде про глобальні наслідки. Оскільки існуючі формати міжнародного співробітництва і глобального управління є неефективними у доповіді розглядають два перспективних підходи – “Всесвітня рада майбутнього” (*World Future Council*) Якуба фон Іксуллія і “Великий перехід” (*Great Transition*) Пола Раскіна. При цьому Римський клуб позиціонує себе, як захисник демократії, довгострокового мислення, природи, молодого покоління і ще не народжених поколінь, які позбавлені голосу у капіталізмі і діючих політичних дебатах. Клуб закликає уряди країн об'єднати зусилля заради сумісного процвітання.

Завершується ера викопного палива і цілком вірогідно, що завершиться швидше, за спрогнозовані раніше терміни. Вартість сонячної і вітрової енергії стає все меншою з кожним роком, а їх виробництво зростає у рази. Зростання попиту на нафту зупиниться у 2020 р., а перехід на відновлювальні джерела енергії може відбутися вже у 2030 р. З огляду на такий очікуваний перебіг подій деякі аналітики і банківські структури вже попереджають клієнтів про неприйнятні ризики інвестицій у нафтогазовий сектор. Кардинально змінює стратегію найбільший споживач ресурсів – Китай. Комуністична партія Китаю проголосила курс на будівництво “екологічної цивілізації”, що було зафіксовано у конституції і вже знайшло відображення у планах тринадцятої (2016-2020 рр.) п'ятирічки. У країні за чотири роки виробництво сонячної енергії збільшилося у двадцять разів, а до 2050 р. заплановане отримання енергії на 80% з відновлювальних джерел.

Автори доповіді аргументують потребу принципово іншої економіки, орієнтованої на стабільність, а не зростання, на збільшення загального добробуту, а не максимізацію приватної вигоди і пропонують кілька

альтернативних моделей економіки. У даному контексті клуб висуває завдання для освіти у формуванні “грамотності за відношенням до майбутнього” (*futures literacy*).

Перелік наукових суб’єктів світового рівня, сфокусованих на глобальних проблемах та шляхах розвитку, поповнили Гудзонівський інститут у США, Сассекський інститут у Великій Британії, ООН, зокрема її спеціалізована установа – ЮНЕСКО та інші. У 1974 р. була створена Всесвітня Федерація досліджень майбутнього. Розробляються різноманітні моделі майбутнього: постіндустріальне суспільство, суспільство Третьої Хвилі, суперіндустріальне суспільство, технотронне суспільство, постреволюційне суспільство, кібернетичне суспільство та інші. Проте, усі моделі базуються на спільному знаменнику, суть якого зводиться до наявності взаємозалежностей у світі, що поліпшення становища не є неможливим, проте водночас і не є гарантованим.

Наприкінці ХХ ст. поширення зазнала неоліберальна модель, засади якої сформовані на підвалинах індивідуальної підприємливості та ринковому механізмі, яка заперечує важливість регулюючої ролі держави, особливо у соціальній сфері. Неоліберальна модель, сформована у рамках Вашингтонського консенсусу, що передбачає мінімізацію бюджетного дефіциту країни, мінімізацію державних дотацій підприємствам, широку сферу оподаткування з поміркованими ставками податків, експортну спрямованість обмінного курсу, залучення іноземних інвестицій і технологій, підтримку приватизації державних підприємств, посилення права приватної власності. Все, що ми маємо змогу сповна спостерігати в Україні на сучасному етапі, сформоване у контексті отримуваних Україною траншів капіталу від МВФ та інших світових фінансових структур. Очільники глобальних корпорацій і банків, які контролюють значну частину світового господарства, визначають основні напрямки економічної діяльності країн. “Внаслідок її (*тобто неоліберальної моделі Вашингтонського консенсусу*) впровадження міжнародний бізнес в особі великого приватного капіталу в 80-90-ті роки ХХ ст. оволодів всіма ключовими позиціями в національних економіках

постіндустріальної і значної частини індустріальних країн” [188]. На цій основі формується політика США та низки підконтрольних їй міжнародних фінансових організацій у першу чергу щодо країн, що розвиваються.

Російський економіст Володимир Коллонтай у праці “*О неолиберальной модели глобализации*” (1999 р.) називає наступні основні риси неолиберальної моделі:

- акцент робиться на форсовану гомогенізацію (на жорсткій монетариській основі) механізмів господарського регулювання країн, які формують світове господарство;
- основним, якщо не єдиним регулятором розвитку, проголошується стихійний ринковий механізм;
- національний господарський комплекс, суверенітет, навіть держава розглядаються як відмираючі категорії; їх якнайшвидше подолання подається як запорука успіху;
- головні зусилля спрямовуються на послаблення господарської ролі держави, лібералізацію і дерегулювання [68].

До слова впровадження Вашингтонського консенсусу охоплювало спільні рекомендації МВФ, МБРР і уряду США країнам Латинської Америки, проте згодом вони були запроваджені й щодо інших країн, що розвиваються. Так звані “консensusні рекомендації”, як показав досвід, були орієнтовані не на проведення ринкових реформ, а найбільше на повернення наданих світовими фінансовими інституціями кредитних коштів. Найгірше, що відзначив і В. Коллонтай, була знівельована роль держави щодо підтримки національної економіки і населення. Послабилися інтереси національних виробників через засилля більш конкурентоздатного імпорту товарів, притік іноземних інвестицій унеможливив ринковий опір підприємців перед зарубіжними ТНК, знизився соціальний захист населення.

“Показово репрезентативним” взірцем впровадження неолиберальної моделі називають Мексику, у якій у наслідку стрімко впали рівні оплати праці, зросло майнове розшарування суспільства, а господарство залишилося у

тенетах “*заклятого кола бідності*”. Однією з причин азійської економічної кризи 1997-1998 рр. також називають діяльність міжнародних фінансових організацій, спрямовану на відмову від більш успішних економічних стратегій для країн Південно-Східної Азії на користь неоліберальній моделі. Неefективною у більшості випадків визнають міжнародну допомогу заможних країн на користь бідних країн автори книги “*Чому нації занепадають*” (2016 р.) – А. Аджемоглу, Дж. Робінсон [1, с. 391-395]. У цьому контексті промовисто звучить факт фізичного усунення болгарської журналістки, яка досліджувала розкрадання керівництвом країни коштів, наданих фондами ЄС [202].

За іншим, більш сучасним прикладом, через торговельну війну між США та Китаєм у 2018 р. фіксовано бум інвестицій у країнах південно-східної Азії: Таїланді, В’єтнамі, Філіппінах. Введення загороджувальних мит на імпорт китайських товарів у США, за логікою її діючого президента, мав би спричинити створення нових виробництв у країні, натомість інвестиції пішли до галузей споживчих товарів, автомобільних комплектуючих і у хімічне виробництво названих азійських країн [205]. Ці країни на даному етапі зарекомендували себе низькою собівартістю продукції, ліберальними правилами торгівлі і мінімальними геополітичними ризиками. За свідченням Американської торгової палати в Китаї, одна третина американських компаній, що працюють у КНР, вже обмірковують можливість перенесення своїх виробничих майданчиків до іншої країни. У переліку компаній, які вже перенесли виробництво до південно-східної Азії, опинилися *Harley Davidson* (завод у Таїланді), постачальник побутової електроніки *Panasonic* (фабрика у Малайзії), виробник взуття та аксесуарів *Steven Madden* (виробництво перенесли до Камбоджі). Компанія *Kayamatics*, яка займається інтернетом речей, запланувала перенесення двох виробничих ліній у Малайзії. І навіть всесвітньовідома корпорація *Apple* через дочірню компанію *Delta Electronics*, яка спеціалізується на виробництві комплектуючих, готова витратити 2,1 млрд доларів США на придбання заводу в Таїланді [205].

На противагу “Вашингтонському консесусу”, не відкидаючи тло геополітичного протистояння, низка країн, а у їх переліку Росія, Бразилія, Венесуела, Індія, Іран і Китай, почали формувати модель економічної регіоналізації, названу “Пекінський консенсус”. Дана модель ознаменувала формування нових взаємодіючих регіональних груп країн, яка заклала підґрунтя сучасної багатополюсності міжнародної економіки. Відмінність даної моделі від попередньої насамперед полягає у посиленні ролі держави та ролі міждержавних об’єднань. У даній моделі спробували поєднати жорсткий державний контроль над стратегічними галузями національної економіки, у першу чергу над енергетикою, і управлінську ефективність приватної сфери. Міжнародним фінансовим організаціям відведено у цій моделі другорядну роль; акцент ставиться на захист національних кордонів та національних інтересів і економічне зростання вбачають можливим при збереженні незалежності від іноземного капіталу.

З часом Вашингтонський консенсус, не без впливу опонентів (країн “Пекінського консесусу”) доповнили низкою додаткових вимог, націлених на досягнення економічного зростання в країнах, що розвиваються: підвищення ефективності національних фінансових ринків і державних інститутів, стимулювання ринкової конкуренції, боротьба з монополіями, стримування інфляції, регулювання міграції населення. Перегляду зазнала й роль держави у функціонуванні національної економіки з боку Консенсусу: тепер акценти виставлені на ключову роль держави, спрямовану на стимулювання НТП, формування потрібного комплексу інфраструктури збору й обробки інформації, створення сприятливого для підприємництва мікроклімату. Активне входження у світогосподарський комплекс потребує від національних економік уніфікації методик розрахунків зі світовими аналогами розрахунку макроекономічних показників (*наприклад, обчислення рівня безробіття в Україні до недавнього часу провадилося за іншим підходом, ніж це рекомендує Міжнародна організація праці*), екологічних, санітарних, статистичних, технічних та інших норм і стандартів, і тут роль держави незамінна.

Таким чином, роль держави, як відображає світовий досвід, зводиться до реалізації двох векторів політики. Один з них передбачає створення правил гри для суб'єктів приватного підприємництва: запровадження правових норм і адміністративних правил, забезпечення захисту прав власності, у т.ч. інтелектуальної, забезпечення вільної конкуренції та усунення можливостей формування монополій на ринках, гарантування свободи інформації, контроль за фінансовою звітністю фірм тощо. Для практичного впровадження перелічених “правил гри” держава володіє наступним арсеналом: ліцензування розмаїтих видів діяльності, запровадження стандартів якості товарів та послуг, регулювання цін і тарифів, надання трансфертів, пільг, субсидій, кредитів, надання концесій, контроль за злиттями та поглинаннями, а також недопущення рейдерських атак чи захоплень (як це зараз має місце в Україні), регламентування рекламної діяльності і т.д.

Інший напрямок діяльності держави фокусується на забезпеченні макроекономічної стабільності національної економіки через регулювання монетарної і фіскальної бази у країні, згладжування циклічних коливань економіки, стримування інфляції, зниження рівнів незайнятості населення та забезпечення його соціального захисту, захист національних інтересів. Роль держави важлива також як арбітра в ефективному розподілі суспільних ресурсів [8].

Зміщення акцентів у світовому господарстві відобразила присуджена Нобелівська премія 2018 р. з економіки, на що слід зважати й Україні у впровадженні стимуляційної політики інноваційного розвитку. Нобелівську премію-2018 з економіки отримали американці В. Нордхаус і П. Ромер. Вільяма Нордхауса відзначено за інтеграцію змін клімату в довготривалий макроекономічний аналіз, а Пола Ромера – за інтеграцію технологічних інновацій в довготерміновий макроекономічний аналіз.

За допомогою економічної моделі Вільяма Нордхауса вже розраховують макроекономічні прогнози, враховуючи зміни клімату (до нього кліматичні умови у розмаїтих прогностичних моделях розглядалися як сталі константи).

Розрахунки вченого також доводять, що запровадження податків на викиди парникових газів можуть спричинити бажане для Планети в цілому скорочення обсягів викидів CO₂ в атмосферу вже до 2100 р., а за умов максимізації цього податку викиди вуглецю скоротяться вже до 2040 р. [127] – як на цьому наполягають члени Римського клубу у доповіді 2017 р. “*Come on!*”. Більше того прогрес екологічної свідомості помітний вже на макрорівні — у Європарламенті схвалили пропозицію щодо заборони пластикових виробів [46].

Дослідження Пола Ромера, відзначене Нобелівським комітетом, полягало у впливі внутрішніх чинників: інвестицій у людський капітал, інновацій та впровадження нових технологій на розвиток економіки. Дані дослідження, над яким вчений працював з 80-х рр. ХХ ст., стали засадничими у прикладних розробках у сфері державного регулювання.

Незважаючи на глобальні тенденції посилення впливу світового капіталу через ТНК, світові фінансові організації, вплив інтересів окремих світових наддержав й певне нівелювання державних кордонів, роль держави все ж залишається ваговою. Залишаючись головним суб’єктом національної економіки, гарантом безпеки, правопорядку і обороноздатності країни, охорони довкілля, держава виступає також дирижером векторів державної політики, розпорядником державних фінансів, націлених на галузеві “полюси зростання” господарства країни й економічне зростання загалом.

Слід зазначити, що Україна суттєво відстає від розвинених країн світу в освоєнні інвестицій та впровадженні інновацій (табл. 2.14), що підтверджується її рейтингами за складовою підіндексу «Іновації» в Індексі глобальної конкурентоспроможності. Через те напрацьований теоретичний багаж розвинених країн світу не може бути у повній мірі застосований на практиці в Україні.

Таблиця 2.14

Підіндекс «Інновації» та його складові для України

Показники	2013-2014 рр.		2014-2015 рр.		2015-2016 рр.		2016-2017 рр.	
	Рейтинг зі 148 країн	Бал (1-7)	Рейтинг зі 144 країн	Бал (1-7)	Рейтинг зі 140 країн	Бал (1-7)	Рейтинг зі 138 країн	Бал (1-7)
Інновації	93	3	81	3,2	54	3,4	52	3,4
Здатність до інновацій	100	3,2	82	3,6	52	4,2	49	4,4
Якість НДІ	69	3,6	67	3,8	43	4,2	50	4,2
Витрати компанії на дослідження та розробки	112	2,7	66	3,1	54	3,4	68	3,3
Співпраця університетів та промисловості у дослідженнях та розробках	77	3,4	74	3,5	74	3,5	57	3,5
Державні закупівлі високотехнологічної продукції	118	3	123	2,9	98	3	82	3,1
Наявність вчених та інженерів	46	4,5	48	4,3	29	4,7	29	4,7

Джерело: складено автором на основі [254].

Це підтверджується і конкретними фактами розвитку економіки країни загалом. Так, в українських реаліях, як зрештою й у світовому масштабі, галузевими “полюсами зростання” господарства виступають сектори інноваційного розвитку економіки. У першому півріччі 2018 р., за оцінкою Світового банку, чинниками прискорення економічного зростання в Україні до 3,5% стали аномально ранній врожай, збільшення внутрішнього споживання за рахунок підвищення зарплат та пенсій та заробітчанські перекази [206]. Проте, інституція застерігає, що затримка реалізації структурних реформ і виконання програми МВФ, значні потреби України у зовнішньому фінансуванні та зростання передвиборчої невизначеності суттєво затримують поступ країни. Так, у 2019-2020 рр. Україну очікують значні виплати за державним боргом, для яких знову буде потрібне нове зовнішнє запозичення. Перспективи економічного зростання оцінюють виходячи з темпів впровадження реформ. За умови оперативної реалізації ухвалених у 2018 р. законів, темп економічного зростання у 2018 р. сягне 3,3%, у 2019 р. – 3,5%, а у 2020 р., після зменшення передвиборчої невизначеності, – 4% [206].

В Україні на сучасному етапі інвестиції націлені на модернізацію виробництва і купівлю нових об'єктів. За темпами зростання інвестицій домінує ІТ-сектор, у першому півріччі 2018 р. він отримав на 65% інвестицій більше, ніж за перше півріччя 2017 р. На 61% зросли капітальні інвестиції у поштову і кур'єрську діяльність [90]. Модернізацію своїх потужностей запланували також ряд металургійних підприємств та гірничо-збагачуваних комбінатів.

При цьому, досить часто на сьогоднішньому етапі розвитку в Україні інноваціями, інноваційною продукцією, інноваційними процесами вважаються такі інноваційні продукти та процеси, які в розвинених країнах вже є вчораншнім днем.

Аналогічне можна сказати і про якість людського капіталу, як ключового чинника економічного зростання країни. Так, у 2018 р. за якістю людського капіталу Україна зайняла 50-те місце з-поміж 157 країн, випередивши Грузію, Молдову, Румунію, Туреччину, й поступившись водночас Росії, Польщі й Казахстанові. Автори рейтингу стверджують, що 56% новонароджених у світі зароблятимуть майже у двоє менше, ніж могли б, якщо уряди їхніх країн ефективніше інвестували кошти в охорону здоров'я і освіту [257].

Але особливої уваги потребують вирішення питання, що пов'язані з розробкою та використанням штучного інтелекту (ШІ). Тим більше, що за результатами міжнародного дослідження «Тенденції у сфері управління персоналом - 2018» понад 63% працівників успішних компаній в Україні вважають, що використання штучного інтелекту та робототехніки є одним із основних трендів сучасності. При цьому, що 61% опитаних, наразі ще не використовують штучний інтелект у своїй роботі. 15% респондентів стверджують, що уже використовують ШІ та робототехніку задля зменшення рутинної роботи, уникнення дублювань процесів, а 6% – перебудовують процес своєї роботи для його використання [143].

Аспекти інтеграції ШІ та управління когнітивними обчисленнями, що є характерними для організацій, наведено на рис. 2.12.

У підсумку, по аналізі представлених вище моделей економічного розвитку, які мали місце у світовій економіці у різний час та у різних країнах схиляємося до ідеї авторів книги “Чому нації занепадають” Дарона Аджемоглу і Джеймса Робінсона – причина у наявності і функціонуванні на благо людей, бізнесу і політики інклюзивних інститутів суспільства, під якими розуміють тандем економічних і політичних інституцій країни. Функціонування суспільства, на думку авторів, визначається набором економічних і політичних правил, сформульованих і ефективно підтримуваних і державою, і громадянами. Економічні інститути визначають економічні стимули: якісної освіти, заощаджень і інвестицій, впровадження нових технологій і т.д. А політичний процес визначає правові рамки економічних стимулів. Інакше кажучи, політичні інститути визначають владу і здатність держави регулювати й керувати суспільством.

Рис. 2.12. Аспекти інтеграції та управління когнітивними обчисленнями / ШІ, що є характерними для організації

Джерело: [143]

Оскільки інститути впливають на поведінку і стимули в реальному житті, вони визначають успіх чи поразку нації. У цьому контексті важливі й індивідуальні здібності на кожному суспільному рівні, однак і це потребує інституційної підтримки з боку держави. Значним є перелік легендарних

особистостей у сегменті інформаційних технологій у США. І Білл Гейтс і Стів Джобс, до прикладу, маючи і талант, і здібності, все ж реагували на подібні стимули: тобто здобули належну освіту у країні; економічні інститути у США надали їм можливість створити власні компанії без перешкод; ринок робочої сили дозволив найняти персонал потрібної кваліфікації, а конкурентне середовище лише сприяло розширенню їхніх компаній і збуту виробленої продукції. І Б. Гейтс, і інші вірили в успіх їхніх проєктів, бо політичні інститути у країні забезпечували стабільність, захист від зміни правил гри, експропріації статків, загрози життю й власності. “Вони (*тобто політичні інститути США*) ручалися, що жоден окремий інтерес у суспільстві не зможе скерувати уряд в економічно небезпечному напрямі. Адже політична влада одночасно обмежена і достатньо широко розділена у суспільстві, щоб могла виникнути й існувати система економічних інститутів, які забезпечують стимули для процвітання” [1, С. 41]. Зрештою, вдалі економічні інститути в США стали результатом розвитку політичних, які виникли після 1619 р.

Саме на такому ґрунті мали б формуватимуться інклюзивні інститути й в Україні, забезпечуючи реалізацію бажаних для українського суспільства програм розвитку. В узагальненому виразі запорукою економічного поступу країни виступають три вимоги: мир; помірні податки; адекватна судова система.

Отже, досвід зарубіжних країн потрібно використовувати досить помірковано і вибірково. Тому на сьогоднішній день необхідно на конкурсній основі розробити науково-дослідні роботи, в яких були б опрацьовані та проаналізовані здобутки розвинених країн світу в інноваційній сфері і на цій основі побудована стратегія імплементації найважливіших досягнень в економіку країни, виходячи з наявних ресурсів, якими вона володіє.

Висновки до розділу 2

1. Визначено, що аналіз інноваційного розвитку економіки України як результату функціонування механізму державного регулювання слід

здійснювати у таких ракурсах: застосування інструментів МДРІРЕ; досягнення цілей державного регулювання інноваційного розвитку; отримання конкурентних переваг України у глобальному економічному просторі.

2. Встановлено, що інноваційний розвиток економіки України характеризується низкою недоліків, серед яких: конкурентна програшність за показниками інноваційної активності підприємств та фінансування науково-дослідної і дослідно-конструкторської діяльності; нестабільність фінансування інноваційної діяльності з надмірними стрибками обсягів витрат та строкатістю їх структури; дуже низька участь бюджетного фінансування інноваційної діяльності, особливо промислових підприємств та наукових інститутів; занепад промислових видів економічної діяльності як інститутів, що забезпечують найвищі інноваційні результати, є більш фінансово спроможними інвестувати в інноваційні проекти; низька якісна складова інноваційної активності суб'єктів бізнесу, зокрема промисловості; слід більше уваги приділяти продукуванню та впровадженню нових для ринку інновацій.

3. У процесі аналізу існуючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки виявлено недостатню його дієвість через те, що: по-перше, інформація про мету та цілі його впровадження і застосування слабо доведені до спеціалістів та широкого загалу як регулюючої та регульованої систем; по-друге, неефективне використання інструментів механізму для активізації розвитку сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки; по-третє, низьке інфраструктурне забезпечення (нерозвиненість інноваційної інфраструктури); по-четверте, недотримання основоположних принципів МДРІРЕ; по-п'яте, деструктивний вплив на МДРІРЕ негативних тенденцій і явищ у соціально-економічному середовищі країни; по-шосте, відсутність моніторингу функціонування МДРІРЕ та моніторингу за розвитком всіх його ланок.

4. Запропоновано дієвість механізму державного регулювання інноваційного розвитку визначати за структурно-динамічними змінами статистичних показників, що характеризують результати інноваційної

діяльності в Україні у розрізі регіонів, видів економічної діяльності. Здійснена кількісна оцінка масштабу структурних зрушень по деяких із таких показників у період 2013-2017 рр. за інтегральним коефіцієнтом структурних змін А. Салаї та інтегральним коефіцієнтом структурних відмінностей Гатєва дозволила встановити інтенсифікацію структурних змін у 2015-2016 рр. та їх затухання у 2017 р. Такий перебіг процесу структурних відмінностей у показниках вказує на те, що МДРІРЕ або швидко застаріває, або неповноцінно функціонує, або втрачає дієвість чи стає таким, що не використовується повною мірою.

5. Встановлено, що Україна суттєво відстає від розвинених країн світу в освоєнні інвестицій та впровадженні інновацій, більшість з яких вже є вчораннім днем. Для зменшення такого розриву необхідно використовувати кращу світову практику побудови інноваційної економіки, всесторонньо вивчати та приймати до уваги накопичений досвід правового й організаційно-економічного забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності. Попри це він не може бути у повній мірі застосований на практиці в Україні. Застосування окремих позитивних державно-управлінських механізмів повинне відбуватися із врахуванням особливостей перебігу інноваційних процесів в Україні, ґрунтовного аналізу результатів інноваційної діяльності та дієвості кожної із ланок МДРІРЕ.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ

3.1. Розвиток нормативно-правового поля як складової механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах

Державне регулювання найчастіше розглядають як комплекс форм і методів впливу державних установ і організацій на розвиток суспільства. Механізм державного регулювання передбачає систему законодавчих, виконавчих та контрольних заходів, здійснюваних державними органами та громадськими організаціями, які спрямовані на адаптацію соціально-економічної системи до змінних умов. Влучно, як на нашу думку, характеризує зміст поняття “механізм державного регулювання” Приходько В.П.: “це сукупність функцій, етапів і послідовних процедур регуляторного впливу на організаційну систему, що супроводжується досягненням певного результату цього впливу, який може бути зіставлений з індикаторами-показниками для визначення рівня досягнення рівня управлінських (програмних) цілей функціонування системи [145, с. 6-8]

У структурі механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки виділяється одна з найвагоміших ланок – нормативно-правове поле, яке формується системою нормативно-правових актів і має використовуватися державними органами та громадськими організаціями як система контролю за економічною діяльністю за допомогою виконавчих та контрольних заходів. Роль цієї системи влучно розкривається у Господарському кодексі України: “Правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб’єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних

процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави” [36].

Нормативно-правове поле як ланка МДПІРЕ має дуже складну структуру чи будову, яку можна показати у кількох зрізах. На рис. 3.1 відображений чи не найважливіший зріз – поділ нормативно-правового поля на закони України, Укази Президента, постанови Кабінету міністрів, підзаконні акти міністерств і відомств, а також міжнародні правові норми і акти. Зasadничою основою механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України виступають Закони України, зокрема: “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” (№ 2634 від 11.07.2001 р.), “Про інноваційну діяльність” (№ 40-IV від 04.07.2002 р.), “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” (№ 433-IV від 16.01.2003 р.), “Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємких технологій” (№ 1676-IV від 9.04.2004 р.), “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” (№ 143-V від 14.09.2006 р.) та інші. Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів, підзаконні акти міністерств та відомств формують механізми державного регулювання розвитку економіки у рамках законодавства країни. Важливе значення має формування та реформування нормативно-правового поля України у відповідності до міжнародних правових норм.

Ключовий термін “*Інновації*”, згідно визначення, затвердженого Законом України “Про інноваційну діяльність” від 04.07.2002 р., – це “новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери” [192]. Інноваційним продуктом, згідно вказаного Закону України (ЗУ), вважають результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим даним Законом [192].

Рис. 3.1. Нормативно-правове поле як ланка механізму державного управління національною економікою України

Джерело: складено автором

У Законі України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.1991 р. *інноваційну діяльність* трактують як “сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій відповідно до Закон України “Про інноваційну діяльність” задля одержання комерційного та/або соціального ефекту шляхом реалізації інвестицій, що вкладені в об’єкти інноваційної діяльності [192]. У Закон України “Про інноваційну діяльність” від 04.07.2002 р. *інноваційна діяльність* це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг” [192].

Інші терміни, дотичні до ключової у роботі категорії “інновації”, що отримали законодавче тлумачення, наведені нами нижче, з використанням розділу “Термінологія законодавства” сайту Верховної Ради України: <https://zakon.rada.gov.ua> [192]. Усі вони також можуть тлумачитися і як індикатори впроваджуваної державою політики інноваційного розвитку.

Індикатор створення і функціонування *Інноваційної інфраструктури*, під якою розуміють “сукупність підприємств, організацій, установ, їх об’єднань,

асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо)” [192], згідно ЗУ “Про інноваційну діяльність” від 04.07.2002 р.

Індикатором формування у суспільстві *Інноваційної культури* є рівень підготовки особистості з освітньої, загальнокультурної, соціально-психологічної складових та суспільства назагал, а також сприйняття і творче втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах [192]. Термін закріплено ЗУ “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” від 16.01.2003 р.

Інноваційною освітньою діяльністю є розроблення, поширення та застосування освітніх інновацій [192], як затверджено формулювання у Наказі МОН України “Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності” від 07.11.2000р.

Під терміном «*Інноваційна продукція*» розуміють нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим ЗУ “Про інноваційну діяльність” [192].

Згідно постанові Кабінету Міністрів (КМ) України “Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів” *інноваційна структура* це: “Юридична особа або група юридичних осіб, будь-якої організаційної та правової форми (відповідно вид А та вид Б), що діють на основі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об’єднання вкладів її учасників (далі — договір про спільну діяльність), із визначеними галуззю діяльності та типом функціонування, орієнтованим на створення та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції” [192].

Інноваційним підприємством (*інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо*) вважається таке підприємство чи їхнє об’єднання, що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі

перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг [192]. Таке трактування терміну закріплено у ЗУ “Про інноваційну діяльність” від 04.07.2002 р.

Інноваційний або інвестиційний проєкт технологічного парку (далі – проєкт технологічного парку) є внесений до державного реєстру проєкт та пройшов у встановленому порядку експертизу і веде центральний орган виконавчої влади з питань науки. При реалізації проєкту технологічного парку діє спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності [192]. Термін, усталений ЗУ “Про внесення змін до деяких законів України щодо спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків” від 11.05.2004 р.

В *Інноваційному бізнес-інкубаторі* створенні умови задля розробки і застосування суб’єктами малого та середнього підприємництва інноваційних технологій [192]. Термін вжито у постанові КМ *України* від 21.05.2009 р. № 510.

Інноваційний лікарський засіб вперше зареєстрований на основі повної документації щодо його якості, безпечності та ефективності (повного реєстраційного досьє) і порівнюється за суттю з аналогічним лікарським препаратом задля проходження скороченої процедури реєстрації [192]. Згадується у Наказі МОЗ України “Про затвердження Порядку проведення додаткових випробувань лікарських засобів при проведенні експертизи реєстраційних матеріалів” від 17.04.2007 р.

Інноваційний потенціал – сукупність наукових та технологічних, фінансових та економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо) задля забезпечення інноваційного розвитку економіки [192]. ЗУ “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” від 16.01.2003 р. № 433-IV.

Інноваційним потенціалом регіону є інтелектуальні, трудові, технологічні, науково-виробничі ресурси з відповідним інфраструктурним забезпеченням, які за умови їхнього ефективного використання (поєднання) сприяють прийняттю

та впровадженню нових технологічних рішень [192]. Термін запозичено з Постанови КМ України від 11.11.2015 р. “Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів”.

У Порядку розроблення регіональних стратегій щодо розвитку і планів заходів із їхньої реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів наведено ряд інших дотичних термінів: *смарт-спеціалізація, стратегічне бачення розвитку регіону, суб'єкти регіонального розвитку, SWOT-аналіз регіонального розвитку.*

Смарт-спеціалізацією є підхід із аргументованим визначенням окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності у рамках регіональної стратегії суб'єктами регіонального розвитку, які мають інноваційний потенціал та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні;

Стратегічним баченням розвитку регіону є перспектива соціального, економічного та інноваційного розвитку регіону в довгостроковому періоді враховуючи його унікальні особливості;

Суб'єктами регіонального розвитку є центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи та асоціації, агенції з регіонального розвитку, представники суб'єктів підприємництва, закладів вищої освіти, науково-дослідних установ;

SWOT-аналіз регіонального розвитку – процес встановлення зв'язку між сильними і слабкими сторонами та можливостями і викликами, що мають стратегічне значення для розвитку регіону. Результатами цього аналізу є визначення і вибір стратегічних та оперативних цілей розвитку регіону [141].

Термін “*Інноваційний проєкт*” до глосарію українського законодавства потрапляє у контексті чотирьох варіацій з Постанов КМ України №1242 “Про затвердження Порядку формування та використання коштів Державного

інноваційного фонду” від 6.08.1998 р. та №593 “Про затвердження Положення про формування та використання коштів Української державної інноваційної компанії” від 28.05.2001 р.; а також із текстів Закону України “Про інноваційну діяльність” та Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків” [192].

У Постанові КМ України від 06.08.1998 р. № 1242 “Про затвердження Порядку формування та використання коштів Державного інноваційного фонду” *Інноваційний проєкт* визначають як “комплекс взаємопов’язаних заходів інвестиційного характеру, що спрямовані на комерційне застосування науково-технічних розробок, освоєння нових видів продукції, послуг, впровадження новітніх технологій. Проєкт оформляється згідно з вимогами Державного інноваційного фонду: формалізований опис, техніко-економічне обґрунтування та бізнес-план” [192].

У Постанові КМ України “Про затвердження Положення про формування та використання коштів Української державної інноваційної компанії” (*Положення* від 28.05.2001р. №593) *Інноваційний проєкт* розглядають як “комплект документів з комплексом заходів інвестиційного характеру, спрямованих на комерційне застосування науково-технічних розробок і нових технологій у виробництві або соціальній сфері” [192].

ЗУ “Про інноваційну діяльність” трактує *Інноваційний проєкт* як “комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції” [151].

У Законі України “Про внесення змін до деяких законів України щодо спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків”, *Інноваційний проєкт* – це “комплект документів, який включає опис взаємопов’язаних заходів технологічного парку, зазначає його учасників, дочірні та спільні підприємства, співвиконавців і виробників продукції щодо проведення наукових досліджень, технічного, технологічного,

конструкторського проектування, випуску дослідних партій та промислового виробництва інноваційної продукції, а також щодо фінансового, кадрового, маркетингового та комерційного забезпечення виробничого впровадження нових товарів і надання послуг” [146].

Добірку із 1843 анотацій законів України, розміщених на сайті Верховної Ради України (наявні анотації законів України станом на 14.10.2014 р.) [7], доповнимо вибіркою Законів України з Переліку законодавчих актів, наведених станом на 04.02.2019 р. [136]. У процесі аналізу стало можливим простеження деяких хронологічних закономірностей. Вони, треба зазначити, мали місце кожного разу (додаток Ж, табл. Ж.1-Ж.6) при структуруванні законів за сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки України.

У кожному з шести напрямів інноваційного розвитку економіки країни перший “еволюційний” етап змін – 1991-1995 рр., характеризують прийняті базові законодавчі акти. І це логічно для початкового етапу розвитку молодій суверенній держави. У 1994 р., до прикладу, прийнято Лісовий кодекс (ЛК) України, який складається з 8 розділів та 23 глав; більше 25 редакцій Кодексу, найновіша з яких датована 1.01.2019 р. Лісовий кодекс врегульовує володіння, користування і розпоряджання лісами України, а також лісовідновлення, охорону та стале використання лісових ресурсів з урахування економічних, соціальних, екологічних та інших інтересів суспільства. Об’єктом лісових відносин, згідно ЛК, є лісовий фонд України та окремі лісові ділянки, а суб’єктами виступають громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи влади [99]. Перелік розділів ЛК формують наступні: 1. Загальні положення. 2. Права на ліси. 3. Державне регулювання та управління в сфері лісових відносин. 4. Організація лісового господарства. 5. Ведення лісового господарства. 6. Вирішення суперечок у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів, відповідальність за порушення лісового законодавства. 7. Міжнародні відносини. 8. Прикінцеві положення. Усі вони мають доволі детальну рубрикацію, які всесторонньо сфокусовані на лісовому фонді країни.

У 1995 р. ВР прийняла Водний кодекс (ВК) України. ВК регулює відносини щодо збереження, науково обґрунтованого, раціонального використання вод для потреб населення та різних галузей економіки, охорони вод від забруднення, відтворення водних ресурсів, запобігання засміченню, шкідливим діям вод та усуненню їх наслідків, поліпшення стану водних об'єктів, а також охорони прав громадян, установ підприємств, організацій на водокористування [28]. Подібно до Лісового кодексу ВК також має детальну рубрикацію статей, що входять до його складу. Мали місце численні редакції Кодексу; остання чинна редакція датована 18.12.2017 р.

Інноваційним було прийняття й наявності таких документів у першій половині 90-х рр. ХХ ст. в Україні. Проблема сучасного етапу полягає, напевно, не у змістовному наповненні цих та інших Кодексів в Україні, які регулярно переглядають й редагують, а у їхньому виконанні та усуненні можливих законодавчих “щілин”.

Саме такого походження сумнозвісна бурштинова лихоманка в Україні, яка, до речі, знаходиться у полі правового регулювання і Лісового, і Водного кодексів України. Так, 27.03.2017 р. у ЗМІ “проскочила” інформація про таємничу бурштинову постанову Кабінету Міністрів №1063. Згідно даної постанови, лісгосп у межах своєї території може проводити рекультивацию пошкодженої землі. Бурштин, добутий під час рекультивациі, має бути проданий легально через одне із двох держпідприємств (одне по лінії Мінекології, інше – Мінекономіки [109]. Щоправда, мова у постанові йшла виключно про ліси, які знаходяться під державними лісовпорядними організаціями. Щоправда, для багатьох суб'єктів підприємницької діяльності дана постанова слугувала своєрідним “прикриттям”. Нелегальний видобуток бурштину продовжується, водонапірними помпами з піщаних ґрунтів соснових та березових лісів вимивають напівдорогоцінний камінь. Коли ж бурштин видобувають у великих масштабах, ліс вирубують начисто [249]. Практика використання подібних постанов перешкоджає інноваційному розвитку господарства країни й лише посилює її сировинний характер.

У наступному п'ятирічному періоді, 1996-2000 рр. за усіма напрямками інноваційного розвитку економіки спостерігається активізація імплементації законодавчого поля країни у відповідності до міжнародних правових норм:

“Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування” (1997 р.), “Про ратифікацію Конвенції про ядерну безпеку” (1997 р.), “Про приєднання України до Європейської Угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів” (2000 р.) та інші.

З 1998 р. законодавчо закріплено новітній формат взаємодії між підприємствами, організаціями – спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку, який сприяв інноваційному розвитку ринків тих територій, на яких був запроваджений (Донецька обл., Закарпатська обл., “Куртополіс Трускавець”, “Інтерпорт Ковель”, “Славутич”, територія міста Шостка Сумської області та інші (додаток Ж, табл. Ж.3). Закон України “Про спеціальну економічну зону” прийнято у 1999 р.

У період 2001-2005 рр. інноваційний розвиток країни отримує вираження у законодавчому прийнятті загальнодержавних програм: “Про Національну програму інформатизації” (1998 р.), “Про Загальнодержавну (Національну) космічну програму України на 2003-2007 роки” (2002 р.), “Про Загальнодержавну програму розвитку національної кіноіндустрії на 2003-2007 роки” (2002 р.), “Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства за 2009-2014 роки” (2004 р.), “Про державну підтримку сільського господарства України” (2004 р.), “Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему” (2009 р.) і т.д.

Уже з 2007 р. відбувається активізація законотворчої діяльності у напрямку внесення змін до вже прийнятих Законів України практично за усіма сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки.

У 2012 р. прийнято Закон України “Про професійний розвиток працівників” (№4312-VI від 12.01.2012 р.). До цього часу сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки “Інноваційний розвиток

зайнятості і трудового потенціалу” була обмежена прийнятими законами, що стосувалися соціального захисту населення країни усіх вікових груп, загальнодержавних програм протидії поширенню того чи іншого захворювання та ратифікації конвенцій МОП.

Період 2011-2015 рр. вирізняється активною підтримкою з боку міжнародних фінансових інституцій інноваційних змін за напрямком галузевого інноваційного розвитку, а саме модернізація та створення нових інфраструктурних об’єктів. Наприклад: Проєкт “Реабілітація гідроелектростанцій” між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку (Закон України від 18.09.2012 р.); Проєкт “Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська” між Україною та Європейським інвестиційним банком (Закон України від 18.09.2012 р.); Проєкт “Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)”(Закон України від 02.10.2012 р.); Проєкт “Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську” між Україною та Європейським інвестиційним банком (Закон України від 02.09.2014 р.); Проєкт “Бескидський залізничний тунель” (Будівництво Бескидського тунелю) між Україною та Європейським інвестиційним банком (Закон України від 02.09.2014 р.) [76].

Відзначаємо активний інноваційний розвиток бізнес-середовища упродовж досліджуваного періоду з 1991 по 2014 рр.

Вельми інноваційним видається нам Закон України “Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб’єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації” (2015 р.). Давно назрілий крок – енергомодернізація української економіки, пришвидшений воєнною агресією Росії.

Порівняно з іншими сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки, сфера “Інноваційний розвиток продукції(взаємодія між підприємствами й організаціями та споживачами)” представлена найскромніше. Від прийнятого у 1991 р. Закону України “Про захисту прав споживачів”, далі “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”

(ЗУ, 1997 р.), до “Про ратифікацію Угоди про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності” (ЗУ, 2009 р.) і “Про загальну безпечність нехарчової продукції” (ЗУ, 2010 р.). Очевидно, що дана сфера найбільш вразлива.

Прийняті у період 1990-1995 рр. закони України були самі по собі інноваційними на той час у новій суверенній державі.

Внесення змін до законодавства не менш мобільний процес як впровадження інновацій у господарство країни. За ідеальних умов інноваційна спрямованість ЗУ мала б носити превентивний характер, або хоча б синхронний, як це має місце у Японії, до прикладу.

Зараз можна фіксувати законодавчі “відповідники” низці явищ і процесів, які мають місце на сучасному етапі розвитку нормативно-правового поля інноваційної діяльності.

У сфері забезпечення інноваційного розвитку економіки: **Галузевий інноваційний розвиток** (галузі, види економічної діяльності) проглядається виразний пріоритет – космічна галузь України. До прикладу, компанія “*Space Logistics Ukraine*” анонсує готовність інвестицій в науково-дослідні роботи та будівництво космопорту в Україні [22]. Засновник компанії Дмитро Легеза та група фахівців працюють над пропонованими змінами до законодавства, які забезпечуватимуть активний розвиток космічної галузі через оптимізацію та модернізацію. Вже ведуться переговори про реалізацію космічних проєктів з українцем Олексієм Пахуним, який працює у провідній світовій компанії “*SpaceX*”.

Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки: **Секторальний інноваційний розвиток** (вплив на інші сфери суспільного життя – соціальна, екологічна, політична, інформаційна і т. д.). На часі прийняття законів, що стимулюватимуть інновації у сфері утилізації продуктів життєдіяльності населення і господарства. “Сміттєва” проблема, якою так ославився Львів, актуальна як ніколи для всієї України. До прикладу, у лабораторії інноваційних продуктів Сумського національного аграрного університету водночас ведуться

розроблення у взаємопов'язаних сегментах: новітніх харчових технологій і природоохоронному. Мова йде про технологію біорозкладного пакування для харчової продукції – *FoodBIOPack*. Із натуральних компонентів розроблено прототипи пакетів, соломинок і стаканчиків. Пакети і соломинки складаються з полісахаридів, а основою стаканчиків є білкові речовини, що входять до складу більшості молочних, м'ясних та інших продуктів, а також в окремих випадках можна використовувати як форми для випічки кулінарних виробів. Після упакування можна переробити, віддати на корм худобі, використати як добрива або сировину для біогазу. При потраплянні тари у довкілля, період розкладу становить один місяць і виконує роль додаткового добрива.

Потрібен також гарантований механізм фінансування подібних розробок на рівні закону. У конкретному випадку автор розробки Дмитро Бідюк отримав фінансування проєкту молодих вчених «Розробка технології органічних сушених овочевих і плодово-ягідних напівфабрикатів та енергоефективної установки з використанням сонячних панелей», а також грант компанії *Carlsberg Ukraine* на впровадження у виробництво біорозкладних пакетів *FoodBIOPack*, який науковець освоює. Зараз триває апробація технології у виробничих умовах, але після випуску першої вдалої партії таких пакетів розпочнеться їх сертифікація. Є задуми випускати різне столове начиння, тарілки, кришечки для стаканчиків [25].

Своєрідним логічним продовженням у вирішенні даної проблеми виглядає запровадження Парламентом премії Ради молодим вченим. Очевидно, що на часі прийняття Закону про ринок наукової інформації і механізми управління даним ринком, що має безпосередній вплив і на інноваційний розвиток ринку і на інноваційний розвиток зайнятості і трудового потенціалу.

Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки: **Інноваційний розвиток ринку** (взаємодія між підприємствами, організаціями та іншими стейкхолдерами, особливо науково-дослідними організаціями) гостро потребує нових підходів. На сучасному етапі в Україні у даному контексті домінує міжнародна взаємодія. Так, НДІ “КПІ” неодноразово бере участь у

міжнародних наукових проєктах, зокрема – у проєкті *QB50*, через створення наносупутника *PolyITAN-2* для освітнього, наукового і технологічного застосування [21]. Це інтелектуальний робот, вагою 1,9 кг, здатний підзаряджатися і транслювати інформацію про нижні прошарки атмосфери – термосфери і іоносфери на великі відстані. Уся отримана інформація записуватиметься в архів центрального бортового процесора і за допомогою плати радіоканалу передаватиметься на Землю і розсилатиметься до банків даних усіх університетів, які беруть участь у проєкті. Іншим взірцем інноваційної взаємодії виступає український інноваційний проєкт *SmartOasis* із виготовлення питної води з повітря, що вже працює в парку *AlMamzarSmartPark* у Дубаї, ОАЕ. Винахід являє собою атмосферні генератори, що працюють на сонячних батареях, і здатні видавати до 200 літрів рідини щодня. Система створює туман і поливає рослини 4-метрового “гриба” (конструкція з живими рослинами всередині), здатна також розливати воду в стаканчики і роздавати її всім охочим [209]. Розробники “розумної оази” – конструкторське бюро *IDA*, автор – Олексій Приходько. Доопрацювавши китайську систему генерації води, українська компанія обладнала її своїми таймерами для включення генерації та точок видачі. Українці також самостійно розробили систему автоматичного очищення панелей від піску і пилу, автоматичний полив і вирощування рослин, а також систему прохолодного туману. Технології видобутку води, альтернативні опрісненню морської води, в ОАЕ дуже затребувані. Після візиту команди *IDA* на виставку води у Дубаї у 2016 р., ідея “розумної оази” дістала втілення – попит стимулює пропозицію. Висновок, Україні потрібні законодавчі гарантії функціонування ринку інновацій та сформована інфраструктура такого ринку. За взірцем м. Львова, де ІТ-галузь, на яку зробили тут ставку – *Lviv IT Cluster*, включена у затверджену стратегію конкурентоспроможності міста. Новітній формат дає змогу координувати зусилля компаній, університетів та органів місцевої влади досягати швидких результатів та системних змін у бізнес-середовищі міста [133].

З 1998 р. у країні поширено формат територій пріоритетного розвитку (ТПР) із спеціальним режимом оподаткування в Україні, який визначався “як територія в межах міста, району з несприятливими соціально-економічними умовами та спеціальним режимом інвестиційної діяльності задля створення робочих місць”. Визначення ТПР закріплено у ЗУ “Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області, 1998 р. Створення ТПР згодом закріплено в Луганській (ЗУ “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності та територіях пріоритетного розвитку в Луганській області”, 1999 р.) та Житомирській областях (ЗУ “Про спеціальний режим інвестиційної діяльності та територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області”, 1999 р.). У 2000 р. ТПР законодавчо закріплено у АР Крим, у м. Харків, у 2001 р. у Волинській області, у 2003 р. – в Чернігівській та Закарпатській областях, у м. Шостка Сумської області (додаток Ж, табл. Ж.3).

Регіональні пріоритети інвестування пов’язали із реструктуризацією гірничодобувних підприємств (ТПР Волинської, Донецької, Луганської областей), підприємств військово-промислового комплексу (ТПР Харкова і м. Шостки), ліквідацією руйнівних наслідків техногенних і екологічних катастроф (ТПР Закарпатської, Житомирської і Чернігівської областей), а також розвитком сфери туризму (ТПР АР Крим). Врешті-решт постановою КМ України від 24.09.1999 р. №1756 запровадили мораторій на створення нових ТПР. До того ж на 12 ТПР, а саме в Донецькій, Житомирській і Луганській областях, суб’єкти господарювання не розпочали свою діяльність. На часі пошук нових форматів співпраці.

Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки: **Інноваційний розвиток зайнятості і трудового потенціалу** (можливості використання і поліпшення здібностей працівників). Інноваційний прорив у виробництві доданої вартості, у обсягах сплачених податків до бюджету демонструють українські програмісти, а сама сфера інформаційних технологій охоплює понад 20% експортованих послуг й очолює інноваційний сектор у експортній стратегії України на 2017–2021 рр. Як виявляється, ІТ сегмент володіє потужним

мультиплікативним ефектом: одне робоче місце в ІТ створює шість робочих місць в суміжних галузях, якщо ж іще додати осіб на утриманні, то в середньому програміст забезпечує високий рівень матеріального достатку для 11,5 осіб [166].

Аналітики відзначають розвиток галузі поза регуляторним полем країни, держава не видає ліцензій чи дозволів на діяльність, не перевіряє якість і саме це виступає каталізатором бурхливого її розвитку – до 20% за рік. З іншого боку, доречно на законодавчому рівні закріпити пріоритетність даної галузі та, відповідно, зайнятості у даній сфері; унеможливити несанкціоновані втручання в роботу ІТ-компаній.

Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки: **Інноваційний розвиток бізнес-середовища** (підприємств та організацій) – чи не найбільш мобільна сфера інноваційних змін в Україні. Її головний суб'єкт – НБУ активно реагує на потреби реформування бізнес-середовища. До прикладу, Нацбанк врахував пропозиції Української асоціації платіжних систем (*UAPS*) щодо внесення змін до законодавства. НБУ погодився з наданими *UAPS* пропозиціями щодо внесення змін до пункту 19 Положення про порядок видачі небанківським фінансовим установам ліцензії на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків, в частині перенесення строку подання до НБУ річної фінансової звітності небанківської фінансової установи та висновку аудитора [122].

Банківська спільнота внесла пропозиції спрощення окремих вимоги щодо здійснення валютного нагляду банками. Так, задля економії часу та ресурсів, скасована вимога щодо складання письмових висновків як за кожною операцією, так і за договором; а також скоротили список індикаторів сумнівних операцій під час здійснення валютного нагляду.

Окрім розширеного перелік валютних послаблень з боку НБУ для бізнесу, які вступили у дію з 7 лютого 2019 р. разом з Законом України “Про валюту і валютні операції”, надано можливість населенню проводити операції щодо онлайн-купівлі іноземної валюти та банківських металів на суму до 150

тис. гривень не в операційний, а в календарний день (що означає можливість купівлі валюти онлайн через інтернет-банкінги і мобільні додатки у режимі 24/7) [138]. Упродовж першого тижня валютної лібералізації українці купили 19 мільйонів доларів США через онлайн-банкінги, що НБУ розцінює як високотребовані можливості ринку [123].

Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки: Інноваційний розвиток продукції (взаємодія між підприємствами й організаціями та споживачами). У лютому 2019 р. прийнято Закон України «Про інформацію для споживачів про харчові продукти» (№ 8450) – давно назрілий. Закон встановлює загальні принципи та вимоги щодо власне маркування харчових продуктів та обов'язків операторів ринку харчових продуктів з повідомлення цієї інформації до інших операторів ринку та до інших споживачів.

Закон передбачає:

- збільшення шрифту для надання обов'язкової інформації про продукт;
- надання детальної інформації про інгредієнти та алергени;
- інформування споживачів про наявність домішок та ароматизаторів;
- надання на упаковці інформації щодо термічної обробки;
- обов'язкове інформування про використання рафінованої олії або жирів рослинного походження, зокрема пальмової олії та ін.

Отже, закон має змусити виробників інформувати вичерпно та чесно про склад харчових продуктів. Тим більше, що з 1 січня 2019 р. в Україні втратили чинність понад 90% радянських ГОСТів. З іншого боку, прийнятий закон стимулюватиме інноваційний розвиток виробництва продуктів, орієнтований на рентабельність, заслужений попит з боку покупців та чесну конкуренцію.

Неврегульованою в Україні залишається проблема якості ліків, яка не лише безпосередньо визначає якість трудового потенціалу країни, але й розвиток вітчизняної фармацевтичної галузі. З лютого 2019 р. у Європі ввели в дію нові правила перевірки медикаментів на справжність, які застосовуватимуться у всіх медичних установах та у фармацевтичній промисловості [228]. Відтепер ліки мають мати обов'язковий штрих-код і

засоби, які застерігатимуть від шкідливого відкриття ємностей або коробок з такими медикаментами. Всі аптеки, включаючи й ті, які провадять торгівлю онлайн, зобов'язуються перевіряти справжність ліків перед розповсюдженням. Подібні вимоги актуальні не лише при реалізації медикаментів в Україні, але й на стадії їхнього виробництва.

На сучасному етапі вважають, що *Internet* та інформаційні технології здійснюють вплив на країну та її господарство, рівноцінний тому, який свого часу, на початку ХХ ст., здійснили електрика і залізниця. Лише ці дві складові надзвичайно потужно трансформують українську економіку. Кардинальні суспільні зміни в Україні дістали потужного поштовху і після Революції Гідності, зміни політичного керівництва країни та її геополітичного курсу, зміни зовнішньо-економічної кон'юнктури. Зростаюча діджиталізація у всіх сферах суспільного розвитку, зміни форматів взаємодії між учасниками ринку, трансформація галузевої структури господарства України й відповідно галузевої структури зайнятості населення, транснаціональна міграція робочої сили – усі ці та інші тренди віддзеркають глобальні аналогі й потребують адекватної законодавчої основи, націленої на захист національних інтересів країни.

Механізм державного регулювання інноваційним розвитком економіки України є складною управлінською категорією. Це своєрідна система, націлена на реалізацію управлінських рішень та досягнення поставлених цілей. Його реалізацію через наявну правову базу спробуємо відстежити у хронологічному зрізі (за п'ятирівними періодами) – додаток Ж, табл. Ж.1–Ж.6 за виділеними сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Його реалізація через наявну правову базу можлива за окремими підприємствами, за видами діяльності (згідно КВЕД), а також у секторальному зрізі. Як показує досвід, додаткове державне втручання (переважно дотаційного характеру) у діяльність суб'єктів господарювання часто слугує перешкодою його інноваційного поступу.

Нормативно-правове поле як ланку механізму управління інноваційним розвитком економіки можна структурувати і в такому зрізі як рівень дієвості: недієві (пасивні) важелі впливу; опосередковано діючі та стимуляційного характеру важелі.

Але чи не найбільший інтерес господарників і управлінців викликає такий зріз структури нормативно-правового поля як хронологічний зріз за виділеними сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Вплив глобалізаційних умов на інноваційний розвиток України також доволі диференційований. У сфері “Галузевий інноваційний розвиток” їхній активний вплив стартує з 2004 р. Угодою про позику між Україною та МБРР – проєкт “Видача актів на право власності на землю у сільській місцевості та розвиток системи кадастру”. З цього часу у даному сегменті домінують т.зв. інфраструктурні проєкти, фінансовані здебільшого МБРР, ЄБРР, Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) та іншими. У цьому переліку окремі з них: Кредитна угода між Україною та МБРР щодо проєкту “Ремонт автомобільної дороги Київ–Чоп” (2005 р.); Угода між Урядами України та Швейцарської Конфедерації стосовно фінансової допомоги для проєкту реабілітації гідроенергетики та системного контролю (2005 р.); Гарантійна угода між Україною та ЄБРР – Проєкт модернізації після завершення будівництва Енергоблока №2 Хмельницької АЕС та Енергоблока №4 Рівненської АЕС (2005 р.); Фінансова угода між Україною та ЄБРР – проєкт будівництва високовольтної повітряної лінії Рівненська АЕС – Київська” (2009 р.); Гарантійна угода між Україною та ЄІБ про проєкту “Бескидський залізничний тунель” (2014 р.) (додаток Ж, табл. Ж.1). Проте мають місце і угоди по вступу України до міжнародних організацій, приєднання до міжнародних конвенцій: наприклад, Про приєднання України до Європейської угоди щодо екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні транспортні перевезення (2005 р.); Про приєднання України до Схеми сортової сертифікації насіння зернових культур Організації економічного співробітництва та розвитку (2011 р.); численні міждержавні договори про повітряне сполучення, морське

торговельне судноплавство, міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і вантажів; Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейською організацією ядерних досліджень (ЦЕРН) стосовно надання статусу члена в ЦЕРН (2014 р.) та інші.

Дещо рашіне розпочинається взаємодія України зі світом за напрямком “Секторальний інноваційний розвиток” – ратифікацією П’ятого додаткового протоколу до Статуту Всесвітнього поштового союзу (1999 р.). За даним напрямком фіксуємо екологічну спрямованість міжнародного впливу на Україну: приєднання України до Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням (1999 р.); Договір про всеосяжну заборону ядерних випробовувань (2000 р.); Приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття (2002 р.); Ратифікація Європейської ландшафтної конвенції (2005 р.) та інші. Разом з тим Україна приймає ЗУ про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до Законодавства ЄС (2004 р.); Ратифікують Меморандумщодо використання стратегічної транспортної авіації України в операціях та навчаннях НАТО (2006 р.); Законом України ратифіковано Протокол про вступ України до СОТ (2008 р.), а у 2013 р. Угоду між Україною та ЄС про спрощення оформлення віз, які сумарно визначили суттєвий інноваційний поступ країни у 2000-х роках.

Глобалізаційні впливи на економіку України у контексті сфери “Інноваційний розвиток ринку” (додаток Ж, табл. Ж.3) теж стартують на початку 2000-х років. Численні угоди про науково-технічне співробітництво між Україною та іншими державами започатковані ратифікацією Угоди про співробітництво у сфері науки та технологій між Україною та США (2001 р.). Такі ж угоди заключено з Кувейтом (2001 р.), Іраком (2001 р.). Ратифіковано Угоду між Урядами України та Туреччини про взаємний захист секретної інформації та матеріалів, обмін якими здійснюється в процесі співробітництва в оборонній промисловості (2001 р.). Подальша науково-технічна міжнародна

співпраця налагоджується з Таджикистаном (2002 р.), Іспанією (2002 р.), ЄС (2002 р.), Японією (2004 р.), Латвією (2005 р.), Індією (2013 р.).

За сегментом “Інноваційний розвиток робочої сили і трудового потенціалу” (додаток Ж, табл. Ж.4) активна взаємодія із світовими організаціями та структурами також зосереджена у 2000-х рр. Так, у 2000, 2001, 2004, 2005, 2008, 2010, 2011 рр. в Україні ратифікують конвенції МОП (зокрема, у 2000 р. – Конвенція №105 про скасування примусової праці). У 2002 р. Україна приєдналася до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців; у тому ж 2002 р. – прийняла Статут Міжнародної організації з міграції; у 2005 р. у країні ратифіковано Європейську угоду про правила, що регулюють пересування осіб між державами – членами ради Європи. У 2006 р. ратифіковано Європейську конвенцію про громадянство, у 2007 р. – Європейську конвенцію про правовий статус трудящих-мігрантів. У фокусі глобалізаційних впливів у даному сегменті загальносвітові норми найманої праці, включаючи біженців та мігрантів.

На “Інноваційний розвиток бізнес-середовища” спробували мати глобальний вплив на зорі державності, ще у 1991 р., через ЗУ “Про захист іноземних інвестицій на Україні”; наступні законодавчі ініціативи зустрічаємо значно пізніше, у 1999 р. – ЗУ “Про приєднання до Женевської конвенції 1930 р., якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі”. У 2006 р. Україна приєднується до Конвенції УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг та міжнародний чинникінг, а також до Міжнародної Конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур. Інші інновації бізнес-середовища активно впроваджуються в Україні впродовж усього часу, як засвідчує табл. Ж.5 додатку Ж, проте безпосереднього відображення у назвах законів іноземного впливу не мають. Вважаємо, що у даному відношенні можна говорити про опосередкований вплив глобальних умов.

Відчутні глобальні впливи і у сфері забезпечення інноваційного розвитку економіки “Інноваційний розвиток продукції” з 2001 року. Україна приєдналася

Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право. Вдруге звернути посилену увагу на світові вимоги щодо якості продукції Україна змушена була напередодні вступу до СОТ (у 2007-2008 рр.). Особливо це стосувалося правової охорони інтелектуальної власності.

У 2012 р. ратифікують Конвенцію Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я. На сучасному етапі більшу увагу на вимогу українських експортерів приділяють якості продукції, її маркуванню, дотриманню фіто-санітарних вимог зберігання і транспортування. Мова йде про прийнятий у 2016 р. ЗУ “Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту”, що може свідчити про зростаючий вплив глобалізаційних умов на виробництво в Україні, на кінцевий продукт і зростаючу інтеграцію країни у світове господарство.

Таким чином, очевидно, що така ланка в структурі механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, як нормативно-правове поле, є доволі розвиненою. Вона має складну структуру і відносно розвинені зв'язки з аналогічними ланками інших країн. Разом з тим, при формуванні цієї ланки було допущено ряд недоліків, які пов'язані, насамперед, з молодістю держави, реформуванням її економіки, браком досвіду при розробці окремих нормативно-правових актів, відмінностями у формуванні економічного середовища в Україні та в інших країнах світу, а також із зовнішніми загрозами, які зараз сформувалися на глобальному рівні.

Виокремимо ті основні напрями, які неодмінно мають отримати відображення у законодавстві України:

1. Захист національних інтересів і створення сприятливих умов для використання досягнень науки й техніки у виробництві.

2. Розвиток й регулювання національного та міжнародного трансферу технологій.
3. Забезпечення правової взаємодії національного та регіонального рівнів у сфері інноваційної діяльності, а також регіонів між собою.
4. Стимулювання залучення приватних інвестицій в інноваційну сферу.
5. Відновлення та удосконалення Державної цільової економічної програми "Створення в Україні інноваційної інфраструктури", яка припинила свою дію у 2013 р.
6. Визначення механізмів розробки та фінансування регіональних цільових інноваційних програм і проєктів.
7. Визначення правових, економічних та організаційних засад функціонування та регулювання відносин на ринку інновацій.
8. Стимулювання конкуренції та обмеження монополії.
9. Захист результатів інтелектуальної діяльності та відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.
10. Формування ефективної системи обміну технологіями на міжнародному ринку.
11. Врегулювання фінансово-економічних аспектів інноваційного функціонування економіки регіонів у контексті формування нормативно-правової бази децентралізації в Україні.
12. Розбудова інститутів трансферу технологій та інноваційних мережевих структур.
13. Визначення компетенцій органів виконавчої влади при забезпеченні реалізації Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 р.
14. Запровадження прозорої та швидкої процедури розгляду інноваційних проєктів, які фінансуватимуться із залученням коштів державного бюджету.
15. Реалізація механізмів пільгового кредитування інноваційної діяльності державними фондами, банками (компенсація відсотків за користування кредитами, безвідсоткове кредитування, надання державних гарантій).

16. Затвердження Концепції податкового стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні [60].

17. Організація в Україні ефективної венчурної діяльності в інноваційній сфері.

18. Передбачення відповідного механізму застосування державно-приватного партнерства у сфері науки та інновацій у чинному Законі України «Про державно-приватне партнерство».

19. Реалізація кластерної політики та популяризація утворення інноваційних кластерів.

20. Системне узгодження вітчизняних правових норм із стандартами і нормами міжнародного права [244].

Таким чином, для забезпечення дієвості механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки необхідно розвивати нормативно-правове поле України за окресленими вище напрямками. У кінцевому результаті це забезпечить узгодженість державної політики щодо інноваційного розвитку економіки, інвестиційного та фінансового забезпечення інновацій, розвиток науки та комерціалізацію її інтелектуальних результатів, ефективність співпраці держави та приватного сектора в інноваційній діяльності.

3.2. Розбудова інноваційної мережі України як ланки-стимулятора функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України

Розбудова інноваційної мережі України є однією із не до кінця вирішених проблем забезпечення інноваційного розвитку національної економіки як одного із стимуляційних важелів створення належних умов для ефективного функціонування механізму його державного регулювання. Адже, основною функцією інноваційної мережі є забезпечення мережевої взаємодії структурних

елементів інноваційної інфраструктури та суб'єктів господарювання, що надають послуги за профілем мережі (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо), з метою поширення різноманітної інформації в різних формах (стосовно комерціалізації та передачі технологій, кращих інноваційних практик, пошуку потенційних партнерів), надання інформаційно-аналітичних та організаційних послуг представникам інноваційної діяльності з бізнес-сектору (фінансовим організаціям, компаніям, підприємствам, промисловим паркам, технопаркам, іннополісам), державного сектору (державним підприємствам, міністерствам, відомствам, органам регіональної влади та місцевого самоврядування) та науково-дослідного сектору (вищим навчальним закладам, науково-дослідним інститутам, дослідницьким компаніям, бізнес-інкубаторам, офісам трансферу та комерціалізації технологій) завдяки налагодженню між ними сталих контактів та об'єднанню ресурсними потоками. Взаємодія між учасниками може включати наукову та юридичну консультації, ліцензування нових технологій, підтримку інноваційних ідей, пошук інноваційних ідей і рішень, дискусії щодо формування ключових напрямків інноваційної діяльності, колективної роботи на основі grid-технологій, перетоку наявних знань чи генерування нових тощо.

Здебільшого науковцями в структурі інноваційної мережі виділяють наступні чотири підсистеми [162]:

- інноваційну (організації, що здійснюють інноваційну діяльність з розробки та виробництва інноваційних та інтелектуальних продуктів);
- забезпечуючу (науково-технічне забезпечення – організації, що діють на ринку технологій, інформаційних ресурсів та послуг; забезпечення матеріально-сировинними ресурсами виробничої системи інноваційної мережі, забезпечення внутрішньої комунікації між усіма агентами інноваційної мережі та безпеки при наданні послуг, створення і обслуговування механізму збору інформації; юридична підтримка);

- комерціалізацію інновацій (організації із забезпечення маркетингу інновацій, реклами, збуту і забезпечують просування і реалізацію інновацій та інтелектуальних продуктів);
- фінансування інновацій (організації, що проводять фінансове забезпечення інноваційної мережі, перш за все, розрахунків і розподіл грошових потоків, освоюють кошти для розвитку інноваційної мережі).

Вважаємо, задля забезпечення результативності існування інноваційної мережі, у її структурі додатково повинні бути виділені керуюча, віртуальна та психологічна підсистеми.

Керуюча підсистема повинна бути представлена органами управління інноваціями на різних рівнях: державному, регіональному та на рівні підприємств й організацій та охоплювати комплекс функцій управління на всіх рівнях ієрархії від окремого процесу до сукупності процесів функціонування інноваційної мережі в цілому. Це може бути як стратегічне управління, фінансово-економічне управління, управління організацією процесів, управління процесами взаємодії в мережі та зовнішніми зв'язками, управління ресурсами, так і управління процесами інтеграції в мережу нових структурних елементів та наявних елементів в аналогічній мережі інших країн чи існуючі в країні мережі, процесами інтелектуалізації мережі тощо. Вона несе відповідальність за всі процеси, що відбуваються в середині інноваційної мережі, розбудову та її розвиток, взаємозв'язок між підсистемами.

Зважаючи на те, що розвиток інформаційного суспільства супроводжується переходом низки процесів у віртуальне освітнє середовище, віртуальну науку, віртуальні організації та установи, віртуальну економіку і т.п., у зв'язку з цим, в структурі інноваційної мережі необхідно виділити віртуальну підсистему. Завдяки її функціонуванню уможливитиметься спільна робота над інноваційними проектами територіально розподіленими його учасниками, простіше і набагато швидше використовуватимуться інноваційні ресурси, зокрема, матеріально-технічні – віртуальні лабораторії, машини та прототипи; трудові – віртуальні команди для розробки інноваційних проектів;

фінансові – віртуальні банки та фінансові установи, а також криптовалюти; інтелектуальні – інтелектуальні віртуальні системи, помічники, тренажери, хмарні та віртуальні сервіси, інтелектуальний капітал (Інтернет-ресурси як важлива складова інтелектуального капіталу); інформаційні ресурси–мережі Інтернет, віртуальних офісів інноваційних проєктів, віртуальні форми інформаційного обслуговування, інформаційні ресурси інших організацій та установ, доступні в режимі теледоступу) для забезпечення інноваційної діяльності [75].

Психологічна підсистема інноваційної мережі виражається сукупністю індивідуально-психологічних, соціальних, моральних та інших чинників, які впливають на психіку людини, зумовлюючи появу певного психічного стану в кожного окремого учасника інноваційного процесу, від якого залежить сприйняття ним інновацій, психологічна здатність до прийняття змін, вміння відстоювати інноваційні ідеї та працювати з проривними ідеями, здатність до ризику та ригідності, вміння до командної взаємодії по реалізації інноваційного проєкту, здатність першим побачити проривну ідею та взятися за її реалізацію тощо.

Так, Білоусова А.К., Гугуєва З.С., Молохіна Г.А. [14] виділяють важливість враховувати психологічну складову при підборі учасників проєктної групи на різних етапах впровадження інноваційного проєкту. Зокрема, на всіх стадіях впровадження інноваційних технологій домінування необхідно віддавати учасникам з відповідним стилем мислення: учасникам з ініціативним стилем мислення – на стадії генерації ідей; із критичним стилем мислення – на стадії прикладних розробок; із управлінським стилем мислення – на стадії збуту; а на стадії виробництва – з практичним стилем мислення.

Адже, якість мотивації залежна від стилю мислення: в осіб з ініціативним стилем мислення домінує спрямованість на розподіл завдань; з управлінським стилем мислення переважає мотив влади, потреба в досягненнях і самоспрямованість; з практичним стилем – домінує спрямованість на завдання і прагнення досягнення успіху.

У своїх працях Журавльов А.Л. виділяє різні соціально-економічні типи людей по їхньому відношенню до організаційно-економічних нововведень залежно від інтенсивності прояву таких трьох психологічних складових як: психологічна готовність до нововведень (мотиваційна компонента); готовність до життєдіяльності в нових умовах (знання, вміння, навички, досвід і т.п.); реальна активність (дії, вчинки, діяльність). Різні поєднання бажань, знань і дій дозволяють розділити людей на такі соціально-психологічні типи [49, с. 10]:

- 1) «активні реформатори» (бажають економічних змін, вміють працювати в нових умовах і активно діють);
- 2) «пасивні реформатори» (прагнуть, вміють, але не діють);
- 3) «пасивно-позитивно відносяться до нововведень» (в основному прагнуть змін, але не вміють і не діють);
- 4) «долають себе» (вміють і діють, але не прагнуть змін);
- 5) «неефективні» (прагнуть і діють, але не вміють);
- 6) «вичікувачі» (вміють, але не прагнуть і не діють);
- 7) «сліпі виконавці» (немають вираженої мотивації, не вміють, але діють в напрямку змін за допомогою інших);
- 8) «пасивні противники» (не прагнуть, не вміють і не діють);
- 9) «активні противники» (не прагнуть, не вміють і діють проти змін).

Крім того, під час впровадження інновацій можливі різного роду конфлікти, сила та інтенсивність прояву яких визначається неочікуваністю і ступенем новизни інновації, яка впроваджується, продуманістю етапів та процедур, взаємовідносинами між учасниками процесу, балансом інтересів сторін, співпрацею між сторонами комунікації, а також рівнем інформаційних потужностей кожної із сторін конфлікту [86; 226, с. 200].

Таким чином, психологічна складова впливає на результативність інноваційної діяльності і є доволі значною.

Структуру інноваційної мережі наведено на рис. 3.2.

Така структуризація інноваційної мережі на підсистеми (рис. 3.2) об'єднує в собі максимальну кількість учасників інноваційного процесу. При

цьому, не кожен з учасників мережі бере участь у всіх етапах інноваційного процесу – від фундаментальних досліджень до виробництва інноваційних продуктів.

Рис. 3.2. Структура інноваційної мережі

Джерело: складено автором

Відмінною рисою розбудови інноваційної мережі є участь у цьому процесі держави, бізнесу та університетів. Однак, ключова роль все ж таки відводиться державі, що встановлює правила та забезпечує необхідну ресурсну підтримку, включаючи фінансування, страховий захист інноваційних ризиків [177, С. 23].

Висока динамічність інноваційних процесів, що підпорядковується глобалізаційним процесам обміну науково-технологічними розробками та

поширенню ідей, дозволяє виділити таку рису інноваційної мережі як відсутність чітко вираженої основи мережевої структури, оскільки її учасники є представниками різних галузей і сфер діяльності, участь яких в інноваційному проєкті кожного разу змінюватиметься залежно від його спрямованості та сфери впровадження.

У якості третьої риси можна виділити відсутність територіальної концентрації учасників мережі. Розвиток інформаційних та комунікаційних технологій все більше і більше зменшує необхідність територіальної близькості учасників інноваційного процесу.

Безсумнівною є необхідність координації комунікаційних потоків у рамках інноваційної мережі з метою зниження трансакційних витрат її учасників. При цьому, організації, що здійснюють їхню координацію, не є ядром мережі в класичному розумінні, оскільки вони виконують допоміжні функції.

Як зазначає Рудченко І., основними вузлами інноваційної мережі є наукові установи та інноваційно орієнтовані підприємства, що забезпечують замовлення на інноваційну продукцію та взаємодіють між собою через інноваційні паралельні чи послідовні проєкти, процеси генерації, апробації та комерціалізації знань [165, с. 61-68]. Зважаючи на те, що кількість продуктів інтелектуальної власності зростає, але процес комерціалізації не достатньо налагоджений, тому не відбувається дифузія інновацій. Саме це зумовлює необхідність включення суб'єктів мережі трансферу технологій в інноваційну мережу.

Крім того, інноваційна мережа України повинна доповнюватися мережею Центрив підтримки технологій та інновацій, створення яких започатковано після ухвалення Кабінетом Міністрів України відповідного розпорядження «Про започаткування роботи із створення в Україні Центру підтримки технологій та інновацій» [148]. Такі структури створюватимуться на базі університетів, наукових установ, інноваційних структур, технопарків тощо та сприятимуть [23]:

- спрощенню доступу до баз даних, в яких зберігається патентна та науково-технічна інформація, різноманітних публікацій з питань інтелектуальної власності, навчальних матеріалів для винахідників та дослідників, малих та середніх підприємств, представників промислового сектору. А також надання допомоги українським винахідникам та новаторам з питань використання таких баз даних;
- проведенню семінарів та круглих столів на яких активно обговорюватимуться питання інтелектуальної власності;
- організації дистанційних курсів, завдяки яким представники Всесвітньої організації інтелектуальної власності доноситимуть інформацію з питань законодавчого забезпечення прав інтелектуальної власності в розвинених країнах до вітчизняних винахідників;
- наданню консультацій щодо дотримання та удосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності, проведення патентно-інформаційного пошуку, комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності;
- реалізації заходів державної політики щодо підвищення інноваційного потенціалу економіки, основний акцент у яких буде зроблено на забезпечення ефективного впровадження в ній продуктів ноу-хау від вітчизняних інноваторів;
- інформуванню винахідників щодо актуальності тих чи інших наукових пошуків, винаходів, стартапів;
- створенню умов здорової конкуренції між інноваторами;
- адаптуванню міжнародного досвіду зі сприяння охорони інтелектуальної власності до українських реалій.

Та найголовніше, функціонування мережі Центрів підтримки технологій та інновацій повинне сприяти нарощенню інноваційного потенціалу української економіки завдяки впровадженню продуктів ноу-хау вітчизняних інноваторів і сприянню розвитку академічного підприємництва в університетах України. Серед основних шляхів досягнення останнього можна визначити підтримку спільних дослідних проєктів із промисловим сектором, розробку та

впровадження спеціальних навчальних курсів щодо розвитку й дотримання культури академічного підприємництва в університетах, комерціалізації патентної діяльності тощо.

Слід відзначити, що наприкінці 2018 р. Державним національним офісом інтелектуальної власності (НОІВ) вже було створено перший в Україні Центр підтримки технологій та інновацій (Technology and Innovation Support Center TISC), який презентовано на Третньому Міжнародному форуму Innovation Market [23]. Він є підрозділом НОІВ, який контролюватиме діяльність Центрів по регіонах та координуватиме функціонування цілої їх мережі.

Розпочато процес розбудови мережі Центрів підтримки технологій та інновацій по Україні. Зокрема такий центр створено на базі Національного авіаційного університету [115]. Також обговорено питання запуску аналогічного пілотного проєкту у Львові, швидше за все на базі місцевого IT Step University [204]. У перспективі розглядається можливість відкриття таких центрів на базі університетів в інших регіонах України.

До структури інноваційної мережі також можуть входити профільні асоціації, як от: Асоціація вчених за інноваційний розвиток України, Українська асоціація бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів (сприяє практичній реалізації програм розвитку підприємництва шляхом створення та підтримки діяльності бізнес-інкубаторів, технопарків, центрів підтримки підприємництва та інших структур інноваційного типу [208]), Асоціація інноваційних виробників України, Асоціація інноваційної та цифрової освіти, Асоціація «Інноваційні підприємства України» (підтримка інновацій шляхом комерціалізації і трансферу технологій, відбір і фінансування інноваційних проєктів, залучення інвестицій), Асоціація «AgTech Ukraine» (сприяння впровадженню високих технологій в агросекторі [10]), Асоціація інноваційного бізнесу, Асоціація «Центр впровадження енергозберігаючих та інноваційних технологій», Асоціація «Інноваційний розвиток України» (об'єднує провідні міжнародні та національні компанії у сфері інформаційних та інших високих технологій, машинобудування, мікроелектроніки, енергоефективності, освіти й

науки з метою створення умов для високотехнологічного бізнесу в Україні [11]) тощо.

Крім того, розбудова інноваційної мережі повинна відбуватися ще й шляхом включення в неї суб'єктів глобальної інноваційної мережі (ГІМ), якими на території України створюватимуться науково-дослідні центри й інші інноваційні структури та переноситимуться інноваційні функції (рис. 3.3). Це приведе не тільки до якісних змін, притаманних ГІМ, а й надаватиметься національній інноваційній мережі нове змістовне наповнення.

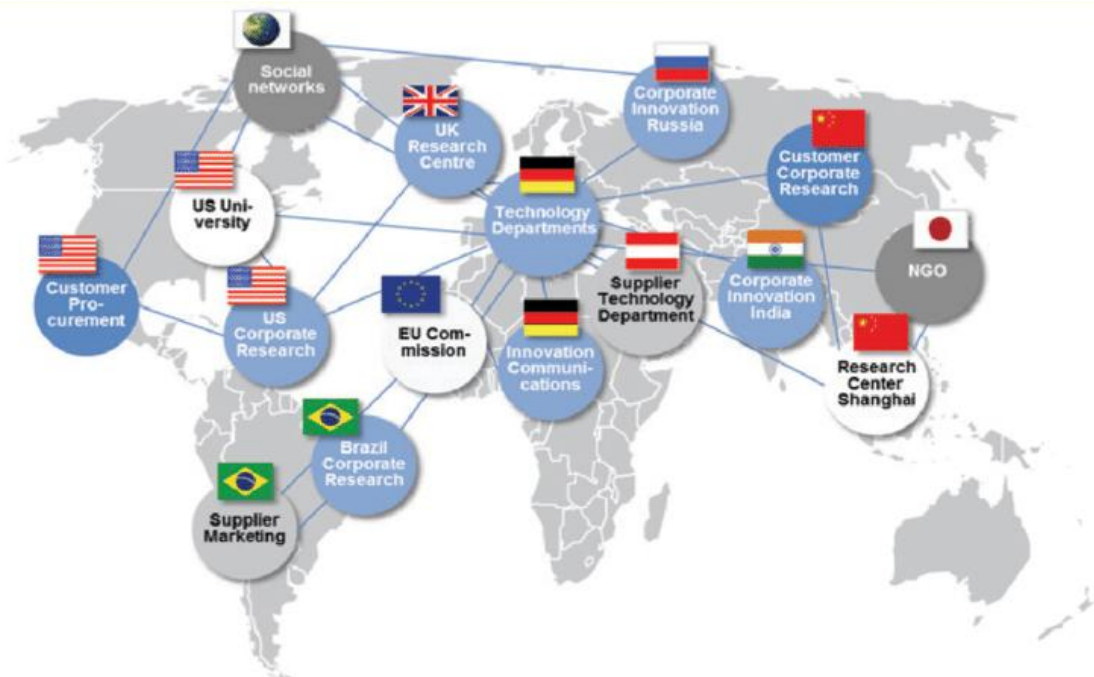

Рис. 3.3. Глобальна інноваційна мережа

Джерело: [235].

Значний потенціал для появи в Україні суб'єктів ГІМ відкривається у сфері ІТ, зокрема в плані проведення новітніх досліджень в області машинного навчання і штучного інтелекту, розробки «розумних» додатків, пристроїв Інтернету речей для поліпшення побуту та розвитку бізнес-середовища, використання доповненої (в освіті, медицині, авіації, маркетингу, туризмі, шопінгу, дизайні тощо) та віртуальної реальності, побудови цифрових двійники об'єктів, використання блокчейну, впровадження системи чат-спілкування, проектування адаптивних систем безпеки, розширення функціональних можливостей різноманітних платформ цифрових технологій тощо.

Важливо також використовувати позитивний світовий досвід щодо розбудови інноваційної мережі. Зокрема її можна розширити створенням Центрів інноваційних змін (IRCs), які надаватимуть бізнес-послуги, завдяки яким полегшуватиметься процес міжнародної передачі технології. У США та більшості країн ЄС послуги IRCs (пошук стратегічних партнерів і фінансових джерел, організація послуг технологічного брокера, керівництво та допомога у впровадженні нововведення і технологічного трансферу) здебільшого орієнтовані на венчурні підрозділи та малі інноваційні компанії. Та найголовніше, що такі суб'єкти інноваційної мережі надають послуги, що сприяють міжнародній технологічній кооперації, підтримують регіональні підприємства та забезпечують синергічний ефект на національному рівні від поєднання з іншими елементами інноваційної інфраструктури [61, с. 21-23]. Тобто такі центри можуть забезпечувати успішність переговорів щодо передачі інновацій як в Україну, так і від українських розробників за кордон.

Багатогранність інноваційної діяльності та динамічність нових потреб суспільства в інноваційних товарах і послугах визначатимуть ступінь розширення учасників інноваційної мережі. Від їх кількості залежить ефективність функціонування мережі, оскільки цим забезпечуватиметься зростання кількості взаємозв'язків відповідно до закономірності [50, с. 250]:

$$S = \frac{N(N-1)}{2}, \quad (3.1)$$

де S – загальна кількість взаємозв'язків в мережі;

N – кількість учасників мережі.

При цьому, збільшення кількості взаємозв'язків підвищує цінність інноваційної мережі для її учасників, яка формується за рахунок мережевого ефекту у вигляді приросту частки доданої вартості і зниження трансакційних інвестиційних витрат. Цінність інноваційної мережі визначається передусім зацікавленістю економічних агентів в участі в ній [50, с. 250].

Зазначимо, що якість функціонування інноваційної мережі характеризується не стільки зростанням кількості учасників, як побудовою оптимальних наборів

взаємозв'язків між ними. Так як відсутність зв'язків або, навпаки, їх надлишок призводить до зростання трансакційних витрат у мережі. З точки зору теорії графів оптимальною можна вважати таку інноваційну мережу, в якій взаємодія між її учасниками здійснюється по найкоротших шляхах.

Ступінь централізації зв'язків оцінюється для учасників мережі, які мають зв'язки з учасниками, що не взаємодіють між собою безпосередньо. Кількісна оцінка ступеня централізації учасників мережі здійснюється на основі розрахунку таких показників [50, с. 250]:

- ступінь централізації – відношення кількості мережевих взаємозв'язків і-го учасника (n_i) до загальної кількості учасників мережі ($N-1$):

$$C_{inn_i} = \frac{n_i}{N-1}; \quad (3.2)$$

- ступінь близькості учасника – це сума найкоротших шляхів від даного учасника до всіх інших. Отримане значення порівнюється з аналогічними показниками інших учасників:

$$D_{inn_i} = 1 - (d_{max} - d_i), \quad (3.3)$$

де d_i – сума найкоротших шляхів від і-го учасника,

d_{max} – найбільша сума найкоротших шляхів серед всіх учасників;

- ступінь «посередненості» учасника визначається частотою, з якою він з'являється на найкоротшому шляху, що з'єднує два інших учасники:

$$L_i = L \cdot \frac{N^2 - 3N + 2}{2}, \quad (3.4)$$

де L – кількість випадків, коли вершина виявляється на найкоротшому шляху.

Слід наголосити на тому, що однією із ключових властивостей інноваційної мережі є її здатність і схильність «відчужувати» ідеї і перетворювати їх в інноваційні товари та послуги. Приймаючи це до уваги, можна сказати, що інноваційний розвиток економіки країни в значній мірі залежить від ефективності функціонування її інноваційної мережі, її здатності породжувати кінцеві продукти – інновації. Дану властивість інноваційної

мережі Зарайченко І.А. пропонує трактувати як пропускну здатність мережі, тобто потік інноваційної продукції, який мережа здатна забезпечити. Дана характеристика визначається загальною продуктивною потужністю включених у неї елементів, яка може виражатися максимальною кількістю науково-дослідних та інноваційних проєктів, максимальною виробничою потужністю виробництв-учасників мережі [50, с. 251].

Пропускна здатність мережі визначає потенційний обсяг інноваційного продукту в мережі, однак очевидно, що далеко не завжди мережа реалізує свій потенціал повністю, тому доцільно ввести показник фактичного обсягу інноваційної продукції мережі, який характеризує інтенсивність інноваційного потоку і визначається кількістю виробленої мережею інноваційної продукції за одиницю часу [50, с. 251].

Зважаючи на те, що інноваційна мережа повинна ще забезпечувати прискорення життєвого циклу інновації, то в цьому контексті доцільно ще розглядати показник, який характеризує швидкість проходження інноваційного потоку через мережу, тобто швидкість реалізації етапів інноваційного процесу і детермінується інтервалом часу від зародження інноваційної ідеї до виходу інноваційного продукту на ринок [50, с. 251].

В умовах розгортання в Україні процесів децентралізації та формування механізмів ефективної реалізації регіональної інноваційної політики важливо звернути увагу на можливість побудови мережі інноваційних регіонів за прикладом побудови й функціонування мережі Інноваційних регіонів в Європі (IRE). Основним завданням мережі є надання її членам доступу до нових інструментів, ключових механізмів інноваційного розвитку в регіонах, можливостей для реалізації проєктів міжрегіонального співробітництва та навчання у сфері реалізації інноваційної політики, спрямованої на поліпшення інноваційного та конкурентного потенціалу компаній регіону [128, с. 41-45]. Адже, забезпечення в такий спосіб підтримки співпраці й обміну досвідом між регіонами, поширення практики реалізації інноваційної політики з врахуванням

специфічних рис та трендів розвитку окремих регіонів сприятиме активізації інноваційного розвитку їхньої економіки та назагал національної економіки.

Щодо фінансування європейських мереж, то у цьому процесі беруть участь органи центральної та регіональної влади, комерційні структури та власні кошти мережі, отримані за надані послуги своїм учасникам, тому отримання прибутку не є основною метою функціонування мереж. Окрім, мережі виступають посередниками між джерелами технологій та їхніми споживачами. Інтегруватися в таку мережу може будь-хто, однак найбільш зацікавленими є малі та середні інноваційні підприємства [128, с. 41-45].

Слід відзначити, що процес розбудови інноваційної мережі є доволі складний і потребує аналізу чинників і обставин, підбору і об'єднання відповідних суб'єктів в єдину мережу. З урахуванням змін внутрішнього та зовнішнього середовищ, процес повинен відбуватися з дотриманням наступних принципів (рис. 3.4):

1) підпорядковування основним законам розвитку інформаційного суспільства, тобто враховувати чинники, якими визначається вектор сучасного розвитку. Зокрема, демографічного чиннику – старіння населення приводить до падіння його інноваційності (посилення консерватизму і складності здійснення радикальних інновацій, збільшення розриву між поколіннями). Екологічного чиннику – зростання чисельності населення зумовлює необхідність впровадження інноваційних механізмів щодо зменшення навантаження на природні ресурси та їхнього відновлення, скорочення забруднення навколишнього середовища і попередження його виникнення. Технологічного чиннику, що є базою для інновацій;

2) участі членів мережі в спільній інноваційній діяльності за згодою, що відображається на якості процесу обговорення, аналізі можливих результатів виконання прийнятого інноваційного рішення;

3) концептуальної, конструктивної взаємодії між собою учасників мережі задля досягнення загальних цілей і стратегій інноваційного розвитку економіки;

4) визначення напрямків діяльності, значення та місця учасників мережі, зокрема їхню приналежність до конкретних груп відповідно до підсистем мережі;

5) взаємозв'язку між учасниками мережі – встановлення рівноправності і самостійності при прийнятті інноваційних рішень, власне партнерських взаємовідносин;

6) цілеспрямованої зосередженості власності, яка здійснюється в процесі визначення і розподілу прав власності на інновації та інтелектуальний продукт [195, с. 55-60];

Рис. 3.4. Принципи розбудови інноваційної мережі

Джерело: складено автором

7) створення законодавчої бази щодо розвитку кожної із підсистем інноваційної мережі;

8) координації – державне регулювання важливих процесів в інноваційній мережі, координація діяльності її суб'єктів;

9) професіоналізму – орієнтований на здобуття нових знань всіма учасниками мережі, проходження сертифікації на відповідність;

10) відповідальності, що передбачає дотримання законів, постанов, указів, нормативів, а також зобов'язань, усіма суб'єктами інноваційної мережі;

11) повноти інноваційного циклу – передбачає реалізацію на кожному етапі циклу інноваційної діяльності, враховуючи умови внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування інноваційної мережі;

12) інформаційної насиченості мережевої взаємодії, що зумовлює необхідність створення спільного та загального інформаційного простору зі спеціально розробленими каналами щодо збільшення потужності потоку інноваційних знань і пришвидшення процесу дифузії нововведень;

13) міжнародної співпраці в інноваційній сфері – взаємодія національною інноваційною мережею зі світовими та глобальними інноваційними мережами.

Зазначимо, що чим більше буде визначено таких принципів, тим вищою буде ймовірність досягнення позитивного результату на шляху забезпечення інноваційного розвитку економіки, що підтверджуватиметься даними стосовно:

- активізації інноваційної діяльності підприємств та організацій в Україні;
- позитивних змін кількісного складу та щільності інноваційного середовища;
- повноти циклу інноваційної діяльності учасників мережі (від генерування ідей до їх поширення в масову практику);
- зміни характеру труднощів, з якими стикаються суб'єкти інноваційної діяльності, від відсутності цілісного бачення інноваційної діяльності (етапів, методів, засобів та способів здійснення) і недостатності ресурсів до таких, що пов'язані із освоєнням конкретних способів реалізації етапів інноваційної діяльності;

- суттєвої позитивної динаміки ступеня задоволеності суб'єктів інноваційної діяльності оцінкою результатів їх діяльності;
- успішної інтеграції суб'єктів національної інноваційної мережі у глобальну інноваційну мережу шляхом взаємообміну ресурсами та взаємовпливу;
- готовності суб'єктів інноваційної діяльності до повномасштабної реалізації інноваційних рішень та проєктів;
- активізації мережевої взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності.

Ми погоджуємося із думкою Канаєвої М.О. щодо розбудови інноваційної мережі. Вона повина формуватися на ґрунтовних перевагах, що утворюються при співпраці суб'єктів в системі, до яких можна виділити [61, с. 21-23]:

- значне зниження трансакційних витрат у всіх сферах інноваційної діяльності;
- збільшення і пришвидшення обміну інформації між суб'єктами;
- збільшення доступу до місцевих та світових ринків;
- збільшення взаємодії між учасниками інноваційної мережі;
- відкритість інформації та знань в системі;
- доступ до венчурних інвестицій;
- синергетичний ефект.

Робота в інноваційній мережі повинна організовуватися через спеціальну програмну платформу, яка повинна складатися з відкритої для вільного доступу й закритої (доступ тільки авторизованим користувачам) частин та включати:

- 1) базу даних профілів учасників інноваційної мережі;
- 2) інструменти для відслідковування запитів і пропозицій інноваційних рішень;
- 3) веб-сайт для забезпечення вільного доступу потенційним учасникам інноваційної мережі, клієнтам, посередникам між споживачами і розробниками інноваційної продукції тощо до відкритих частин програмної платформи;

- 4) інструменти управління інформацією і комунікаціями для учасників інноваційної мережі;
- 5) інструменти моніторингу роботи учасників інноваційної мережі;
- 6) інтерактивні карти (інноваційної мережі, інноваційної інфраструктури, інноваційних кластерів тощо);
- 7) функціонал інтеграції з різними інформаційними системами;
- 8) онлайн-чат для комунікації між учасниками мережі, експертами з інновацій та громадянами й представниками бізнесу;
- 9) інструменти проведення конференцій і семінарів для членів, партнерів і клієнтів мережі;
- 10) довідкові ресурси (методичні матеріали, програмні і нормативні документи, зразки документів тощо).

Доступ до веб-сайту та адміністративної частини програмної платформи повинен бути цілодобовим через мережу Інтернет. Крім того, така програмна платформа повинна працювати ще на різних мобільних пристроях (смартфонах, планшетних комп'ютерах і терміналах збору даних) та підтримувати роботу з периферійним обладнанням (сканером штрих-кодів, мобільним принтером, GPS, фотокамерою).

Основним змістом діяльності членів інноваційної мережі є: аналіз та прогнозування наукового, технологічного й інноваційного напрямів розвитку економіки з урахуванням поточних умов ринкового попиту; залучення в інноваційну діяльність результатів НДР; консультування щодо технологічного переоснащення виробництва на підприємствах та випуску інноваційної продукції; проведення експертизи розробок, надання консультацій, інформації, юридичних чи інших послуг з залучення інноваційної продукції на ринок. Ось чому, програмна платформа інноваційної мережі є інформаційною складовою для формування інформаційно-аналітичного середовища зі забезпечення результативності функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Зібрані, накопичені та проаналізовані з її допомогою дані дозволятимуть:

- виявляти нові тенденції інноваційного розвитку економіки та інноваційної діяльності;
- встановлювати рівень інноваційної активності підприємств, наукових установ, підприємців і винахідників на ринку, визначити напрямки інноваційних робіт і потреб ринку;
- визначити можливі сфери застосування інноваційних розробок;
- сегментувати ринки інноваційної продукції;
- оцінювати технічний результат інноваційної діяльності;
- встановлювати поширеність патентування та підприємств-конкурентів;
- оцінювати комерційну вагомість інноваційної діяльності;
- виявляти конкурентів та потенційних партнерів;
- моніторити громадську думку, думки спеціалістів та експертів;
- розробляти прогностичні сценарії інноваційного розвитку економіки.

При цьому, реалізація в такий спосіб інформаційно-аналітичного забезпечення МДРІРЕ відповідати таким вимогам: науковість подій і явищ; оперативність і неперервність отримання, збору та оброблення інформації; достовірність інформування; систематичність у висвітленні недоліків; конфіденційність проведення інформаційно-аналітичних процедур.

Органом, який би здійснював такого роду інформаційно-аналітичний супровід МДРІРЕ може бути ситуаційний центр – мережа, що створюється в обласних центрах України. Тим більше, як зазначають Тюшняков В.Н., Жертовська Є.В., Якименко М.В., цей процес характеризується значним підвищенням зацікавленості органів влади і управління в застосуванні ситуаційних центрів; наявністю досвідчених і професійних фахівців, які здійснюють виробництво та актуалізацію великого обсягу інформаційних ресурсів, а також використання програмно-технічних засобів; розширенням функціональних можливостей ситуаційних центрів, комплексним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, що дозволяють здійснювати аналітичну обробку та подання різномірної інформації,

забезпечувати віддалений доступ до інформаційних ресурсів [201, с. 1253-1257].

Найболючишим питанням розбудови інноваційної мережі є обмеженість функціонування джерел фінансового забезпечення та пошук оптимальної його структури з-поміж субсидювання прямих витрат, пов'язаних з наданням послуг (неринкових) з державного та регіональних бюджетів, надходжень від платних послуг та прибутку організацій-учасників мережі.

При цьому, фінансування мережі повинне відбуватися з дотриманням принципів [191]:

- доцільності – фінансування в рамках затвердженої стратегії (програми) інноваційного розвитку економіки;
- фінансування конкретних заходів або надання певного обсягу послуг для клієнтів (при співфінансуванні з бюджету та оплаті вартості послуг клієнтами);
- орієнтування на існуючі організації інноваційної інфраструктури, які вже мають налагоджені зв'язки та досвід роботи з компаніями та науковими організаціями.

У перспективі додатковим джерелом фінансування інноваційної мережі може стати надання платних послуг компаніям та науковим організаціям. Однак, сьогоднішні вони ще не готові повноцінно платити за отримані послуги. Причиною цього є недостатня платоспроможність та інформовування щодо користі отриманих послуг.

Таким чином, розбудова інноваційної мережі України має сприяти інноваційному розвитку національної економіки та надати додаткові можливості для забезпечення її конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Цей процес є складним і довготривалим, однак обов'язковим.

3.3. Поліпшення функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах

Активне використання всіх елементів МДРІРЕ та їхнє постійне коригування щодо змін зовнішнього та внутрішнього середовища сприятимуть становленню та розвитку інноваційної економіки в Україні.

На нашу думку, формування та поліпшення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки має здійснюватися поетапно та передбачати послідовність дій, визначені нами по аналогії як у джерелі [93, с. 85] – рис. 3.5.

I етап – моніторинг інноваційного розвитку економіки України. На даному етапі із застосуванням спеціальних методів дослідження необхідно за низкою якісних та кількісних показників здійснити комплексний аналіз результатів інноваційної діяльності підприємств та організацій. Це дозволить виявити та окреслити існуючі проблеми, тенденції розвитку та подальші перспективи інноваційного розвитку економіки в умовах розгортання глобалізаційних процесів, що послужить основою для поліпшення МДРІРЕ.

II етап – діагностика функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Для її проведення доцільно використовувати метод аналізу ієрархій (МАІ), оскільки він дозволяє користувачу оцінити функціонування МДРІРЕ із використанням релевантної інформації різного роду (точні дані та дані отримані інтуїтивно – досвід та думки експертів).

У процесі такого діагностування МДРІРЕ стає можливим виявлення слабкостей і недоліків у його структурі та функціональних взаємозв'язках між елементами, а також визначення ступеня його недосконалості, встановлення її причин та окреслення напрямів поліпшення.

III етап – оцінка можливостей поліпшення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки.

Рис. 3.5. Етапи формування та поліпшення МДРІРЕ

Джерело: складено автором

III етап передбачає:

- пошук можливостей (засобів, методів, важелів), завдяки яким відбудеться оптимізація механізму для досягнення мети його функціонування. Для цього потрібно залучити фахівців-практиків різних рівнів управління інноваційною діяльністю, які із врахуванням отриманих результатів діагностики діючого МДРІРЕ окреслять можливі напрями його поліпшення;

- оцінювання виявлених можливостей шляхом застосування методу аналізу ієрархій для встановлення рівня значущості розроблених експертами рекомендацій і пропозицій щодо поліпшення МДРІРЕ;
- визначення за результатами оцінки можливостей шляхів поліпшення МДРІРЕ.

IV етап – розроблення програми поліпшення МДРІРЕ як детального плану заходів, що мають бути вжиті у найближчій перспективі. Крім того, визначено послідовність їх впровадження, ресурси, які необхідно залучити, та відповідальних осіб за їх виконання. Зміст програми кожного разу доопрацьовується відповідно до результатів оцінювання виявлених експертами можливостей удосконалення механізму,

V етап – оцінка запропонованого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Здійснюється інструментарієм методу аналізу ієрархій та передбачає поетапність у встановленні пріоритетних напрямків запропонованого механізму задля визначення ймовірного результату його функціонування.

Залежно від результатів оцінки запропонованого МДРІРЕ можливими є наступні управлінські дії [93, с. 86]:

- 1) упровадження програми поліпшення, якщо мали місце позитивні результати оцінки запропонованих змін до МДРІРЕ;
- 2) коригування програми поліпшення;
- 3) внесення істотних коригуючих змін до розробленої програми, що передбачає повторну оцінку можливостей поліпшення та внесення відповідних коректив.

VI етап – упровадження програми поліпшення МДРІРЕ. Тут важливо здійснювати контроль за перебігом виконання програми поліпшення, оскільки дія непрогнозованих на етапі її розроблення чинників може завадити впровадженню всіх передбачених нею заходів. Адже, важливо, щоб такі заходи були не просто впроваджені, а своєчасно впроваджені.

На даному етапі особливе значення, на нашу думку, має популяризація позитивних змін серед усіх учасників інноваційного процесу на діяльність яких вплине впровадження поліпшеного механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки.

Запропонована методика визначає логіку процесу поліпшення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки та сприяє підвищенню ефективності інноваційної діяльності в Україні в умовах наростання масштабів впливу глобалізаційних змін.

Зупинимося детальніше на методі аналізу ієрархій (MAI) у контексті такого його застосування. Серед методів діагностики (статистичний аналіз, чинникний аналіз, методи дослідження операцій, методи економіко-математичного моделювання, метод математичного програмування, експертні методи) йому надано перевагу у зв'язку із тим, що процедура проведеного за ним дослідження буде [93, с. 57]:

- відповідати природі ходу людського мислення;
- забезпечувати безперервність процесу прийняття рішень стосовно поліпшення механізму;
- сприяти прийняттю рішень з урахуванням їх реальної складності та наявних проблем сфері інноваційної діяльності;
- узгоджувати думки експертів стосовно стилів прийняття рішень, щоб уникнути між ними конфліктів;
- кількісно ранжувати (встановлювати пріоритети) можливі рішення з метою уникнення несистематичності у процесі прийняття рішень та підвищення їх якості;
- рейтингувати можливі рішення зрозумілим способом, що усуватиме невизначеність у процесі їх прийняття та непередбачуваність обставин для потенційних можливостей бути нереалізованими;
- враховувати як кількісні, так і якісні параметри досліджуваної проблеми.

Американський учений Т. Сааті створив метод аналізу ієрархій. [167]. Його застосування дозволяє вирішувати завдання вибору із декількох

альтернатив через їх багатокритеріальне рейтингування. Проблема описується за допомогою термінів ієрархічної структури, а її розв'язання здійснюється поетапним виставленням пріоритетів, із урахуванням досвіду експертів із визначеної проблеми.

Методика проведення розрахунків за МАІ, який пропонується використовувати для діагностики функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, детально описана Т. Сааті [167] та передбачає наступні декілька етапів.

Перший етап – це представлення проблеми, яка потребує вирішення, у вигляді ієрархії.

Схематично ієрархія діагностики функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки представлена на рис. 3.6., взаємодія всіх складових якого може привести до одного із наступних сценаріїв (альтернатив) його функціонування:

1. абсолютної невідповідності фактичного стану інноваційного розвитку економіки заданим параметрам – сценарій В1;
2. часткової відповідності фактичного стану інноваційного розвитку економіки заданим параметрам – сценарій В2;
3. повної відповідності фактичного стану інноваційного розвитку економіки заданим параметрам – сценарій В3.

Слід відзначити, що можливі контрастні сценарії в подальшому інтегрують в узагальнений сценарій – результат функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки регіонів.

На *другому етапі* визначаються локальні пріоритети всіх елементів ієрархії з допомогою методу парних порівнянь. Для цього експертами будуються матриці попарних порівнянь критеріїв ($Q = \{Q_1, \dots, Q_n\}$) на основі суджень експерта по шкалі Сааті, на основі яких розраховуються значення елементів локального вектора пріоритетів, індексу узгодженості (I_u) та відношення узгодженості (I_o).

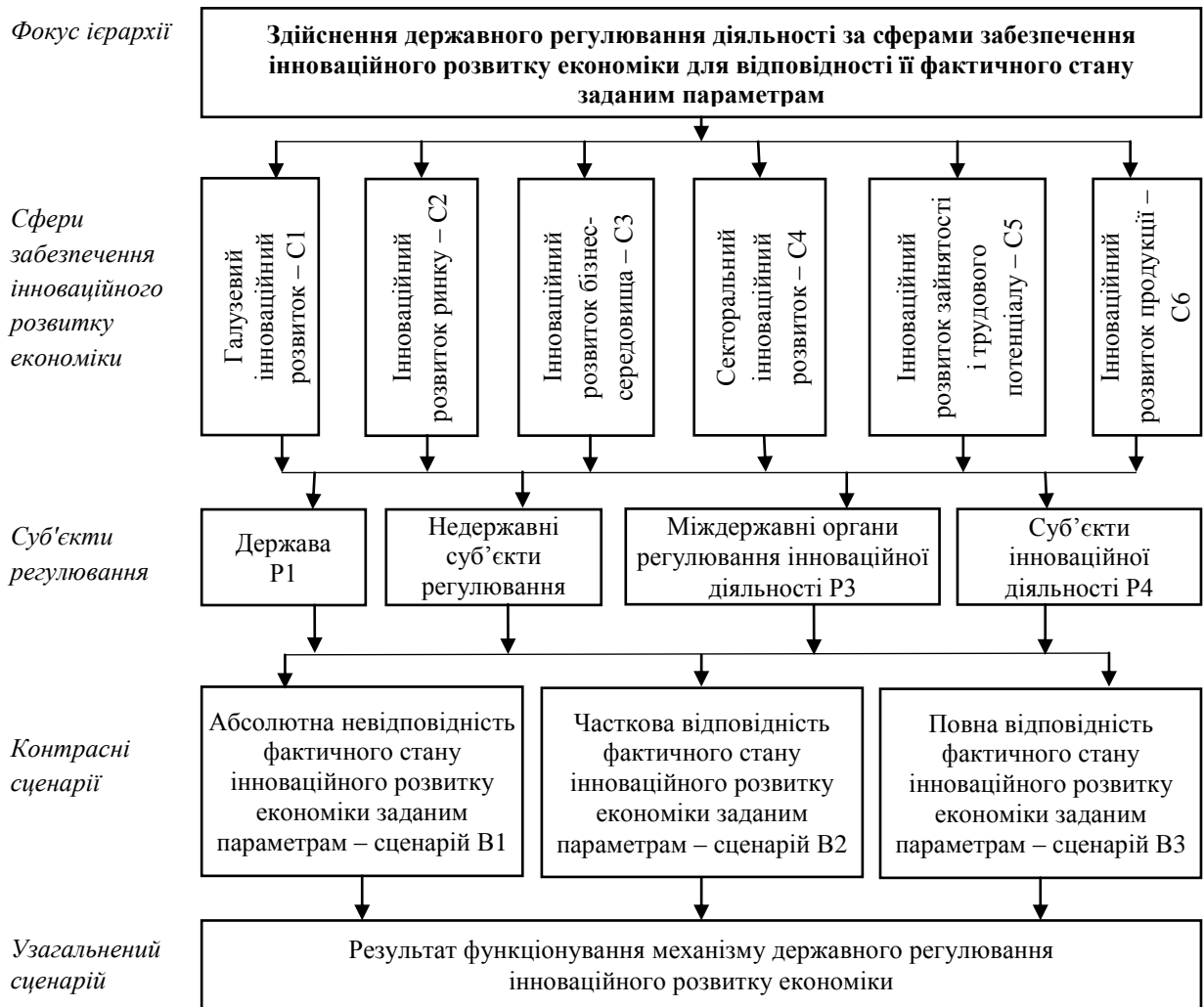

Рис. 3.6. Ієрархія діагностики функціонування діючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки

Джерело: складено автором

Компоненти власного вектора локальних пріоритетів, обчислюються за формулою [64]:

$$x_i = \sqrt[n]{\prod_{j=1}^n a_{ij}} / \sum_{i=1}^n \sqrt[n]{\prod_{j=1}^n a_{ij}} \quad (3.5)$$

де a_{ij} – i -й елемент j -го стовпця матриці попарних порівнянь критеріїв по шкалі Сааті;

n – кількість критеріїв.

Максимальне власне значення обернено-симетричної матриці попарних порівнянь визначається за формулою [64]:

$$\lambda_{\max} = \sum_{j=1}^n (x_j \times \sum_{i=1}^n a_{ij}) \quad (3.6)$$

Оцінювання відносної важливості елементів, що порівнюються, повинні бути узгодженими. Індекс узгодженості (I_u) розраховують за формулою [64]:

$$I_u = \frac{\lambda_{\max} - n}{n - 1} \quad (3.7)$$

Відношення узгодженості (I_0) є частиною від ділення індексу узгодженості на значення випадкової узгодженості [64]:

$$I_0 = \frac{I_u}{M(I_u)} \quad (3.8)$$

Середні значення узгодженості для випадкових матриць різного розміру наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Значення індексу узгодженості для випадкових матриць

Розмір матриці	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Випадкова узгодженість	0	0	0.58	0.90	1.12	1.24	1.32	1.41	1.45	1.49	1.51	1.48	1.56	1.57	1.59

Джерело: [64]

Якщо значення (I_0) менше 10%, то рівень узгодженості можна вважати задовільним. У деяких випадках задовільність рівня узгодженості приймають при 20%.

Отримані числові оцінки матриці попарних порівнянь для критеріїв та розраховані значення елементів вектору локальних пріоритетів подаються у вигляді табл. 3.2.

Третій етап передбачає проведення аналізу всіх альтернатив ($B = \{B_1, \dots, B_m\}$) відносно кожного елемента-критерію ($Q = \{Q_1, \dots, Q_n\}$) шляхом побудови матриць попарних порівнянь альтернатив за кожним із критеріїв на основі суджень експерта по шкалі Сааті, а також перевірку судження експерта на узгодженість.

Таблиця 3.2

**Матриця попарних порівнянь критеріїв та розраховані значення
локальних пріоритетів**

	Q1	Q2	...	Qn	Вектор пріоритетів(x_i)
Q1	a_{11}	a_{12}	...	a_{1n}	x_1
Q2	a_{21}	a_{22}	...	a_{2n}	x_2
...	...	...	...	...	...
Qn	a_{n1}	a_{n2}	...	a_{nn}	x_n
		$\lambda_{\max}$	I_u	I_o	

Джерело: складено автором

Отримані числові оцінки матриць попарних порівнянь та розраховані значення елементів вектору локальних пріоритетів для альтернатив за кожним із критеріїв варто подати у вигляді табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Матриця попарних порівнянь альтернатив за критерієм «...» та
розраховані значення локальних пріоритетів**

<i>Назва s-го критерію</i>	B1	B2	...	Bm	Вектор пріоритетів (x_i^s)
B1	a_{11}	a_{12}	...	a_{1m}	x_1^s
B2	a_{21}	a_{22}	...	a_{2m}	x_2^s
...	...	...	...	...	...
Bm	a_{m1}	a_{m2}	...	a_{mm}	x_m^s
		$\lambda_{\max}$	I_u	I_o	

Джерело: складено автором

На четвертому етапі здійснюється визначення глобальних пріоритетів альтернатив за допомогою лінійної згортки пріоритетів елементів власне на ієрархії:

$$p_1 = x_1 x_1^1 + x_2 x_1^2 + \dots + x_n x_1^n \quad (3.5)$$

$$p_2 = x_1 x_2^1 + x_2 x_2^2 + \dots + x_n x_2^n \quad (3.6)$$

...

$$p_m = x_1 x_m^1 + x_2 x_m^2 + \dots + x_n x_m^n \quad (3.7)$$

Результати обчислень оформляються у вигляді табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Значення глобальних пріоритетів альтернатив

Альтернативи	Критерії				Вектор глобальних пріоритетів альтернатив (P)
	Q_1	Q_2	...	Q_n	
	Числові значення вектора пріоритету				
	x_1	x_2	...	x_n	
B_1	x_1^1	x_1^2	...	x_1^n	p_1
B_2	x_2^1	x_2^2	...	x_2^n	p_2
...	...	...	...	...	...
B_m	x_m^1	x_m^2	...	x_m^n	p_n

Джерело: складено автором

Однак для вирішення доволі складних проблем доцільно враховувати думки декількох експертів, що підвищуватиме ступінь об'єктивності й якості процедури прийняття рішень. Агрегування їх тверджень здійснюється за допомогою середнього геометричного. У таких випадках елементи агрегованої матриці порівнянь $A^A = \{A_{ij}^A\}$ обчислюються за формулою [64]:

$$a_{ij}^A = \sqrt[n]{\left(\prod_{k=1}^l a_{ij}^{(k)}\right)}, \quad (3.8)$$

де l – кількість експертів,

$A^{(k)} = \{A_{ij}^{(k)}\}$ – матриця парних порівнянь k -го експерта.

За умови врахування кваліфікації експертів агрегування здійснюється за допомогою співвідношення:

$$a_{ij}^A = \prod_{k=1}^l a_{ij}^{d_k}, \quad (3.9)$$

де l – кількість експертів,

$d_k > 0$ – «вага» k -го експерта ($\sum_{k=1}^l d_k = 1$).

Вага k -го експерта або його компетентність (відносний коефіцієнт компетентності) обчислюється за наступними формулами:

$$d_k = \frac{R_k}{\sum_{k=1}^l R_k}, \quad (3.10)$$

де $R_k = \frac{(0,1R_i + R_a)}{2}$;

l – кількість експертів;

R_i – коефіцієнт інформованості з проблеми;

R_a – коефіцієнт аргументації експерта.

Коефіцієнт R_i визначають шляхом самооцінювання експерта по проблемі, що вирішується, наступним чином: 0 – цілковите незнання проблеми; 1/3 – поверхневе ознайомлення з проблемою; 4/6 – ознайомлення з проблемою, але не приймання безпосередньої участі в її вирішенні; 7/9 – ознайомлення з проблемою і приймання безпосередню участь в її вирішенні; 10 – знання проблеми.

Коефіцієнт аргументованості R_a розраховується підсумовуванням значень, які відзначає сам експерт в анкеті, що наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Оцінки впливу джерела інформації на думку експерта

Джерела аргументацій	Міра впливу джерела на думку експерта		
	висока	середня	низька
Проведений теоретичний аналіз	0,3	0,2	0,1
Виробничий досвід	0,5	0,4	0,2
Узагальнення дослідницьких праць вітчизняних авторів	0,05	0,05	0,05
Узагальнення дослідницьких праць закордонних авторів	0,05	0,05	0,05
Особисте знайомство із зарубіжним досвідом з аналізованої проблеми	0,05	0,05	0,05
Інтуїція	0,05	0,05	0,05

Джерело: [150].

При цьому, значення коефіцієнта аргументованості R_a оцінюється наступним чином [150]:

- воно не повинене перевищувати 1, тобто $R_a \leq 1$;
- якщо $R_a = 1$, то джерела аргументації здійснюють суттєвий вплив на думку експерта; $R_a = 0,8$ – середній ступінь впливу; $R_a = 0,5$ – низький ступінь впливу;
- значення R_a знижується при переході від «виробничого досвіду» до «теоретичного аналізу». А після від «теоретичного аналізу» до інших джерел інформації.

Таким чином, алгоритмічний процес проведення діагностики функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки повинен складатися з наступної послідовності кроків:

Крок 1. Визначення впливу сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки на фокус ієрархії – здійснення державного регулювання діяльності за сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки для відповідності її фактичного стану заданим параметрам.

Передбачає встановлення важливості кожної із сфер у процесі забезпечення інноваційного розвитку економіки шляхом попарного порівняння між собою С1, С2, С3, С4, С5, С6 на основі суджень експерта по шкалі Сааті та заповнення результатів у формі табл. 3.2.

Крок 2. Встановлення пріоритетів суб'єктів регулювання відносно сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Передбачає попарне порівняння між собою суб'єктів регулювання Р1, Р2, Р3, Р4 по кожній із сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки С1, С2, С3, С4, С5, С6 на основі суджень експерта по шкалі Сааті та заповнення результатів у формі відповідних таблиць за зразком табл. 3.3.

Крок 3. Визначення вагомості суб'єктів регулювання відносно фокуса ієрархії.

Для цього будується матриця М1, в якій встановлюється відповідність між сферами забезпечення інноваційного розвитку економіки та суб'єктами регулювання, елементами якої є 0 та 1. Якщо сфера забезпечення інноваційного

розвитку пов'язана із суб'єктом регулювання, то у клітинці матриці на перехресті стовпчика та рядка, в яких визначені рівні ієрархії, ставиться 1, інакше – 0 [93, с. 64].

На основі матриці M1 формується матриця A1, у яку вносяться значення переваг суб'єктів регулювання відносно сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки, із таблиць отриманих на кроці 2.

Далі обчислюється діагональна матриця L1 (матриця структури зв'язків). Елементи цієї матриці дорівнюють кількості зв'язків сфер забезпечення інноваційного розвитку економіки зі суб'єктами регулювання, поділеній на 4 – загальну кількість суб'єктів регулювання.

Використовуючи розрахунки, проведені на першому етапі діагностики механізму, формується вектор X1 значущості кожної сфери забезпечення інноваційного розвитку економіки відносно проблеми.

Для отримання пріоритетів суб'єктів регулювання відносно фокуса ієрархії (матриця W1) знаходять добуток матриць A1 та L1, потім AL1 та X1, і нормуються елементи останньої, тобто ділиться кожен з них на їх суму [93, с. 65].

Крок 4. Визначення вагомості контрастних сценаріїв між собою (B1, B2, B3) по кожному суб'єкту регулювання (P1, P2, P3, P4).

Розрахунки відображаються у формі таблиці за зразком табл. 3.3.

Крок 5. Визначення структури узагальненого сценарію. Для цього складається матриця пріоритетів сценаріїв (B1, B2, B3) відносно суб'єктів регулювання (P1, P2, P3, P4) та перемножуються її елементи на вектор пріоритетів суб'єктів регулювання відносно фокуса ієрархії (добуток матриць AL1 та X1) з метою отримання вагомості сценаріїв щодо фокуса ієрархії.

Крок 6. Визначення результату функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки як реалізацію узагальненого сценарію.

Кожен окремий й узагальнений сценарії можуть бути кількісно оцінені за критеріями, виділеними експертами. У якості критеріїв можна розглядати

статистичні показники інноваційної діяльності:

- кількість підприємств, що займались інноваційною діяльністю (Кр1),
- загальний обсяг витрат на інноваційну діяльність (Кр2),
- кількість впроваджених нових технологічних процесів (Кр3),
- кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції (Кр4),
- кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію (Кр5),
- обсяг реалізованої інноваційної продукції (Кр6),
- кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію за межі України (Кр7),
- обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України (Кр8),
- кількість підприємств, що придбали нові технології в Україні (Кр9),
- кількість підприємств, що придбали нові технології за межами України (Кр10),
- кількість підприємств, що передали нові технології в Україні (Кр11),
- кількість підприємств, що передали нові технології за межі України (Кр12).

Розрахунок пріоритетів окреслених критеріїв (Кр1, Кр2, Кр3, Кр4, Кр5, Кр6, Кр7, Кр8, Кр9, Кр10, Кр11, Кр12) з метою оцінки сценаріїв передбачає їх попарне порівняння між собою на основі суджень експертів по шкалі Сааті та заповнення результатів у формі табл. 3.2. На основі отриманих розрахунків вагомостей критеріїв визначається найбільш значимий критерій.

Тоді проводиться інтегральна оцінка узагальненого сценарію функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Вона полягає у калібруванні значень критеріїв [142] щодо ймовірних сценаріїв по шкалі різниць (табл. 3.6). За допомогою шкали оцінюється в якому напрямку в майбутньому (збільшиться, зменшиться або залишиться незмінною) відбудеться зміна *i*-го критерію при реалізації *j*-го результату (сценарію), а також інтенсивність змін *i*-го критерію. Таким чином, з використанням шкали різниць оцінюються наслідки регулюючого впливу.

Шкала різниць

Значення	Характеристика
0	Значення не змінюються
+2 (-2)	Невелике збільшення (зменшення) значення
+4 (-4)	Велике збільшення (зменшення) значення
+6 (-6)	Значне збільшення (зменшення) значення
+8 (-8)	Максимальне збільшення (зменшення) значення
+1, +3, +5, +7, -1, -3, -5, -7	Проміжні значення між двома суміжними судженнями

Джерело: [219].

Для визначення значення інтегральної оцінки узагальненого сценарію функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки будується матриця оцінки результатів, що має вигляд табл. 3.7.

Узагальнені ваги A_i за кожним критерієм $Kp_i (i = \overline{1, m})$ визначаються наступним чином:

$$A_i = \sum_{j=1}^n \rho_i a_{ij} w_j, \quad (3.11)$$

де ρ_i – ваговий коефіцієнт i -го критерію;

a_{ij} – оцінка на основі шкали різниць (табл. 3.6) j -го результату-сценарію по i -му критерію;

w_j – значення елементів вектора пріоритетів ймовірних (логічних) результатів-сценаріїв щодо фокуса ієрархії.

Тоді інтегральна оцінка узагальненого сценарію функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку визначається за формулою:

$$I_o = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n \rho_i a_{ij} w_j = \sum_{i=1}^m A_i. \quad (3.11)$$

Запропоновану процедуру знаходження значення інтегральної оцінки узагальненого сценарію функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку потрібно проводити в динаміці, щоб відслідковувати

тенденцію зміни до поліпшення чи погіршення від функціонування діючого МДРІРЕ в умовах наростання глобалізаційних процесів.

Таблиця 3.7

**Калібрування змінних стану інноваційного розвитку економіки
(за критеріями) відносно контрастних сценаріїв**

Позна-чення	Змінна стану (критерій для оцінки наслідків)	Ваго-мість кри-терію	Сценарій та його вагомість			Вагомість узагаль-неного сценарію
			B1	B2	B3	
			w1	w2	w3	
Кр1	Кількість підприємств, що займались інноваційною діяльністю	ρ_1	a_{11}	a_{12}	a_{13}	A_1
Кр2	Загальний обсяг витрат на інноваційну діяльність	ρ_2	a_{21}	a_{22}	a_{23}	A_2
Кр3	Кількість впроваджених нових технологічних процесів	ρ_3	a_{31}	a_{32}	a_{33}	A_3
Кр4	Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції	ρ_4	a_{41}	a_{42}	a_{43}	A_4
Кр5	Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію	ρ_5	a_{51}	a_{52}	a_{53}	A_5
Кр6	Обсяг реалізованої інноваційної продукції	ρ_6	a_{61}	a_{62}	a_{63}	A_6
Кр7	Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію за межі України	ρ_7	a_{71}	a_{72}	a_{73}	A_7
Кр8	Обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України	ρ_8	a_{81}	a_{82}	a_{83}	A_8
Кр9	Кількість підприємств, що придбали нові технології в Україні	ρ_9	a_{91}	a_{92}	a_{93}	A_9
Кр10	Кількість підприємств, що придбали нові технології за межами України	ρ_{10}	a_{101}	a_{102}	a_{13}	A_{10}
Кр11	Кількість підприємств, що передали нові технології в Україні	ρ_{101}	a_{111}	a_{112}	a_{113}	A_{11}
Кр12	Кількість підприємств, що передали нові технології за межі України	ρ_{12}	a_{121}	a_{12}	a_{123}	A_{12}
Інтегральна оцінка узагальненого сценарію						

Джерело: складено автором.

Таким чином, проведена в такий спосіб діагностика функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки та отримана внаслідок цього інтегральна оцінка узагальненого сценарію дозволить підтвердити припущення стосовно незадовільних результатів інноваційного

розвитку економіки України та дозволить зробити висновок стосовно необхідності поліпшення такого механізму у відповідності до процесів глобалізації.

Зазначимо, що застосування МАІ є доволі складною процедурою і потребує значної підготовчої роботи, яка включає побудову ієрархії, вибір компетентних експертів та проведення відповідних обчислень. Тому в контексті теми дослідження дана методологія теоретично обґрунтована до використання без проведення відповідних розрахунків.

Запропонований алгоритм також можна використовувати для оцінки можливостей поліпшення та змін МДРІРЕ.

Одним із напрямів поліпшення функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах є усунення основних його проблем та недоліків, окреслених у параграфі 2.2. Вони включені як рівень до ієрархії оцінки можливостей реалізації бажаного сценарію функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки (рис. 3.7).

Перша проблема – мета, цілі впровадження і застосування МДРІРЕ слабо доведені до спеціалістів та широкого загалу – вирішується шляхом підготовки та видання аналітичних матеріалів і рекомендацій для всіх суб'єктів МДРІРЕ, учасників інноваційних процесів в країні з питань функціонування механізму, перспективи інноваційного розвитку та наявних методів його регулювання.

Суть розв'язання проблеми неефективного використання інструментів МДРІРЕ полягає в підвищенні ефективності використання кожного із його інструментів. Наприклад, для нормативно-правових інструментів – це розвиток нормативно-правового поля шляхом виокремлення та приведення до відповідності вимогам поступу сучасного суспільства тих нормативно-правових актів, які безпосередньо пов'язані із інноваційним розвитком економіки. Реформування правових відносини у сфері інноваційної праці. Підготовка пропозицій, спрямованих на удосконалення українського законодавства в сфері міжнародної науково-технічної співпраці та міжнародної промислової

кооперації. До цієї роботи варто залучити юристів-практиків, інноваторів.

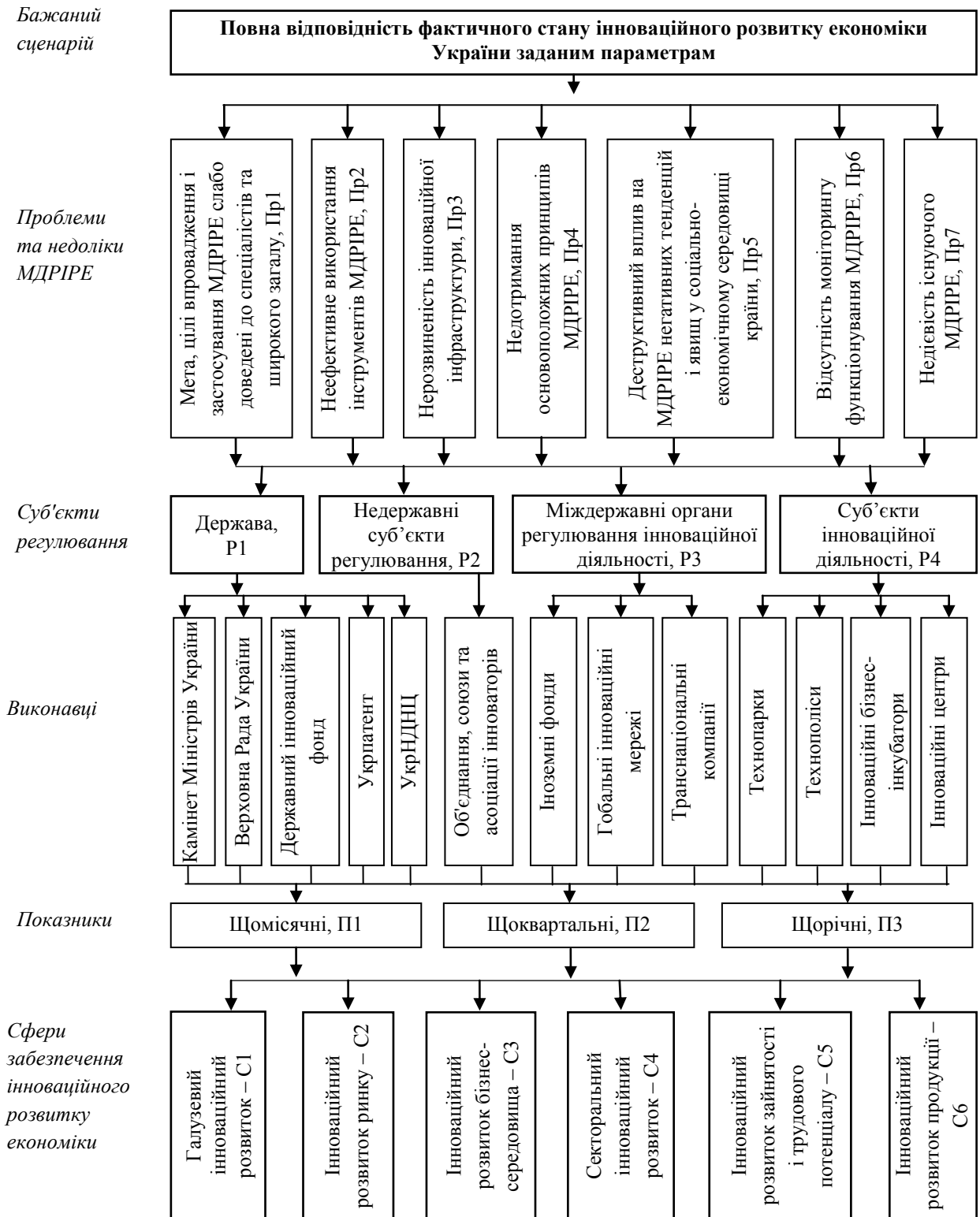

Рис. 3.7. Ієрархія оцінки можливостей реалізації бажаного сценарію функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки

Джерело: складено автором

Важливим для застосування адміністративних інструментів є надання державних гарантій:

- іноземним інвесторам в українські інноваційні проекти підприємств, що мають стратегічне значення для економіки;
- як країни базування спільних підприємств, які створюватимуться внаслідок трансферу вітчизняних технологій за кордон.

Організаційні інструменти стануть більш застосовуваними, якщо укласти договори на розміщення в Україні іноземних замовлень на проведення наукових досліджень силами українських спеціалістів, розробляти програми сприяння експорту результатів науково-технічної діяльності та імпорту науково-дослідного обладнання.

Одним із шляхів підвищення ефективності застосування фінансових інструментів МДРІРЕ є підготовка рекомендацій для іноземних інвесторів про найбільш вигідні та перспективні напрями інвестування в науково-технічну сферу української економіки.

Для підвищення ефективності застосування мотиваційних інструментів необхідно розробити мотиваційний механізм соціально-економічного спонукання до розвитку інноваційної діяльності персоналу та створення необхідних мотиваційних умов для повсякденної інноваційної діяльності.

Застосування інформаційних інструментів передбачає: по-перше, формування банку даних про українські технології, що не мають аналогів у світі, з наданням до нього доступу українським та зарубіжним інноваторам; по-друге, організацію та проведення за кордоном спеціалізованих технологічних виставок, семінарів, презентацій; по-третє, формування міжнародних науково-технічних проєктів з подальшим їх юридичним супроводом.

Розвитку інноваційної інфраструктури в Україні недостатньо приділено уваги у різних стратегічних та програмних документах, які розробляються на державному та місцевому рівнях, мають місце недостатня участь держави у фінансовій підтримці інноваційно-технологічних змін, безсистемність та

непослідовність в реалізації державної інноваційної політики тощо. Усе це обумовлює низьке інфраструктурне забезпечення МДРІРЕ, через що не формуються необхідні умови для його повноцінного функціонування. Можливість розв'язання цієї проблеми вбачається у:

- перегляді, або коригуванні державної інноваційної політики у відповідності до наявного стану інноваційної інфраструктури, глобальних фінансово-економічних впливів, тенденцій розвитку глобальних інноваційних мереж;
- створенні різних інноваційних структур (наприклад, інноваційних кластерів);
- забезпеченні координації діяльності органів виконавчої влади, громадських та наукових інституцій у процесі реалізації заходів щодо розвитку інноваційної інфраструктури;
- організації науково-практичних семінарів з аналізу проблем інноваційного розвитку та обговорення механізмів їх розв'язання;
- створенні в кожному регіоні загальнодоступних баз даних «Інноваційна інфраструктура» та «Інноваційні проекти», дані з яких інтегруватимуться у відповідну базу на національному рівні;
- реалізації у повній мірі потенційних можливостей для активізації інвестиційної діяльності в інноваційній сфері [244].

Недотримання основоположних принципів МДРІРЕ як проблему можна вирішити шляхом виявлення таких фактів спеціальним інформаційним центром (такі функції можна покласти на ситуаційні центри, мережа яких створюється по всій Україні) та їх подальшого усунення.

Проблема деструктивного впливу на МДРІРЕ негативних тенденцій і явищ у соціально-економічному середовищі країни (нестійка політична та військова ситуація, вектор проведення зовнішньої політики, співпраця з міжнародними фондами, погіршення інвестиційного клімату) є найбільш гострою та потребує комплексного підходу до його нейтралізації. Очевидно, що

все набуте й зроблене в країні за останні п'ять років повинне бути збережене і стати підґрунтям для наступного етапу її розвитку.

Проблема моніторингу функціонування МДРІРЕ та його інформаційного забезпечення буде вирішена, якщо на практиці використовувати запропоновану вище методологію діагностики функціонування діючого механізму на базі технології застосування МАІ.

Щодо проблеми недієвості МДРІРЕ, то якщо всі його ланки будуть розвиватися з пристосуванням до умов сучасності, з врахуванням основних глобалізаційних трендів і наслідків, то й підвищиться дієвість самого механізму. Тоді й будуть прослідковуватися структурні зміни у показниках, що відображають закономірності й тенденції інноваційного розвитку країни.

Таким чином, поліпшення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки повинне відбуватися до тих пір, поки, як показує світова практика, частка інноваційної продукції у ВВП не становитиме 20%. А це є показником втримання конкурентних позицій української продукції в умовах глобалізації.

Висновки до розділу 3

1. Встановлено, що нормативно-правове поле як ланка в структурі механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки є доволі розвиненою. Вона має складну структуру і відносно розвинені зв'язки з аналогічними ланками інших країн. Попри це воно не враховує всі аспекти забезпечення інноваційного розвитку економіки. Такий його недолік пов'язаний, насамперед, з молодістю держави, реформуванням її економіки, браком досвіду при розробці окремих нормативно-правових актів, відмінностями у формуванні економічного середовища в Україні та в інших країнах світу, а також із зовнішніми загрозами, які зараз сформувалися на глобальному рівні

2. Окреслено напрями розвитку нормативно-правового поля як складової МДРІРЕ України в глобалізаційних умовах, найважливішими серед яких є: розвиток й регулювання національного та міжнародного трансферу технологій;

стимулювання залучення приватних інвестицій в інноваційну сферу; формування ефективної системи обміну технологіями на міжнародному ринку; системне узгодження вітчизняних правових норм із стандартами і нормами міжнародного права та ін.

3. Обґрунтовано, що з метою забезпечення результативності функціонування інноваційної мережі, у її структурі доцільно виділяти інноваційну, забезпечуючу, комерціалізації інновацій, фінансування інновацій, керуючу, віртуальну та психологічну підсистеми. При цьому процес її розбудови повинен ґрунтуватися на принципах: підпорядковування основним законам розвитку інформаційного суспільства; добровільної участі членів мережі в спільній інноваційній діяльності; концептуальної єдності; визначення сфери діяльності, значення та місця учасників у мережі; взаємозв'язку між учасниками мережі; цілеспрямованої концентрації власності; створення законодавчої бази задля розвитку всіх підсистем інноваційної мережі; координації; професіоналізму; відповідальності; повноти інноваційного циклу; інформаційної насиченості мережевої взаємодії; міжнародної співпраці в інноваційній сфері. Робота в інноваційній мережі повинна організовуватися через спеціальну програмну платформу, доступ до якої в учасників мережі повинен бути цілодобовим та з різних мобільних пристроїв. Крім того, програмна платформа повинна підтримувати роботу з периферійним обладнанням (сканером штрих-кодів, мобільним принтером, GPS, фотокамерою).

Нами виявлено, що задля розбудови інноваційної мережі, необхідно розширити джерела формування фінансового забезпечення її функціонування та знаходження оптимальної його структури з-поміж субсидювання прямих витрат, пов'язаних з наданням послуг (неринкових) з державного та регіональних бюджетів, надходжень від платних послуг та прибутку організацій-учасників мережі.

4. Запропоновано процес формування та поліпшення МДРІРЕ розбити на декілька етапів. I етап – моніторинг інноваційного розвитку економіки України.

II етап – діагностика функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. III етап – оцінка можливостей поліпшення механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. IV етап – розроблення програми поліпшення МДРІРЕ. V етап – оцінка запропонованого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. VI етап – упровадження програми поліпшення МДРІРЕ.

5. Розроблено методичний підхід до діагностики функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, що базується на технології вирішення складних проблем методом аналізу ієрархій. Алгоритм його проведення також можна використовувати для оцінки можливостей поліпшення та змін МДРІРЕ.

6. Побудовано ієрархію діагностики функціонування діючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, а також ієрархію оцінки можливостей реалізації бажаного сценарію його функціонування.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено та запропоновано нові наукові підходи до вирішення актуального наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад формування й функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах та розробці практичних рекомендацій щодо його вдосконалення. У процесі дослідження зроблено такі висновки:

1. Для полегшення донесення розвинених ідей, сконцентровано зусилля над удосконаленням понятійно-термінологічного апарату. Зокрема, уточнено суть інноваційного розвитку економіки та зміст поняття «механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки». При цьому, конкретизація цих понять відбувалася в контексті як мети дослідження загалом, так і мети функціонування економіки під впливом упровадження інновацій і мети впровадження механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Обидві дефініції розкривають особливості інноваційних процесів, які відбуваються в економіці країни в результаті впровадження інновацій. Сформована також теоретична база створення і функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки. Її особливістю є те, що вона поєднує основні положення теорій глобалізації та розвитку світової економіки, державного регулювання економіки, інноваційно-технологічного розвитку. Таке поєднання дає змогу забезпечити селективність відбору окремих теорій щодо врахування ними взаємоузгодженості трьох типів процесів, а саме: процесів інноваційного розвитку економіки, процесів його регулювання та процесів глобалізації для адекватного передбачення напрямів поліпшення МДРІРЕ. Результатом такого підходу до використання теоретичної бази стане обґрунтування підвищення конкурентоздатності національної економіки на міжнародній арені в умовах глобалізаційних викликів сучасності.

2. Обґрунтовано специфіку застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах: з урахуванням

специфіки самого об'єкту впливу, специфіки середовища розвитку економіки країни та глобального економічного простору. Доведена необхідність розробки стратегії двовекторного інноваційного розвитку економіки країни, один з яких має бути спрямований на внутрішні структурні зміни економіки, другий – на інноваційний розвиток економіки країни на міжнародному рівні.

3. Проведений аналіз інноваційного розвитку економіки України дозволив окреслити його недоліки й проблеми, що дало змогу детально вивчити особливості функціонування існуючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки та встановити, що він є недостатньо дієвим через низку чинників. На цій основі запропоновано підходи не тільки до оцінювання цього механізму, але й до поліпшення його дієвості завдяки використанню математичного інструментарію обчислення індексів структурних змін і відмінностей у показниках, що характеризують результати інноваційної діяльності в Україні у розрізі регіонів, видів економічної діяльності.

4. Доведено, що для подолання розриву України від розвинених країн світу в освоєнні інвестицій важливо застосувати довід світової практики побудови інноваційної економіки. При цьому, важливо, щоб використання окремих позитивних важелів регулювання, що застосовуються в інших державах світу, відбувалося з врахуванням особливостей перебігу інноваційних процесів в Україні, ґрунтовного аналізу результатів інноваційної діяльності та дієвості кожної із ланок МДРІРЕ. Здійснена оцінка нормативно-правового поля як ланки в структурі механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, яка дала змогу встановити, що його структура є доволі розвинена і що окремі ланки цієї структури мають відносно розвинені зв'язки з аналогічними ланками інших країн. Окреслено напрями перспективного розвитку нормативно-правового поля функціонування МДРІРЕ в глобалізаційних умовах.

5. Сформовано концептуальні положення щодо розбудови інноваційної мережі в Україні на засадах розширення структури інноваційної мережі та сформованих принципів її розвитку. При цьому, взаємодія учасників

інноваційної мережі повинна відбуватися завдяки створеній спеціальній програмній платформі, доступ до якої повинен бути цілодобовим та з різних мобільних пристроїв. Установлено, що розв'язання цього завдання вимагає розширення і об'єднання різних джерел формування фінансового забезпечення.

6. Розроблено та обгрунтовано методичний підхід до діагностики функціонування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки на основі методу аналізу ієрархій. Алгоритм цього підходу можна використовувати для оцінки заходів поліпшення МДРІРЕ та його змін. Для його застосування побудовано ієрархію діагностики функціонування діючого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки, а також ієрархію оцінки можливостей реалізації бажаного сценарію його функціонування. А також доведено, що для розвитку інноваційної інфраструктури в Україні необхідно приділити належну увагу в різних стратегічних та програмних документах, які розробляються на державному та місцевому рівнях. Крім того, мають бути сформовані умови як для розвитку інноваційної інфраструктури, так і для функціонування МДРІРЕ. Важливо забезпечити перегляд, або коригування державної інноваційної політики відповідно до наявного стану інноваційної інфраструктури, глобальних фінансово-економічних впливів, тенденцій розвитку глобальних інноваційних мереж; створити різні інноваційні структури; забезпечити координацію діяльності органів виконавчої влади, громадських та наукових інституцій у процесі реалізації заходів щодо розвитку інноваційної інфраструктури тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж., 2016. Чому нації занепадають. Київ: Наш Формат, 440 с.
2. Анализ права по Р. Познеру. URL: http://www.gribov.ru/analysis_right_on_pozneru.html
3. Ананьева Е.А., 2011. Современный механизм государственного регулирования экономики. *Финансовая аналитика: проблемы и решения*, 1, с. 40-50.
4. Андрійчук Ю. А., 2013. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в Україні. Вісник Національного університету "Львівська політехніка", 776, с. 340–347
5. Антонова Н.Б., Хорошко О.Б., 2009. Государственное регулирование национальной экономики. Минск : Акад. Упр. При Президенте Респ. Беларусь, 253 с.
6. Антонюк Н.А., 2018. Механізм антикризового регулювання національної економіки в умовах децентралізації. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. Одеса: Одеський національний економічний університет, 4(256), с. 13-32.
7. Антохов А.А. Регіональна економіка та інтелектуалізація суспільства: інноваційні аспекти взаєморозвитку : монографія. Львів : БОНА, 2016, 418 с.
8. Антохов А.А., Котельбан С.В., 2019. Регулювання інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації: зміст, методи, інструменти. *Інноваційна економіка*, 2, с. 41-46.
9. Антохов А.А., 2017. Принципи впровадження регіональних трансформацій на основі інноваційного розвитку економіки регіону [Електронний ресурс]. Глобальні та національні проблеми економіки, 18. Режим доступу до статті: <http://global-national.in.ua/issue-18-2017>.
10. Асоціація «AgTech Ukraine». URL: <https://agtech.com.ua/>
11. Асоціація «Інноваційний розвиток України». URL: <http://uaid.com.ua/>

12. Балакин Е.В., Нурмухаметов И.А., 2017. Механизмы государственного регулирования экономики: от А. Смита до Е. М. Примакова. *Вестник Челябинского государственного университета*, 5 (401), с. 172-178.
13. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bell.html>
14. Белоусова А.К., Гугуева З.С., Молохина Г.А. Особенности стиля мышления человека в инновационном процессе. URL: https://www.researchgate.net/publication/326168114_Osobennosti_stila_myslenia_celoveka_v_innovacionnom_processe
15. Бобылев С. Н., Ходжаев А. Ш., 2004. *Экономика природопользования: учебник*. Москва : ИНФРА-М, 501 с.
16. Богашко О. Л. Еволюція теоретичних підходів до інноваційного розвитку в економічній науці. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. Бердянськ: БУМБ, 2013. № 2 [22]. С. 23-29.
17. Бойченко В. С., 2011. Сутність регіонального інноваційного розвитку. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. Суми: СДУ, 4, с. 127–132.
18. Бородин О.Д., 2015. Еволюція теоретичних основ державного регулювання економіки. *International Scientific Journal: міжнар. наук. журн.*, 8, с. 96-100.
19. Браун Н., 2002. Батько економічного дива у товаристві контрольованої раціональності та раціонального самоконтролю. *Дзеркало тижня*, 2. URL: https://dt.ua/SOCIETY/batko_ekonomichnogo_diva_u_tovaristvi_kontrolovano_yi_ratsionalnosti_ta_ratsionalnogo_samokontrolyu.html
20. Буркинський Б. В., Лазарева Є. В., 2007. *Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону: Наукове видання*. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 140 с.

21. В КПІ создали супутник, которий планируют запустити в космос. URL: http://www.aif.ua/society/social/v_kpi_sozdali_sputnik_kotoryu_planiruyut_zapustit_v_kosmos

22. В Україні мають намір побудувати космопорт. URL: <https://uatv.ua/v-ukrayini-mayut-namir-pobuduvaty-kosmoport-foto/>

23. В Україні створять центри з розвитку технологій та інновацій. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2384190-v-ukraini-stvorat-centri-z-rozvitku-tehnologij-ta-innovacij.html>

24. Васільєва Л.М., 2016. Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*, 1, с. 121-124.

25. Вертіль О. Біопластиковий прорив. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/bioplastikovij-proriv/>

26. Верхоглядова Н. І., Радамовська І. В., 2016. Забезпечення конкурентостійкості соціально-економічних систем на основі інформаційно-знаннєвої парадигми інноваційного розвитку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*: електронний науково-практ. журн. Дніпро: ПДАБА, Вип. 3. URL: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/3_2016/10.pdf

27. Вишнівська Б. В. , 2016. Інноваційний розвиток України. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. Київ: НУБіП України, 244, с. 183–191.

28. Водний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 1995, 24. ст.189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>

29. Воронянський О.В., 2016. Неоконсервативна модель державного регулювання економічних процесів: сутність та досвід. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*, 177, с. 51-60.

30. Гайзер Урс. Утопія чи нова реальність? Навіщо Швейцарії роздавати громадянам по 2 тис. євро на місяць? URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/02/2/7044225/>

31. Гаркуша О. Ю., 2015. Механізм регулювання розвитку виноробної галузі України : дис. ... канд. економічних наук : 08.00.03. Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Донецьк, 250 с.

32. Гернего Ю. О., Підгородецька С. М., 2014. Індекси інноваційного розвитку країн світу. *Університетські наукові записки*. Хмельницький: ХУУП, 1, с. 339–346.

33. Гладинець Н. Ю., 2011. Концептуальні засади формування механізму регулювання інноваційної діяльності в регіоні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. Ужгород: Видавництво УжНУСпецвип., 33 (1), с. 74–79.

34. Глобалізація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Глобалізація>

35. Гобсон Дж. А., 1900. *Проблеми бідності и безработицы*. Санкт-Петербург: Издание О.Н. Поповой, 396 с.

36. Господарський кодекс України, 2003. *Відомості Верховної Ради України*, 18, 19-20, 21-22. ст.144 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

37. Григоренко Є. О., 2014. Розвиток інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління машинобудівними підприємствами. *Економіка і регіон*. Полтава : ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка, 5(48), с. 85–89.

38. Гринько Т.В., 2008. Формування інноваційної інфраструктури України як основа активізації інноваційної діяльності підприємств. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління*. Львів : НУ «Львівська політехніка», 628, с. 438–442.

39. Данилків Х., 2016. Державне регулювання інноваційного розвитку малих підприємницьких структур в умовах інформаційного суспільства. Інформаційне суспільство: тенденції регіонального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції ISRDT-2016, 20–21 вересня 2016 року. Національний університет «Львівська політехніка», Інститут підприємництва та перспективних технологій, Інститут гуманітарних та соціальних наук, Жешувський університет, Факультет економіки. Львів :

Видавництво «Редакція «УП», с. 24–25

40. Чистов С. М., Никифоров А. Є., Куценко Т. Ф. та ін., 2000. Державне регулювання економіки: *навч. посіб.* Київ: КНЕУ, 316 с.

41. Державний реєстр інноваційних проєктів: URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/innovacijni-proekti/derzhavnij-reyestr-innovacijnih-proektiv>.

42. Довгаль О.А., 2013. Інноваційний розвиток економіки: методологія аналізу. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*, 1 (16), с.113-116.

43. Драган І.В., 2015. Механізм державного регулювання збалансованого природокористування на територіальному рівні. *Публічне управління та митне адміністрування*, 2, с. 64–70.

44. Драчук Ю. З., Трушкіна Н. В., 2015. Пропозиції щодо підвищення ефективності розвитку інноваційного підприємництва в Україні. *Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки*: електрон. наук. фах. вид. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2015_3_8

45. Дрожжин Д.Ю., 2014. Державна інноваційна політика України в умовах євроінтеграції. *Теорія та практика державного управління*. Харків : ХарPI НАДУ, Вип. 4, с. 352–360.

46. Європарламент висловився за заборону одноразового пластику. URL: <https://www.dw.com/європарламент-висловився-за-заборону-одноразового-пластику/a-46022723>

47. Євтушевський В. А., 2005. *Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми*. Київ: НДЕІ Міністерства економіки України, 410 с.

48. Жовнірчик Я. Ф., 2012. Аналіз та шляхи вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення розвитку інноваційної системи України. *Ефективна економіка*: електронний журнал. Дніпро, ДДАЕН, 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_2_17

49. Журавлев А.Л., 1993. Социальная психология личности и малых групп: некоторые итоги исследования. *Психологический журнал*, 14, 4, с. 10.
50. Зарайченко И.А., 2013. Инновационные сети, как инструмент повышения инновационного уровня производств композиционных материалов. *Вестник Казанского технологического университета*. Казань: КТУТ., 16, 3, с. 248-252.
51. Зборовська О., 2009. Теоретичні концепції матеріальної основи державного регулювання економіки. *Економіка та держава*, 8, с. 5–7.
52. Зянько В. В., 2008. Соціальні аспекти стратегії управління інноваційною діяльністю. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. Київ : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 16, с. 117–123.
53. Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты – предприятия – государство. *Инновации в действии*. URL: <http://courier-edu.ru/cour1112/0007.html>
54. Иванов О. В., Сумак Н. А., 2009. Регіональна складова державної інноваційної політики в Україні. *Теорія та практика державного управління*. Харків: Видавництво ХарPI НАДУ “Магістр”, 4 (27), с. 275-281 URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-4/doc/3/18.pdf>
55. Иванова Т. В., 2011. Екологізбалансовані макроекономічні заходи державної політики у сфері екологізації. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ: Чорноморський державний університет імені Петра Могили, 3, с. 84–86.
56. Ільїч Л.М., 2015. Інноваційна модель зайнятості: сутність, характерні ознаки та передумови становлення в Україні. *Ринок праці та зайнятість населення*: науково-практ. журнал. Київ, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 2, с. 13-17.
57. Ілляшенко С. М., 2010. Інноваційний менеджмент: *підручник*. Суми: Університетська книга, 334 с.
58. Ілляшенко С. М., 2012. Інновації і маркетинг – рушійні сили економічного розвитку: *монографія*. Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 536 с.

59. Індекс поточної економічної спроможності на кінець 2017 р. URL: <http://razumkov.org.ua/novyny/indeks-potochnoi-ekonomichnoi-spromozhnosti-na-kinets-2017r-pohirshennia-pokaznykiv-zainiatosti>
60. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: *монографія*. Ковтуненко К.В., Масленнікова Є.І., 2017, 2. Херсон, 906 с.
61. Канаєва М.О., 2005. Сучасні європейські інноваційні мережі та їх роль в активізації інноваційної діяльності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. Київ: КНУ імені Т.Шевченка, 73, с. 21-23.
62. Карлюк Д. О., 2006. Удосконалення управління інноваційним розвитком підприємств льнопереробної галузі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.01. Київ, 23 с.
63. Карпенко А. В., 2013. Рівень фінансування інноваційної діяльності в Україні. *Економічні інновації*. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 54, с. 72–78.
64. Катренко А.В., 2003. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації. Львів: "Новий світ-2000", 419 с.
65. Кахович О. О., Южека Р. С., 2015. Особливості державного регулювання економіки. *Актуальні проблеми держави і права*, 75, с. 119-126.
66. Кейнс Дж.М., 1993. Общая теория занятости, процента и денег. Избранные произведения. Москва: Экономика, 157 с.
67. Ковтуненко К. В., Нестеренко О. В., 2017. Інноваційна діяльність промислових підприємств України: стан і перспективи розвитку. *Економічний форум*. Луцьк: ЛНТУ, 2, с. 17–23.
68. Коллонтай В. О, 1999. неолиберальной модели глобализации. *Мировая экономика и международные отношения*. Москва, 10. URL: https://www.imemo.ru/jour/meimo/index.php?page_id=690&id=1144&jid=49&jj=49
69. Коломієць І. Ф., Гошовська Г. В., 2014. Еволюція теорій інноваційно-технологічного розвитку в ретроспективній оцінці. *Регіональна економіка*. Львів: ІРД НАН України, 2, с. 178-186.

70. Кондратьев Н. Д., 2002. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. Москва : Экономика, 767 с.

71. Корецкий А.И., 2017. Пріоритети інноваційного розвитку економіки України: наукометричний аспект: монографія. К.: ТОВ «ДКС центр», 160 с.

72. Корецкий М. Х., 2002. Державне регулювання ринкової економіки : *монографія*. Київ: Вид-во УАДУ, 260 с.

73. Корсак К., 2010. Від традиційних моделей організації економіки – до інноваційної. *Персонал : журн. інтелектуальної еліти*. Київ : МАУП, 2, с. 12–17.

74. Котельбан С. В., 2019. Аналіз інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах. *Науковий погляд: економіка та управління*, 3 (65), с. 89-98.

75. Котельбан С. В., 2019. Інноваційна мережа як стимулююча ланка механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України. *Агросвіт*, 13-14, с. 60–66.

76. Котельбан С. В.; 2019. Місце і роль нормативно-правового поля у механізмі управління національною економікою. *Матеріали доповідей Міжнародної науково-практ. конф. “Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії”*; 2019; Запоріжжя. Запоріжжя: Класичний приватний університет, с. 18–21.

77. Котельбан С.В., 2016. Аспекти розвитку національної економіки в умовах інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. *Матеріали III Міжнародної Шумпетерівської конференції “Наукова спадщина Йозефа Алоїза Шумпетера і сучасність: погляд із минулого в майбутнє”*; 2016; Чернівці. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, с. 135–137.

78. Котельбан С.В., 2017. Інновації та інноваційна діяльність в системі розвитку регіонів. *Матеріали науково-практ. круглого столу. “Економіка і врядування: проблеми соціалізації”*; 2017; Чернівці. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, с. 53–55.

79. Котельбан С.В., 2018. Механізм державного регулювання

інноваційного розвитку економіки: теоретична основа дослідження. *Сталий розвиток економіки*, 3, с. 44-52.

80. Котельбан С.В., 2017. Механізм державного регулювання інноваційної діяльності. *Матеріали Міжнародної науково-практ. конф. “Перспектива розвитку галузей економіки з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів”*; 2017; Дніпро. Дніпро: НО “Перспектива”, с. 44–46.

81. Котельбан С.В., 2019. Особливості застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах. *Матеріали міжнар. науково-практ. конф. “Сучасні наукові погляди на економічні механізми стимулювання соціально-економічного розвитку”*; 2019; Ужгород. Ужгород : УНУ, с. 23–27.

82. Котельбан С.В., 2018. Підходи до визначення сутності “інновація”. *Збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених “Сучасні інформаційні технології в економіці, управління та адміністрування”*; 2018; Київ. Київ: Аналітичний центр “Нова економіка”, с. 31–35.

83. Котельбан С.В., 2018. Роль механізму державного регулювання інноваційного в розвитку підприємств. *Матеріали міжнар. науково-практ. конф. “Пріоритети розвитку підприємств у XXI столітті”*; 2018; Кропивницький. Кропивницький: РВЛ ЦНТУ, с. 215–217.

84. Котельбан С.В., 2017. Сутність, методи та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності. *Економіка та держава*, 4, с. 115-118.

85. Котельбан С.В., 2018. Хронологічні та хорологічні підходи до визначення сутності поняття “інновація”. *Інвестиції: практика та досвід*, 9, с. 91-97.

86. Коханова О.П. Психологічні аспекти інноваційної діяльності в умовах вищої школи. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7678/1/O_Kokhanova_VOVU_8_IL.pdf

87. Краус Н. М., 2015. Інноваційна економіка: дефініція поняття та інституціональний базис розвитку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка*. Мукачево : МДУ, 2(1), с. 36–42.

88. Круш П.В., Максименко І.А., 2008. Регулювання економіки: теоретичні та прикладні аспекти: *монографія*. Київ: НТУУ «КПІ», 424 с.

89. Кубів С. Економічне становище України 2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ekonomichne-stanovishche-ukrayini-2018>

90. Куди інвестують гроші в Україні: головні сфери. URL: https://24tv.ua/kudi_investuyut_groshi_v_ukrayini_golovni_sferi_n1040705

91. Кузнец С., 2003. Экономический рост: результаты исследований и размышлений. Нобелевская лекция. *Нобелевские лауреаты по экономике: взгляд из России*. Санкт-Петербург: Гуманистика, 968 с.

92. Кузьмін О. Є., Бублик М. І., 2015. Принципові засади державного управління загальними ресурсами. *Проблеми формування та реалізації конкурентної політики: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 24–25 вересня 2015 року, Львів. Національний університет "Львівська політехніка", Інститут економіки і менеджменту, Кафедра теоретичної та прикладної економіки, Сілезька вища школа ринкового управління та іноземних мов, Катовіце (Польща), Український вільний університет, Мюнхен (ФРН), Університет з безпеки управління в Кошице (Словаччина)*. Львів : Простір-М, с. 102.

93. Куценко А.В., 2008. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: *Монографія*. Полтава: РВВ ПУСКУ, 205 с.

94. Кучмаева О.В., Егорова Е.А., Иванова Т.А., 2003. Социальная статистика: *Учебно-практическое пособие*. Москва: МЭСИ, 130 с.

95. Лабінська Г., Шевчук Л., 2014. Соціально-економічний розвиток технологічної сингулярності в Україні. *Євроінтеграційні процеси в освіті та науці: єдиний інноваційний простір*: матеріали II Міжнар. наук.-практич.

мережевої конф. (м. Тернопіль, 19-21 верес. 2014 р.). Тернопіль: ТІСІТС, с. 92-93.

96. Лебедева Л. В., 2014. Сучасна інноваційна політика держави в Україні: проблеми та перспективи реформування. *Ефективна економіка*: електронний журн. Дніпро: ДАЕУ, 1. URL: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2664

97. Леоненко П.М. Леоненко П. М., 2016. Інституційні аспекти інноваційного підприємництва та конкурентоспроможності економіки України. *Фінанси України*, 10, с. 89-112.

98. Лівощко Т. В., Дворніченко Д. С., 2014. Інновації та інноваційна політика підприємства: принципи формування та механізми реалізації. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя: ЗДІА, 6, с. 116–124.

99. Лісовий кодекс України, 1994. *Відомості Верховної Ради України*, 17. ст.99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

100. Лопатинський Ю. М, Водянка Л. Д., 2018. Державне регулювання інноваційної діяльності: зарубіжний досвід. *Інфраструктура ринку*: електронний науково-практ. журн. Одеса: ПНДІЕІ, 16, с. 31–39. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/16_2018_ukr/7.pdf

101. Мазій Н. Г., 2011. Принципи та механізми державного регулювання розвитку підприємництва. *Демократичне врядування*: електронне фахове видання. Львів, 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2011_8_8

102. Майєр Дж., Олесневич Д., 2002. Міжнародне середовище бізнесу: конкуренція та регулювання у глобальній економіці; пер. з англ. Київ : Либідь, 703 с.

103. Макуха С. М. Інноваційність іноземних інвестицій – чинник модернізації перехідної економіки. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Харків: НЮАУ імені Ярослава Мудрого, 2011 № 2. С. 30–40.

104. Менш Г., 1985. Технологический пат. Долговременные тенденции в капиталистическом производстве; отв. ред. И сост. Р. М. Энтов, Н. А. Макашева. Москва, с. 115–132.

105. Методи експертних оцінок: URL: <https://learn.ztu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=22003>

106. Методика розрахунку сумарного індексу інновацій, затверджена наказом Держстату від 28.12.2015 №368. URL: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2015/368/met_rsii.zip

107. Мироненко М., 2012. Необхідність державного регулювання економічного розвитку у сучасних умовах. *Ефективність державного управління*, 32, с. 433-440.

108. Михайлишин Л.І., 2016. Транснаціоналізація світової економіки: інноваційний аспект: монографія. Вінниця: ДонНУ, 314 с.

109. Міністр екології Семерак О. розповів про таємничу бурштинову постанову Кабміну. URL: <http://glavcom.ua/news/semerak-rozpoviv-pro-tajemnichu-burshtinovu-postanovu-kabminu-405747.html>

110. Мірошник Р. О., Коник О. А., 2014. Проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства. *Управління інноваційним процесом в Україні: налагодження взаємодії між учасниками: тези доповідей V Міжнар. наук.-практ. конф., МІРУ–2014, (22–23 трав. 2014 р.).* Львів: Видавництво Львівської політехніки, с. 89–90.

111. Міхеєнко Т. В., 2013. Особливості державного регулювання економіки депресивних регіонів. *Чернігівський науковий часопис Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1. «Економіка і управління».* Чернігів: ЧДІЕУ, 1 (4), с. 32-37.

112. МОН пропонує до громадського обговорення проект стратегії інноваційного розвитку України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proekt-strategiyi-innovacijnogo-rozvitku-ukrayini>

113. Морозова С. А., 2016. Інноваційний розвиток світової економіки: теоретичний аспект. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: економічні науки*. Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 32, с. 179–186.

114. Морозова С.А., 2016. Інноваційний розвиток світової економіки: теоретичний аспект. Reporter of the Priazovskyi state technical university. Section: Economic sciences, 32, 1, p. 179-186.

115. На базі вишу вперше створили центр підтримки технологій та інновацій. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/na-bazi-vishu-vpershe-stvorili-centr-pidtrimki-tehnologij-ta-innovacij-u-nomu-mozhna-otrimati-dopomogu-z-patentuvannya-svoyeyi-rozrobki>

116. Напрями взаємодії України та ЄС в інноваційній сфері. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20150101.pdf>

117. Наукова та інноваційна діяльність України: *Статистичний збірник*. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 141 с.

118. Наукова та інноваційна діяльність України: *Статистичний збірник*. Київ, Державна служба статистики України, 2018. 178 с.

119. Наукова та інноваційна діяльність України: *Статистичний збірник*. Київ, Державна служба статистики України, 2010. 347 с.

120. Наукова та інноваційна діяльність України: *Статистичний збірник*. Київ, Державна служба статистики України, 2014. 314 с.

121. Наукова та інноваційна діяльність України: *Статистичний збірник*. Київ, Державна служба статистики України, 2015. 255 с.

122. Нацбанк України врахував пропозиції UAPS щодо внесення змін до законодавства. URL: <http://uaps.com.ua/ua/novyny/natsbank-ukrayiny-vrahuvav-propozytsiyi-uaps-shhodo-vnesennya-zmin-do-zakonodavstva>

123. Національний банк затвердив нову систему валютного регулювання та оприлюднив дорожню карту валютного лібералізації. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=A9003DCA85806AC4C1E82B16D100275F?art_id=85295172&cat_id=55838

124. Необхідність й сутність державного регулювання економічної системи. Наукові теорії державного регулювання економіки. URL: https://studopedia.su/10_79215_neobhidnist-y-sutnist-derzhavnogo-regulyuvannya-ekonomichnoi-sistemi-naukovi-teorii-derzhavnogo-regulyuvannya-ekonomiki.html

125. Нерода-Березка К.І. Сучасні теорії ТНК як методологічна основа аналізу інноваційної діяльності фірми. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2225-6407/article/view/16027/13643>

126. Нестеров А.К. Теории государственного регулирования экономики. URL: <http://odiplom.ru/lab/teorii-gosudarstvennogo-regulirovaniya-ekonomiki.html>

127. Нобелівська премія-2018: комітет оголосив лауреатів з економіки. URL: https://24tv.ua/nobelivska_premiya_2018_komitet_ogolosiv_laureata_z_ekonomiki_n1043918

128. Новіков Є.А., 2017. Історія розвитку мереж трансферу технологій в ЄС. *Право та інновації*. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 1 (17), с. 41-45.

129. Новіков О.Є. Специфіка державного та ринкового регулювання національної економіки України. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/02/178.pdf>

130. Новікова Н. Л., 2016. Теоретичні засади механізму державного регулювання економічних інтересів. *Агросвіт*, 4, с. 21-24.

131. Олексюк В. М., 2012. Інноваційний розвиток як складова економічної безпеки держави. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. Чернівці: ЧТЕІ, 3, с. 111–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2012_3_20

132. Олефір А.О., 2015. Правові механізми антикризового державного регулювання економіки. *Теорія і практика правознавства*, 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_1_15

133. Офіційний сайт Львівського кластеру інформаційних технологій. URL: <https://itcluster.lviv.ua/about-us/about-cluster/>

134. Офіційний сайт World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/>

135. Пасінович І. І., Сич О. А. Модернізація механізмів державного регулювання економіки України. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. URL: fkd.org.ua/article/download/128472/124964

136. Перелік законодавчих актів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/perv> Анотації документів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/annot/page>

137. Пересада А. А., 2002. Управління інвестиційним процесом. Київ: Лібра, 472 с.

138. Повний список валютних послаблень для населення. URL: <http://uaps.com.ua/ua/novyny/povnyj-spysok-valyutnyh-poslablen-dlya-naselennya/>

139. Показники діяльності наукових парків у 2017 році. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/parki/pokazniki-dialnosti/1-parki-2017.pdf>

140. Полтерович В.М. Механизм глобального экономического кризиса и проблемы технологической модернизации. URL: <http://spkurdyumov.ru/economy/mexanizm-globalnogoekonomicheskogo-krizisa-i-problemy-technologicheskoy-modernizacii/>

141. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лист. 2015 р. № 932. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п/ed20181117#n62>

142. Представление процесса планирования в виде иерархии. URL: http://adhdportal.com/book_852_chapter_24_3.2._Predstavlenie_proessa_planirovani_ja_v_videierarkhii.htm

143. Презентація результатів міжнародного дослідження «Тенденції у сфері управління персоналом - 2018»: Штучний інтелект, робототехніка та автоматизація. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/human-capital/Deloitte-Global-Human-Capital-Trends-2018-Statistics-by-Ukraine-8.pdf>

144. Пригожин А. И., 1989. Нововведения: стимулы и препятствия: (социальные проблемы инноватики). Москва: Политиздат, 271 с.
145. Приходько В.П., 2013. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою. *Інвестиції: практика та досвід*. Миколаїв: ЧНУ імені Петра Могили, 15, с. 6-8.
146. Про внесення змін до деяких законів України щодо спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 11.05.2004 р. № 1702-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-15/>
147. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій : Закон України від 9.04.2004 року № 1676-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15>
148. Про започаткування роботи із створення в Україні Центру підтримки технологій та інновацій: Розпорядження Кабінет Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 20-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zapochatkuvannya-roboti-iz-stv>
149. Про затвердження Державної цільової економічної програми "Створення в Україні інноваційної інфраструктури" на 2009-2013 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. № 447. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=447-2008-%EF>
150. Про затвердження переліку найважливіших науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2017-2018 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 669-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250308005>
151. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 року № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36, ст. 266. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

152. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України: Постанова ВРУ від 13.07.1999 року № 916-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14>

153. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 року № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. ст.166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

154. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 року № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>

155. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: *Указ Президента України* від 12.01.2015 року № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

156. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи: *Розпорядження Кабінету Міністрів України* від 17 червня 2009 р. № 680-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>

157. Про схвалення Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року: Проект. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiynogo-rozvitku-ukraini.pdf>

158. Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави: *Указ Президента України* від 20.04.2004 року № 454/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/454/2004>

159. Проект Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017-2021 роки. URL: http://cg.gov.ua/web_docs/1/2015/10/docs/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86.%D1%96%D0%B7%20%D0%B7%D0%B0%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%B6.%D0%A6%D0%9E%D0%92%D0%92.doc

160. Радзиевская Т.В., 2016. Эволюция государственного регулирования экономики, его особенности и механизм в условиях модернизации и

инновационного развития в современной России. *Вестник ВГУ. Серия: Экономика и управление*, 3, с. 18-22.

161. Рівень тіньової економіки в Україні за 9 місяців 2018 року найнижчий за останні 10 років URL: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=3053cbd5-e705-4e8d-af79-d0214cf0c7c3&title=RivenTinovoiEkonomikiVUkrainiZa9-Misiatsiv2018-RokuNainizhchiiZaOstanni10-Rokiv>

162. Рожкова Е.В. Специфика инновационных сетей в здравоохранении. URL: <http://vestnik.mednet.ru/content/view/666/30/lang,ru/>

163. Романенко Є. О., 2009. Інноваційні й аналітичні аспекти розвитку державної політики України. *Національна академія державного управління при Президентові України*, №2. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2009_2/TITUL.htm/

164. Рон Марчант: «Інтелектуальна власність — це не про закони, це про розвиток економіки»: ZN,UA. URL: https://dt.ua/interview/ron-marchant-intelektualna-vlasnist-ce-ne-pro-zakoni-ce-pro-rozvitok-ekonomiki-306349_.html

165. Рудченко І., 2008. Трансфер технологій як елемент інноваційної інфраструктури. *Теорія і практика інтелектуальної власності*, 4, с. 61–68.

166. Рятують економіку: скільки заробляють українські айтишники. URL: https://24tv.ua/techno/ryatuyut_ekonomiku_skilki_zaroblyaye_ukrayinskiy_aytishnik_n1111668

167. Саати Т., 1993. Принятие решений. Метод анализа иерархий. Москва: Радио и связь, 320 с.

168. Сажина М.А., Чибриков Г.Г., 2017. Экономическая теория: учебник. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: ИД «ФОРУМ» : ИНФРА-М, 608 с.

169. Самуэльсон П. А., Нордхаус В. Д., 1997. Экономика; пер. с англ. Москва: БИНОМ, 800 с.

170. Санкова Л.В. Развитие занятости инновационного типа: проблемы и перспективы. URL: http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Economics/31171.doc.htm

171. Світ у цифрах. Прогнози для 81 країни. *Світ у 2018. Український випуск The Economist*. Київ: ТОВ “Український тиждень”, 2017. С. 87-99.

172. Сенічкіна О. Е., 2014. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств України. *Менеджер*. Донецьк: ДонДУУ, 1(67), 109-114.

173. Сергеев Н. Н., Жвакин А. С., 2018. Механизмы государственного регулирования устойчивого развития топливно-энергетического комплекса. *Ars Administrandi (Искусство управления)*, 10 (2), с. 217–234.

174. Сертифікація комп'ютерів в Україні. URL: <http://test-group.com.ua/uk/stati/99-sertifikatsiya-komp-yuteriv-v-ukrajini.html>

175. Сиволап Л.А., 2013. Інноваційний розвиток національної економіки. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*, 1(2), с. 147-150.

176. Сиротинська Н. М., 2012. Види інновацій підприємств промисловості. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. Львів : Видавництво Львівської політехніки, с. 314–319.

177. Січкаренко К.О., 2015. Мережева організація інноваційної діяльності : Наукова доповідь. Київ: ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України", 48 с.

178. Скиба М. В., 2017. Теоретичні аспекти державного регулювання інноваційної діяльності: сутність, мета та засоби. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, 15(2), с.121-124.

179. Скільки Apple заробляє на кожному проданому iPhone. URL: <https://newsyou.info/skolko-apple-zarabatyvaet-na-kazhdom-prodannom-iphone>

180. Скорик О. О., 2015. Сутність та складові елементи науково-технологічного потенціалу держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*: електронний журн. Дніпро: ДДАЕУ, 11. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/11_2015/8.pdf

181. Соловйов В. П., Кореняко Г. І., Головатюк В.М., 2008. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: *монографія*. Київ: Фенікс, 224 с.
182. Соловьева О.А., 2011. Особенности механизма государственного регулирования экономики. *Проблемы современной экономики*, 4(40), с. 72-76.
183. Соціально-економічне становище України за 2018 рік. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/soc_ek/2018/publ_12_2018_u.html; Соціально-економічне становище України за 2017 рік. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/soc_ek/2017/publ_12_2017_u.html
184. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році : аналітична довідка. Писаренко Т. В., Кваша Т. К. та ін. – Київ: УкрІНТЕІ, 2018. 98 с.
185. Статистика: теоретичні засади і прикладні аспекти. Навчальний посібник. Фещур Р.В., Барвінський А.Ф., Кічор В.П. та інші; За наук. ред. Фещура Р.В. 2-е вид. оновлене і доповнене. Львів: “Інтелект-Захід”, 2003. 375 с.
186. Статистична інформація / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
187. Степаненко С. В., 2012. Передумови та необхідність державного регулювання процесів економічного розвитку. *Державне будівництво*, 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_1_16
188. Суліма Є.М., 2004. Неоліберальна глобалізація – кризова модель глобального розвитку. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ: Центр духовної культури, 41. URL: https://www.filosof.com.ua/Jornel/M_41/ Sulima.htm
189. Суховой А.Ф., 2016. Основные тенденции современного развития теории инноваций за рубежом и в России. *Журнал экономической теории*. Екатеринбург: Институт экономики УрО РАН, 4, с. 27-37. URL: <http://www.uiec.ru/content/zhurnal2015/03iSuhovey.pdf>
190. Тарнавська О.Б., 2016. Особливості державного регулювання в умовах трансформації економіки України. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія : Економічні науки*, Т.18, 2, с. 230-233.

191. Терехова С.В., Губанова Е.С., 2009. Активизация инновационного процесса в регионе: монография. Вологда: ВНКЦ ЦЭМИ РАН, 179 с.
192. Термінологія законодавства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term>
193. Технологии уничтожат 75 миллионов рабочих мест к 2022 году. URL: <https://life.informator.news/tekhnohyy-unchtozhat-75-mylyonov-rabochoykh-mest-k-2022-hodu-uchen-e/>
194. Технологічні парки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki>
195. Титов Л.Ю., 2009. Принципы формирования инновационных сетей в реальном секторе экономики. *Финансы и кредит*. Москва: ООО "Издательский дом ФИНАНСЫ и КРЕДИТ", 22, с. 55-60.
196. Ткачова Н.М., Чернов С.О., 2003. Механізм державного регулювання інноваційного ринку в Україні. *Збірник наукових праць Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Державне управління процесами життєдіяльності і галузевого розвитку регіону»*. Донецьк: ДонДУУ, т. IV, с. 162-168.
197. Топ-10 спеціальностей, на які виділено найбільше місць державного бюджету. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/top-10-specialnostej-na-yaki-vidileno-najbilshe-misc-derzhavnogo-byudzhetu>
198. Топ-20 самых инновационных компаний Украины. URL: http://www.dsnews.ua/vlast_deneg/top-20-samyh-innovatsionnyh-kompaniy-ukrainy-30112018230000
199. Третьяк Г.С., Бліщук К.М., 2011. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 128 с.
200. Тюкавкин Н.М., Бадирова А.В. О механизме государственного регулирования экономики. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-mehanizme-gosudarstvennogo-regulirovaniya-ekonomiki>
201. Тюшняков В.Н., Жертовская Е.В., Якименко М.В., 2015. Информационно-аналитическое обеспечение ситуационного центра как основа разработки стратегий инновационного развития региона. *Фундаментальные*

исследования. Москва : Издательский Дом «Академия Естествознания», 11-6, с. 1253-1257.

202. У Болгарії вбили журналістку, яка досліджувала розкрадання владною верхівкою коштів із фондів ЄС. URL: <http://krona.org.ua/viktoria-marinova.html>

203. У держбюджет вперше заклали гроші на інновації – 50 мільйонів: УКРІНФОРМ URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2344225-uderzbudzet-vperse-zaklali-grosi-na-innovacii-50-miljoniv.html>

204. У Львові відкрили перший в Україні Центр підтримки технологій та інновацій. URL: <https://tokar.ua/read/25053>

205. У Південній Азії бум інвестицій – туди переносять виробництво з Китаю. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/437086/u-pivdennij-aziyi-bum-investytsij-tudy-perenosyat-vyrobnytstvo-z-kytayu>

206. Україна Економічний огляд 4 жовтня 2018 р. *The World Bank*. URL: <http://pubdocs.worldbank.org/en/852661538644787369/Ukraine-Economic-Update-October-2018-UKR.pdf>

207. Україна піднялася на 4 позиції в рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business (інфографіка). URL: <https://economics.unian.ua/finance/2217806-ukrajina-pidnyalasya-na-4-pozitsiji-v-reytingu-legkosti-vedennya-biznesu-doing-business-infografika.html>

208. Українська асоціація бізнес – інкубаторів та інноваційних центрів. URL: <http://www.novekolo.info/ua/pro-uabiits>

209. Український винахід рятує мешканців Дубая від спраги в інноваційному парку. URL: <http://ukrainecountry.com/news/ukrains-kyu-vynakhid-riatuie-meshkantsiv-dubaia-vid-sprahy-v-innovatsiynomu-parku/>

210. Українці тримають “під матрацами” 60 мільярдів доларів. URL: <https://tsn.ua/groshi/ukrayinci-trimayut-pid-matracami-60-milyardiv-dolariv.html>

211. Ушакова Н. Г., Зарецька Л.М., 2014. Державне регулювання економіки : навч. метод. посібник. Харків: ХДУХТ, 225 с.

212. Федулова Ю. В., 2016. Перспективи інноваційного розвитку України: технологічні уклади. *Вісник Хмельницького національного університету*. Хмельницький: ХНУ, 1, с. 123–126.
213. Філіппова С.В., 2018. Інноваційні стратегії та інноваційні технології. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*, 1 (3), с. 49-61.
214. Хансен Э., 1959. Экономические циклы и национальный доход. Москва : Изд-во иностр. лит-ры. 760 с.
215. Чечель О. М., 2014. Принципи та механізм державного регулювання економіки. *Демократичне врядування*: електронне фахове видання. Львів, Вип. 13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_8
216. Чистик О. Ф., 1995. Эволюция форм собственности в экономике региона: теория и опыт. Самара : СГЭА, 168 с.
217. Шангіна Л., Юрчишин В., 2017. Індекс поточної економічної спроможності: комплексна оцінка соціально-економічної ситуації в Україні. Київ: Заповіт, 44 с.
218. Шибасєва Л. Л., 2016. Деякі особливості міжнародно-правової охорони права інтелектуальної власності. *Форум права*: електронне наукове фахове видання. Харків: ХНУВС, 3, с. 277–282. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_3_51
219. Шкала разностей. URL: https://m.xstud.ru/130248/menedzhment/shkala_raznostey
220. Шкварчук Л. О., 2015. Удосконалення функцій держави у регулюванні розвитку економіки України. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : збірник тез доповідей XI науково-практичної конференції, 30 березня – 4 квітня 2015 року*; Національний університет «Львівська політехніка».
221. Шпаков В.В., 2015. Механізми державного регулювання господарської діяльності: постановка проблеми. *Економічна теорія та право*, 3, с. 240-252.

222. Штангрет А. М., Стеців Л. П., 2019. Забезпечення безпечних умов інноваційного розвитку українських підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, 22, с. 182-186.

223. Шумпетер Й., 1982. Теория экономического развития (исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредиты, проценты и циклы конъюнктуры). Москва: Прогресс, 453 с.

224. Шумпетер Й., 1992. Теория экономического развития. Исследование предпринимательской прибыли, капитала и цикла экономической конъюнктуры. Москва: Прогресс, 231 с.

225. Що таке сертифікація товарів? URL: <http://test-group.com.ua/uk/sertifikatsiya-produktsii.html>

226. Яголковский С. Р., 2010. Психология инноваций: подходы, модели, процессы : монография. Москва, 264 с.

227. Якименко Г.Є. Перспективи інноваційного розвитку України на основі досвіду зарубіжних країн. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/247.pdf>

228. Якості медикаментів – додатковий контроль: в Європі посилили вимоги. URL: <https://itmed.org/news/kachestvu-medikamentov-dopolnitelnyy-kontrol-v-evrope-uzhestochili-trebovaniya/>

229. Ясинчук Л. Три річні бюджети під матрацом: економісти про недовіру українців до банківських установ. URL: <https://expres.online/archive/news/2018/07/06/300563-try-richni-byudzhety-pid-matracom-ekonomisty-nedoviru-ukrayinciv-bankivskyh>

230. Freeman C. Long, 1996. Wave in the World Economy. International Library of Critical Writings in Economics. Aldershot, Edwards Elgar.

231. Freeman C., Soete L., 1974. The Economics of Industrial Innovation. Harmondsworth, Penguin Modern Economic Texts, 322 p.

232. Funding for innovation: European Commission. URL : https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/funding_en

233. Giarini O., 1980. Dialogue on Wealth and Welfare – An Alternative View

of World Capital Formation. URL: <https://www.clubofrome.org/report/dialogue-on-wealth-and-welfare/>

234. Global Innovation Index 2018. Energizing the World with Innovation : 11th edition: Editors Soumitra Dutta, Bruno Lanvin, and Sacha Wunsch-Vincent. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report>

235. Global Innovation Network. URL: https://www.researchgate.net/figure/Global-Innovation-Network-An-Illustrative-Example_fig18_257814798

236. Global Innovation Strategy: Australian Government. URL : <https://www.industry.gov.au/data-and-publications/global-innovation-strategy>

237. Globalization: Treats or Opportunity. 12 April 2000: IMF Publications / International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm>

238. Goals for Mankind. A report to the Club of Rome. 1977. URL: <https://www.clubofrome.org/report/goals-for-mankind/>

239. Hagerstrand T., 1967. Innovation diffusion as a spatial process. Chicago: University of Chicago Press.

240. Hawrylyshyn B., 1980. Towards more effective Societies. Road Maps to the Future. URL: <https://www.clubofrome.org/report/towards-more-effective-societies/>

241. Index of Globalization. URL: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators>

242. Juglar C., 1889. Des crises commerciales et de leur retour pe'riodique. Paris, 451 p.

243. KOF Globalisation Index. URL: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>

244. Kotelban S. V., Antokhov A. A., Yankovska L. A., Fedoryshyna L. M., Felenchak Y. B., Holod A. P., 2020. Problems and disadvantages of the modern mechanism of state regulation of innovative development of Ukrainian economy. *Arctic Journal*, 73(6), p. 33-44.

245. Kuznets S., 1935. Relations between Capital Goods and Finished Products in the Business Cycle. *Economic Essays in Honour of Welsey Clair Mitchel*. New York: Columbia University Press, 424 p.

246. Mensch G., 1975. Das technologische Patt. Innovationen ueberwinden Depression. Frankfurt.

247. Mensch G., Schnopp R. Stalemate in Technology, 1925-1935: The Interplay of Stagnation and Innovation. URL:https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/34015/ssoar-1980-mensch_et_al-Stalemate_in_Technology_1925-1935_The.pdf?sequence=1

248. Mrykhina, O., Prokhorova, V., Korzh, R., Koleshchuk, O. & Mirkunova, T., 2019. Evaluation of Innovative Technologies in Conditions of the Digital Economics. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, 8 (3C), p. 230-236.

249. National Geographic: Бурштинова лихоманка на Дикому Заході України. URL: https://radiotrek.rv.ua/articles/national_geographic_drama_nelegalnoi_burshtynovoi_lyhomanky_na_dykomu_zahodi_ukrainy_foto_212757.html

250. Reshaping the international order: A report to the Club of Rome. 1976. URL: <https://www.clubofrome.org/report/reshaping-the-international-order/>

251. Soubbotina Tatyana P., 2000. Beyond Economic Growth. *The World Bank*. Washington, p. 32–34.

252. Stanasiuk N., Kuzmin O. and Shpak N., 2017. Innovation Clusters as an Important Factor Providing Industrial Potential, *Econtechmod*, 1(6), p.71-80.

253. The Future of Job Report 2018. Centre for the New Economy and Society. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf

254. The Global Competitiveness Report 2016–2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitivenessreport-2016-2017-1;>

255. The Global Competitiveness Report 2017–2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

256. The Global Innovation Index URL:
<https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>

257. The Human Kapital Project, 2018. *Tne World Bank*. URL:
<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30498/33252.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

258. Weizsaecker E., Wijkman A., 2017. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. URL:
<https://www.clubofrome.org/report/come-on/>

259. Zahra S.A., George G., 2002. Absorptive capacity: a review, reconceptualization and extension. *Akademy of Management Review*. New York, 27, 2, p.185–203.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Наукові праці, в яких опубліковані
основні наукові результати дисертації:***

8. Антохов А.А., Котельбан С.В., 2019. Регулювання інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації: зміст, методи, інструменти. *Інноваційна економіка*, 2, с. 41–46.

9. Котельбан С. В., 2019. Інноваційна мережа як стимулююча ланка механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України. *Агросвіт*, 13-14, с. 60–66.

10. Котельбан С.В., 2018. Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки: теоретична основа дослідження. *Сталий розвиток економіки*, 3, с. 44-52.

11. Котельбан С. В., 2019. Аналіз інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах. *Науковий погляд: економіка та управління*, 3 (65), с. 89-98.

12. Котельбан С.В., 2017. Сутність, методи та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності. *Економіка та держава*, 4, с. 115-118.

13. Котельбан С.В., 2018. Хронологічні та хорологічні підходи до визначення сутності поняття “інновація”. *Інвестиції: практика та досвід*, 9, с. 91-97.

14. Kotelban S. V., Antokhov A. A., Yankovska L. A., Fedoryshyna L. M., Felenchak Y. B., Holod A. P., 2020. Problems and disadvantages of the modern mechanism of state regulation of innovative development of Ukrainian economy. *Arctic Journal*, 73(6), p. 33-44.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Котельбан С. В.; 2019. Місце і роль нормативно-правового поля у механізмі управління національною економікою. *Матеріали доповідей Міжнародної науково-практ. конф. “Реформування економіки в контексті*

міжнародного співробітництва: механізми та стратегії"; 2019; Запоріжжя. Запоріжжя: Класичний приватний університет, с. 18–21.

9. Котельбан С.В., 2016. Аспекти розвитку національної економіки в умовах інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. *Матеріали III Міжнародної Шумпетерівської конференції "Наукова спадщина Йозефа Алоїза Шумпетера і сучасність: погляд із минулого в майбутнє"*; 2016; Чернівці. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, с. 135–137.

10. Котельбан С.В., 2017. Інновації та інноваційна діяльність в системі розвитку регіонів. *Матеріали науково-практ. круглого столу. "Економіка і врядування: проблеми соціалізації"*; 2017; Чернівці. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, с. 53–55.

11. Котельбан С.В., 2017. Механізм державного регулювання інноваційної діяльності. *Матеріали Міжнародної науково-практ. конф. "Перспектива розвитку галузей економіки з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів"*; 2017; Дніпро. Дніпро: НО "Перспектива", с. 44–46.

12. Котельбан С.В., 2019. Особливості застосування методів регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах. *Матеріали міжнар. науково-практ. конф. "Сучасні наукові погляди на економічні механізми стимулювання соціально-економічного розвитку"*; 2019; Ужгород. Ужгород : УНУ, с. 23–27.

13. Котельбан С.В., 2018. Підходи до визначення сутності "інновація". *Збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених "Сучасні інформаційні технології в економіці, управління та адміністрування"*; 2018; Київ. Київ: Аналітичний центр "Нова економіка", с. 31–35.

14. Котельбан С.В., 2018. Роль механізму державного регулювання інноваційного в розвитку підприємств. *Матеріали міжнар. науково-практ. конф. "Пріоритети розвитку підприємств у XXI столітті"*; 2018; Кропивницький. Кропивницький: РВЛ ЦНТУ, с. 215–217.

Складові субіндекси Індекса глобалізації

Index Globalization***Economic Globalization 36%****i) Actual Flows*

Trade (percent of GDP)

Foreign Direct Investment, stocks (percent of GDP)

Portfolio Investment (percent of GDP)

Income Payments to Foreign Nationals (percent of GDP)

ii) Restrictions

Hidden Import Barriers

Mean Tariff Rate

Taxes on International Trade (percent of current revenue)

Capital Account Restrictions

Social Globalization 37%*i) Data on Personal Contact*

Telephone Traffic

Transfers (percent of GDP)

International Tourism

Foreign Population (percent of total population)

International letters (per capita)

ii) Data on Information Flows

Internet Users (per 1000 people)

Television (per 1000 people)

Trade in Newspapers (percent of GDP)

iii) Data on Cultural Proximity

Number of McDonald's Restaurants (per capita)

Number of Ikea (per capita)

Trade in books (percent of GDP)

Political Globalization 27%

Embassies in Country

Membership in International Organizations

Participation in U.N. Security Council Missions

International Treaties

Джерело: [Index of Globalization. URL: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators>].

**Розміщення і продукція підприємств,
відкритими в Україні світовими автомобільними ТНК**

Назва підприємства	Місцезнаходження	Продукція	Співпраця з ТНК
Fujikura	с. Підрясне Львівська область	Електричне устаткування, авто проводка	Volkswagen AG
	с. Рясне-Руське Львівська область		
	м. Вінниця		
	м. Немирів Вінницька область		
Elektrokontakt Ukraine	м. Броди Львівська область	Кабельні мережі	BMW AG, Daimler AG, General Motors, Volkswagen AG
	м. Перемишляни Львівська область		
	м. Золочів Львівська область		
Bader Ukraine	с. Кожичі Львівська область	Автомобільні чохла	BMW AG, Volkswagen AG
	м. Городок Львівська область		
Kromberg & Schubert Ukraine	м. Луцьк	Кабельні бортові мережі	BMW AG, Daimler AG, Volkswagen AG
	м. Житомир		
SE Bordnetze- Ukraine	м. Тернопіль	Автомобільні кабелі	Volkswagen AG
	м. Чернівці		
LEONI Wiring Systems	с. Нежухів Львівська область	Електричні кабельні мережі	Daimler AG, General Motors, Honda Motor, Volkswagen AG
	м. Коломия Івано-Франківська область		
Bosch Ukraine	м. Краковець Львівська область	Стартери	BMW AG, Daimler AG, Volkswagen AG
W.E.T. Automotive Ukraine Ltd	с. Виноградів Закарпатська область	Електронні системи підігріву сидінь, сенсорні датчики, автомобільні кабелі	Fiat S.p.A., PSA
Tyco Electronics Ukraine Ltd	м. Івано-Франківськ	Електропроводка, конектори	BMW AG, Daimler AG, Fiat Chrysler Automobiles, PSA, Volkswagen AG
Карпати	м. Івано-Франківськ	Електропроводка	Daimler AG, Volkswagen AG
SEWS Ukraine	м. Чернівці	Автомобільні кабелі	Nissan
Мукачівський завод «Точприлад»	м. Мукачеве Закарпатська область	Електропроводка, акустичні системи, Звукові фільтри	Daimler AG, BMW, Volkswagen AG, Tata
Eurocar	с. Соломоново Закарпатська область	Автомобілі	Volkswagen AG
WIX Filters	м. Красилів Хмельницька область	Повітряні фільтри	Volkswagen AG, Nissan Motor Co, Tata, Fiat Chrysler Automobiles
Kostal Ukraine	м. Переяслав-Хмельницький Київська область	Дизайн і виробництво електротехнічних перемикачів	Daimler AG, BMW AG, Ford, Volkswagen AG

Додаток Г
Таблиця Г.1

Найінноваційніші компанії України

№ з/п	Компанія	Інновації	Галузь	Локалізація
1.	Астарта	Корпоративна інформаційно-аналітична платформа управління аграрним бізнесом	Рослинництво, тваринництво, виробництво цукру, переробка сої	Полтавська, Вінницька, Хмельницька області
2.	Богдан Моторс	Екологічна модернізація Луцького автоскладального заводу, розробка броневих автомобілів «Барс-8» на Черкаському автоскладальному заводі	Автомобіле-будування	Черкаси, Луцьк
3.	ВОГ Рітейл	WOG PRIDE, WOG Community, WOG PAY, WOG SAFE та ін.	Реалізація нафтопродуктів та інших товарів і послуг	Всеукраїнська мережа автозаправних комплексів
4.	Vodafone Україна	Сервіс електронного цифрового підпису на базі технології Mobile ID, загальнонаціональний проект Vodafone Smart City і ін.	Телекомунікації	Всеукраїнська мережа
5.	ДТЕК ВДЕ	Перша в Україні діджитальна підстанція на Приморській ВЕС, мегамасштабна АСУТП на Нікопольській СЕС, система моніторингу стану турбін на Ботієвській ВЕС	«Зелена» енергетика	Запорізька, Херсонська, Дніпропетровська області
6.	Інтергал-Буд	Футуристична архітектура багатофункціонального житлового комплексу Інтергал City і ін.	Будівництво	Київ, Львів, Рівне, Чернівці, Житомир, Ужгород, Мукачево

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5
7.	IT-Інтегратор	Побудова системи «Розумне і безпечне місто» в Запоріжжі, створення віртуального центру для тренування вертолітників в НВО «Авіа», постачання і впровадження інноваційних лабораторій для проектного навчання в середній школі, забезпечення кібербезпеки вітчизняних корпорацій і SMB-компаній	IT-послуги	Штаб-квартира в Києві і представництва в 17 містах України
8.	KNESS	Повний цикл сонячної енергетики	«Зелена» енергетика	Вінницька область
9.	«Кліар Енерджи»	Будівництво та експлуатація біотеплоелектростанцій, біогазових установок, сонячних і вітрових електростанцій	«Зелена» енергетика	Корюківська ТЕС та інші об'єкти в 10 областях України
10.	LimpidArmor	Система Land Platform Modernization Kit для важкої броньованої техніки	IT-розробки	м.Київ
11.	Mastercard	Розвиток концепції «розумне місто», платформа цифрових гаманців Masterpass, Діджитал-платформа (MDES) для безконтактних оплат з мобільних пристроїв	Фінансові послуги. технології	м.Київ
12.	Октава Киберзахист	Створення Центру управління кібербезпекою	IT-послуги	м.Київ
13.	OLYMP Alcohol	Крафтового цех для виробництва першої	Виробництво	сmt Малинівка, Харківська

	Company	крафтового горілки в Україні	алкогольних напоїв	область
14.	Радіонікс	Активні радіолокаційні головки самонаведення для ракет, підвісна система радіоелектронної боротьби для бомбардувальників і багатофункціональний радар «Есмеральда»	Оборонна промисловість	м.Київ
15.	Royal Canin	Виведення на ринок дієтичного продукту Anallergenic і ветеринарної лінійки кормів ICU	Виробництво і реалізація кормів для котів і собак	Всеукраїнська мережа дистрибуції
16.	САН ІнБев Україна	Запуск програми 100+ Accelerator для підтримки підприємців, які вирішують глобальні проблеми сталого розвитку	Виробництво пива	Чернігів, Харків, Миколаїв
17.	Тотал Україна	Нова лінійка моторних масел ELF Evolution RN	Реалізація нафтопродуктів	м.Київ
18.	Укрбуд	Впровадження системи розумного будинку CLAP	Будівництво	м.Київ
19.	Укрлендфармінг	Виробництво яєчного порошку, «мармурової» яловичини і ін.	Рослинництво, тваринництво, виробництво яєць і яєчних продуктів, харчова промисловість	Всеукраїнська мережа агропромислових активів

Джерело: складено автором на основі [Топ-20 самых инновационных компаний Украины. URL: http://www.dsnews.ua/vlast_deneg/top-20-samyh-innovatsionnyh-kompaniy-ukrainy-30112018230000].

Додаток Д

Таблиця Д.1

Перелік найважливіших науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2017-2018 рр.

Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Державний замовник, пріоритетний напрям розвитку науки і техніки, найменування науково-технічної (експериментальної) розробки	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис. гривень		
			усього	у тому числі	
				2017 рік	2018 рік (прогноз)
2201040	МОН			29008,924	33797,7
	<i>Інформаційні та комунікаційні технології</i>			7737,8	9231,4
	Розроблення програмно-технічного комплексу підтримки прийняття рішень у сфері військової логістики	2017	1488,3	725,2	
	Розроблення апаратно-програмного комплексу акустичного сканування неоднорідного породного масиву для підвищення безпеки підземних робіт	—“—	1867	1083	
	Розроблення сканера терагерцового діапазону для використання в системах контролю та безпеки	2017—2018	1200	600	600
	Розроблення програмно-розрахункової системи планування артилерійським підрозділом вогневого ураження противника	—“—	1250	334,6	915,4
	Розроблення програмно-апаратного комплексу для професійного психофізіологічного відбору працівників правоохоронних органів, Збройних Сил та інших військових формувань, утворених відповідно до закону	2017—2018	1900	949	951
	Розроблення комплексу пасивної локації інфразвукового діапазону для виявлення загроз та їх ідентифікації	—“—	3700	1200	2500
	Розроблення установки для функціонального ураження інформаційно-комунікаційних систем	—“—	1250	455	795

Продовження табл. Д.1

1	2	3	4	5	6
	Розроблення комплексу приймально-передавального і модемного обладнання для модернізації тропосферної станції	—“—	3500	1900	1600
	Розроблення дослідного зразка терміналу супутникового зв'язку для експлуатації у складних кліматичних та метеорологічних умовах	—“—	2361	491	1870
	<i>Енергетика та енергоефективність</i>			4305,324	3876
	Розроблення технології виготовлення високоенергоємних літєвих джерел струму з полімерним електролітом	2017	1605,24	902,24	
	Розроблення енергоефективної каскадної схеми оборотної системи охолодження енергоблоків потужних електростанцій	—“—	861,894	499,094	
	Розроблення системи геодезичного моніторингу деформацій інженерних споруд паливно-енергетичного комплексу	—“—	799,99	599,99	
	Розроблення багатофункціональних потужних перетворювачів для систем накопичення енергії в електроенергетиці	2017—2018	1200	600	600
	Розроблення енергозберігаючого турбогенератора для утилізації енергії стиснутих газів	—“—	1020	244	776
	Розроблення багатофункціонального автономного електроагрегата	—“—	500	100	400
	Розроблення енергоефективної зерносушарки на базі термосифонів	—“—	710	160	550
	Розроблення системи термозахисту будівлі з використанням ґрунтових теплообмінників	—“—	1400	700	700
	Розроблення технічних рішень для переведення антрацитових та газомазутних котлів теплоелектроцентралей на спалювання кам'яного вугілля	—“—	900	300	600
	Розроблення технології високошвидкісного наплавлення поверхонь деталей на низькій погонній енергії	—“—	450	200	250
	<i>Раціональне природокористування</i>			4725,8	7726,3
	Розроблення технології одержання біоцидних препаратів широкого спектра застосування	2017	1980	1280	

Продовження табл. Д.1					
1	2	3	4	5	6
	Розроблення паро-плазмової технології переробки донних мулів станцій аерації	—“—	950	350	
	Розроблення системи дистанційного моніторингу стану посівів для раціонального використання добрив	2017	871,2	271,2	
	Створення селекційних ліній м'якої пшениці з генами стійкості до стеблової іржі штаму Ug99	2017—2018	1200	500	700
	Створення дослідного зразка генератора акустичних сигналів для проведення морської сейсмозвідки	—“—	559,6	279,8	279,8
	Створення лабораторії морської геології як складової комплексу модульних лабораторій науково-дослідного судна	—“—	3003,8	336,5	2667,3
	Розроблення безпестицидної технології захисту овочевих культур від шкідливих організмів в органічному виробництві	—“—	700	200	500
	Розроблення оптимізованої технології тривалого зберігання генетичних ресурсів тварин відповідно до вимог Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO)	—“—	600	300	300
	Розроблення технології виробництва сертифікованого садивного матеріалу кісточкових культур	—“—	800	350	450
	Розроблення біологічного препарату для рослинництва на основі консорціуму ґрунтових мікроорганізмів	—“—	2000	600	1400
	Розроблення процесу одержання азотно-фосфорно-калійних добрив із дефекату цукрового виробництва	—“—	1687,5	258,3	1429,2
	<i>Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань</i>			6117	7430
	Розроблення імуноферментної тест-системи для одночасного визначення антигена р24 ВІЛ 1 і специфічних антитіл до ВІЛ 1/2 підвищеної чутливості	2017	1972	972	
	Розроблення інноваційних лікарських субстанцій для подолання метаболічного синдрому	—“—	2380	1180	

Продовження табл. Д.1					
1	2	3	4	5	6
	Розроблення технологічного маршруту супроводу дитини з розладами спектра аутизму	—“—	342,5	200	
	Розроблення високочутливої імуноферментної тест-системи для ранньої діагностики гепатиту В	2017—2018	1900	774	1126
	Доклінічні токсикологічні дослідження протиопікового лікарського засобу з комплексною дією для клінічних випробувань	—“—	700	250	450
	Розроблення портативної біосенсорної системи для експрес-діагностики інфаркту міокарда та інших захворювань	—“—	1300	500	800
	Розробка панелі маркерів для диференційної діагностики та прогнозу перебігу раку простати	—“—	900	300	600
	Радіобіологічне обґрунтування первинної індивідуальної профілактики радіаційно-асоційованого раку	—“—	1709	633	1076
	Розробка та доклінічні дослідження ліпосомальної форми оксиду азоту	2017—2018	1090	280	810
	Розробка нового антидоту центральної дії при отруєннях фосфорорганічними сполуками	—“—	1496	228	1268
	Створення імуноензимної тест-системи для визначення вмісту гідроксильованої форми вітаміну D як маркера вітамін D-дефіцитного стану	—“—	1500	600	900
	Розроблення геріатричної фармацевтичної композиції для лікування нейродегенеративних захворювань	—“—	600	200	400
	<i>Нові речовини і матеріали</i>			6123	5534
	Розроблення технології виготовлення гігроскопічних галогенідів для виробництва сцинтиляційних монокристалів	2017	2000	1400	
	Розроблення технологій виготовлення монокристалічних та керамічних матеріалів для лазерної оптики ближнього інфрачервоного діапазону	—“—	2000	1000	
	Розроблення технологій виготовлення елементів з монокристалів танталату літію для акустооптичних пристроїв	—“—	2000	1160	

Продовження табл. Д.1					
1	2	3	4	5	6
	Розроблення високопродуктивної технології виготовлення захисних пластин з оптичного германію	2017—2018	1800	600	1200
	Розроблення екрануючих композицій для захисту від дії електромагнітного випромінювання та вібрації на електротранспорті	2017—2018	780	260	520
	Розроблення високоефективних люмінесцентних матеріалів для енергозберігаючих джерел білого світла та сцинтиляційної техніки	—“—	2000	500	1500
	Розроблення композиційного дискретно-армованого кераміко-полімерного матеріалу для захисту конструкцій авіаційної техніки	—“—	1437	647	790
	Розроблення складу радіаційно стійкого жаростійкого цементу та бетону на його основі для біологічного захисту	—“—	980	196	784
	Розроблення технології плазмової поверхневої модифікації різального інструменту з твердих сплавів	—“—	500	200	300
	Модифікація складу покриттів для протикорозійного захисту підземних металоконструкцій у ґрунтах з високим рівнем мінералізації	—“—	600	160	440

Джерело: [Про затвердження переліку найважливіших науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2017-2018 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 669-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250308005>].

Державний реєстр інноваційних проектів

Назва інноваційного проекту	Виконавець проекту	Термін виконання проекту	№ свідоцтва, дата видачі	Дата закінчення дії свідоцтва
1	2	3	4	5
Виготовлення дослідно-промислової партії з трьох газотурбінних установок ГТУ-8 з елементами модернізації за результатами промислових випробувань	ТОВ "НТЦ"АЛВІГО", м. Київ	Січень 2007 Червень 2008	000001 03 серпня 2007 р.	03 серпня 2014 р.
Створення вертикально інтегрованої структури із замкнутим циклом виробництва м'яса свинини	ЗАТ "АПК-ІНВЕСТ", м. Донецьк	Січень 2007 Грудень 2010	000003 03 серпня 2007 р.	03 серпня 2014 р.
Організація серійного виробництва агрегатів гідравлічної паливної системи літака АН-148	ДП "ХМЗ"ФЕД", м. Харків	Січень 2006 Грудень 2010	000004 03 серпня 2007 р.	03 серпня 2014 р.
Організація виробництва голкопробивних нетканих матеріалів торгової марки "НІКОТЕС"	ТОВ ВТФ "Велам" м. Миколаїв	Вересень 2006 Грудень 2011	000002 03 серпня 2007 р.	03 серпня 2014 р.
Організація серійного виробництва апарату штучна нирка "Поліеферент" - пристрій для пан еферентної	ТОВ "Перспективні медичні технології" м. Одеса	Жовтень 2007 Жовтень 2010	000006 02 жовтня 2007 р.	02 жовтня 2014 р.

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4	5
детоксикації крові і перитонеального лаважа ПЕДК - 01 ТУ У 33.1-32730966-001:2005				
Створення виробництва вітчизняних малолітражних дизельних двигунів серії ДТ із залученням державних інвестиційних ресурсів	ДП "Завод ім. В.О. Малишева", м. Харків	Жовтень 2007 Грудень 2010	000005 09 жовтня 2007 р.	09 жовтня 2014 р.
Розробка малогабаритної гідроакустичної станції освітлення підводної обстановки для оснащення малих та надмалих кораблів та суден (шифр Хорол)	Київський державний науково-дослідний інститут гідроприладів м.Київ	2007р-2011р.	000011 17 грудня 2007р.	17 грудня 2014р.
Розробка та організація промислового випуску полімерних термоусадкових селективних багатошарових плівок та пакетів для дозрівання та збереження твердих сирів	ЗАТ "ПентоПак" Київська обл. м.Бориспіль	квітень 2007р по березень 2012	000013 17 грудня 2007р.	17 грудня 2014р.
Організація виробництва стінових дрібно штучних блоків з неавтоклавно пористого бетону низької густини з підвищеними характеристиками по	Бердичівський завод енергозберігаючих будівельних матеріалів м Бердичів Житомирська обл.	липень 2007р по червень 2012р	000012 17 грудня 2007р.	17 грудня 2014р.

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4	5
теплопровідності та водопоглиненню				
Серійне виробництво сучасних тролейбусів ПМЗ Т2, Е186, автобусів А186 та їх модифікацій Е186-01 і А186-01	Державне підприємство "Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова" м.Дніпропетровськ	квітень 2008р по грудень 2011р	000007 17 грудня 2007р.	17 грудня 2014р.
"Модернізація заводу по виробництву органо-мінеральних добрив потужністю до 10000 тон за рік"	ТОВ "ДІКО", м. Київ	2008р.-2012р.	000014 12 листопада 2008р.	12 листопада 2015р.
"Створення вертикально-інтегрованої компанії з виробництва фотогальванічної продукції"	ВАТ "Завод напівпровідників", м. Запоріжжя,	2007р. – 2017р.	000015 31 грудня 2009р.	31 грудня 2016р.
"Виробництво акумулятивних водонагрівачів з системою сонячного тепlopостачання "Корді-1" – 140л, 150л, 215л, "Корді-2" - 140лГ, 150лГ, 215лГ"	ДП "Красилівський агрегатний завод", м.Красилів.	II квартал 2009р. - 2014р.	000016 31 грудня 2009р.	31 грудня 2016р.
Вітчизняний перспективний легкий вертоліт злітною масою 5...6 тонн	Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ», м. Запоріжжя	2013р. – 2027 р.	000017 27 травня 2013 р.	27 травня 2020 р.
Сільськогосподарський кластер захищеного вирощування та збирання врожаю	ТОВ "Міжнародна аграрно - інвестиційна компанія", м. Одеса	2013р. – 2020р.	000018 01 жовтня 2013р.	01 жовтня 2020р.

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4	5
Науково – обґрунтована система виробництва та зберігання товарної овочевої продукції	Сільськогосподарський ТОВ "Воля", Черкаська обл., Золотоніський р-н, с. Бубнівська Слобідка	2013р. – 2016р.	000019 03 жовтня 2013р	03 жовтня 2020р
«Розробка та виробництво промислового NIR-сепаратора для розділення сумішей полімерів»	ПМП НВФ «Продекологія», м. Рівне	2019 р. – 2020 р.	000020 21 лютого 2019 р.	21 лютого 2026р
«Створення єдиного незалежного центру з кодування (маркування) товарів, послуг, документів, подій, на основі інноваційної технології ідентифікації та верифікації»	ТОВ«УкрДержЦифра», м. Київ	2019 р. – 2021 р.	000021 21 лютого 2019 р.	21 лютого 2026р
Виробництво мобільного мультимедійного комплексу мультивізора «Wider MW	ТОВ «Вайдер», м. Київ	2019р. – 2021 р.	000022 21 лютого 2019р.	21 лютого 2026р.

Джерело: Державний реєстр інноваційних проектів: URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/innovacijni-proekti/derzhavnij-reyestr-innovacijnih-proektiv>

**Нормативно-правове поле державного регулювання інноваційного
розвитку економіки України**

<p>Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки:</p> <p>Галузевий інноваційний розвиток (галузі, види економічної діяльності)</p>
1991 – 1995 рр.
<p>Питання Державного комітету України по деревообробній промисловості</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.1991 № 333</p>
<p>Щодо виділення Держоборонпромашу України коштів для фінансування робіт по розробці національної програми виробництва технологічних комплексів машин і устаткування для сільського господарства, харчової і переробної промисловості та промисловості будівельних матеріалів</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.12.1991 № 379-р</p>
<p>Про закупівлю устаткування для виготовлення профільних виробів із природного каменю і переробки відходів при його добуванні</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.1991 № 449-р</p>
<p>Питання Міністерства оборони України</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.1991 № 321</p> <p>Втратив чинність. Редакція від 15.08.1992 (3 редакції)</p>
<p>Про створення Державної корпорації виробників товарів легкої промисловості</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.1991 № 327</p> <p>Втратив чинність, Редакція від 21.12.1992</p>
<p>Про колективне сільськогосподарське підприємство</p> <p>Закон України від 14.02.1992 № 2114-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 11.06.2003 р.</p>
<p>Про племінну справу у тваринництві</p> <p>Закон України від 15.12.1993 № 3691-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 18.03.2003 р.</p>

Лісовий кодекс України Кодекс України; Закон від 21.01.1994 № 3852-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 29.03.2006 р.
Про транспорт Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2001 р.
Про зв'язок Закон України від 16.05.1995 № 160/95-ВР Втратив чинність. Оригінал тексту від 5.06.2003 р.
Водний кодекс України Кодекс України; Закон від 06.06.1995 № 213/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.
Про туризм Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2004 р.
1996 – 2000 рр.
Про лікарські засоби Закон України від 04.04.1996 № 123/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 30.06.1999 р.
Про трубопровідний транспорт Закон України від 15.05.1996 № 192/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 8.01.2004 р.
Про залізничний транспорт Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 22.07.2005 р.
Про космічну діяльність Закон України від 15.11.1996 № 502/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 25.04.2000 р.
Про видавничу справу Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.
Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції Закон України від 17.07.1997 № 468/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 15.11.2001 р.

<p>Про сільськогосподарську кооперацію</p> <p>Закон України від 17.07.1997 № 469/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 17.07.2004 р.</p>
<p>Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні</p> <p>Закон України від 19.09.1997 № 353/97-ВР.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 15.11.2001 р.</p>
<p>Про електроенергетику</p> <p>Закон України від 16.10.1997 № 575/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними</p> <p>Закон України від 18.11.1997 № 469/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 27.02.2004 р.</p>
<p>Про видобування і переробку уранових руд</p> <p>Закон України від 19.11.1997 № 645/97-ВР. Чинний. оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>
<p>Про державну підтримку суднобудівної промисловості України</p> <p>Закон України від 23.12.1997 № 774/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 23.12.1997 р.</p>
<p>Про кінематограф</p> <p>Закон України від 13.01.1998 № 9/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 7.06.2003 р.</p>
<p>Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період</p> <p>Закон України від 20.10.1998 № 194-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 20.10.1998 р.</p>
<p>Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості вугледобувних, вуглепереробних та шахтовуглебудівних підприємств Міністерства вугільної промисловості України та гірничодобувних підприємств з підземного видобутку сировини Міністерства промислової політики України</p> <p>Закон України від 20.11.1998 № 268-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 20.11.1998 р.</p>
<p>Про фіксований сільськогосподарський податок</p> <p>Закон України від 17.12.1998 № 320-XIV.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 3.04.2003 р.</p>
<p>Про гідрометеорологічну діяльність</p> <p>Закон України від 18.02.1999 № 443-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.1999 р.</p>

<p>Про державне оборонне замовлення</p> <p>Закон України від 03.03.1999 № 464-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2005 р.</p>
<p>Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства</p> <p>Закон України від 09.04.1999 № 587-XIV.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 1.01.2004 р.</p>
<p>Про архітектурну діяльність</p> <p>Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 2.03.2004 р.</p>
<p>Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру</p> <p>Закон України від 17.06.1999 № 758-XIV.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 17.06.1999 р.</p>
<p>Про проведення економічного експерименту на підприємствах гірничо-металургійного комплексу України</p> <p>Закон України від 14.07.1999 № 934-XIV.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 1.01.2005 р.</p>
<p>Гірничий закон України</p> <p>Закон України від 06.10.1999 № 1127-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про державну геологічну службу</p> <p>Закон України від 04.11.1999 № 1216-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 11.03.2005 р.</p>
<p>Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні</p> <p>Закон України від 18.11.1999 № 1242-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 13.12.2001 р.</p>
<p>Про транзит вантажів</p> <p>Закон України від 20.10.1999 № 1172-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 11.06.2004 р.</p>
<p>Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг</p> <p>Закон України від 14.12.1999 № 1286-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 1.08.2003 р.</p>
<p>Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергетики</p> <p>Закон України від 11.01.2000 № 1370-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>

<p>Про меліорацію земель</p> <p>Закон України від 14.01.2000 № 1389-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 3.03.2006 р.</p>
<p>Про альтернативні види палива</p> <p>Закон України від 14.01.2000 № 1391-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 14.01.2000 р.</p>
<p>Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону</p> <p>Закон України від 10.02.2000 № 1436-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.02.2000 р.</p>
<p>Про мисливське господарство та полювання</p> <p>Закон України від 22.02.2000 № 1478-III. Чинний. Оригінал тексту від 14.05.2004 р.</p>
<p>Про бджільництво</p> <p>Закон України від 22.02.2000 № 1492-III. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2000 р.</p>
<p>Про приєднання України до Європейської Угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ)</p> <p>Закон України від 02.03.2000 № 1511-III. Чинний. Оригінал тексту від 2.03.2000 р.</p>
<p>Про державну підтримку космічної діяльності</p> <p>Закон України від 16.03.2000 № 1559-III. Чинний. Оригінал тексту від 16.03.2000 р.</p>
<p>Про перевезення небезпечних вантажів</p> <p>Закон України від 06.04.2000 № 1644-III. Чинний. Оригінал тексту від 6.04.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Об'єднаної конвенції про безпеку поведження з відпрацьованим паливом та про безпеку поведження з радіоактивними відходами</p> <p>Закон України від 20.04.2000 № 1688-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.11.2000 р.</p>
<p>Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків – підприємств тракторобудування та комбайнобудування</p> <p>Закон України від 20.04.2000 № 1698-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.04.2000 р.</p>
<p>Про планування і забудову території</p> <p>Закон України від 20.04.2000 № 1699-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 20.04.2000 р.</p>

<p>Про невідкладні заходи щодо стимулювання виробництва та розвитку ринку зерна</p> <p>Указ Президента України від 29.06.2000 № 832/2000.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 29.06.2000 р.</p>
<p>Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні</p> <p>Закон України від 14.09.2000 № 1954-III. Чинний. Оригінал тексту від 12.01.2005 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами</p> <p>Закон України; Програма від 14.09.2000 № 1947-III. Чинний. Оригінал тексту від 14.09.2000 р.</p>
<p>Про курорти</p> <p>Закон України від 05.10.2000 № 2026-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2000 р.</p>
2001 – 2005 рр.
<p>Про визнання бронетанкової галузі однією з пріоритетних у промисловості України та заходи щодо надання їй державної підтримки</p> <p>Закон України від 11.01.2001 № 2211-III. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2001 р.</p>
<p>Про автомобільний транспорт</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2344-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.04.2001 р.</p>
<p>Про народні художні промисли</p> <p>Закон України від 21.06.2001 № 2547-III. Чинний. Оригінал тексту від 2.03.2004 р.</p>
<p>Про розвиток літакобудівної промисловості</p> <p>Закон України від 12.07.2001 № 2660-III. Чинний. Оригінал тексту від 12.07.2001 р.</p>
<p>Про дипломатичну службу</p> <p>Закон України від 20.09.2001 № 2728-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 12.11.2004 р.</p>
<p>Про поштовий зв'язок</p> <p>Закон України від 04.10.2001 № 2759-III. Чинний. Оригінал тексту від 28.05.2003 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про внесення змін до Закону “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”</p> <p>Закон України від 04.10.2001 № 2761-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 4.10.2001 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки автомобілебудівної промисловості України</p> <p>Закон України від 15.11.2001 № 2779-III. Чинний. Оригінал тексту від 15.11.2001 р.</p>
<p>Про Національну систему конфіденційного зв'язку</p> <p>Закон України від 10.01.2002 № 2919-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.01.2002 р.</p>
<p>Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення</p> <p>Закон України від 10.01.2002 № 2918-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2005 р.</p>
<p>Про подальший розвиток гірничо-металургійного комплексу</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2975-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2003 р.</p>
<p>Про Національну програму будівництва суден рибпромислового флоту України на 2002-2010 роки</p> <p>Закон України; Програма від 17.01.2002 № 2987-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства</p> <p>Закон України; Програма від 17.01.2002 № 2988-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 31.01.2005 р.</p>
<p>Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу</p> <p>Закон України від 07.01.2002 № 3023-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів</p> <p>Закон України від 07.02.2002 № 3032-III. Чинний. Оригінал тексту 7.02.2002 р.</p>
<p>Про прийняття змін до Статуту Міжнародного агентства з атомної енергії</p> <p>Закон України від 07.03.2002 № 3103-III. Чинний. Оригінал тексту 7.03.2002 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії в галузі ядерної безпеки та Угоди про співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії в галузі керованого термоядерного синтезу</p> <p>Закон України від 07.03.2002 № 3104-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.03.2002 р.</p>
<p>Про зерно і ринок зерна в Україні</p> <p>Закон України від 04.07.2002 № 37-IV. Чинний. Оригінал тексту від 30.06.2004 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну (Національну) космічну програму України на 2003-2007 роки</p> <p>Закон України; Програма від 24.10.2002 № 203-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2003 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму розвитку національної кіноіндустрії на 2003-2007 роки</p> <p>Закон України; Програма від 25.12.2002 № 361-IV. Чинний. Оригінал тексту від 25.12.2002 р.</p>
<p>Про альтернативні джерела енергії</p> <p>Закон України від 20.02.2003 № 555-IV. Чинний. Оригінал тексту від 20.02.2003 р.</p>
<p>Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні</p> <p>Закон України від 06.03.2003 № 601-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2004 р.</p>
<p>Про особисте селянське господарство</p> <p>Закон України від 15.05.2003 № 742-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ)</p> <p>Закон України від 05.06.2003 № 943-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.06.2003 р.</p>
<p>Про фермерське господарство</p> <p>Закон України від 19.06.2003 № 973-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>
<p>Про телекомунікації</p> <p>Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво з реалізації проекту інтеграції нафтопроводів “Дружба” та “Адрія”</p> <p>Закон України від 04.02.2004 № 1431-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.02.2004 р.</p>
<p>Про Державну спеціальну службу транспорту</p> <p>Закон України від 05.02.2004 р. № 1449-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.03.2006 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму створення військово-транспортного літака Ан-70 та його закупувлі за державним оборонним замовленням</p> <p>Закон України; Програма від 05.02.2004 р. № 1462-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.02.2004 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму розвитку рибного господарства України на період до 2010 року</p> <p>Закон України; Програма від 19.02.2004 р. № 1516-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.02.2004 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму селекції у тваринництві на період до 2010 року</p> <p>Закон України; Програма від 19.02.2004 р. № 1517-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.02.2004 р.</p>
<p>Про особливості приватизації підприємств Державної акціонерної компанії “Укррудпром”</p> <p>Закон України від 09.04.2004 р. № 1677-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про позику (проект “Видача державних актів на право власності на землю у сільській місцевості та розвиток системи кадастру”) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 15.06.2004 р. № 1776-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.06.2004 р.</p>
<p>Про державну експертизу землепорядної документації</p> <p>Закон України від 17.06.2004 р. № 1808-IV. Чинний. Оригінал тексту від 17.06.2004 р.</p>
<p>Про сільськогосподарську дорадчу документацію</p> <p>Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV. Чинний. Оригінал тексту від 17.06.2004 р.</p>
<p>Про молоко і молочні продукти</p> <p>Закон України від 24.06.2004 р. № 1870-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства за 2009-2014 роки</p> <p>Закон України; Програма від 24.06.2004 р. № 1869-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>
<p>Про державну підтримку сільського господарства України</p> <p>Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>
<p>Про міський електричний транспорт</p> <p>Закон України від 29.06.2004 р. № 1914-IV. Чинний. Оригінал тексту від 29.06.2004 р.</p>
<p>Про транспортно-експедиторську діяльність</p> <p>Закон України від 01.07.2004 р. № 1955-IV. Чинний. Оригінал тексту від 01.07..2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Російської Федерації про ліквідацію і повернення авіаційної техніки, що знаходиться на ремонтних підприємствах Міністерства оборони України і Міністерства оборони Російської Федерації</p> <p>Закон України від 22.09.2004 р. № 2034-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.09.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Панама про морське торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 20.10.2004 № 2097-IV. Чинний. Оригінал тексту від 20.10.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Протоколу про припинення дії Угоди про створення Міждержавного Європейсько-азійського об'єднання вугілля і металу від 24 вересня 1993 року</p> <p>Закон України 05.11.2004 р. № 2171-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.11.2004 р.</p>
<p>Про призупинення приватизації підприємств нафтопереробної промисловості України</p> <p>Закон України від 23.12.2004 р. № 2294-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.12.2004 р.</p>
<p>Про концепцію державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки</p> <p>Закон України; Концепція від 03.03.2005 р. № 2460-IV. Чинний. Оригінал тексту від 3.03.2005 р.</p>
<p>Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу</p> <p>Закон України від 05.04.2005 р. № 2509-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.04.2005 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про ратифікацію Кредитної угоди (Другий проект “Ремонт автомобільної дороги Київ – Чоп”) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 18.05.2005 № 2567-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.05.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Урядом Швейцарської Конфедерації стосовно внесення поправок до Угоди про фінансову допомогу для проекту реабілітації гідроенергетики та системного контролю</p> <p>Закон України від 02.06.2005 р. № 2618-IV. Чинний. Оригінал тексту від 02.06.2005 р.</p>
<p>Про виноград та виноградне вино</p> <p>Закон України від 16.06.2005 р. № 2662-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.03.2006 р.</p>
<p>Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу</p> <p>Закон України від 23.06.2005 р. № 2711-IV. Чинний. Оригінал тексту від 10.08.2006 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про розвиток автомобільної промисловості України”</p> <p>Закон України від 06.07.2005 р. № 2740-IV. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди (Проект модернізації після завершення будівництва Енергоблока № 2 Хмельницької атомної електростанції та Енергоблока № 4 Рівненської атомної електростанції) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 07.09.2005 р. № 2662-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди між Україною як Гарантом та Європейським Співтовариством з атомної енергії як Кредитором стосовно Угоди про механізм надання позики, розмір якої в євро еквівалентний 83 000 000 (вісімдесят три мільйони) доларів США, для підвищення безпеки Енергоблока № 2 Хмельницької атомної електростанції та Енергоблока № 4 Рівненської атомної електростанції між Національною атомною енергогенеруючою компанією “Енергоатом” та Європейським Співтовариством з атомної енергії від 29 липня 2004 року</p> <p>Закон України від 07.09.2005 р. № 2818-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>
<p>Про приєднання України до Європейської угоди щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (СУТР)</p> <p>Закон України від 07.09.2005 № 2819-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Сирійської Арабської Республіки про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і вантажів</p> <p>Закон України від 07.09.2005 № 2820-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом міністрів України та Урядом Королівства Норвегія про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і вантажів</p> <p>Закон України від 07.09.2005 № 2821-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>
<p>Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів</p> <p>Закон України від 08.09.2005 р. № 2860-IV. Чинний. Оригінал тексту від 8.09.2005 р.</p>
<p>Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення</p> <p>Закон України від 08.09.2005 р. № 2861-IV. Чинний. Оригінал тексту від 8.09.2005 р.</p>
<p>Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року</p> <p>Закон України від 18.10.2005 р. № 2982-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.10.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про принципи співробітництва в нафтовій галузі</p> <p>Закон України від 16.11.2005 р. № 3093-IV. Чинний. Оригінал тексту від 16.11.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Хорватія про судноплавство на внутрішніх водних шляхах</p> <p>Закон України від 14.12.2005 р. № 3194-IV. Чинний. Оригінал тексту від 14.12.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про позику (Проект реабілітації гідроелектростанцій) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 21.12.2005 р. № 32656-IV. Чинний. Оригінал тексту від 21.12.2005 р.</p>
2006 – 2010 рр.
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про передачу відповідальності за забезпечення обслуговування повітряного руху та про експлуатацію міжнародного аеропорту Ужгород</p> <p>Закон України від 19.01.2006 р. № 3382-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.01.2006 р.</p>

<p>Про внесення змін до лісового кодексу України</p> <p>Закон України від 08.02.2006 р. № 3404-IV. Чинний. Оригінал тексту від 8.02.2006 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2010 року</p> <p>Закон України; Програма від 22.02.2006 р. № 3458-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2006 р.</p>
<p>Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України</p> <p>Закон України від 23.02.2006 р. № 3475-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.02.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди (проект будівництва високовольтної повітряної лінії в Одеській області – будівництво лінії електропередачі 330 кВ Аджалик–Усатове) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 16.03.2006 р. № 3576-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.03.2006 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів</p> <p>Закон України від 01.08.2006 р. № 57-V. Чинний. Оригінал тексту від 1.08.2006 р.</p>
<p>Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин</p> <p>Закон України від 02.08.2006 р. № 60-V. Чинний. Оригінал тексту від 02.08.2006 р.</p>
<p>Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України</p> <p>Закон України від 05.10.2006 р. № 229-V. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2006 р.</p>
<p>Про функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період</p> <p>Закон України від 02.11.2006 р. № 307-V. Чинний. Оригінал тексту від 2.11.2006 р.</p>
<p>Про встановлення тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини</p> <p>Закон України від 30.11.2006 р. № 404-V. Чинний. Оригінал тексту від 30.11.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди (Проект впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 01.12.2006 р. № 422-V. Чинний. Оригінал тексту від 1.12.2006 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво щодо цивільної глобальної навігаційної супутникової системи (ГНСС) між Україною та Європейським Співтовариством, його державами-членами</p> <p>Закон України від 10.01.2007 р. № 553-V. Чинний. Оригінал тексту від 10.01.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними”</p> <p>Закон України від 27.04.2007 р. № 995-V. Чинний. Оригінал тексту від 27.04.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 6 Закону України “Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру”</p> <p>Закон України від 08.05.2007 р. № 1008-V.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 8.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення застосування методів профілактики, діагностики, лікування, реабілітації та лікарських засобів і заняття народною медициною (цілительством)</p> <p>Закон України від 17.05.2007 р. № 1033-V. Чинний. Оригінал тексту від 17.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про металобрухт” щодо спеціалізованих або спеціалізованих металургійних переробних підприємств, а також форм розрахунків при прийманні металобрухту</p> <p>Закон України від 24.05.2007 р. № 1073-V. Чинний. Оригінал тексту від 24.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про податок на додану вартість” щодо оподаткування сільськогосподарських виробників</p> <p>Закон України від 31.05.2007 р. № 1112-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 2 Закону України “Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 р. № 1113-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 р. № 1105-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про внесення зміни до Закону України “Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використання”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 р. № 1106-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 25 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”</p> <p>Закон України від 11.04.2008 р. № 267-V. Чинний. Оригінал тексту від 11.04.2008 р.</p>
<p>Про сільськогосподарський перепис</p> <p>Закон України від 23.09.2008 р. № 575-VI. Чинний. Оригінал тексту від 23.09.2008 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2008-2012 роки</p> <p>Закон України; Програма від 30.09.2008 р. № 608-VI. Чинний. Оригінал тексту від 30.09.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Європейським космічним агентством щодо співробітництва у використанні космічного простору в мирних цілях</p> <p>Закон України від 30.10.2008 р. № 633-VI. Чинний. Оригінал тексту від 30.10.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Рамкової Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про співробітництво в дослідженні та використанні космічного простору в мирних цілях</p> <p>Закон України від 17.12.2008 р. № 681-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень</p> <p>Закон України від 17.12.2008 р. № 685-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом міністрів України та Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії щодо обміну та взаємної охорони інформації з обмеженим доступом у сфері оборони</p> <p>Закон України від 17.12.2008 р. № 686-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської конвенції про транскордонне телебачення</p> <p>Закон України від 17.12.2008 р. № 687-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>

<p>Про внесення змін до Закону України “Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг”</p> <p>Закон України від 15.01.2009 р. № 891-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.01.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про зерно та ринок зерна в Україні”</p> <p>Закон України від 05.02.2009 р. № 925-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.02.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Таджикистан про міжнародне автомобільне пасажирське і вантажне сполучення і Протоколу про застосування зазначеної Угоди</p> <p>Закон України від 18.02.2009 р. № 1003-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про виноград та виноградне вино”</p> <p>Закон України від 05.03.2009 р. № 1103-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.03.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської конвенції про спільне кінематографічне виробництво</p> <p>Закон України від 18.03.2009 р. № 1140-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.03.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про електроенергетику” щодо врегулювання питань експорту електроенергії</p> <p>Закон України від 19.03.2009 р. № 1164-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.03.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію фінансової угоди (проект будівництва високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненської АЕС – Київська) між Україною та Європейським інвестиційним банком</p> <p>Закон України від 01.04.2009 р. № 1215-VI. Чинний. Оригінал тексту від 1.04.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 184 2001 року про безпеку та гігієну раці в сільському господарстві</p> <p>Закон України від 01.04.2009 р. № 1216-VI. Чинний. Оригінал тексту від 1.04.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про електроенергетику” щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії</p> <p>Закон України від 01.04.2009 р. № 1220-VI. Чинний. Оригінал тексту від 1.04.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Корея про торговельне судноплавство та Протоколу щодо Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Корея про торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 20.05.2009 р. № 1357-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.05.2009 р.</p>

<p>Про ідентифікацію та реєстрацію тварин</p> <p>Закон України від 04.06.2009 р. № 1445-VI. Чинний. Оригінал тексту від 4.06.2009 р.</p>
<p>Про оптові ринки сільськогосподарської продукції</p> <p>Закон України від 25.06.2009 р. № 1561-VI. Чинний. Оригінал тексту від 25.06.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про позику (Проект покращення автомобільних доріг та безпеки руху) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 16.07.2009 р. № 1614-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.03.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Таджикистан про повітряне сполучення</p> <p>Закон України від 22.10.2009 р. № 1678-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.10.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Радою Міністрів Боснії і Герцоговини про повітряне сполучення</p> <p>Закон України від 22.10.2009 р. № 1679-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.10.2009 р.</p>
<p>Про приєднання України до Європейської угоди про міжнародне перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами (ВОПНВ)</p> <p>Закон України від 17.11.2009 р. № 1727-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.11.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Рамкової угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Індонезія про співробітництво у сфері дослідження та використання космічного простору в мирних цілях</p> <p>Закон України від 17.12.2009 р. № 1768-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Російської Федерації щодо заходів з охорони технологій у зв'язку зі співробітництвом у сфері дослідження та використання космічного простору в мирних цілях і в створенні та експлуатації ракетно-космічної і ракетної техніки</p> <p>Закон України від 17.12.2009 р. № 1769-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2009 р.</p>
<p>Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном</p> <p>Закон України від 06.07.2010 р. № 2439-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.2010 р.</p>
<p>Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності</p> <p>Закон України від 21.10.2010 р. № 2624-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.10.2010 р.</p>

2011 – 2015 рр.
<p>Про приєднання України до Схеми сортової сертифікації насіння зернових культур, Схеми сортової сертифікації насіння кукурудзи та сорго Організації економічного співробітництва та розвитку</p> <p>Закон України від 15.02.2011 р. № 3019-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.02.2011 р.</p>
<p>Про чисельність Збройних Сил України</p> <p>Закон України від 12.05.2011 р. № 3312-VI. Чинний. Оригінал тексту від 12.05.2011 р.</p>
<p>Про фінансове оздоровлення державного підприємства “Виробниче об’єднання Південний машинобудівний завод імені О.М.Макарова”</p> <p>Закон України від 19.05.2011 р. № 3396-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.05.2011 р.</p>
<p>Про особливості управління об’єктами державної форми власності в оборонно-промисловому комплексі</p> <p>Закон України від 16.06.2011 р. № 3531-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.06.2011 р.</p>
<p>Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів</p> <p>Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VI. Чинний. Оригінал тексту від 8.07.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про телекомунікації”</p> <p>Закон України від 20.09.2011 р. № 3748-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2011 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Королівства Саудівська Аравія про співробітництво у сфері дослідження та використання космічного простору в мирних цілях</p> <p>Закон України від 19.10.2011 р. № 3928-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.10.2011 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Бразилія про співробітництво в оборонній сфері</p> <p>Закон України від 02.11.2011 р. № 3987-VI. Чинний. Оригінал тексту від 2.11.2011 р.</p>
<p>Про поводження з відпрацьованим ядерним паливом щодо розміщення, проектування та будівництва централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій</p> <p>Закон України від 09.02.2012 р. № 4384-VI. Чинний. Оригінал тексту від 9.02.2012 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою</p> <p>Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI. Чинний. Оригінал тексту від 9.02.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Марокко про морське торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 14.03.2012 р. № 4513-VI. Чинний. Оригінал тексту від 14.03.2012 р.</p>
<p>Про охоронну діяльність</p> <p>Закон України від 22.03.2012 р. № 4616-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.03.2012 р.</p>
<p>Про особливості приватизації вугледобувних підприємств</p> <p>Закон України від 12.04.2012 р. № 4650-VI. Чинний. Оригінал тексту від 12.04.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Японії про співробітництво у сфері поліпшення після аварійного реагування на надзвичайні ситуації на атомних електростанціях</p> <p>Закон України від 27.04.2012 р. № 4669-VI. Чинний. Оригінал тексту від 27.04.2012 р.</p>
<p>Про морські порти України</p> <p>Закон України від 17.05.2012 р. № 4099-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.05.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про міжнародні автомобільні перевезення</p> <p>Закон України від 23.05.2012 р. № 4827-VI. Чинний. Оригінал тексту від 23.05.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Французької Республіки про спільне виробництво фільмів</p> <p>Закон України від 23.05.2012 р. № 4828-VI. Чинний. Оригінал тексту від 23.05.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання та Протоколу до Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання з питань авіаційного обладнання</p> <p>Закон України від 06.06.2012 р. № 4904-VI. Чинний. Оригінал тексту від 06.06.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком (розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв) та Листа про внесення змін до Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком (Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв)</p> <p>Закон України від 20.06.2012 р. № 4987-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.06.2012 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про розміщення, проектування та будівництво енергоблоків № 3 і 4 Хмельницької атомної електричної станції</p> <p>Закон України від 06.09.2012 р. № 5217-VI.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 6.09.2012 р.</p>
<p>Про проведення економічного експерименту щодо державної підтримки суднобудівної промисловості</p> <p>Закон України від 06.09.2012 р. № 5209-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.09.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Кредитної угоди (Проект “Реабілітація гідроелектростанцій”) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 18.09.2012 р. № 5255-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.09.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком (Проект “Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська”)</p> <p>Закон України від 18.09.2012 р. № 5256-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.09.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про фінансове співробітництво (асигнування 2006 і 2007 року), проект “Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій”)</p> <p>Закон України від 02.10.2012 р. № 5298-VI. Чинний. Оригінал тексту від 2.10.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Катар про повітряне сполучення</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5435-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про приєднання України до Протоколу до Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ)</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5438-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Сербія про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і вантажів</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5439-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди (у формі обіну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо участі в роботі Комітету зі Сталі</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5440-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про приєднання України до Угоди про міжнародні нерегулярні перевезення пасажирів автобусами (Угода INTERBUS)</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5444-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5445-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5450-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Кредитної угоди (проект “Завершення будівництва метрополітену в м. Дніпропетровськ”) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 05.06.2013 р. № 322-VII. Чинний. Оригінал тексту від 5.06.2013 р.</p>
<p>Про внесення змін до законів України “Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність” та “Про землеустрій”</p> <p>Закон України від 02.07.2013 р. № 367-VII. Чинний. Оригінал тексту від 2.07.2013 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері земельних відносин щодо спрощення процедури відведення земельних ділянок</p> <p>Закон України від 02.07.2013 р. № 365-VII. Чинний. Оригінал тексту від 2.07.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки про повітряне сполучення</p> <p>Закон України від 03.07.2013 р. № 385-VII. Чинний. Оригінал тексту від 3.07.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Правил перевезення вантажів у міжнародному прямому вантажному залізнично-поромному сполученні між портами України та портами Турецької Республіки, що мають залізничне сполучення, між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки</p> <p>Закон України від 09.10.2013 р. № 633-VII. Чинний. Оригінал тексту від 9.10.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 05.11.2013 р. № 673-VII. Чинний. Оригінал тексту від 5.11.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Фінансової угоди (Проект “Реабілітація гідроелектростанцій”) між Україною та Європейським інвестиційним банком</p> <p>Закон України від 19.11.2013 р. № 685-VII. Чинний. Оригінал тексту від 19.11.2013 р.</p>

Продовження табл. Ж.1

<p>Про ратифікацію Будапештської конвенції про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами (КПВВ)</p> <p>Закон України від 17.04.2014 р. № 1229-VII. Чинний. Оригінал тексту від 17.04.2014 р.</p>
<p>Про Суспільне телебачення і радіомовлення України</p> <p>Закон України від 17.04.2014 р. № 1227-VII. Чинний. Оригінал тексту від 17.04.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Фінансової угоди (Проект “Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську”) між Україною та Європейським інвестиційним банком</p> <p>Закон України від 02.09.2014 р. № 1665-VII. Чинний. Оригінал тексту від 2.09.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейською організацією ядерних досліджень (ЦЕРН) стосовно надання статусу члена в ЦЕРН</p> <p>Закон України від 02.09.2014 р. № 1666-VII. Чинний. Оригінал тексту від 2.09.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди (Проект “Бескидський залізничний тунель” (Будівництво Бескидського тунелю) між Україною та Європейським інвестиційним банком</p> <p>Закон України від 02.09.2014 р. № 1667-VII. Чинний. Оригінал тексту від 2.09.2014 р.</p>
<p>Про ліцензування видів господарської діяльності</p> <p>Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. Чинний. Редакція від 7.02.2019 р.</p>
<p>Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною</p> <p>Закон України від 07.04.2015 р. № 287-VIII. Чинний. Редакція від 19.10.2016 р.</p>
<p>Про ринок природного газу</p> <p>Закон України від 09.04.2015 р. № 329-VIII. Чинний. Редакція від 1.11.2016 р.</p>
<p>Про наукову і науково-технічну діяльність</p> <p>Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. Чинний. Редакція від 7.03.2018 р.</p>
<p>Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, тепlopостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення</p> <p>Закон України від 10.12.2015 р. № 887-VIII. Чинний.</p>
2016 – 2020 рр.

Продовження табл. Ж.1

<p>Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг</p> <p>Закон України від 22.09.2016 р. № 1540-VIII. Чинний. Редакція від 10.06.2018 р.</p>
<p>Про реструктуризацію заборгованості державного підприємства “Антонов”</p> <p>Закон України від 20.10.2016 р. № 1701-VIII. Чинний.</p>
<p>Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації</p> <p>Закон України; Програма від 21.03.2017 р. № 1965-VIII. Чинний. Редакція від 4.11.2018 р.</p>
<p>Про державну підтримку кінематографії в Україні</p> <p>Закон України від 23.03.2017 р. № 1977-VIII. Чинний.</p>
<p>Про ринок електричної енергії</p> <p>Закон України від 13.04.2017 р. № 2019-VIII. Чинний. Редакція від 1.01.2019 р.</p>
<p>Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання</p> <p>Закон України від 22.06.2017 р. № 2119-VIII. Чинний. Редакція від 9.06.2018 р.</p>
<p>Про житлово-комунальні послуги</p> <p>Закон України від 09.11.2017 р. № 2189-VIII. Чинний. Редакція від 9.06.2018 р.</p>
<p>Про дипломатичну службу</p> <p>Закон України від 07.06.2018 р. № 2449-VIII.</p>
<p>Про забезпечення прозорості у видобувних галузях</p> <p>Закон України від 18.09.2018 р. № 2545-VIII. Чинний.</p>

Нормативно-правове поле державного регулювання інноваційного розвитку економіки України

<p>Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки:</p> <p>Секторальний інноваційний розвиток</p> <p>(вплив на інші сфери суспільного життя – соціальна, екологічна, політична, інформаційна і т. д.)</p>
1991 – 1995 рр.
<p>Про зовнішньоекономічну діяльність</p> <p>Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.</p>
<p>Про інформацію Комісії Верховної Ради України з питань здоров'я людини “Про розвиток на Україні виробництва медикаментів і медичної техніки”</p> <p>Постанова Президії Верховної Ради України від 22.11.1991 № 1853-ХІІ</p>
<p>Про виділення коштів для надання фінансової допомоги окремим низькорентабельним підприємствам цукрової, соляної, олійно-жирової, тютюнової, лікєро-горілчаної та спиртової промисловості</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.1991 № 442-р</p>
<p>Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій</p> <p>Закон України від 03.06.1992 № 2402-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.1992 р.</p>
<p>Про природно-заповідний фонд України</p> <p>Закон України від 16.06.1992 № 2456-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 8.01.2004 р.</p>
<p>Про приватизацію державного житлового фонду</p> <p>Закон України від 19.06.1992 № 2482-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 2.03.2004 р.</p>
<p>Про охорону атмосферного повітря</p> <p>Закон України від 16.10.1992 № 2707-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 26.06.2004 р.</p>
<p>Про телебачення і радіомовлення</p>

Закон України від 21.12.1993 № 3759-XII. Чинний Оригінал тексту від 22.05.2003 р.
Про енергозбереження Закон України від 01.07.1994 № 74/94-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2000 р.
Про надра Кодекс України; Закон від 27.07.1994 № 132/94-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 17.02.2006 р.
Про екологічну експертизу Закон України від 09.02.1995 № 45/95-ВР. Втратив чинність. Оригінал тексту від 3.01.2003 р.
Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 27.07.2004 р.
Про поводження з радіоактивними відходами Закон України від 30.06.1995 № 255/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 30.06.2005 р.
1996 – 2000 рр.
Про режим іноземного інвестування Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.
Конституція України Конституція України; Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 1.12.2004 р.
Про прийняття Конституції України і введення її в дію Закон України від 28.06.1996 № 254/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 28.06.1996 р.
Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування Закон України від 15.07.1997 № 452/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 15.07.1997 р.
Про ратифікацію Конвенції про ядерну безпеку Закон України від 17.12.1997 № 736/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.1997 р.
Про відходи Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 12.01.2005 р.

<p>Про Раду національної безпеки і оборони України</p> <p>Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 05.03.1998 р.</p>
<p>Про оренду землі</p> <p>Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення</p> <p>Закон України від 16.10.1998 № 187-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.1998 р.</p>
<p>Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого енергоблоку цієї АЕС на екологічно безпечну систему</p> <p>Закон України від 11.12.1998 № 309-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 23.07.2004 р.</p>
<p>Про загальну структуру і чисельність військ Цивільної оборони</p> <p>Закон України від 22.12.1998 № 328-XIV. Втратив чинність. Оригінал тексту від 22.12.1998 р.</p>
<p>Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту</p> <p>Закон України від 22.12.1998 № 330-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 23.03.2000 р.</p>
<p>Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту</p> <p>Закон України від 22.12.1998 № 331-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 20.06.2003 р.</p>
<p>Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну</p> <p>Закон України від 22.12.1998 № 332-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 3.04.2003 р.</p>
<p>Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності</p> <p>Закон України від 23.12.1998 № 351-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію П'ятого додаткового протоколу до Статуту Всесвітнього поштового союзу</p> <p>Закон України від 19.03.1999 № 533-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 19.03.1999 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті</p> <p>Закон України від 19.03.1999 № 534-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 19.03.1999 р.</p>

Продовження табл. Ж.2

<p>Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки</p> <p>Закон України від 23.04.1999 № 613-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 8.08.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угоди про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року</p> <p>Закон України від 03.06.1999 № 728-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 3.06.1999 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер</p> <p>Закон України від 01.07.1999 № 801-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.1999 р.</p>
<p>Про приєднання України до Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням</p> <p>Закон України від 01.07.1999 № 803-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.1999 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля</p> <p>Закон України від 06.07.1999 № 832-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.1999 р.</p>
<p>Про порядок встановлення (скасування) обмежень на експорт товарів відповідно до міжнародних зобов'язань України</p> <p>Указ Президента України від 15.07.1999 № 861/99. Оригінал тексту від 15.07.1999 р.</p>
<p>Про приєднання України до Спільного протоколу про застосування Віденської конвенції та Паризької конвенції</p> <p>Закон України від 17.11.1999 № 1232-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 17.11.1999 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво та взаємодопомогу в митних справах</p> <p>Закон України від 15.12.1999 № 1301-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 15.12.1999 р.</p>
<p>Про ратифікацію Основної багатосторонньої угоди про міжнародний транспорт щодо розвитку коридора Європа–Кавказ–Азія та технічних додатків до неї</p> <p>Закон України від 10.02.2000 № 1440-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.02.2000 р.</p>
<p>Про формування, порядок надходження і використання коштів Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення</p> <p>Закон України від 10.02.2000 № 1445-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.02.2000 р.</p>

<p>Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України</p> <p>Закон України від 22.02.2000 № 1479-III. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію договору з відкритого неба</p> <p>Закон України від 02.03.2000 № 1509-III. Чинний. Оригінал тексту від 2.03.2000 р.</p>
<p>Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав</p> <p>Закон України від 02.03.2000 № 1518-III. Чинний. Оригінал тексту від 23.04.2003 р.</p>
<p>Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України</p> <p>Закон України від 23.03.2000 № 1602-III. Чинний. Оригінал тексту від 23.03.2000 р.</p>
<p>Про правовий режим воєнного стану</p> <p>Закон України від 06.04.2000 № 1647-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 01.08.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Подальшого додаткового протоколу до Угоди між державами-учасницями Північноатлантичного Договору та іншими державами, які беруть участь у програмі “Партнерство заради миру”, щодо статуту їхніх збройних сил</p> <p>Закон України від 20.04.2000 № 1687-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.04.2000 р.</p>
<p>Про Державну програму приватизації</p> <p>Закон України від 18.05.2000 № 1723-III. Чинний. Оригінал тексту від 14.01.2006 р.</p>
<p>Про радіочастотний ресурс України</p> <p>Закон України від 01.06.2000 № 1770-III. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про охорону культурної спадщини</p> <p>Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. Чинний. Оригінал тексту від 14.01.2005 р.</p>
<p>Про зону надзвичайної екологічної ситуації</p> <p>Закон України від 13.07.2000 № 1908-III. Чинний. Оригінал тексту від 13.07.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди з адаптації Договору про звичайні збройні сили в Європі</p> <p>Закон України від 21.09.2000 № 1974-III. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.2000 р.</p>

Продовження табл. Ж.2

<p>Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки</p> <p>Закон України; Програма від 21.09.2000 № 1989-III. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Поправки до Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар</p> <p>Закон України від 02.11.2000 № 2083-III. Чинний. Оригінал тексту від 2.11.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Договору про всеосяжну заборону ядерних випробовувань</p> <p>Закон України від 16.11.2000 № 2107-III. Чинний. Оригінал тексту від 16.11.2000 р.</p>
2001 – 2005 рр.
<p>Про приєднання України до Протоколу про охорону навколишнього середовища до Договору про Антарктиду</p> <p>Закон України від 22.02.2001 № 2284-III. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2001 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського та Чорного морів</p> <p>Закон України; Програма від 22.03.2001 № 2333-III. Чинний. Оригінал тексту від 22.03.2001 р.</p>
<p>Кримінальний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 05.04.2001 № 2341-III. Чинний. Оригінал тексту від 13.12.2005 р.</p>
<p>Про політичні партії в Україні</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. Чинний. Оригінал тексту від 01.10.20051 р.</p>
<p>Про внесення змін до Арбітражного процесуального кодексу України</p> <p>Закон України від 17.05.2001 № 2413-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.05.2001 р.</p>
<p>Земельний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 25.10.2001 № 2768-III. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Російської Федерації про гарантії транзиту російського природного газу територією України</p> <p>Закон України від 15.11.2001 № 2796-III. Чинний. Оригінал тексту від 15.11.2001 р.</p>

<p>Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку</p> <p>Закон України від 29.11.2001 № 2866-III. Чинний. Оригінал тексту від 3.11.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Грецької Республіки про торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 10.01.2002 № 2931-III. Чинний. Оригінал тексту 10.01.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Французької Республіки про морське торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 10.01.2002 № 2932-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.01.2002 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів</p> <p>Закон України від 10.01.2002 № 2933-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.01.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2990-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України і Урядом Держави Ізраїль з питань мореплавства і морських перевезень</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2994-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про морське торгове судноплавство між Урядом України і Урядом Ісламської Республіки Іран</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2995-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Болгарія про морське торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2996-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону ріки Дунай)</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2997-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках</p> <p>Закон України; Програма від 07.02.2002 № 3022-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>

<p>Про Генеральну схему планування території України</p> <p>Закон України від 07.02.2002 № 3059-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>
<p>Митний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 11.07.2002 № 92-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.12.2002 р.</p>
<p>Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття</p> <p>Закон України від 12.09.2002 № 152-IV. Чинний. Оригінал тексту від 12.09.2002 р.</p>
<p>Про приєднання України до Роттердамської конвенції про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі</p> <p>Закон України від 26.09.2002 № 169-IV. Чинний. Оригінал тексту від 26.09.2002 р.</p>
<p>Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу</p> <p>Закон України; Концепція від 21.11.2002 № 228-IV. Чинний. Оригінал тексту від 21.11.2002 р.</p>
<p><u>Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні</u></p> <p>Закон України від 16.01.2003 № 433-IV.</p>
<p>Цивільний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 16.01.2003 № 435-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.04.2005 р.</p>
<p>Господарський кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 16.01.2003 № 436-IV. Чинний. Оригінал тексту від 28.07.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди Урядом України і Урядом Республіки Індія про торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 15.05.2003 № 797-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.</p>
<p>Про землеустрій</p> <p>Закон України від 22.05.2003 № 858-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.</p>

<p>Про охорону земель</p> <p>Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>
<p>Про основи національної безпеки України</p> <p>Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>
<p>Про кооперацію</p> <p>Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.11.2004 р.</p>
<p>Про захист суспільної моралі</p> <p>Закон України від 20.11.2003 № 1296-IV. Чинний. Оригінал тексту від 20.11.2003 р.</p>
<p>Про прийняття статуту Продовольчої та сільськогосподарської організації Організації Об'єднаних Націй</p> <p>Закон України від 25.11.2003 № 1334-IV. Чинний. Оригінал тексту від 25.11.2003 р.</p>
<p>Про приєднання України до Міжнародної конвенції щодо співробітництва у галузі безпеки аеронавігації “Євроконтроль”</p> <p>Закон України від 26.11.2003 № 1339-IV. Чинний. Оригінал тексту від 26.11.2003 р.</p>
<p>Про оцінку земель</p> <p>Закон України від 11.12.2003 № 1378-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.07.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату</p> <p>Закон України від 04.02.2004 № 1430-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.02.2004 р.</p>
<p>Про розмежування земель державної та комунальної власності</p> <p>Закон України від 05.02.2004 № 1457-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.02.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Сирійської Арабської Республіки про торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 18.02.2004 № 1503-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Спеціального Адміністративного Району Гонконг Китайської Народної Республіки про морський транспорт</p> <p>Закон України від 18.02.2004 № 1504-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2004 р.</p>

<p>Про ратифікацію Угоди про морське торговельне судноплавство між Кабінетом Міністрів України і Головним Народним Комітетом Великої Соціалістичної Народної Лівійської Арабської Джамагирії</p> <p>Закон України від 18.02.2004 № 1505-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2004 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст</p> <p>Закон України; Програма від 04.03.2004 № 1580-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.03.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України і штабом Верховного головнокомандувача об'єднаних збройних сил НАТО на Атлантиці та штабом Верховного головнокомандувача об'єднаних збройних сил НАТО в Європі щодо забезпечення підтримки операцій НАТО з боку України</p> <p>Закон України від 17.03.2004 № 1607-IV. Чинний. Оригінал тексту від 17.03.2004 р.</p>
<p>Про державні цільові програми</p> <p>Закон України від 18.03.2004 № 1621-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.03.2004 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу</p> <p>Закон України; Програма від 18.03.2004 № 1629-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.03.2004 р.</p>
<p>Цивільний процесуальний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 18.03.2004 № 1618-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.03.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат</p> <p>Закон України від 07.04.2004 № 1672-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.04.2004 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004-2010 роки</p> <p>Закон України; Програма від 20.04.2004 № 1692-IV. Чинний. Оригінал тексту від 20.04.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Договору між Урядом України і Міжнародним Комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) про відкриття Місії МКЧХ в Україні</p> <p>Закон України від 04.06.2004 № 1759-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.06.2004 р.</p>

<p>Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України “Про приєднання України до Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади 1980 року” та про ратифікацію додаткових протоколів до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями</p> <p>Закон України від 24.06.2004 № 1879-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>
<p>Про транскордонне співробітництво</p> <p>Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>
<p>Про екологічний аудит</p> <p>Закон України від 24.06.2004 № 1862-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>
<p>Про екологічну мережу України</p> <p>Закон України від 24.06.2004 № 1864-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>
<p>Про впорядкування питань, пов’язаних із забезпеченням ядерної безпеки</p> <p>Закон України від 24.06.2004 № 1868-IV. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про торговельно-економічне співробітництво між Урядом України та Урядом Мексиканських Сполучених Штатів</p> <p>Закон України від 20.10.2004 № 1096-IV. Чинний. Оригінал тексту від 20.10.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Словенія про морське торговельне судноплавство</p> <p>Закон України від 05.11.2004 № 2170-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.11.2004 р.</p>
<p>Про організацію оборонного планування</p> <p>Закон України від 18.11.2004 № 2198-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.11.2004 р.</p>
<p>Про заборону репродуктивного клонування людини</p> <p>Закон України від 14.12.2004 № 2231-IV. Чинний. Оригінал тексту від 14.12.2004 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і багажу (КАПП)</p> <p>Закон України від 15.12.2004 № 2239-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.12.2004 р.</p>
<p>Про захист конституційних прав громадян на землю</p> <p>Закон України від 20.01.2005 № 2375-IV. Чинний. Оригінал тексту від 20.01.2005 р.</p>

<p>Про Загальнодержавну цільову програму “Питна вода України” на 2011-2020 роки Закон України; Програма від 03.03.2005 № 2455-IV. Чинний. Оригінал тексту від 3.03.2005 р.</p>
<p>Про географічні назви Закон України від 31.05.2005 № 2604-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2005 р.</p>
<p>Про внесення змін до Сімейного та Цивільного кодексів України Закон України від 23.06.2005 № 2710-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.06.2005 р.</p>
<p>Кодекс адміністративного судочинства України Кодекс України; Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.03.2005 р.</p>
<p>Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV. Чинний. Оригінал тексту від 6.09.2005 р.</p>
<p>Про благоустрій населених пунктів Закон України від 06.09.2005 № 2807-IV. Чинний. Оригінал тексту від 6.09.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської ландшафтної конвенції Закон України від 07.09.2005 № 2831-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>
<p>Про стимулювання розвитку регіонів Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2006 р.</p>
<p>Про автомобільні дороги Закон України від 08.09.2005 № 2862-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Додаткового протоколу до Угоди між Україною та Міжнародним агентством з атомної енергії про застосування гарантій у зв’язку з Договором про нерозповсюдження ядерної зброї Закон України від 16.11.2005 № 3092-IV. Чинний. Оригінал тексту від 16.11.2005 р.</p>
2006 – 2010 рр.
<p>Про внесення змін до Сімейного кодексу України Закон України від 23.02.2006 № 3497-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.02.2006 р.</p>

<p>Про Загальнодержавну Програму подолання наслідків Чорнобільської катастрофи на 2006-2010 роки</p> <p>Закон України; Програма від 14.03.2006 № 3522-IV. Чинний. Оригінал тексту від 14.03.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Кредитної угоди (Фінансування Української ЕСКО (друга фаза) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 15.03.2006 № 3536-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.03.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про економічне співробітництво</p> <p>Закон України від 15.03.2006 р. № 3535-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.03.2008 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на території України у 2006 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях</p> <p>Закон України від 04.08.2006 р. № 86-V. Чинний. Оригінал тексту від 4.08.2006 р.</p>
<p>Про управління об'єктами державної власності</p> <p>Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України і Верховним головнокомандуванням Об'єднаних Збройних Сил НАТО з питань трансформації та Верховним головнокомандуванням Об'єднаних Збройних Сил НАТО в Європі щодо використання стратегічної транспортної авіації України в операціях та навчаннях НАТО</p> <p>Закон України від 05.10.2006 р. № 228-V. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Поправок до Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар</p> <p>Закон України від 18.10.2006 р. № 255-V. Чинний. Оригінал тексту від 18.10.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом</p> <p>Закон України від 20.12.2006 р. № 499-V. Чинний. Оригінал тексту від 20.12.2006 р.</p>
<p>Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду</p> <p>Закон України від 22.12.2006 р. № 525-V. Чинний. Оригінал тексту від 22.12.2006 р.</p>

<p>Про внесення змін до Закону України “Про планування і забудову територій”</p> <p>Закон України від 22.02.2007 р. № 703-V.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 22.02.2007 р.</p>
<p>Про ратифікацію Протоколу про збереження біорізноманіття та ландшафтів Чорного моря до Конвенції про захист Чорного моря від забруднення</p> <p>Закон України від 22.02.2007 р. № 685-V. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2007 р.</p>
<p>Про державний реєстр виборців</p> <p>Закон України від 22.02.2007 р. № 698-V. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2007 р.</p>
<p>Про ратифікацію Додаткового протоколу до Угоди між урядами держав-учасниць Чорноморського Економічного Співробітництва (ЧЕС) про співробітництво у наданні надзвичайної допомоги і ліквідації надзвичайних ситуацій, що виникли внаслідок лих природного і техногенного характеру</p> <p>Закон України від 13.03.2007 р. № 722-V. Чинний. Оригінал тексту від 13.03.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження</p> <p>Закон України від 16.03.2007 р. № 760-V. Чинний. Оригінал тексту від 16.03.2007 р.</p>
<p>Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності</p> <p>Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V. Чинний. Оригінал тексту від 5.04.2007 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2007 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях</p> <p>Закон України від 06.04.2007 р. № 903-V. Чинний. Оригінал тексту від 6.04.2007 р.</p>
<p>Про ратифікацію Кредитної угоди (Третій проект “Ремонт автомобільної дороги Київ–Чоп”) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 13.04.2007 р. № 928-V. Чинний. Оригінал тексту від 13.04.2007 р.</p>
<p>Про ратифікацію Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі</p> <p>Закон України від 18.04.2007 р. № 949-V. Чинний. Оригінал тексту від 18.04.2007 р.</p>
<p>Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні</p> <p>Закон України від 19.04.2007 р. № 962-V.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 19.04.2007 р.</p>

Продовження табл. Ж.2

<p>Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за порушення правил радіаційної безпеки</p> <p>Закон України від 19.04.2007 р. № 966-V. Чинний. Оригінал тексту від 19.04.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до статті 10 Закону України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”</p> <p>Закон України від 27.04.2007 р. № 994-V. Чинний. Оригінал тексту від 27.04.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 85 Господарського процесуального кодексу України</p> <p>Закон України від 11.05.2007 р. № 1012-V. Чинний. Оригінал тексту від 11.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та сприяння інвестиційній діяльності у будівництві</p> <p>Закон України від 16.05.2007 р. № 1026-V. Чинний. Оригінал тексту від 16.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо боротьби з ядерним тероризмом у зв’язку з ратифікацією Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму</p> <p>Закон України від 24.05.2007 р. № 1071-V. Чинний. Оригінал тексту від 24.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до закону України “Про Центральну виборчу комісію”</p> <p>Закон України від 29.05.2007 р. № 1095-V. Чинний. Оригінал тексту від 29.05.2007 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини</p> <p>Закон України від 06.03.2008 р. № 132-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.03.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулюванням криз</p> <p>Закон України від 06.03.2008 р. № 137-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.03.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі</p> <p>Закон України від 10.04.2008 р. № 250-VI. Чинний. Оригінал тексту від 10.04.2008 р.</p>
<p>Про внесення змін до статті 16 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”</p> <p>Закон України від 10.04.2008 р. № 253-VI. Чинний. Оригінал тексту від 10.04.2008 р.</p>

Продовження табл. Ж.2

<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та Радою Європи стосовно заснування в Україні Офісу Ради Європи та його правового статусу</p> <p>Закон України від 10.04.2008 р. № 256-VI. Чинний. Оригінал тексту від 10.04.2008 р.</p>
<p>Провнесення змін до деяких законів України щодо оприлюднення інформації стосовно зон радіоактивного забруднення</p> <p>Закон України від 10.04.2008 р. № 259-VI. Чинний. Оригінал тексту від 10.04.2008 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2008 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях</p> <p>Закон України від 11.04.2008 р. № 266-VI. Чинний. Оригінал тексту від 11.04.2008 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення вимог земельного законодавства</p> <p>Закон України від 15.04.2008 р. № 271-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.04.2008 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків"</p> <p>Закон України від 15.04.2008 р. № 274-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.04.2008 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України з прикордонних питань</p> <p>Закон України від 20.05.2008 р. № 289-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.05.2008 р.</p>
<p>Про затвердження Указу Президента України "Про оголошення окремих територій Волинської, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Тернопільської та Чернівецької областей зонами надзвичайної екологічної ситуації"</p> <p>Закон України від 31.07.2008 р. № 338-VI. Чинний. Оригінал тексту від 31.07.2008 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами</p> <p>Закон України; Програма від 17.09.2008 р. № 516-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.09.2008 р.</p>
<p>Про перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації</p> <p>Закон України; Перелік від 23.09.2008 р. № 574-VI. Чинний. Оригінал тексту від 23.09.2008 р.</p>
<p>Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України</p> <p>Закон України від 31.10.2008 р. № 639-VI. Чинний. Оригінал тексту від 31.10.2008 р.</p>

<p>Про ратифікацію Протоколу про привілеї та імунітети Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва</p> <p>Закон України від 17.12.2008 р. № 682-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про внесення зміни до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу</p> <p>Закон України від 14.01.2009 р. № 852-VI. Чинний. Оригінал тексту від 14.01.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України щодо створення систем управління якістю, систем екологічного управління та інших систем управління</p> <p>Закон України від 15.01.2009 р. № 882-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.01.2009 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему Закон України; Програма від 15.01.2009 р. № 886-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.01.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Додаткового протоколу до Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) щодо заснування Центру інформації та документації НАТО в Україні</p> <p>Закон України від 18.02.2009 р. № 1001-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо документів, що посвідчують право на земельну ділянку, а також порядку поділу та об'єднання земельних ділянок</p> <p>Закон України від 05.03.2009 р. № 1066-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.03.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про державне систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів"</p> <p>Закон України від 19.03.2009 р. № 1158-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.03.2009 р.</p>
<p>Про асоціації органів місцевого самоврядування</p> <p>Закон України від 16.04.2009 р. № 1275-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.04.2009 р.</p>
<p>Про заборону грального бізнесу в Україні</p> <p>Закон України від 15.05.2009 р. № 1334-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Поправки до додатка В до Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату</p> <p>Закон України від 22.10.2009 р. № 1673-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.10.2009 р.</p>

<p>Про будівельні норми</p> <p>Закон України від 05.11.2009 р. № 1704-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.11.2009 р.</p>
<p>Про прикордонний контроль</p> <p>Закон України від 05.11.2009 р. № 1710-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.11.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження</p> <p>Закон України від 20.01.2010 р. № 1811-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.01.2010 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про грант (проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС) між Європейським банком реконструкції та розвитку (як Розпорядником коштів Гранта з Рахунка ядерної безпеки), Кабінетом Міністрів України та Державним комітетом ядерного регулювання України (як Одержувачем)</p> <p>Закон України від 20.01.2010 р. № 1813-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.01.2010 р.</p>
<p>Про затвердження Указу Президента України “Про оголошення території міста Калуш та сіл Кропивник і Сівка-Калуська Калуського району Івано-Франківської області зоною надзвичайної екологічної ситуації</p> <p>Закон України від 12.02.2010 р. № 1885-VI. Чинний. Оригінал тексту від 12.02.2010 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2010 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях</p> <p>Закон України від 18.05.2010 р. № 2259-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.05.2010 р.</p>
<p>Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік</p> <p>Закон України; Програма від 20.05.2010 р. № 2278-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.05.2010 р.</p>
<p>Про засади функціонування ринку природного газу</p> <p>Закон України від 08.07.2010 р. № 2467-VI. Втратив чинність. Оригінал тексту від 8.07.2010 р.</p>
<p>Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об’єктів</p> <p>Закон України від 09.07.2010 р. № 2480-VI. Чинний. Оригінал тексту від 9.07.2010 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України щодо участі миротворчого контингенту України в наданні оперативної підтримки Місії ООН у Кот-д’Івуарі</p> <p>Закон України від 04.11.2010 р. № 2671-VI. Чинний. Оригінал тексту від 4.11.2010 р.</p>

2011 – 2015 рр.
<p>Про доступ до публічної інформації</p> <p>Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. Чинний. Оригінал тексту від 13.01.2011 р.</p>
<p>Про регулювання містобудівної діяльності</p> <p>Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.02.2011 р.</p>
<p>Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах</p> <p>Закон України від 17.03.2011 р. № 3159-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.03.2011 р.</p>
<p><u>Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів</u></p> <p><i>Постанова Кабінету Міністрів України; Звіт від 11.11.2015 №931</i></p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року</p> <p>Закон України; Програма від 21.04.2011 р. № 3268-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.04.2011 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2011 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях</p> <p>Закон України від 12.05.2011 р. № 3313-VI. Чинний. Оригінал тексту від 12.05.2011 р.</p>
<p>Повітряний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.05.2011 р.</p>
<p>Про забезпечення комерційного обліку природного газу</p> <p>Закон України від 16.06.2011 р. № 3533-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.06.2011 р.</p>
<p>Про Державний земельний кадастр</p> <p>Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. Чинний. Оригінал тексту від 07.07.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до сімейного кодексу України щодо усиновлення</p> <p>Закон України від 09.09.2011 р. № 3738-VI. Чинний. Оригінал тексту від 09.09.2011 р.</p>

Продовження табл. Ж.2

<p>Про внесення зміни до статті 123 Сімейного кодексу України щодо визначення батьків дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій</p> <p>Закон України від 20.09.2011 р. № 3760-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2011 р.</p>
<p>Про ратифікацію Протоколу до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським співтовариством про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства</p> <p>Закон України від 21.09.2011 р. № 3764-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо вжиття заходів забезпечення позову при визнанні та виконанні рішення іноземного суду</p> <p>Закон України від 22.09.2011 р. № 3776-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.09.2011 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди (Проект з енергоефективності) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 04.10.2011 р. № 3812-VI. Чинний. Оригінал тексту від 04.10.2011 р.</p>
<p>Про Державну програму приватизації</p> <p>Закон України; Програма від 13.01.2012 р. № 4335-VI.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 13.01.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Імплементаційної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з матеріально-технічного забезпечення і обслуговування (ОМТЗО) про утилізацію стрілецької зброї й легких озброєнь, звичайних боєприпасів та протипіхотним мін типу ПФМ-1</p> <p>Закон України від 13.01.2012 р. № 4338-VI. Чинний. Оригінал тексту від 13.01.2012 р.</p>
<p>Про громадські об'єднання Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.03.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію протоколу № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС) Закон України від 16.05.2012 р. № 4704-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.05.2012 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2012 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях Закон України від 24.05.2012 р. № 4867-VI. Чинний. Оригінал тексту від 24.05.2012 р.</p>

Продовження табл. Ж.2

<p>Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року</p> <p>Закон України; Програма від 24.05.2012 р. № 4836-VI. Чинний. Оригінал тексту від 24.05.2012 р.</p>
<p>Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності</p> <p>Закон України від 24.05.2012 р. № 4851-VI.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 24.05.2012 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки</p> <p>Закон України; Програма від 07.06.2012 р. № 4909-VI. Чинний. Оригінал тексту від 7.06.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про спрощений порядок переміщення ділянкою автомобільної дороги Славутич – Чорнобильська АЕС, яка проходить територією Республіки Білорусь, працівників, транспортних засобів та вантажів Чорнобильської АЕС і підприємств, що провадять діяльність у зоні відчуження, а також іноземних спеціалістів, залучених до реалізації міжнародних проектів стосовно закриття Чорнобильської АЕС, та Протоколу до неї.</p> <p>Закон України від 20.06.2012 р. № 4986-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.06.2012 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну цільову програму передачі гуртожитків у власність територіальних громад на 2012-2015 роки</p> <p>Закон України; Програма від 21.06.2012 р. № 4995-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.06.2012 р.</p>
<p>Про засади державної мовної політики</p> <p>Закон України від 03.07.2012 р. № 5029-VI. Чинний. Оригінал тексту від 3.07.2012 р.</p>
<p>Про благодійну діяльність та благодійні організації</p> <p>Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.07.2012 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України щодо направлення миротворчого контингенту для участі України у транскордонних операціях у рамках міжмісійного співробітництва між Місією ООН у Лівії та Операцією ООН у Кот-д'Івуарі</p> <p>Закон України від 06.07.2012 р. № 5181-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.2012 р.</p>

<p>Про ратифікацію Договору про зону вільної торгівлі</p> <p>Закон України від 30.07.2012 р. № 5193-VI. Чинний. Оригінал тексту від 30.07.2012 р.</p>
<p>Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць</p> <p>Закон України від 06.09.2012 р. № 5205-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.09.2012 р.</p>
<p>Кодекс цивільного захисту України</p> <p>Кодекс України; Закон від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Чинний. Оригінал тексту від 2.10.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Протоколу про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5432-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про внесення змін до № 11 до Угоди про грант № 006 (Проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС) між Європейським банком реконструкції та розвитку як Розпорядником коштів, наданих згідно з Грантом з Рахунку ядерної безпеки, та Кабінетом Міністрів України та Державним спеціалізованим підприємством “Чорнобильська АЕС”</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5442-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про направлення національного контингенту для участі України в Операції ООН у Кот-д’Івуарі та транскордонних операціях у рамках міжмісійного співробітництва між Місією ООН у Ліберії та Операцією ООН у Кот-д’Івуарі</p> <p>Закон України від 10.01.2013 р. № 15-VII. Чинний. Оригінал тексту від 10.01.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Міжнародною Федерацією Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця про юридичний статус Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та її представництва у місті Києві</p> <p>Закон України від 11. 01.2013 р. № 20-VII. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про внесення змін до Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз</p> <p>Закон України від 22.03.2013 р. № 157-VII. Чинний. Оригінал тексту від 22.03.2013 р.</p>

<p>Про приєднання України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності</p> <p>Закон України від 02.04.2013 р. № 159-VII. Чинний. Оригінал тексту від 02.04.2013 р.</p>
<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2013 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях</p> <p>Закон України від 18.04.2013 р. № 198-VII. Чинний. Оригінал тексту від 18.04.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у боротьбі з розкраданнями культурних цінностей і забезпеченні їхнього повернення</p> <p>Закон України від 18.04.2013 р. № 205-VII. Чинний. Оригінал тексту від 18.04.2013 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних</p> <p>Закон України від 03.07.2013 р. № 383-VII. Чинний. Оригінал тексту від 3.07.2013 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Організацією Північноатлантичного договору про участь України в операції "Океанський щит"</p> <p>Закон України від 19.09.2013 р. № 580-VII. Чинний. Оригінал тексту від 19.09.2013 р.</p>
<p>Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України</p> <p>Постанова Верховної Ради України від 22.02.2014 р. № 757-VII. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором і Кредитної угоди між Україною як Позичальником, Національним банком України як Агентом позичальника та Європейським Союзом як Кредитором щодо надання Україні макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 610 мільйонів євро</p> <p>Закон України від 04.03.2014 р. № 848-VII. Чинний. Оригінал тексту від 4.03.2014 р.</p>
<p>Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні</p> <p>Закон України від 27.03.2014 р. № 1166-VII. Чинний. Оригінал тексту від 27.03.2014 р.</p>

<p>Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2014 році для участі у багатонаціональних навчаннях</p> <p>Закон України від 01.04.2014 р. № 1182-VII. Чинний. Оригінал тексту від 1.04.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди (Україна: Комплексна (Зведена) програма підвищення рівня безпеки енергоблоків атомних електростанцій) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 15.05.2014 р. № 1267-VII. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Гарантійної угоди між Україною як Гарантом та Європейським співтовариством з атомної енергії як Кредитором стосовно Угоди про механізм надання позики, розмір якої дорівнює 300000000 (триста мільйонам) євро, від 7 серпня 2013 року між Національною атомною енергогенеруючою компанією “Енергоатом” та Європейським співтовариством з атомної енергії на реалізацію проекту Комплексна (зведена) програма підвищення рівня безпеки енергоблоків атомних електростанцій</p> <p>Закон України від 15.05.2014 р. № 1268-VII. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку про внесення змін до Рамкової угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського фонду “Укриття” в Україні від 20 листопада 1997 року</p> <p>Закон України від 15.05.2014 р. № 1269-VII. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором і Кредитної угоди між Україною як Позичальником, Національним банком України як Агентом Позичальника та Європейським Союзом як Кредитором щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 1 мільярда євро</p> <p>Закон України від 20.05.2014 р. № 1277-VII. Чинний. Оригінал тексту від 20.05.2014 р.</p>
<p>Про співробітництво територіальних громад</p> <p>Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. Чинний. Оригінал тексту від 17.06.2014 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Урядом Японії щодо Кредитної угоди про Позику на політику розвитку на здійснення економічних реформ між Кабінетом Міністрів України та Японським агентством міжнародного співробітництва</p> <p>Закон України від 12.08.2014 р. № 1626-VII. Чинний. Оригінал тексту від 12.08.2014 р.</p>

<p>Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління Єдиною газотранспортною системою України</p> <p>Закон України від 14.08.2014 р. № 1645-VII. Чинний. Оригінал тексту від 14.08.2014 р.</p>
<p>Про санкції</p> <p>Закон України від 14.08.2014 р. № 1644-VII. Чинний. Оригінал тексту від 14.08.2014 р.</p>
<p>Про національне антикорупційне бюро України</p> <p>Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. Чинний. Оригінал тексту від 14.10.2014 р.</p>
<p>Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки</p> <p>Закон України; Стратегія від 14.10.2014 р. № 1699-VII. Чинний. Оригінал тексту від 14.10.2014 р.</p>
<p>Про військово-цивільні адміністрації</p> <p>Закон України від 03.02.2015 р. № 141-VIII.</p>
<p>Про засади державної регіональної політики Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. Чинний.</p>
<p>Про добровільне об'єднання територіальних громад</p> <p>Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. Чинний. Редакція від 1.01.2019 р.</p>
<p>Про відкритість використання публічних коштів</p> <p>Закон України від 11.02.2015 р. № 183-VIII. Чинний. Редакція від 30.09.2015 р.</p>
<p>Про запровадження нових інвестиційних можливостей гарантування прав за законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації</p> <p>Закон України від 09.04.2015 р. № 327-VIII. Чинний. Редакція від 1.01.2019 р.</p>
<p>Про правовий режим воєнного стану Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Чинний. Редакція від 26.05.2018 р.</p>
<p>Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку Закон України від 14.05.2015 р. № 417-VIII. Чинний. Редакція від 10.06.2018 р.</p>
<p>Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів</p> <p>Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII. Чинний. Редакція від 28.08.2018 р.</p>

<p>Про систему іномовлення України</p> <p>Закон України від 08.12.2015 р. № 856-VIII. Чинний. Редакція від 31.08.2018 р.</p>
<p>Про публічні закупівлі</p> <p>Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. Чинний. Редакція від 1.01.2019 р.</p>
<p>2016 – 2020 рр.</p>
<p>Про Український культурний фонд</p> <p>Закон України від 23.03.2017 р. № 1976-VIII. Чинний. Редакція від 2.08.2018 р.</p>
<p>Про оцінку впливу на довкілля</p> <p>Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Чинний.</p>
<p>Про Фонд енергоефективності</p> <p>Закон України від 08.06.2017 р. № 2095-VIII. Чинний.</p>
<p>Про енергетичну ефективність будівель</p> <p>Закон України від 22.06.2017 р. № 2118-VIII. Чинний.</p>
<p>Про основні засади забезпечення кібербезпеки України</p> <p>Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. Чинний. Редакція від 8.07.2018 р.</p>
<p>Про стратегічну екологічну оцінку</p> <p>Закон України від 20.03.2018 р. № 2354-VIII. Чинний.</p>
<p>Про вищий антикорупційний суд</p> <p>Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VIII. Чинний.</p>
<p>Про національну безпеку України</p> <p>Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Чинний.</p>
<p>Про затвердження Указу Президента “Про введення воєнного стану в Україні”</p> <p>Закон України від 26.11.2018 р. № 2630-VIII. Чинний.</p>

Нормативно-правове поле державного регулювання інноваційного розвитку економіки України

<p>Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки:</p> <p>Інноваційний розвиток ринку</p> <p>(взаємодія між підприємствами, організаціями та іншими стейкхолдерами, особливо науково-дослідними організаціями)</p>
1991 – 1995 рр.
<p>Про господарські товариства</p> <p>Закон України від 19.09.1991 № 1576-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 24.03.2004 р.</p>
<p>Господарський процесуальний кодекс України</p> <p>Кодекс України; від 06.11.1991 № 1798-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 21.06.2001 р.</p>
<p>Про порядок проведення наукових і науково-технічних нарад, конференцій, з'їздів, симпозіумів, семінарів</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.1991 № 332</p> <p>Втратила чинність. Редакція від 25.08.2004.</p>
<p>Про проект Закону України про внесення змін до Закону України “Про інвестиційну діяльність”</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.1991 № 1856-ХІІ</p>
<p>Про наукову і науково-технічну діяльність</p> <p>Закон України від 13.12.1991 № 1977-ХІІ</p> <p>Втратив чинність. оригінал тексту від 12.01.2005 р.</p>
<p>Про приватизацію державного майна</p> <p>Закон України від 04.03.1992 № 2163-ХІІ</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 23.07.2004 р.</p>
<p>Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)</p> <p>Закон України від 64.03.1992 № 2171-ХІІ</p>

Втратив чинність. Оригінал тексту від 23.07.2004 р.
Про приватизаційні папери Закон України від 06.03.1992 № 2173-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 7.07.1992 р.
Про оренду державного та комунального майна Закон України від 10.04.1992 № 2269-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 3.08.2004 р.
Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон Закон України від 13.10.1992 № 2673-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 11.06.2003 р.
Про науково-технічну інформацію Закон України від 25.06.1993 № 3322-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 25.06.1993 р.
Про охорону прав на винаходи і корисні моделі Закон України від 15.12.1993 № 3687-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.
Про охорону прав на промислові зразки Закон України від 15.12.1993 № 3688-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.
Про охорону прав на знаки для товарів і послуг Закон України від 15.12.1993 № 3689-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 4.07.2002 р.
Про авторське право і суміжні права Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 23.12.1993 р.
Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 9.06.2004 р.
Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав Закон України від 27.01.1995 № 34/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 27.01.1995 р.
Про наукову і науково-технічну експертизу Закон України від 10.02.1995 № 51/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.1999 р.
Про боротьбу з корупцією Закон України від 05.10.1995 № 356/95-ВР. Втратив чинність. Оригінал тексту від 5.04.2005 р.

<p>Про ратифікацію Договору про заходи щодо товарних знаків</p> <p>Закон України від 13.10.1995 № 380/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 13.10.1995 р.</p>
<p>Про промислово-фінансові групи в Україні</p> <p>Закон України від 21.11.1995 № 437/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 6.01.2004 р.</p>
<p>1996 – 2000 рр.</p>
<p>Про патентування деяких видів підприємницької діяльності</p> <p>Закон України від 23.03.1996 № 98/96-ВР.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.</p>
<p><u>Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів</u></p> <p><i>Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 22.05.1996 № 549</i></p>
<p>Про рекламу</p> <p>Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 2.03.2004 р.</p>
<p>Про торгово-промислові палати в Україні</p> <p>Закон України від 02.12.1997 № 671/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 20.02.2002 р.</p>
<p>Про Національну програму інформатизації</p> <p>Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 04.02.1998 р.</p>
<p>Про Концепцію Національної програми інформатизації</p> <p>Закон України від 04.02.1998 № 75/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 04.02.1998 р.</p>
<p><u>Про затвердження Порядку формування та використання коштів Державного інноваційного фонду</u></p> <p><i>Постанова Кабінету Міністрів України від 6.08.1998 № 1242</i></p>
<p>Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області</p> <p>Закон України від 24.12.1998 № 356-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області</p> <p>Закон України від 24.12.1998-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>

<p>Про спеціальну економічну зону “Яворів”</p> <p>Закон України від 15.01.1999 № 402-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 16.01.2003 р.</p>
<p>Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу “Куртополіс Трускавець”</p> <p>Закон України від 18.03.1999 № 514-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>
<p>Про спеціальну економічну зону “Славутич”</p> <p>Закон України від від 03.06.1999 № 721-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 16.01.2003 р.</p>
<p>Про спеціальну економічну зону “Інтерпорт Ковель”</p> <p>Указ Президента України від 22.06.1999 № 702/99. Оригінал тексту від 22.06.1999 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Шостки Сумської області</p> <p>Указ Президента України від 27.06.1999 № 726/99. Оригінал тексту від 27.06.1999 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Чернігівській області</p> <p>Указ Президента України від 27.06.1999 № 729/99.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 27.06.1999 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про транснаціональні корпорації</p> <p>Закон України від 13.07.1999 № 921-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 6.01.2004 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Луганській області</p> <p>Закон України від 15.07.1999 № 970-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 16.01.2003 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності технологічних парків</p> <p>Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 7.03.2002 р.</p>
<p>Про концесії</p> <p>Закон України від 16.07.1999 № 997-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 11.03.2004 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області</p> <p>Закон України від 03.12.1999 № 1276-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>

Продовження табл. Ж.3

<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) щодо створення нової форми співробітництва</p> <p>Закон України від 10.02.2000 № 1446-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.02.2000 р.</p>
<p>Про спеціальну економічну зону “Рені”</p> <p>Закон України від 23.03.2000 № 1605-III. Чинний. Оригінал тексту від 23.03.2000 р.</p>
<p>Про спеціальну (вільну) економічну зону “Порто-франко” на території Одеського морського торговельного порту</p> <p>Закон України від 23.03.2000 № 1607-III. Чинний. Оригінал тексту від 23.03.2000 р.</p>
<p>Про спеціальну економічну зону “Миколаїв”</p> <p>Закон України від 13.07.2000 № 1909-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>
<p>Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії</p> <p>Закон України від 21.09.2000 № 1991-III. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.2000 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку та спеціальну економічну зону “Порт Крим” в Автономній Республіці Крим</p> <p>Закон України від 21.12.2000 № 2189-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>
<p>Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні</p> <p>Закон України; Програма, Заходи від 21.12.2000 № 2157-III. Чинний. Оригінал тексту від 21.12.2000</p>
<p>2001 – 2005 рр.</p>
<p>Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)</p> <p>Закон України від 15.03.2001 № 2299-III. Втратив чинність. Оригінал тексту від 15.03.2001 р.</p>
<p>Про спеціальну економічну зону “Закарпаття”</p> <p>Закон України від 22.03.2001 № 2322-III. Чинний. Оригінал тексту від 22.03.2001 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку у Волинській області</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2354-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>

Продовження табл. Ж.3.

<p><u>Про затвердження Положення про формування та використання коштів Української державної інноваційної компанії</u></p> <p><i>Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 28.05.2001 № 593</i></p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про співробітництво у сфері науки та технологій</p> <p>Закон України від 07.06.2001 № 2494-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.06.2001 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про економічне та технічне співробітництво між Урядом України та Урядом Держави Кувейт</p> <p>Закон України від 05.07.2001 № 2600-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.07.2001 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Турецької Республіки про взаємний захист секретної інформації та матеріалів, обмін якими здійснюється в процесі співробітництва в оборонній промисловості</p> <p>Закон України від 05.07.2001 № 2604-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.07.2001 р.</p>
<p>Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки</p> <p>Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. Чинний. Оригінал тексту від 11.07.2001 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Ірак про торговельне, економічне, наукове та технічне співробітництво</p> <p>Закон України від 15.11.2001 № 2794-III. Чинний. Оригінал тексту від 15.11.2001 р.</p>
<p>Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу</p> <p>Закон України від 07.02.2002 № 3065-III. Чинний. Оригінал тексту від 3.08.2004 р.</p>
<p>Про інноваційну діяльність Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31/03/2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Таджикистан про науково-технічне співробітництво</p> <p>Закон України від 26.09.2002 № 171-IV. Чинний. Оригінал тексту від 26.09.2002 р.</p>
<p>Про приєднання України до Договору про патентне право Закон України від 22.11.2002 № 245-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.11.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про науково-технічне співробітництво між Україною та Іспанією</p> <p>Закон України від 28.11.2002 № 320-IV. Чинний. Оригінал тексту від 28.11.2002 р.</p>

<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Союзним Урядом Республіки Югославія про науково-технічне співробітництво</p> <p>Закон України від 28.11.2002 № 325-IV. Чинний. Оригінал тексту від 28.11.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про науково-технічне співробітництво</p> <p>Закон України від 25.12.2002 № 368-IV. Чинний. Оригінал тексту від 25.12.2002 р.</p>
<p>Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні</p> <p>Закон України від 16.01.2003 № 433-IV. Чинний. Оригінал тексту від 16.01.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про економічне, торговельне і технічне співробітництво між Урядом України та Урядом Держави Катар</p> <p>Закон України від 06.02.2003 № 512-IV. Чинний. Оригінал тексту від 6.02.2003 р.</p>
<p>Про електронні документи та електронний документообіг</p> <p>Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.</p>
<p>Про електронний цифровий підпис</p> <p>Закон України від 22.05.2003 № 852-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.05.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про торговельно-економічне, інвестиційне та науково-технічне співробітництво між Україною та Королівством Саудівська Аравія</p> <p>Закон України від 19.06.2003 р. № 1009-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про між Кабінетом Міністрів України і Урядом Турецької Республіки про технічне і фінансове співробітництво</p> <p>Закон України від 18.09.2003 р. № 1194-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.09.2003 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Чернігівській області</p> <p>Закон України від 18.11.2003 р. № 1250-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Шостки Сумської області</p> <p>Закон України від 18.11.2003 р. № 1251-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про технічне співробітництво</p> <p>Закон України від 25.11.2003 р. № 1335-IV. Чинний. Оригінал тексту від 25.11.2003 р.</p>

Продовження табл. Ж.3

<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про співробітництво в галузі технічного захисту інформації</p> <p>Закон України від 04.02.2004 р. № 1434-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.02.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про науково-технічне співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Австрія</p> <p>Закон України від 18.02.2004 р. № 1506-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про науково-технічне співробітництво</p> <p>Закон України від 18.02.2004 р. № 1507-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Ліванської Республіки про співробітництво у сфері науки і технологій</p> <p>Закон України від 03.03.2004 р. № 1567-IV. Чинний. Оригінал тексту від 03.03.2004 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій Закон України; Програма від 09.04.2004 № 1676-IV. Чинний. Оригінал тексту від 9.04.2004 р.</p>
<p><u>Про внесення змін до деяких законів України щодо спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків</u></p> <p>Закон України від 11.05.2004 № 1702-IV</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про відновлення Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво</p> <p>Закон України від 01.07.2004 № 1964-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Японії про технічне співробітництво та грантову допомогу Закон України від 01.07.2004 № 1969-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про позику (проект “Україна – розвиток через Інтернет”) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 01.07.2004 № 1979-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про позику (Проект розвитку системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 18.05.2005 № 2568-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.05.2005 р.</p>

<p>Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність</p> <p>Закон України від 07.09.2005 № 2824-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Таджикистан про співробітництво в галузі технічного захисту інформації</p> <p>Закон України від 07.09.2005 р. № 2829-IV. Чинний. Оригінал тексту від 7.09.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво</p> <p>Закон України від 02.11.2005 р. № 3040-IV. Чинний. Оригінал тексту від 2.11.2005 р.</p>
2006 – 2010 рр.
<p>Про холдингові компанії в Україні</p> <p>Закон України від 15.03.2006 р. № 3528-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.03.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Додаткового протоколу до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расиського та ксенофобського характеру, вчинених через комп'ютерні системи</p> <p>Закон України від 21.07.2006 № 23-V. Чинний. Оригінал тексту від 21.07.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Рамкової угоди між Україною та північним інвестиційним банком</p> <p>Закон України від 14.09.2006 р. № 134-V. Чинний. Оригінал тексту від 14.09.2006 р.</p>
<p>Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій</p> <p>Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. Чинний. Оригінал тексту від 14.09.2006 р.</p>
<p>Про науковий парк “Київська Політехніка”</p> <p>Закон України від 22.12.2006 р. № 523-V. Чинний. Оригінал тексту від 22.12.2006 р.</p>
<p>Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки</p> <p>Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. Чинний. Оригінал тексту від 09.01.2007 р.</p>
<p>Про Дисциплінарний статут Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України</p> <p>Закон України; Статут від 04.09.2008 р. № 373-VI. Чинний. Оригінал тексту від 04.09.2008 р.</p>

Продовження табл. Ж.3

<p>Про акціонерні товариства Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.09.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про економічне, промислове, наукове та технічне співробітництво Закон України від 18.02.2009 р. № 999-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Бразилія про наукове та технологічне співробітництво Закон України від 15.04.2009 р. № 1261-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.04.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів про співробітництво у сфері науки та технологій Закон України від 15.04.2009 р. № 1262-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.04.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України та Організацією з безпеки і співробітництва в Європі щодо проекту ОБСЄ – Україна стосовно утилізації запасів меланжу (компонента рідкого ракетного палива) Закон України від 15.04.2009 р. № 1264-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.04.2009 р.</p>
<p>Про газ (метан) вугільних родовищ Закон України від 21.05.2009 р. № 1392-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.05.2009 р.</p>
<p>Про наукові парки Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI. Чинний. Оригінал тексту від 25.06.2009 р.</p>
<p>Про захист персональних даних Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. Чинний. Оригінал тексту від 1.06.2010 р.</p>
<p>Про державно-приватне партнерство Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2010 р.</p>
<p>Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом “єдиного вікна” Закон України від 21.10.2010 р. № 2623-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.10.2010 р.</p>
2011 – 2015 рр.
<p>Про особливості оренди чи концесії об’єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності Закон України від 08.07.2011 р. № 3687-VI. Чинний. Оригінал тексту від 8.07.2011 р.</p>

Продовження табл. Ж.3

<p>Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” Закон України від 08.09.2011 р. № 3714-VI. Втратив чинність. Оригінал тексту від 8.09.2011 р.</p>
<p>Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. Чинний. Оригінал тексту від 8.09.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушенні законодавства про охорону інформації з обмеженим доступом, що є власністю держави Закон України від 22.09.2011 р. № 3775-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.09.2011 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 28 Закону України “Про землеустрій” щодо скорочення строку складання документації із землеустрою Закон України від 22.09.2011 р. № 3774-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.09.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” щодо розширення мережі дозвільних центрів Закон України від 03.11.2011 р. № 3993-VI. Чинний. Оригінал тексту від 3.11.2011 р.</p>
<p>Про ратифікацію Генеральної Угоди між Україною та Демократичною Республікою Конго про торговельно-економічне, науково-технічне та соціально-культурне співробітництво Закон України від 13.01.2012 р. № 4340-VI. Чинний. Оригінал тексту від 13.01.2012 р.</p>
<p>Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування Закон України від 23.02.2012 р. № 4442-VI. Чинний. Оригінал тексту від 23.02.2012 р.</p>
<p>Про індустриальні парки Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.06.2012 р.</p>
<p>Про інститути спільного інвестування Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.07.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Індія про науково-технічне співробітництво Закон України від 05.11.2013 р. № 674-VII. Чинний. Оригінал тексту від 5.11.2013 р.</p>

Продовження табл. Ж.3

Про створення вільної економічної зони “Крим” та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України Закон України від 12.08.2014 р. № 1636-VII. Чинний. Оригінал тексту від 12.08.2014 р.
2016 – 2020 рр.
Про товариства з обмеженою відповідальністю Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. Чинний.

Нормативно-правове поле державного регулювання інноваційного розвитку економіки України

<p>Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки:</p> <p>Інноваційний розвиток зайнятості і трудового потенціалу (можливості використання і покращення здібностей працівників)</p>
<p>1991 – 1995 рр.</p>
<p>Про зайнятість населення</p> <p>Закон України від 21.03.1991 № 803-ХІІ</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 01.08.2003 р.</p>
<p>Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні</p> <p>Закон України від 21.03.1991 № 875-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про освіту</p> <p>Закон України від 23.05.1991 № 1060-ХІІ.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 01.07.2004 р.</p>
<p>Про перерахунок розміру відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.1991 № 391</p>
<p>Щодо реконструкції і розширення Київського науково-дослідного інституту онкології</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.1991 № 450-р</p>
<p>Про заснування державних іменних стипендій для студентів і аспірантів із числа осіб українського походження, які проживають за межами України</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.1991 № 342</p>
<p>Про інформацію Комісії Верховної Ради України у питаннях соціальної політики та праці “Про деякі пропозиції щодо упорядкування робочого часу, часу відпочинку і відшкодування працівникові шкоди, заподіяної його здоров'ю на виробництві”</p> <p>Постанова Президії Верховної Ради України від 22.11.1991 № 1857-ХІІ</p>

<p>Про об'єднання громадян</p> <p><i>Закон України</i> від 16.06.1992 № 2460-ХІІ</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 25.02.2005 р.</p>
<p>Про охорону праці</p> <p><i>Закон України</i> від 14.10.1992 № 2694-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2005 р.</p>
<p>Основи законодавства України про охорону здоров'я</p> <p><i>Закон України</i> від 19.11.1992 № 2801-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 19.11.1992 р.</p>
<p>Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні</p> <p><i>Закон України</i> від 05.02.1993 № 2998-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 19.03.2003 р.</p>
<p>Про державну службу</p> <p><i>Закон України</i> від 16.12.1993 № 3723-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 12.11.2004 р.</p>
<p>Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві</p> <p><i>Закон України</i> від 23.12.1993 № 3782-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 28.01.2005 р.</p>
<p>Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення</p> <p><i>Закон України</i> від 24.02.1994 № 4004-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 7.02.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту трудящих-мігрантів</p> <p><i>Закон України</i> від 11.07.1995 № 290/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 11.07.1995 р.</p>
1996 – 2000 рр.
<p>Про відпустки</p> <p><i>Закон України</i> від 15.11.1996 № 504/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 27.01.2005 р.</p>
<p>Про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини</p> <p><i>Закон України</i> від 23.12.1997 № 776/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 18.04.2000 р.</p>
<p>Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування</p> <p><i>Закон України</i> від 14.01.1998 № 16/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 14.01.1998 р.</p>

<p>Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання</p> <p>Закон України від 14.01.1998 № 15/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 16.05.2001 р.</p>
<p>Про професійну (професійно-технічну) освіту</p> <p>Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2004 р.</p>
<p>Про молодіжні та дитячі громадські організації</p> <p>Закон України від 01.12.1998 № 281-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 13.12.2001 р.</p>
<p>Про загальну середню освіту</p> <p>Закон України від 13.05.1999 № 651-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про прожитковий мінімум</p> <p>Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 7.07.2005 р.</p>
<p>Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині</p> <p>Закон України від 16.07.1999 № 1007-XIV.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 16.07.1999 р.</p>
<p>Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності</p> <p>Закон України від 15.09.1999 № 1045-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування</p> <p>Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 22.07.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікації з вищої освіти в Європейському регіоні</p> <p>Закон України від 03.12.1999 № 1273-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 3.12.1999 р.</p>
<p>Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття</p> <p>Закон України від 02.03.2000 № 1533-III. Чинний. Оригінал тексту від 22.07.2005 р.</p>
<p>Про захист населення від інфекційних хвороб</p> <p>Закон України від 06.04.2000 № 1645-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.06.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво у розв'язанні проблем ВІЛ-інфекції</p> <p>Закон України від 01.06.2000 № 1765-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.06.2000 р.</p>

<p>Про захист населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру</p> <p>Закон України від 08.06.2000 № 1809-III. Чинний. Оригінал тексту від 27.02.2004 р.</p>
<p>Про позашкільну освіту</p> <p>Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2006 р.</p>
<p>Про імплантацію електрокардіостимуляторів</p> <p>Закон України від 14.09.2000 № 1950-III. Чинний. Оригінал тексту від 14.09.2000 р.</p>
<p>Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії</p> <p>Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці №105 про скасування примусової праці</p> <p>Закон України від 05.10.2000 № 2021-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці</p> <p>Закон України від 05.10.2000 № 2022-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2000 р.</p>
<p><u>Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності</u></p> <p><i>МОН України; Наказ, Положення від 07.11.2000 № 522</i></p>
<p>Про ратифікацію Угоди (у формі обміну нотами) між Кабінетом Міністрів України та Урядом Японії щодо виконання Проекту вдосконалення рівня медичного обладнання в українській спеціалізованій лікарні “ОХМАДИТ”</p> <p>Закон України від 16.11.2000 № 2106-III. Чинний. Оригінал тексту від 16.11.2000 р.</p>
<p>2001 – 2005 рр.</p>
<p>Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності</p> <p>Закон України від 22.02.2001 № 2272-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.05.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Антидопінгової конвенції</p> <p>Закон України від 15.03.2001 № 2295-III. Чинний. Оригінал тексту від 15.03.2001 р.</p>

<p>Про антидопінговий контроль у спорті</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2353-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 5.04.2001 р.</p>
<p>Про організації роботодавців</p> <p>Закон України від 24.05.2001 № 2436-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 24.05.2001 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 132 (переглянутої) 1970 року про оплачувані відпустки</p> <p>Закон України від 29.05.2001 № 2481-III. Чинний. Оригінал тексту від 29.05.2001 р.</p>
<p>Про службу в органах місцевого самоврядування</p> <p>Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. Чинний. Оригінал тексту від 9.02.2005 р.</p>
<p>Про імміграцію</p> <p>Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.06.2001 р.</p>
<p>Про протидію захворюванню на туберкульоз</p> <p>Закон України від 05.07.2001 № 2586-III. Чинний. Оригінал тексту від 28.01.2005 р.</p>
<p>Про органи самоорганізації населення</p> <p>Закон України від 11.07.2001 № 2625-III. Чинний. Оригінал тексту від 11.07.2001 р.</p>
<p>Про дошкільну освіту</p> <p>Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців</p> <p>Закон України від 10.01.2002 № 2942-III. Чинний. Оригінал тексту від 10.01.2002 р.</p>
<p>Сімейний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 10.01.2002 № 2947-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2004 р.</p>
<p>Про вищу освіту</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2984-III. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>

Продовження табл. Ж.4

<p>Про приєднання України до Міжнародної конвенції про стандарти підготовки, сертифікації персоналу риболовних суден та несення вахти 1995 року</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2993-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про прийняття Статуту Міжнародної організації з міграції та Змін до Статуту</p> <p>Закон України від 11.07.2002 № 114-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.07.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів № 159</p> <p>Закон України від 06.03.2003 № 624-IV. Чинний. Оригінал тексту від 6.03.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Факультативного протоколу до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок</p> <p>Закон України від 05.06.2003 № 946-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.06.2003 р.</p>
<p>Про недержавне пенсійне забезпечення</p> <p>Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. Чинний. Оригінал тексту від 9.07.2003 р.</p>
<p>Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення</p> <p>Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 роки</p> <p>Закон України; Програма від 18.11.2003 р. № 1281-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.11.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Україною та Португальською Республкою про тимчасову міграцію громадян України для роботи в Португальській Республіці</p> <p>Закон України від 20.11.2003 р. № 1318-IV. Чинний. Оригінал тексту від 20.11.2003 р.</p>
<p>Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні</p> <p>Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.12.2003 р.</p>
<p>Про закордонних українців</p> <p>Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.03.2004 р.</p>
<p>Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни</p> <p>Закон України від 16.03.2004 р. № 1603-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2005 р.</p>

Продовження табл. Ж.4

<p>Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю</p> <p>Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-IV. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Україною та Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамагірією про співпрацю у сфері праці та працевлаштування</p> <p>Закон України від 15.06.2004 р. № 1774-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.06.2004 р.</p>
<p>Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їх сімей</p> <p>Закон України від 15.06.2004 р. № 1763-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.06.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах</p> <p>Закон України від 23.06.2004 р. № 1845-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.06.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської угоди про осіб, які беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини</p> <p>Закон України від 23.06.2004 р. № 1846-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.06.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Швейцарською Федеральною Радою про реадмісію осіб, які перебувають на територіях їх держав нелегально</p> <p>Закон України від 23.06.2004 р. № 1847-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.06.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 150 про адміністрацію праці: роль, функції та організація</p> <p>Закон України від 01.07.2004 р. № 1967-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 81 1947 року про інспекцію праці у промисловості й торгівлі</p> <p>Закон України від 08.09.2004 р. № 1985-IV. Чинний. Оригінал тексту від 08.09.2004 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 129 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві</p> <p>Закон України від 08.09.2004 р. № 1986-IV. Чинний. Оригінал тексту від 08.09.2004 р.</p>
<p>Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю</p> <p>Закон України від 04.11.2004 р. № 2150-IV. Чинний. Оригінал тексту від 4.11.2004 р.</p>

<p>Про соціальний захист дітей війни</p> <p>Закон України від 18.11.2004 р. № 2195-IV. Чинний. Оригінал тексту від 18.11.2004 р.</p>
<p>Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування</p> <p>Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-IV. Чинний. Оригінал тексту від 13.01.2005 р.</p>
<p>Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей</p> <p>Закон України від 02.06.2005 р. № 2623-IV. Чинний. Оригінал тексту від 2.06.2005 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про правовий статус закордонних українців"</p> <p>Закон України від 23.06.2005 р. № 2707-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.06.2005 р.</p>
<p>Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків</p> <p>Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. Чинний. Оригінал тексту від 8.09.2005 р.</p>
<p>Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення</p> <p>Закон України від 22.09.2005 р. № 2899-IV. Чинний. Оригінал тексту від 2.03.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської угоди про правила, що регулюють пересування осіб між державами – членами Ради Європи</p> <p>Закон України від 05.10.2005 р. № 2936-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2005 р.</p>
<p>Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні</p> <p>Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 173 1992 року про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця</p> <p>Закон України від 19.10.2005 р. № 2996-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.10.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 131 про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються</p> <p>Закон України від 19.10.2005 р. № 2997-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.10.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію кредитної угоди (Проект "Рівний доступ до якісної освіти в Україні") між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 21.11.2005 р. № 3255-IV. Чинний. Оригінал тексту від 21.12.2005 р.</p>

2006 – 2010 рр.
<p>Про ратифікацію Угоди про позику (Проект удосконалення системи соціальної допомоги) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 08.02.2006 р. № 3408-IV. Чинний. Оригінал тексту від 8.02.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Протоколів № 12 та № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод</p> <p>Закон України від 09.02.2006 р. № 3435-IV. Чинний. Оригінал тексту від 9.02.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про трудову діяльність і соціальний захист громадян України, які тимчасово працюють на території Азербайджанської Республіки, та громадян Азербайджанської Республіки, які тимчасово працюють на території України</p> <p>Закон України від 22.02.2006 р. № 3465-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2006 р.</p>
<p>Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини</p> <p>Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.02.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Рамкової конвенції Всесвітньої організації охорони здоров'я із боротьби проти тютюну</p> <p>Закон України від 15.03.2006 р. № 3534-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.03.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Міжнародної конвенції про боротьбу з допінгом у спорті</p> <p>Закон України від 03.08.2006 р. № 68-V. Чинний. Оригінал тексту від 03.08.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської конвенції про здійснення прав дітей</p> <p>Закон України від 03.08.2006 р. № 69-V. Чинний. Оригінал тексту від 03.08.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)</p> <p>Закон України від 14.09.2006 р. № 137-V. Чинний. Оригінал тексту від 14.09.2006 р.</p>
<p>Про дитяче харчування Закон України від 14.09.2006 р. № 142-V. Чинний. Оригінал тексту від 14.09.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської конвенції про громадянство Закон України від 20.09.2006 р. № 163-V. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2006 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми протидії захворюванню на туберкульоз у 2007-2011 роках Закон України; Програма від 08.02.2007 р. № 648-V. Чинний. Оригінал тексту від 08.02.2007 р.</p>

Продовження табл. Ж.4

<p>Про внесення змін до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”</p> <p>Закон України від 23.02.2007 р. № 717-V. Чинний. Оригінал тексту від 23.02.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 8 Закону України “Про захист населення від інфекційних хвороб”</p> <p>Закон України від 13.03.2007 р. № 723-V. Чинний. Оригінал тексту від 13.03.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”</p> <p>Закон України від 13.03.2007 р. № 727-V. Чинний. Оригінал тексту від 13.03.2007 р.</p>
<p>Про ратифікацію протоколу про внесення змін і доповнень до Угоди про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту трудящих-мігрантів від 15 квітня 1994 року</p> <p>Закон України від 16.03.2007 р. № 757-V. Чинний. Оригінал тексту від 16.03.2007 р.</p>
<p>Про ратифікацію Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів</p> <p>Закон України від 16.03.2007 р. № 755-V. Чинний. Оригінал тексту від 16.03.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України з питань загальнообов’язкового державного соціального страхування</p> <p>Закон України від 27.04.2007 р. № 996-V. Чинний. Оригінал тексту від 27.04.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України щодо соціального захисту інвалідів</p> <p>Закон України від 03.05.2007 р. № 1000-V. Чинний. Оригінал тексту від 03.05.2007 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці 1979 року № 153 про тривалість робочого часу та періоди відпочинку на дорожньому транспорті</p> <p>Закон України від 06.03.2008 р. № 129-VI. Чинний. Оригінал тексту від 06.03.2008 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України щодо дитячих будинків сімейного типу</p> <p>Закон України від 20.05.2008 р. № 290-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.05.2008 р.</p>
<p>Про внесення змін до статті 11 Закону України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”</p> <p>Закон України від 15.01.2009 р. № 876-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.01.2009 р.</p>

<p>Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 роки</p> <p>Закон України; Програма від 19.02.2009 р. № 1026-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.02.2009 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну програму “Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини” на період до 2016 року</p> <p>Закон України; Програма від 05.03.2009 р. № 1065-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.03.2009 р.</p>
<p>Про внесення зміни до Закону України “Про імміграцію”</p> <p>Закон України від 19.03.2009 р. № 1182-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.03.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про запобігання захворюваності на синдром набутого імунодефіциту (СНІД) та соціальний захист населення</p> <p>Закон України від 14.04.2009 р. № 1257-VI. Чинний. Оригінал тексту від 14.04.2009 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Закону України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні”</p> <p>Закон України від 16.04.2009 р. № 1276-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.04.2009 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2009-2015 роки</p> <p>Закон України; Програма від 21.10.2009 р. № 1658-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.10.2009 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року</p> <p>Закон України; Програма від 23.12.2009 р. № 1794-VI. Чинний. Оригінал тексту від 23.12.2009 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року</p> <p>Закон України; Програма від 22.01.2010 р. № 1841-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.01.2010 р.</p>

Продовження табл. Ж.4

<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 139 1974 року про боротьбу з небезпекою, спричиненою канцерогенними речовинами й агентами у виробничих умовах, та заходи профілактики</p> <p>Закон України від 10.03.2010 р. № 1956-VI. Чинний. Оригінал тексту від 10.03.2010 р.</p>
<p>Про соціальний діалог</p> <p>Закон України від 23.12.2010 р. № 2862-VI. Чинний. Оригінал тексту від 23.12.2010 р.</p>
2011 – 2015 рр.
<p>Про безоплатну правову допомогу</p> <p>Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. Чинний. Оригінал тексту від 2.06.2011 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 18 Закону України “Про загальну середню освіту” щодо запобігання дискримінації при вступі до початкової школи</p> <p>Закон України від 06.09.2011 р. № 3701-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.09.2011 р.</p>
<p>Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві</p> <p>Закон України від 07.07.2011 р. № 3612-VI. Втратив чинність. Оригінал тексту від 7.07.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування</p> <p>Закон України від 08.09.2011 р. № 3720-VI. Чинний. Оригінал тексту від 8.09.2011 р.</p>
<p>Про протидію торгівлі людьми</p> <p>Закон України від 20.09.2011 р. № 3739-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо особливостей провадження у справах про видворення іноземців та осіб без громадянства Закон України від 22.09.2011 р. № 3796-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.09.2011 р.</p>
<p>Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.09.2011 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 155 1981 року про безпечку й гігієну праці та виробниче середовище</p> <p>Закон України від 02.11.2011 р. № 3988-VI. Чинний. Оригінал тексту від 2.11.2011 р.</p>

Продовження табл. Ж.4

<p>Про внесення зміни до статті 17 Закону України “Про міліцію” щодо вимог до осіб, які приймаються на службу до міліції</p> <p>Закон України від 03.11.2011 р. № 3999-VI.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 3.11.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до статті 77 Основ законодавства України про охорону здоров’я щодо прискорення надання першої медичної допомоги в невідкладних та екстремальних ситуаціях</p> <p>Закон України від 03.11.2011 р. № 4000-VI. Чинний. Оригінал тексту від 3.11.2011 р.</p>
<p>Про професійний розвиток працівників</p> <p>Закон України від 12.01.2012 р. № 4312-VI. Чинний. Оригінал тексту від 12.01.2012 р.</p>
<p>Про виконання програм Глобального фонду для боротьби з СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні</p> <p>Закон України від 21.06.2012 р. № 4999-VI. Чинний. Оригінал тексту від 21.06.2012 р.</p>
<p>Про організації роботодавців, їх об’єднання, права і гарантії їх діяльності</p> <p>Закон України від 22.06.2012 р. № 5026-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.06.2012 р.</p>
<p>Про зайнятість населення</p> <p>Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.09.2012 р.</p>
<p>Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні</p> <p>Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.09.2012 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у боротьбі з торгівлею людьми, органами й тканинами людини</p> <p>Закон України від 16.10.2012 р. № 5434-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки</p> <p>Закон України; Програма від 16.10.2012 р. № 5451-VI. Чинний. Оригінал тексту від 16.10.2012 р.</p>
<p>Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус</p> <p>Закон України від 20.11.2012 р. № 5492-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.11.2012 р.</p>

Продовження табл. Ж.4

<p>Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів</p> <p>Закон України від 20.11.2012 р. № 5499-VI. Чинний. Оригінал тексту від 20.11.2012 р.</p>
<p>Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки</p> <p>Закон України; Програма від 04.04.2013 р. № 178-VII. Чинний. Оригінал тексту від 4.04.2013 р.</p>
<p>Про внесення змін до статті 7 Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” щодо права на освіту</p> <p>Закон України від 06.05.2014 р. № 1237-VII. Чинний. Оригінал тексту від 6.05.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін і доповнень до статті 1 Закону України “Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту”</p> <p>Закон України від 13.05.2014 р. № 1251-VII. Чинний. Оригінал тексту від 13.05.2014 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”</p> <p>Закон України від 19.06.2014 р. № 1538-VII. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2014 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 13 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”</p> <p>Закон України від 20.06.2014 р. № 1543-VII. Чинний. Оригінал тексту від 20.06.2014 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”</p> <p>Закон України від 01.07.2014 р. № 1547-VII. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2014 р.</p>
<p>Про вищу освіту</p> <p>Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до законів України “Про освіту” та “Про мобілізовану підготовку та мобілізацію” щодо гарантій для студентів, аспірантів, педагогічних, науково-педагогічних працівників</p> <p>Закон України від 03.07.2014 р. № 1575-VII. Чинний. Оригінал тексту від 3.07.2014 р.</p>

<p>Про внесення змін до деяких законів України щодо додаткових гарантій соціального захисту військовослужбовців в особливий період</p> <p>Закон України від 04.07.2014 р. № 1589-VII. Чинний. Оригінал тексту від 4.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус”</p> <p>Закон України від 22.07.2014 р. № 1601-VII. Чинний. Оригінал тексту від 22.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 4 Закону України “Про реабілітацію інвалідів в Україні” щодо забезпечення виробами медичного призначення, технічними та іншими засобами реабілітації учасників антитерористичної операції, які постраждали під час її проведення</p> <p>Закон України від 23.07.2014 р. № 1609-VII. Чинний. Оригінал тексту від 23.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення захисту прав дітей</p> <p>Закон України від 25.07.2014 р. № 1614-VII. Чинний. Оригінал тексту від 25.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” щодо місця перебування та права на освіту</p> <p>Закон України від 12.08.2014 р. № 1635-VII. Чинний. Оригінал тексту від 12.08.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про лікарські засоби” щодо удосконалення порядку забезпечення населення лікарськими засобами, призначеними для лікування соціально небезпечних і тяжких хвороб</p> <p>Закон України від 12.08.2014 р. № 1637-VII. Чинний. Оригінал тексту від 12.08.2014 р.</p>
<p>Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб</p> <p>Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. Чинний. Оригінал тексту від 27.03.2018 р.</p>
<p>Про встановлення додаткових гарантій щодо захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств–виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси</p> <p>Закон України від 13.01.2015 р. № 85-VIII. Чинний. Редакція від 1.01.2019 р.</p>
<p>Про зовнішню трудову міграцію</p> <p>Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII. Чинний.</p>

<p>Про державну службу</p> <p>Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Чинний. Редакція від 1.01.2019 р.</p>
2016 – 2020 рр.
<p>Про судоустрій і статус суддів</p> <p>Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Чинний. Редакція від 5.08.2018 р.</p>
<p>Про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних</p> <p>Закон України від 16.03.2017 р. № 1951-VIII. Чинний.</p>
<p>Про освіту</p> <p>Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Чинний. Редакція від 19.01.2019 р.</p>
<p>Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення</p> <p>Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-VIII. Чинний.</p>
<p>Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості</p> <p>Закон України від 14.11.2017 р. № 2206-VIII. Чинний.</p>
<p>Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині</p> <p>Закон України від 17.05.2018 р. № 2427-VIII. Чинний.</p>

Нормативно-правове поле державного регулювання інноваційного розвитку економіки України

<p>Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки:</p> <p>Інноваційний розвиток бізнес-середовища (підприємств та організацій)</p>
1991 – 1995 рр.
<p>Про власність</p> <p>Закон України від 07.02.1991 № 697-ХІІ.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 01.01.2004 р.</p>
<p>Про підприємництво</p> <p>Закон України від 07.02.1991 № 698-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 05.05.2003 р.</p>
<p>Про цінні папери і фондову біржу</p> <p>Закон України від 18.06.1991 № 1201-ХІІ. Втратив чинність. Оригінал тексту від 02.03.2004 р.</p>
<p>Про систему оподаткування</p> <p>Закон України від 25.06.1991 № 1251-ХІІ. Втратив чинність. Оригінал тексту від 10.07.2003 р.</p>
<p>Про захист іноземних інвестицій на Україні</p> <p>Закон України від 10.09.1991 № 1540а-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 05.10.1991 р.</p>
<p>Про інвестиційну діяльність</p> <p>Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ</p>
<p>Про умови здійснення комерційними банками діяльності по випуску та обігу цінних паперів</p> <p>Лист Національного банку України; Мінфін України від 22.11.1991 № 16042,04-306</p>
<p>Про зміну строків приведення законодавчих актів Української РСР у відповідність із Законом Української РСР “Про власність”</p> <p>Постанова Верховної Ради України від 06.12.1991 № 1939-ХІІ</p>

<p>Про товарну біржу</p> <p>Закон України від 10.12.1991 № 1956-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 11.06.2003 р.</p>
<p>Щодо списання заборгованості по кредитах банку та фінансово-розрахункових центрів, що склалася на 1 жовтня 1990 р.</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.1991 № 443-р</p>
<p>Про джерела формування статутного фонду Національного банку України</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.1991 № 446-р</p>
<p>Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом</p> <p>Закон України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 9.02.2005 р.</p>
<p>Про заставу</p> <p>Закон України від 02.10.1992 № 2654-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2004 р.</p>
<p>Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні</p> <p>Закон України від 26.01.1993 № 2939-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 16.02.2003 р.</p>
<p>Про колективні договори і угоди</p> <p>Закон України від 01.07.1993 № 3356-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 8.02.1997 р.</p>
<p>Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті</p> <p><i>Закон України</i> від 23.09.1994 № 185/94-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.</p>
<p>Про державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів</p> <p><i>Закон України</i> від 22.12.1994 № 320/94-ВР.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 21.03.2003 р.</p>
<p>Про оподаткування прибутку підприємств</p> <p><i>Закон України</i> від 28.12.1994 № 334/94-ВР.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 28.01.2005 р.</p>
<p>Про оплату праці</p> <p>Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 9.11.2004 р.</p>

<p>Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг</p> <p>Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
1996 – 2000 рр.
<p>Про страхування</p> <p>Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 7.03.1996 р.</p>
<p>Про захист від недобросовісної конкуренції</p> <p>Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.</p>
<p>Про рахункову палату</p> <p>Закон України від 11.07.1996 № 315/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 14.12.2000 р.</p>
<p>Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні</p> <p>Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 4.10.2005 р.</p>
<p>Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань</p> <p>Закон України від 22.11.1996 № 543/96-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 20.02.2002 р.</p>
<p>Про податок на додану вартість</p> <p>Закон України від 03.04.1997 № 167/97-ВР.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 06.03.2003 р.</p>
<p>Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні</p> <p>Закон України від 10.12.1997 № 710/97-ВР. Втратив чинність. Оригінал тексту від 15.07.2004 р.</p>
<p>Про фінансовий лізинг</p> <p>Закон України від 16.12.1997 № 723/97/ВР. Чинний. Оригінал тексту від 16.01.2004 р.</p>
<p>Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва</p> <p>Указ Президента України від 03.07.1998 № 727/98.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 30.06.2005 р.</p>

Продовження табл. Ж.5

<p>Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності</p> <p>Указ Президента України від 23.07.1998 № 817/98. Оригінал тексту від 8.06.2004 р.</p>
<p>Про Національний банк України</p> <p>Закон України від 20.05.1999 №679-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 27.02.2004 р.</p>
<p>Про джерела фінансування органів державної влади</p> <p>Закон України від 30.06.1999 № 783-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2004 р.</p>
<p>Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі</p> <p>Закон України від 06.07.1999 № 826-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.1999 р.</p>
<p>Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року про врегулювання деяких колізій законів про переказні векселі та прості векселі</p> <p>Закон України від 06.07.1999 № 827-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.1999 р.</p>
<p>Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року про гербовий збір стосовно переказних векселів і простих векселів</p> <p>Закон України від 06.07.1999 № 828-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.1999 р.</p>
<p>Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні</p> <p>Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Чинний. Оригінал тексту від 18.07.2000 р.</p>
<p>Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів господарювання, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження</p> <p>Закон України від 17.02.2000 № 1457-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.02.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами</p> <p>Закон України від 16.03.2000 № 1547-III. Чинний. Оригінал тексту від 16.03.2000 р.</p>
<p>Про списання та реструктуризацію заборгованості зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) платників податків у зв'язку з реформуванням сільськогосподарських підприємств</p> <p>Закон України від 16.03.2000 № 1565-III. Чинний. Оригінал тексту від 18.01.2001 р.</p>
<p>Про природні монополії</p> <p>Закон України від 20.04.2000 № 1682-III. Чинний. Оригінал тексту від 9.02.2005 р.</p>

<p>Про заходи щодо зміцнення банківської системи України та підвищення її ролі у процесах економічних перетворень</p> <p>Закон України від 14.07.2000 № 891/2000. Чинний. Оригінал тексту від 14.07.2000 р.</p>
<p>Про заходи щодо забезпечення підтримки та дальшого розвитку підприємницької діяльності</p> <p>Указ Президента України від 15.07.2000 № 906/2000. Оригінал тексту від 25.05.2004 р.</p>
<p>Про державну підтримку малого підприємництва</p> <p>Закон України від 19.10.2000 № 2063-III.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 19.10.2000 р.</p>
<p>Про банки і банківську діяльність</p> <p>Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. Чинний. Оригінал тексту від 15.07.2004 р.</p>
<p>2001 – 2005 рр.</p>
<p>Про захист економічної конкуренції</p> <p>Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.</p>
<p>Про платіжні системи та переказ коштів в Україні</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2346-III. Чинний. Оригінал тексту від 24.06.2005 р.</p>
<p>Про Митний тариф України</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2371-III. Втратив чинність. Оригінал тексту від 1.01.2008 р.</p>
<p>Про обіг векселів в Україні</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2374-III. Чинний. Оригінал тексту від 14.01.2003 р.</p>
<p>Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні</p> <p>Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2004 р.</p>
<p>Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг</p> <p>Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. Чинний. Оригінал тексту від 11.06.2003 р.</p>
<p>Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб</p> <p>Закон України від 20.09.2001 № 2740-III. Втратив чинність. Оригінал тексту від 20.09.2001 р.</p>

<p>Про кредитні спілки</p> <p>Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2005 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами-учасниками ГУУАМ</p> <p>Закон України від 28.11.2002 № 321-IV. Чинний. Оригінал тексту від 28.11.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Договору про проведення узгодженої антимонопольної політики</p> <p>Закон України від 16.01.2003 № 449-IV. Чинний. Оригінал тексту від 16.01.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав про Міждержавну програму створення мережі інформаційно-маркетингових центрів для просування товарів і послуг на національні ринки держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав на період до 2005 року</p> <p>Закон України від 03.04.2003 № 720-IV. Чинний. Оригінал тексту від 3.04.2003 р.</p>
<p>Про прийняття Статуту Гаазької конференції з міжнародного приватного права</p> <p>Закон України від 15.05.2003 № 793-IV. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.</p>
<p>Про податок з доходів фізичних осіб</p> <p>Закон України від 22.05.2003 № 889-IV. Чинний. Оригінал тексту від 30.06.2005 р.</p>
<p>Про іпотеку</p> <p>Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. Чинний. Оригінал тексту від 5.06.2003 р.</p>
<p>Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю</p> <p>Закон України від 19.06.2003 № 978-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>
<p>Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати</p> <p>Закон України від 19.06.2003 № 979-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.06.2003 р.</p>
<p>Про третейські суди</p> <p>Закон України від 11.05.2004 № 1701-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.05.2004 р.</p>
<p>Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань</p> <p>Закон України від 01.07.2004 № 1953-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2004 р.</p>

<p>Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів</p> <p>Закон України від 01.07.2004 № 1961-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2004 р.</p>
<p>Про формування конкуретних засад у процесі приватизації акцій (часток, паїв), що належать державі у майні юридичних осіб</p> <p>Закон України від 12.01.2005 № 2319-IV.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 12.01.2005 р.</p>
<p>Про організацію формування та обігу кредитних історій</p> <p>Закон України від 23.06.2005 № 2704-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.06.2005 р.</p>
<p>Про міжнародне приватне право</p> <p>Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. Чинний. Оригінал тексту від 1.09.2005 р.</p>
<p>Про іпотечні облігації</p> <p>Закон України від 22.12.2005 № 3273-IV. Чинний. Оригінал тексту від 12.05.2006 р.</p>
2006 – 2010 рр.
<p>Про приєднання України до Конвенції УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг</p> <p>Закон України від 11.01.2006 № 3301-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2006 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг</p> <p>Закон України від 11.01.2006 № 3302-IV. Чинний. Оригінал тексту від 11.01.2006 р.</p>
<p>Про цінні папери та фондовий ринок</p> <p>Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.02.2006 р.</p>
<p>Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у змінній редакції згідно з Додатком і до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур</p> <p>Закон України від 05.10.2006 р. № 227-V. Чинний. Оригінал тексту від 05.10.2006 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про позику (Проект розширення доступу до ринків фінансових послуг) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку</p> <p>Закон України від 13.12.2006 р. № 446-V. Чинний. Оригінал тексту від 13.12.2006 р.</p>

<p>Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про страховий фонд документації</p> <p>Закон України від 22.02.2007 р. № 695-V. Чинний. Оригінал тексту від 22.02.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про Антимонопольний комітет України”</p> <p>Закон України від 24.04.2007 р. № 985-V. Чинний. Оригінал тексту від 24.04.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 р. № 1108-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про Митний тариф України”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 р. № 1109-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 р. № 1110-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту національного виробника від субсидованого, демпінгового та зростаючого імпорту</p> <p>Закон України від 10.04.2008 р. № 252-VI. Чинний. Оригінал тексту від 10.04.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах</p> <p>Закон України від 17.12.2008 р. № 677-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 3 Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців”</p> <p>Закон України від 04.02.2009 р. № 913-VI. Чинний. Оригінал тексту від 04.02.2009 р.</p>
<p><u>Про затвердження Порядку реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб’єктів малого та середнього підприємництва</u></p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 21.05.2009 № 510</p>
<p>Про внесення змін до статті 2 Закону України “Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності”</p> <p>Закон України від 05.03.2009 р. № 1069-VI. Чинний. Оригінал тексту від 5.03.2009 р.</p>

<p>Про внесення змін до деяких законів України з питань акцизного збору</p> <p>Закон України від 31.03.2009 р. № 1202-VI. Чинний. Оригінал тексту від 31.03.2009 р.</p>
<p>Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування</p> <p>Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. Чинний. Оригінал тексту від 8.07.2010 р.</p>
<p>Податковий кодекс України</p> <p>Закон України; Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Чинний. Оригінал тексту від 2.12.2010 р.</p>
2011 – 2015 рр.
<p>Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності</p> <p>Закон України; Перелік від 19.05.2011 р. № 3392-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.05.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг</p> <p>Закон України; Кодекс від 22.09.2011 р. № 3795-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.09.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок” щодо фінансового моніторингу діяльності професійних учасників фондового ринку</p> <p>Закон України від 06.10.2011 р. № 3831-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.10.2011 р.</p>
<p>Митний кодекс України</p> <p>Кодекс України; Закон від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Чинний. Оригінал тексту від 13.03.2012 р.</p>
<p>Про особливості продажу пакетів акцій, що належать державі у статутному капіталі банків, у капіталізації яких взяла участь держава</p> <p>Закон України від 15.03.2012 р. № 4524-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.03.2012 р.</p>
<p>Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні</p> <p>Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. Чинний. Оригінал тексту від 22.03.2012 р.</p>
<p>Про депозитарну систему України</p> <p>Закон України від 06.07.2012 р. № 5178-VI. Чинний. Оригінал тексту від 6.07.2012 р.</p>

Продовження табл. Ж.5

<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення обмежень у провадженні господарської діяльності</p> <p>Закон України від 20.06.2013 р. № 353-VII. Чинний. Оригінал тексту від 20.06.2013 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури відведення земельних ділянок</p> <p>Закон України від 02.07.2013 р. № 366-VII. Чинний. Оригінал тексту від 02.07.2013 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру</p> <p>Закон України від 09.04.2014 р. № 1193-VII. Чинний. Оригінал тексту від 9.04.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу</p> <p>Закон України від 15.04.2014 р. № 1206-VII. Чинний. Оригінал тексту від 15.04.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів</p> <p>Закон України від 13.05.2014 р. № 1255-VII. Чинний. Оригінал тексту від 13.05.2014 р.</p>
<p>Про державну допомогу суб'єктам господарювання</p> <p>Закон України від 01.07.2014 р. № 1555-VII. Чинний. Оригінал тексту від 1.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про банки і банківську діяльність” щодо визначення особливостей корпоративного управління в банках</p> <p>Закон України від 04.07.2014 р. № 1587-VII. Чинний. Оригінал тексту від 4.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи</p> <p>Закон України від 04.07.2014 р. № 1586-VII. Чинний. Оригінал тексту від 4.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження втручання у діяльність суб'єктів господарювання</p> <p>Закон України від 22.07.2014 р. № 1600-VII. Чинний. Оригінал тексту від 22.07.2014 р.</p>
<p>Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо деяких питань оподаткування благодійної допомоги</p> <p>Закон України від 02.09.2014 р. № 1668-VII. Чинний. Оригінал тексту від 2.09.2014 р.</p>

Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків Закон України від 28.12.2014 р. № 78-VIII. Чинний. Редакція від 1.01.2017 р.
Про Рахункову палату Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII. Чинний. Редакція від 4.02.2019 р.
Про електронну комерцію Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. Чинний. Редакція від 26.04.2017 р.
2016 – 2020 рр.
Про електронні довірчі послуги Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII.
Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. Чинний.
Про валюту і валютні операції Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. Чинний.

Нормативно-правове поле державного регулювання інноваційного розвитку економіки України

<p>Сфера забезпечення інноваційного розвитку економіки:</p> <p>Інноваційний розвиток продукції</p> <p>(взаємодія між підприємствами й організаціями та споживачами)</p>
<p>1990 – 1995 рр.</p>
<p>Про захист прав споживачів</p> <p>Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 05.12.2003 р.</p>
<p>Про створення Державної інспекції України по захисту прав споживачів</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.1991 № 329</p> <p>Втратив чинність. Редакція від 30.03.1994 р.</p>
<p>Про споживчу кооперацію</p> <p>Закон України від 10.04.1992 № 2265-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 10.04.1992 р.</p>
<p>Про державну статистику</p> <p>Закон України від 17.09.1992 № 2614-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 1.01.2001 р.</p>
<p>Про інформацію</p> <p>Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 9.06.2004 р.</p>
<p>Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні</p> <p>Закон України від 16.11.1992 № 2782-ХІІ.</p>
<p>Про аудиторську діяльність</p> <p>Закон України від 22.04.1993 № 3125-ХІІ. Втратив чинність. Оригінал тексту від 23.07.2004 р.</p>
<p>Про Антимонопольний комітет України</p> <p>Закон України від 26.11.1993 № 3659-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 6.01.2004 р.</p>
<p>Про Національний архівний фонд та архівні установи</p> <p>Закон України від 24.12.1993 № 3814-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 16.01.2002 р.</p>

Продовження табл. Ж.6
<p>Про міжнародний комерційний арбітраж</p> <p>Закон України від 24.02.1994 № 4002-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 11.06.2003 р.</p>
<p>Про судову експертизу</p> <p>Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ. Чинний. Оригінал тексту від 5.10.2004 р.</p>
<p>Про інформаційні агентства</p> <p>Закон України від 28.02.1995 № 74/95-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 15.05.2003 р.</p>
1996 – 2000 рр.
<p>Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів</p> <p>Закон України від 23.13.1997 № 771/97-ВР. Чинний. Оригінал тексту від 24.10.2002 р.</p>
<p>Про метрологію та метрологічну діяльність</p> <p>Закон України від 11.02.1998 № 113/98-ВР.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 1.01.2005 р.</p>
<p>Про приєднання України до Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року</p> <p>Закон України від 15.06.1999 № 738-ХІV. Чинний. Оригінал тексту від 16.08.2001 р.</p>
<p>Про охорону прав на зазначення походження товарів</p> <p>Закон України від 16.06.1999 № 752-ХІV. Чинний. Оригінал тексту від 10.01.2002 р.</p>
<p>Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції</p> <p>Закон України від 14.01.2000 № 1393-ХІV. Чинний. Оригінал тексту від 11.06.2003 р.</p>
<p>Про приєднання України до Угоди про прийняття єдиних технічних приписів для колісних транспортних засобів, предметів обладнання та частин, які можуть бути встановлені та/або використані на колісних транспортних засобах, і про умови взаємного визнання офіційних затверджень, виданих на основі цих приписів. 1958 року з поправками 1995 року</p> <p>Закон України від 10.02.2000 № 1448-ІІІ. Чинний. Оригінал тексту від 10.02.2000 р.</p>
<p>Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних</p> <p>Закон України від 23.03.2000 № 1587-ІІІ. Чинний. Оригінал тексту від 5.04.2001 р.</p>

<p>Про приєднання України до Ніщцької угоди про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків</p> <p>Закон України від 01.06.2000 № 1762-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.06.2000 р.</p>
<p>Про приєднання України до Протоколу до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків</p> <p>Закон України від 01.06.2000 № 1763-III. Чинний. Оригінал тексту від 1.06.2000 р.</p>
<p>Про ліцензування певних видів господарської діяльності</p> <p>Закон України від 01.06.2000 № 1775-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.02.2003 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень</p> <p>Закон України від 21.09.2000 № 1971-III. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.2000 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності</p> <p>Закон України від 21.09.2000 № 1972-III. Чинний. Оригінал тексту від 21.09.2000 р.</p>
2001 – 2005 рр.
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення прав на об'єкти права інтелектуальної власності</p> <p>Закон України від 05.04.2001 № 2362-III. Чинний. Оригінал тексту від 24.12.2002 р.</p>
<p>Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні</p> <p>Указ Президента України від 27.04.2001 № 285/2001. Оригінал тексту від 27.04.2001 р.</p>
<p>Про підтвердження відповідності</p> <p>Закон України від 17.05.2001 № 2406-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.05.2001 р.</p>
<p>Про акредитацію органів з оцінки відповідності</p> <p>Закон України від 17.05.2001 № 2407-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.05.2001 р.</p>
<p>Про стандартизацію Закон України від 17.05.2001 № 2408-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.05.2001 р.</p>
<p>Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення</p> <p>Закон України від 20.09.2001 № 2730-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2001 р.</p>

Продовження табл. Ж.6

<p>Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми</p> <p>Закон України від 20.09.2001 № 2732-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2001 р.</p>
<p>Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право</p> <p>Закон України від 20.09.2001 № 2733-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2001 р.</p>
<p>Про ратифікацію Протоколу про правила ліцензування імпорту державами-учасницями Угоди про створення зони вільної торгівлі</p> <p>Закон України від 20.09.2001 № 2734-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2001 р.</p>
<p>Про ратифікацію Рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав про Правила визначення країни походження товарів</p> <p>Закон України від 20.09.2001 № 2435-III. Чинний. Оригінал тексту від 20.09.2001 р.</p>
<p>Про приєднання України до Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків (Гаазького акта, прийнятого 28 листопада 1960 року, та Женевського акта, прийнятого 2 липня 1999 року)</p> <p>Закон України від 17.01.2002 № 2992-III. Чинний. Оригінал тексту від 17.01.2002 р.</p>
<p>Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування</p> <p>Закон України від 30.01.2002 № 85/2002.</p> <p>Втратив чинність. Оригінал тексту від 31.01.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про основні напрями співробітництва держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі захисту прав споживачів</p> <p>Закон України від 07.03.2002 № 3102-III. Чинний. Оригінал тексту від 7.03.2002 р.</p>
<p>Про ратифікацію Угоди про Правила визначення походження товарів країн, що розвиваються, при наданні тарифних преференцій у рамках Загальної системи преференцій</p> <p>Закон України від 22.11.2002 № 243-IV. Чинний. Оригінал тексту від 22.11.2002 р.</p>
<p>Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень</p> <p>Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. Чинний. Оригінал тексту від 01.07.2004 р.</p>

<p>Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва</p> <p>Закон України від 23.12.2004 № 2286-IV. Чинний. Оригінал тексту від 23.12.2004 р.</p>
<p>Про технічні регламенти та процедури оцінки відповідності</p> <p>Закон України від 01.12.2005 № 3164-IV. Чинний. Оригінал тексту від 01.12.2005 р.</p>
<p>2006 – 2010 рр.</p>
<p>Про ратифікацію Рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав про Правила митного контролю за переміщенням через митний кордон товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності</p> <p>Закон України від 19.01.2006 № 3383-IV. Чинний. Оригінал тексту від 19.01.2006 р.</p>
<p><u>Про затвердження Порядку проведення додаткових випробувань лікарських засобів при проведенні експертизи реєстраційних матеріалів</u></p> <p>Наказ МОЗ України від 17.04.2007 № 190</p>
<p>Про державну систему біобезпеки при створенні, випробовуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих продуктів</p> <p>Закон України від 31.05.2007 № 1103-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення зміни до статті 26 Закону України “Про безпечність та якість харчових продуктів”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 № 1104-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності”</p> <p>Закон України від 31.05.2007 № 1107-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ</p> <p>Закон України від 31.05.2007 № 1111-V. Чинний. Оригінал тексту від 31.05.2007 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законів України з питань інтелектуальної власності в частині виконання вимог, пов'язаних з вступом до СОТ</p> <p>Закон України від 10.04.2008 № 254-VI. Чинний. Оригінал тексту від 10.04.2008 р.</p>
<p>Про внесення змін до Закону України “Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності”</p> <p>Закон України від 10.04.2008 № 255-VI. Втратив чинність. Оригінал тексту від 10.04.2008 р.</p>

<p>Про ратифікацію Рішення про внесення змін до Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД від 30 листопада 2000 року</p> <p>Закон України від 17.12.2008 № 678-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про приєднання України до Страсбурзької угоди про Міжнародну патентну класифікацію</p> <p>Закон України від 17.12.2008 № 683-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про приєднання України до Локарнської угоди про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків</p> <p>Закон України від 17.12.2008 № 684-VI. Чинний. Оригінал тексту від 17.12.2008 р.</p>
<p>Про ратифікацію рішення Економічної ради Співдружності Незалежних Держав про внесення змін до Переліку умов, виробничих і технологічних операцій, при виконанні яких товар вважається таким, що походить з тієї країни, в якій вони мали місце</p> <p>Закон України від 18.02.2009 № 996-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2009 р.</p>
<p>Про приєднання України до Віденської угоди про заснування Міжнародної класифікації зображувальних елементів</p> <p>Закон України від 18.02.2009 № 1000-VI. Чинний. Оригінал тексту від 18.02.2009 р.</p>
<p>Про ратифікацію Сінгапурського договору про право товарних знаків</p> <p>Закон України від 15.04.2009 № 1263-VI. Чинний. Оригінал тексту від 15.04.2009 р.</p>
<p>Про Загальнодержавну цільову економічну програму проведення моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах, а також у харчових продуктах, підконтрольних ветеринарній службі, на 2010-2015 роки</p> <p>Закон України; Програма від 04.06.2009 № 1446-VI. Чинний. Оригінал тексту від 4.06.2009 р.</p>
<p>Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції</p> <p>Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI. Чинний. Оригінал тексту від 2.12.2010 р.</p>
<p>Про загальну безпечність нехарчової продукції</p> <p>Закон України від 02.12.2010 № 2737-VI. Чинний. Оригінал тексту від 02.12.2010 р.</p>
2011 – 2015 рр.

<p>Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту продукції</p> <p>Закон України від 19.05.2011 р. № 3390-VI. Чинний. Оригінал тексту від 19.05.2011 р.</p>
<p>Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фальсифікації лікарських засобів</p> <p>Закон України від 08.09.2011 р. № 3718-VI. Чинний. Оригінал тексту від 8.09.2011 р.</p>
<p>Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я</p> <p>Закон України від 07.06.2012 р. № 4908-VI. Чинний. Оригінал тексту від 7.06.2012 р.</p>
<p>Про метрологію та метрологічну діяльність</p> <p>Закон України від 05.06.2014 р. № 1314-VII. Чинний. Оригінал тексту від 5.06.2014 р.</p>
<p>Про стандартизацію</p> <p>Закон України від 05.06.2014 р. № 1315-VII. Чинний. Оригінал тексту від 5.06.2014 р.</p>
<p>Про технічні регламенти та оцінку відповідності</p> <p>Закон України від 15.01.2015 р. № 124-VIII. Чинний.</p>
<p>Про встановлення строків переробки деяких товарів за межами митної території України</p> <p>Закон України від 07.04.2015 р. № 281-VIII. Чинний.</p>
2016 – 2020 рр.
<p>Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту</p> <p>Закон України від 20.12.2016 р. № 1792-VIII. Чинний. Редакція від 7.02.2019 р.</p>
<p>Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, побічні продукти тваринного походження та благополуччя тварин</p> <p>Закон України від 18.05.2017 р. № 2042-VIII. Чинний. Редакція від 4.10.2018 р.</p>
<p>Про безпечність та гігієну кормів</p> <p>Закон України від 21.12.2017 р. № 2264-VIII.</p>
<p>Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII. Чинний.</p>

Продовження табл. Ж.6

Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції

Закон України від 10.07.2018 р. № 2496-VIII. Чинний.

Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів

Закон України; Перелік, Вимоги від 06.12.2018 р. № 2639-VIII. Чинний.

Довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Додаток 3.1

Акціонерне товариство
«Державний ощадний банк України»

Філія – Чернівецьке обласне управління

Україна, 58013
м. Чернівці, вул. Героїв Майдану, 244
Тел.: +380 (372) 58 55 76
Факс: +380 (372) 58 55 76
contact-centre@oschadbank.ua

№ 5769 № 23.12.2019

№ _____ від _____

Довідка

щодо впровадження результатів наукового дослідження аспірантом кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Котельбана Сергія Васильовича на тему: «Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах»

Запропоновані Котельбаном С.В. результати дослідження будуть братись до уваги АТ "Ощадбанк" у практичній роботі при формуванні кредитної політики банку та розробці кредитних продуктів по напрямку фінансування інноваційних підприємств.

Зокрема, цікавим для впровадження в роботі виглядає механізм кредитування інноваційних проектів і підприємств із метою зменшення ризиковості, полегшення отримання та збільшення фінансування суб'єктів, що здійснюють інноваційну діяльність, шляхом розподілу ризиків при здійсненні інноваційної діяльності між кредитором, страховиком та державою в особі уповноважених органів влади. Висновки та пропозиції, що сформовані Котельбаном С.В. плануються для використання у поточній діяльності АТ «Ощадбанк».

*00000

Заступник начальника філії Чернівецького ОУ АТ «Ощадбанк» Атаманюк А.Я.
з мікро, малого та середнього бізнесу

(Handwritten signature of A. Ya. Atamanuk)

Ліцензія НБУ № 148 від 05.10.2011 р.

Ощадбанк №1
серед провідних
банків України

#звісно_ощад

УКРАЇНА
КОНЯТИНСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА

ПУТИЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
вул. Центральна, 162, село Конятин Путільський район Чернівецької області, 59122, тел. 2-74-85,
e-mail: konyatinsr@ukr.net, код ЄДРПОУ 04417783

26.12.2018 № 778

Довідка

про впровадження результатів наукового дослідження аспірантом кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Котельбана Сергія Васильовича на тему «Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах»

Запропоновані Котельбаном С.В. теоретико-методичні основи формування механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки були використані при формуванні «Програми соціально-економічного розвитку Конятинської сільської ради ОТГ на 2017- 2019 роки ». Розроблена автором концепція удосконаленого механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки України розкриває різні напрями формування та примноження людського капіталу об'єднаної територіальної громади, а також спрямована на розвиток її інноваційної інфраструктури, на ефективне використання інформації про інноваційні розробки, забезпечення тісного взаємозв'язку між розробниками і споживачами інновацій, стимулювання використання інноваційних продуктів суб'єктами господарювання, підвищення рівня конкуренції в інноваційній сфері.

Сільський голова

О.П. Комариця

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет

від 27.08.2020 № 276

ДОВІДКА

про впровадження результатів дослідження

Котельбана Сергія Васильовича

на тему: «Механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки України в глобалізаційних умовах», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

в навчальний процес Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Результати дисертаційної роботи використані в навчальному процесі Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича при підготовці студентів спеціальності 051 “Економіка” при викладанні дисципліни «**Державне та регіональне управління**» в темі «Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку» розширено підходи до діагностики функціонування, оцінки можливостей удосконалення та змін механізму державного регулювання інноваційного розвитку економіки в глобалізаційних умовах, що дозволить поглибити вироблення умінь та навичок щодо проблематики державного та регіонального управління.

Щодо дисципліни «**Управління інноваціями**», основні положення дисертації використані в таких темах:

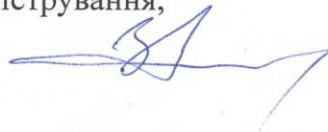
1. У темі «Сутність понять управління інноваціями» уточнено зміст понять «механізм державного регулювання інноваційного розвитку економіки», «інноваційний розвиток економіки» та ін.

Продовження додатку 3.3

2. «Державна підтримка інноваційних процесів». У цій темі удосконалено методи державного регулювання інноваційного розвитку, що поліпшить ефективність та розуміння цих механізмів.

3. Щодо теми «Система стимулювання інноваційної діяльності підприємств», поглиблено сутність розуміння студентами системи стимулювання інноваційності підприємств шляхом стимулювання залучення приватних інвестицій в інноваційну сферу; формування ефективної системи обміну технологіями на міжнародному ринку; системного узгодження вітчизняних правових норм із стандартами і нормами міжнародного права.

Завідувач кафедри економічної
теорії, менеджменту і адміністрування,
д. е.н., професор

Галушка З.І.

Декан Економічного факультету
Чернівецького національного
університету ім. Ю. Федьковича,
д.е.н., доцент

Білокурський Р. Р.